

Nordiska rådet

1:a extra sessionen

1975

Stockholm

Redaktör Åke Edwall

ISBN 91-7052-224-3

Innehållsöversikt

Inledning	5
Kallelse till sessionen	7
Medlemslista	9
Regeringsrepresentanter och valda medlemmar efter länder och partier	11
Saklista	21
Protokoll	23
Saker	95
B 17/e Ministerrådsförslag om upprättande av en nordisk investeringsbank	97
B 18/s Ministerrådsförslag om nordiskt samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet	198
30/1973/j Meddelande om rekommendation nr 30/1973 angående nordisk kommunal rösträtt och valbarhet	224
Beslut	231
Rekommendationer	233
Presidium, sekretariat, sakkunniga	239

INLEDNING

Kallelse till sessionen

Till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar, Nordiska ministerrådet, Färöarnas landsstyre, Ålands landskapsstyrelse och valda medlemmar och suppleanter i Nordiska rådet.

Nordiska rådets presidium har med stöd av Helsingforsavtalets artikel 51 och rådets arbetsordning § 2 beslutat att rådets första extra session skall avhållas i Stockholm den 15 november 1975.

Reykjavík den 8 augusti 1975

Ragnhildur Helgadóttir

Helge Seip

Medlemslista

(Upprättad enligt § 4 arbetsordningen och godkänd vid mötet den 15 november 1975)

Lista godkänd den 15 november 1975

Regeringsrepresentanter m. fl.

Andersson, Sven
Anttila, Inkeri
Aune, Leif
Bengtsson, Ingemund
Bratteli, Trygve
Dinesen, Erling
Feldt, Kjell-Olof
Gjerde, Bjartmar
Heinesen, Knud
Hentze, Demmus
Hägglom, Alarik
Jørgensen, Anker

Kleppe, Per
Koski, Heikki
Lidbom, Carl
Liinamaa, Keijo
Mathiesen, Matthías Á
Nørgaard, Ivar
Paananen, Ilmo
Palme, Olof
Sträng, Gunnar
Teir, Grels
Tuominen, Heikki

Valda medlemmar

Adamsson, Erik
Ajo, Aimo
Alenius, Ele
Antonsson, Johannes
Austrheim, John
Benkow, Jo
Bjarnason, Ásgeir
Björklund, Ilkka-Christian
Borten, Per
Burenstam Linder, Staffan
Carlsson, Eric
Christiansen, Ragnar
Eidem, Bjarne Mørk
Ellefsen, Pauli
Enggaard, Knud
Gestrin, Kristian
Glensgård, Leif
Guðmundsson, Gils
Gustavsen, Finn
Hammarberg, Sven

Hansen, Guttorm
Hansen, Ove
Hartling, Poul
Haugaard, Svend
Haugstvedt, Asbjørn
Helén, Gunnar
Helgadóttir, Ragnhildur
Hermansson, Carl-Henrik
Hermannsson, Sverrir
Hernelius, Allan
Holkeri, Harri
Holmberg, Gustav
Jacobsen, Kirsten
Jansson, Paul
Jespersen, Knud
Johansson, Knut
Jonasson, Bertil
Jónsson, Axel
Järvilehto, Ulla
Karhuvaara, Sinikka

Knudson, Olaf
Koivisto, Tellervo M.
Korvald, Lars
Krönmark, Eric
Kyllingmark, Håkon
Lange, Morten
Larsen, Reidar T.
Lillqvist, Bror
Lindahl, Essen
Lindeman, Lars
Lund, Thor
Mellqvist, Sven
Mortensen, Karl Johan
Mørch, Otto
Mundebo, Ingemar
Nilsen, Arne
Nilsson, Jan-Ivan
Nordli, Odvar
Palm, Sture

Rainio, Kullervo
Risgaard Knudsen, Jens
Rosing, Nikolaj
Savola, Petter
Skafason, Jón
Skantz, Anna-Greta
Skytte, Karl
Steenberg, Erland
Stenius, Marjatta
Stetter, Ib
Stubberud, Liv
Sukselainen, V. J.
Sørensen, Svend Erik
Tarjanne, Pekka
Tuomioja, Erkki
Willoch, Kåre
Woivalin, Folke
Väyrynen, Paavo
Øregaard, J. Fr.

Regeringsrepresentanter och valda medlemmar jämte suppleanter efter länder och partier

Danmarks riges delegation

Regeringsrepresentanter m. fl.

(Utsedda den 23 oktober 1975)

Jørgensen, Anker, f. 22. Statsminister, København (S)

Heinesen, Knud, f. 32. Finansminister, København (S)

Nørgaard, Ivar, f. 22. Minister for udenrigsøkonomi og for nordiske anliggender, Bagsværd (S)

Dinesen, Erling, f. 10. Arbejdsminister, Bagsværd (S)

(Utsedd av Føroya landsstyre den 31 januari 1975)

Hentze, Demmus, f. 23. Landsstyrimaður (landsstyremedlem), Tórshavn (Fkfl)

Valda medlemmar

(Utsedda av folketinget den 8 oktober 1975)

Socialdemokratiet (S)

Medlemmer

Hansen, Ove, f. 09. Fhv. minister, Ballerup
Risgaard Knudsen, Jens, f. 25. Fhv. minister, Søborg

Mortensen, K. J., f. 27. Sekretær, Vejle
Olesen, Kjeld, f. 32. Fhv. minister, Rødovre
(Förfall vid 1:a extra sessionen; ersatt av Otto Mørch; se under Stedforträdere)

Stedforträdere

Søgaard, Poul, f. 23. Kommitteret, Odense
Mørch, Otto, f. 22. Politiasistent, Randers

Simonsen, Oluf, f. 22. Kedelpasser, Harboør

Albertsen, Kristian, f. 17. Landsformand, Frederiksberg

Fischer Møller, Inge, f. 39. Socialrådgiver, Nivå (stedforträdare för Karl Skytte (RV))

Venstre (V)*Medlemmer*

Enggaard, Knud, f. 29. Civilingeniør, Skov-
lunde
Hartling, Poul, f. 14. Fhv. statsminister,
Charlottenlund
Holmberg, Gustav, f. 11. Gårdejer, Sime-
sted, Alestrup

Stedfortrædere

Christophersen, Henning, f. 39. Redaktør,
Holse
Madsen, Mette, f. 24. Forfatter, Pandrup
Hansen, Ivar, f. 38. Gårdejer, Agerbæk

Fremskridtspartiet (FP)*Medlemmer*

Jacobsen, Kirsten, f. 42. Statsautoriseret
ejendomsmægler, Ålborg
Glensgård, Leif, f. 48. Direktør, Horsens

Stedfortrædere

Rothenborg, Eva, f. 19. Gymnasielektor,
Lyngby.
Jensen, Ove, f. 33. Pelsdyravler, Holstebro

Det radikale Venstre (RV)*Medlemmer*

Haugaard, Svend, f. 13. Fhv. forstander,
Skive
Skytte, Karl, f. 08. Folketingets formand,
fhv. minister, Højrups

Stedfortræder

Bilgrav-Nielsen, Jens, f. 36. Højskolelærer,
Bredsten
(Inge Fischer Møller (S))

Det konservative Folkeparti (KF)*Medlemmer*

Stetter, Ib, f. 17. Direktør, Ålborg

Stedfortræder

Møller, Gerda, f. 14. Oberstinde, Køben-
havn

Socialistisk Folkeparti (SF)*Medlem*

Lange, Morten, f. 19. Professor, dr. phil.,
Holte

Stedfortræder

Ømann, Sigurd, f. 23. Fhv. partiformand,
cand. jur., Birkerød

Kristeligt Folkeparti (KrF)*Medlem*

Christensen, Christian, f. 25. Skoledirektør,
Ringkøbing
*Förfall vid 1:a extra sessionen; ersatt
av Svend Erik Sørensen; se under Sted-
fortræder)*

Stedfortræder

Sørensen, Svend Erik, f. 27. Sognepræst,
Børkop

Danmarks kommunistiske Parti (DKP)

<i>Medlem</i>	<i>Stedfortræder</i>
<i>Jespersen, Knud</i> , f. 26. Partiformand, Kastrup	(<i>Erik Sigsgaard /VS/</i>)

Valgt på Grønland (Grønl.)

<i>Medlem</i>	<i>Stedfortræder</i>
<i>Rosing, Nikolaj</i> , f. 12. Overlærer, Hvidovre	(<i>René Brusvang /CD/</i>)

Centrums-demokraterne (CD)

<i>Medlem</i>	<i>Stedfortræder</i>
—	<i>Brusvang, René</i> , f. 26. Konsulent, Humlebæk (stedfortræder for Nikolaj Rosing /Grønl./)

Venstresocialisterne (VS)

<i>Medlem</i>	<i>Stedfortræder</i>
—	<i>Sigsgaard, Erik</i> , f. 38. Seminarirektor, Herlev (stedfortræder for Knud Jespersen /DKP/)

(Valda av Føroya lagting den 30 januari 1975)

Føroya javnaðarflokkurin (Socialdemokratiet) (Jvfl)

<i>Medlem</i>	<i>Stedfortræder</i>
<i>Øregaard, J. Fr.</i> , f. 06. Løgtingsformaður, stjóri (lagtingsformand, direktør), Gøtu (Intog ej sin plats i rådet)	<i>Olsen, Poul Jacob</i> , f. 17. Fiskiskippari (fiskeskipper), Klaksvig

Sambandsflokkurin (Sb)

<i>Medlem</i>	<i>Stedfortræder</i>
<i>Ellefsen, Pauli</i> , f. 36. Statsaut. granskofari (statsaut. revisor), Tórshavn	<i>Olsen, Johannes Martin</i> , f. 33. Maskinmeistari (maskinmester), Strendur

Finlands delegation**Regeringsrepresentanter m. fl.***(Utsedda den 7 november 1975)**Liinamaa, Keijo*, f. 29. Statsminister, Helsingfors (Sd)*Tuominen, Heikki*, f. 20. Finansminister, Helsingfors*Koski, Heikki*, f. 40. Inrikesminister, Björneborg*Anttila, Inkeri*, f. 16. Justitieminister, Helsingfors*Paananen, Ilmo*, f. 27. Arbetskraftsminister, Uleåborg*Teir, Grels*, f. 16. Social- och hälsovårdsminister, Gamlakarleby*(Utsedd av Ålands landskapsstyrelse den 2 oktober 1975)**Hägglom, Alarik*, f. 14. Lantråd, Mariehamn**Riksdagen***(Valda av riksdagen den 7 oktober 1975 för tiden intill nästa val)***Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (Finlands Socialdemokratiska parti) (Sd)***Medlemmar**Koivisto, Tellervo Maria*, f. 27. Politices magister, Tammerfors*Lillqvist, Bror*, f. 18. Montör, Jakobstad
Lindeman, Lars, f. 20. Socialchef, Helsingfors*Sundqvist, Ulf*, f. 45. Politices kandidat, Sibbo*(Förfall vid 1:a extra sessionen; ersatt av Aimo Ajo; se under Suppleanter)**Tuomioja, Erkki*, f. 46. Politices kandidat, Helsingfors*Suppleanter**Työläjärvä, Pirkko*, f. 38. Ekonomie magister, Raumo*Knuutila, Sakari*, f. 30. Ingenjör, Jyväskylä
Tikka, Seppo, f. 42. Redaktör, Kuovola*Ajo, Aimo*, f. 32. Pastor, forstmästare, Rovaniemi*Liikanen, Erkki*, f. 50. Politices kandidat, S:t Michel**Suomen Kansan Demokraattinen Liitto (Demokratiska förbundet för Finlands folk) (Skdl)***Medlemmar**Björklund, Ilkka-Christian*, f. 47. Politices kandidat, Helsingfors*Saarinen, Aarne*, f. 13. Partiordförande, Helsingfors*(Förfall vid 1:a extra sessionen; ersatt av Ele Alenius; se under Suppleanter)**Stenius, Marjatta*, f. 47. Diplomingenjör, Tammerfors*Suppleanter**Kivistö, Kalevi*, f. 41. Politices licentiat, Jyväskylä*Alenius, Ele*, f. 25. Politices doktor, Helsingfors*Saarto, Veikko*, f. 34. Timmerman, Vanda

Keskustapuolue (Centerpartiet) (K)*Medlemmar*

Saukkonen, Juhani, f. 37. Pastor, Parikkala
(Förfall vid 1:a extra sessionen; ersatt
av Petter Savola; se under Suppleanter)

Sukselainen, V. J., f. 06. Riksdagens talman,
förutvarande statsminister, kansler, Ha-
galund

Väyrynen, Paavo, f. 46. Politices magister,
Kemi lk
(Intog ej sin plats i rådet)

Suppleanter

Tenhiälä, Hannu, f. 41. Agronom, Tavaste-
hus

Savola, Petter, f. 32. Medicine licentiat,
Kaupio
(Intog ej sin plats i rådet)

Pihlajamäki, Veikko, f. 22. Distriktsingen-
jör, Kauhava

Kansallinen Kokoomus (Nationella samlingspartiet) (Kok)*Suppleanter*

Hetemäki, Elsi, f. 29. Lektor, Esbo
(Förfall vid 1:a extra sessionen; ersatt
av Kullervo Rainio; se under Supplean-
ter)

Holkeri, Harri, f. 37. Politices magister,
Helsingfors

Karhuvaara, Sinikka, f. 29. Filosofie magis-
ter, lektor, Helsingfors

Medlemmar

Rainio, Kullervo, f. 24. Filosofie doktor,
professor, Helsingfors

Linkola, Anna-Liisa, f. 14. Diplomingenjör,
Kotka

Koski, Irma, f. 26. Filosofie magister, Van-
da

Svenska Folkpartiet (Sv)*Medlem*

Gestrin, Kristian, f. 29. Vicehäradshövding,
Helsingfors

Suppleant

Stenbäck, Pär, f. 41. Politices magister, Es-
bo

Liberaalinen Kansanpuolue (Liberala Folkpartiet) (Lkp)*Medlem*

Tarjanne, Pekka, f. 37. Teknologie doktor,
professor, Finnå

Suppleant

Nieminen, Terhi, f. 46. Politices magister,
Vanda

Suomen Kristillinen liitto (Finlands kristliga förbund) (SkI)*Medlem*

Westerholm, Raino, f. 19. Forstmästare,
Kuusankoski
(Förfall vid 1:a extra sessionen; ersatt
av Ulla Järvilehto; se under Suppleant)

Suppleant

Järvilehto, Ulla, f. 38. Medicine licentiat,
Tammerfors

(Valda av Ålands landsting den 4 november 1975)

Åländsk samling (ÅS)

Medlem

Woivalin, Folke, f. 28. Bonde, landstingets talman, Finström

Suppleant

Dahlman, Nils, f. 14. Borgmästare, landstingets förste vicetalman, Mariehamn

Íslands delectation

Regeringsrepresentant

Mathiesen, Matthias Á., f. 31. Fjármálaráðherra (finansminister), Hafnarfjörður (Sj)

Alþingi (altinget)

(Valda den 4 november 1974 för tiden intill nästa val)

Efri deild (överste afdeling) E; neðri deild (nederste afdeling) N.

Sjálfstæðisflokkurinn (Selvstændighetspartiet) (Sj.)

Fulltrúar (medlemmer)

Hafstein, Jóhann, f. 15. Fyrrv. forsætisráðherra (Fhv. statsminister), Reykjavík. N

(Förfall vid 1:a extra sessionen; ersatt av *Sverrir Hermansson*; se under *Varafultrúi*)

Helgadóttir, Ragnhildur, f. 30. Cand. jur., Reykjavík. N

Varafultrúar (stedfortrædere)

Hermansson, Sverrir, f. 30. Útgerðarmaður (skibsreder), Reykjavík. N

Jónsson, Axel, f. 22. Bæjarfulltrúi (byrådsmedlem), Kópavogi. E

Framsóknarflokkurinn (Fremskridtspartiet) (F.)

Fulltrúar (medlemmer)

Skaftason, Jón, f. 26. Hæstaréttarlögmaður (höjesteretssagförer), Kópavogur. N

Bjarnason Ásgeir, f. 14. Óðalsbóndi, (odelsbonde), Ásgarði, Dalasýslu. E

Varafultrúar (stedfortrædere)

Þórarinnsson, Þórarinn, f. 14. Ritstjóri (chefredaktör), Reykjavík. N

Helgason, Jón, f. 31. Bóndi (bonde), Seglúðum, V-Skaftafellssýslu. E

Alþýðubandalagið (Folkealliancen) (Ab.)

Fulltrúi (medlem)

Kjartansson, Magnús, f. 19. Ritstjóri (chefredaktör), Reykjavík. N

(Förfall vid 1:a extra sessionen; ersatt av *Gils Guðmundsson*; se under *Varafultrúi*)

Varafultrúi (stedfortræder)

Guðmundsson, Gils, f. 14. Rithöfundur (forfatter), Reykjavík. N

Alþýðuflokkurinn (Det socialdemokratiske parti) (A.)*Fulltrúi (medlem)*

Gíslason, Gylfi Þ., f. 17. Fyrrv. ráðherra
(fhv. minister), Reykjavík. N

(Förfall vid 1:a extra sessionen; ersatt av Axel Jónsson; se under Sjálfstæðisflokkurinn, Varafulltrúar)

Varafulltrúi (stedfortræder)

Þorsteinsson, Eggert G., f. 25. Fyrrv. ráðherra (fhv. minister), Reykjavík. E

Norges delegation**Regeringsrepresentanter**

(Utsedda av regeringen den 24 oktober 1975)

Bratteli, Trygve, f. 10. Statsminister, Oslo
(A)

Gjerde, Bjartmar, f. 31. Statsråd, sjef for Kirke- og undervisningsdepartementet, Høybråten (A)

Kleppe, Per, f. 23. Statsråd, sjef for Finans- og tolldepartementet, Oslo (A)

Aune, Leif Jørgen, f. 25. Statsråd, sjef for Kommunal- og arbeidsdepartementet, Bodø (A)

Valda medlemmar

(Utsedda av Stortinget den 12 december 1974)

Det norske arbeiderparti (A)*Medlemmer*

Nordli, Odvar, f. 27. Distriktsrevisor, Tangen

Christiansen, Ragnar, f. 22. Jernbanefullmektig, Solbergelva

Hansen, Guttorm, f. 20. Stortingspresident, Namsos

Lund, Thor, f. 21. Mekaniker, Eydehavn

Nilsen, Arne, f. 24. Jernbanefullmektig, Voss

Stubberud, Liv, f. 30. Husmor, Rakkestad

Eidem, Bjarne Mørk, f. 36. Lærer, Gladstad, Nordland

Varamenn

Bakken, Ingvar, f. 20. Skogsarbeider, Marker

Myklevoll, Kirsten, f. 28. Lærer, Tovik

Stokkeland, Kåre, f. 18. Politioverbetjent, Molde

Andersen, Liv, f. 19. Husmor, kontordame, Gjøvik

Kvalø, Steiner, f. 22. Fiskeskipper, Vikna

Lie, Engly, f. 19. Oppmåler, Vennesla

Høyre (H)*Medlemmer*

Willoch, Kåre, f. 28. Cand. oecon., Oslo
Kyllingmark, Håkon, f. 15. Major, Svolvear
Knudson, Olaf, f. 15. Gårdbruker, Sigdal
Benkow, Jo, f. 24. Fotografmester, Bærum

Varamenn

Buvik, Martin, f. 23. Fylkessekretær, Tromsø
Utkilen, Sigrid, f. 16. Husmor, Fjell
Gjertsen, Astrid, f. 28. Husmor, Tvedestrand
Vattekær, Odd, f. 18. Direktør, Holmestrand

Senterpartiet (Sp)*Medlemmer*

Steenberg, Erland, f. 19. Registrert revisor, Nedre Eiker
Borten, Per, f. 13. Odelstingspresident, Melhus
Austrheim, John, f. 12. Bonde, Sandane

Varamenn

Hagen, Arnt G., f. 28. Disponent, Molde
Sælhun, Ambjørn, f. 22. Husmor, Lærdal
Vikan, Johan, f. 12. Bonde, Stjørdal

Kristelig folkeparti (Kr. F.)*Medlemmer*

Korvald, Lars, f. 16. Rektor, Råde
Haugstvedt, Asbjørn, f. 26. Sosialsjef, Bergen

Varamenn

Kristiansen, Kåre, f. 20. Jernbanedirektør, Nesoddtangen
Myrstad, Knut, f. 13. Kretssekretær, Selje

Sosialistisk Valgforbund (SV)*Medlemmer*

Gustavsen, Finn, f. 26. Journalist, Oslo
Larsen, Reidar T., f. 23. Redaktør, Oslo

Varamenn

Henriksen, Arent, f. 46. Lærer, Trondheim
Kvanmo, Hanna, f. 26. Husmor, Rana

Sveriges delegation**Regeringsrepresentanter**

(Utsedda av regeringen den 13 november 1975)

Palme, Olof, f. 27. Statsminister, Vällingby
 (s)

Andersson, Sven, f. 10. Minister för utrikes ärendena, Stockholm (s)

Sträng, Gunnar, f. 06. Statsråd och chef för finansdepartementet, Stockholm (s)
Bengtsson, Ingemund, f. 19. Statsråd och chef för arbetsmarknadsdepartementet, Varberg (s)

Lidbom Carl, f. 34. Statsråd och chef för handelsdepartementet, Vällingby (s)
Feldt, Kjell-Olof, f. 31. Statsråd, Nacka (s)

Valda medlemmar

(Utsedda av riksdagen den 15 januari 1975 för tiden intill nästa val)

Sveriges socialdemokratiska arbetarparti (s)

Medlemmar

Geijer, Arne, f. 10. Landsorganisationens i Sverige förre ordförande, Stockholm
 (Förfall vid 1:a extra sessionen; ersatt av *Essen Lindahl*; se under *Suppleanter*)
Adamsson, Erik, f. 16. Expeditör, Malmö
Mellqvist, Sven, f. 12. Expeditör, Falun
 Förfall vid 1:a extra sessionen, andra mötet; ersatt av *Grethe Lundblad*; se under *Suppleanter*)
Palm, Sture, f. 19. Redaktör, Sollentuna
Hammarberg, Sven, f. 12. Ombudsman, Västerås
Johansson, Knut, f. 11. Förbundsordförande, Stockholm
Skantz, Anna-Greta, f. 23. Ombudsman, Malmö
Jansson, Paul, f. 24. Elektriker, Molholm

Suppleanter

Lindahl, Essen, f. 16. Direktör, Lidingö
Håvik, Doris, f. 24. Assistent, Göteborg
Lundblad, Grethe, f. 25. Socialinspektör, Helsingborg
Gadd, Arne, f. 32. Revisionsdirektör, Uppsala
Häll, Karl-Erik, f. 29. Ombudsman, Gällivare
Larfors, Tage, f. 13. Direktör, Katrineholm
Wiklund, Bengt, f. 19. Journalist, Härnösand
Johansson, Tyra, f. 28. Kontorist, Uddevalla

Centerpartiet (c)

Medlemmar

Antonsson, Johannes, f. 21. Hemmansägare, Heberg, Falkenberg
Nilsson, Jan-Ivan, f. 24. Lantbrukare, Tvärålund
Carlsson, Eric, f. 14. Lantbrukare, Vikmanshyttan

Suppleanter

Fälldin, Torbjörn, f. 26. Lantbrukare, Ramvik
Nilsson, Anna-Lisa, f. 24. Handelsträdgårdsmästare, Kristianstad
Jonasson, Bertil, f. 18. Lantbrukare, Ekshärad

Medlemmar

Sundman, Per Olof, f. 22. Författare, Stockholm

(Förfall vid 1:a extra sessionen; ersatt av Bertil Jonasson; se under *Suppleanter*)

Suppleanter

Jonäng, Gunnel, f. 21. Studieinstruktör, Bollnäs

Håkansson, Alfred, f. 21. Lantbrukare, Asmundtorp

Folkpartiet (fp)*Medlemmar*

Helén, Gunnar, f. 18. Fil. dr. Saltsjö-Duvnäs

Mundebo, Ingemar, f. 30. Avdelningsdirektör, Lidingö

Suppleant

Sellgren, Rolf, f. 17. Transportplaneringschef, Örnsköldsvik

Moderata samlingspartiet (m)*Medlemmar*

Krönmark, Eric, f. 31. Lantbrukare, Södra Vi

Hernelius, Allan, f. 11. F. d. chefredaktör, bankofullmäktig, Stockholm

Kristensson, Astrid, f. 17. Förbundsdirektör, Stockholm

(Förfall vid 1:a extra sessionen; ersatt av Staffan Burenstam Linder; se under *Suppleanter*)

Suppleanter

Burenstam Linder, Staffan, f. 31. Docent, Djursholm

Nordstrandh, Ove, f. 12. Teol. dr, fil. mag., lektor, Göteborg

Mogård, Britt, f. 22. Fru, Tullinge

Vänsterpartiet kommunisterna (vpk)*Medlem*

Hermansson, Carl-Henrik, f. 17. Chefredaktör, Stockholm

Suppleant

Werner, Lars, f. 35. Ombudsman, Tyresö

Saklista

vid Nordiska rådets 1:a extra session

B. Ministerrådsförslag

- B 17/e Ministerrådsförslag om upprättande av en nordisk investeringsbank
- B 18/s Ministerrådsförslag om nordiskt samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet

D 1975. Meddelande i anledning av tidigare rekommendation

- 30/1973/j Meddelande om rekommendation nr 30/1973 angående nordisk kommunal rösträtt och valbarhet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

PROTOKOLL

15 november

Protokoll

1:a mötet

Lördagen den 15 november 1975 kl. 09.00

Presidenter: Ragnhildur Helgadóttir (1—5), Johannes Antonsson (5) och Knud Enggaard (5)

Dagordning

1. Öppningsanförande av presidenten Ragnhildur Helgadóttir
2. Namnupprop: godkännande av medlemslista
3. Fastställande av saklista till sessionen och dispens angående utsändningen av handlingar till sessionen
4. Meddelande om voteringsordningen
5. B 17/e: Ministerrådsförslag om upprättande av en nordisk investeringsbank
6. B 18/s: Ministerrådsförslag om nordiskt samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet

1

Öppningsanförande av presidenten

Ærede rådsmedlemmer! Mine damer og herrer! Siden sidste gang Nordisk Råd var samlet i Reykjavík, er en af vore medrepræsentanter og nære medarbejdere afgået ved døden. På en pludselig og uforståelig måde blev Tønnes Andenæs bortkaldt, kun 51 år gammel. Han blev et af ofrene for den frygtelige jernbaneulykke i Gudbrandsdalen sidste vinter. Det skete inden 2 døgn var gået fra hans hjemkomst fra Island, efter en session, hvor han med sin sædvanlige energi og brændende interesse for nordiske spørgsmål havde været med til at give debatterne farve, perspektiv og indhold.

Tønnes Andenæs kom tidligt med i aktiv indsats for sit land og for løsningen af problemer i det samfund, han så stærkt engagerede sig i. Under den tyske okkupation måtte han som ganske ung flygte fra Norge på grund af sin indsats i modstandsbevægelsen.

Han blev uddannet som flyver i Canada og England 1944—45. Efter krigen tog han juridisk embedseksamen og gik på boghandlerskole. Han var allerede 26 år gammel chef for Universitetsforlaget i Oslo, da det startede sin virksomhed i 1950.

Politisk havde han en række tillidsposter i sin kommune. En tid var han statssekretær i kirke- og undervisningsdepartementet. Til stortinget blev han valgt i året 1969 for Arbeiderpartiet, og siden 1971 deltog han dels som repræsentant, dels som suppleant i Nordisk Råd og i rådets kulturudvalg. Hans nordiske baggrund og interesse viste sig også i posterne som formand for Norsk-Islandsk Samband og for Norsk-Færøsk Lag igennem mange år. Det viste sig endvidere ved hans nære kontakter med og intime kendskab til Sverige, Danmark og Finland.

Per-Olof Sundmans mindeord om at "Hans død er en förlust också för svenskt kulturliv, liksom för danskt, finländskt, färöiskt och isländskt" har fuld gyldighed. Han var, som det blev sagt, en norsk nordbo.

For vor kreds i Nordisk Råd betyder Tønnes Andenæs' alt for tidlige død et tab, vi på mange måder vil mærke følgerne af.

Med dyb taknemlighed for, hvad han udrettede for vort nordiske samarbejde, og for det, han gav os alle på det menneskelige om-

råde, lyser vi fred over Tönnes Andenæs' minde.

Det er for os deltagere i sessionen en glæde at kunne samles her i Stockholm for at holde vort möde i det skønne Gamla riksdagshuset. Den svenske delegation skal have tak for, at den har villet tage imod os.

Når vi nu samles denne gang, kan vi sige, at vi på mange måder står over for en ny arbejdsmetode i Nordisk Råd.

Grunden til indkaldelsen af denne session er Ministerrådets anmodning til præsidiets om afholdelse af en ekstra session for hurtigst mulig behandling af Ministerrådets forslag om en investeringsbank.

Det er første gang, man anvender Helsingforsaftalens hjemmel i § 51 til afholdelse af en ekstrasession. Man har ganske vist forsøgsvis afholdt todelte sessioner, men en ekstra session som denne endags-session bliver betydeligt enklere uden tilkaldelse af hele det apparat og de talrige specialister og embedsmænd, som hører de ordinære sessioner til, og sagsmæssigt bliver den mere koncentreret. Dagen blev valgt under hensyn til at den ikke måtte forstyrre de enkelte nationalforsamlings arbejder.

Efter Ministerrådets oprettelse i året 1970 er der i Nordisk Råd ofte blevet fremsat ønsker om godt og smidigt samarbejde mellem disse to organer. Ligeledes har man også fra den parlamentariske side udtrykt bestemte ønsker om, at vigtige sager bliver forelagt Nordisk Råd, inden Ministerrådet træffer sin endelige beslutning.

Det kan derfor siges at være parlamentariske synspunkter, som ligger bag afholdelsen af denne session.

Dette taget i betragtning var man i præsidiets enig om at imødekomme Ministerrådets ønske. Fra præsidiets side blev der derimod fremsat et ønske om, at Ministerrådet færdiggjorde et forslag om et nyt program for arbejdsmarkedspolitik, som også kunne slutbehandles ved denne session.

Vor session nu er på mange måder en prøvesten. På grund af den forholdsvis knappe tid til forberedelse i udvalgene bliver den en prøvesten på rådets effektivitet i sagsbehandlingen. Det drejer sig dog om to sager, som ofte før har stået i focus i debatten om det nordiske samarbejde, og som derfor ikke er helt fremmede for rådet. Dertil kommer

et effektivt arbejde i udvalgene, i det økonomiske under ledelse af rigsdagsmand Sture Palm og i det socialpolitiske under ledelse af stortingsrepræsentant Asbjörn Haugstvedt. Vi kan derfor vente et godt og sagligt resultat af sessionens arbejde.

Vort arbejde i dag bliver også i manges øjne en prøvesten på alvoren bag de årelange diskussioner og mange gode taler om ønskværdigheden af en videreførelse og styrkelse af det nordiske samarbejde på det jordnære, men følsomme økonomiske område.

Ærede rådsmedlemmer! De nordiske folk ønsker at leve i fred og venskab med Jordens øvrige nationer, som en familie ønsker et godt forhold over for andre familier. Men det formindsker ikke betydningen af, at ens familie står så tæt sammen som muligt. For at hente en idé fra en stor international forsamling, hvor de nordiske nationer stod som værter sidste sommer: "En hånd har kun sine kræfters fulde brug, hvis alle fingrene virker sammen."

Idet jeg udtrykker et håb om, at vor forsamling i dag fører os frem til resultater, som bekræfter Nordisk Råds effektivitet, ønsker jeg alle deltagere hjertelig velkommen og erklærer Nordisk Råds første ekstra session for åbnet.

2

Namnupprop: godkännande av medlemslista

Namnupprop företogs enligt följande medlemslista upprättad enligt § 4 arbetsordningen:

Regeringsrepresentanter:

Andersson, Sven
Anttila, Inkeri
Aune, Leif
Bengtsson, Ingemund
Bratteli, Trygve
Dinesen, Erling
Feldt, Kjell-Olof¹
Gjerde, Bjartmar
Heinesen, Knud
Hentze, Demmus
Hägglom, Alarik
Jørgensen, Anker¹

¹ *Ej närvarande vid uppropet.*

Kleppe, Per
 Koski, Heikki
 Lidbom, Carl
 Liinamaa, Keijo
 Mathiesen, Matthías Á.
 Nørgaard, Ivar
 Paananen, Ilmo
 Palme, Olof¹
 Sträng, Gunnar
 Teir, Grels
 Tuominen, Heikki

Valda medlemmar:

Adamsson, Erik
 Ajo, Aimo
 Alenius, Ele
 Antonsson, Johannes
 Austrheim, John
 Benkow, Jo
 Bjarnason, Ásgeir
 Björklund, Ilkka-Christian
 Borten, Per
 Burenstam Linder, Staffan
 Carlsson, Eric
 Christiansen, Ragnar
 Eidem, Bjarne Mørk
 Ellefsen, Pauli
 Enggaard, Knud
 Gestrin, Kristian
 Glensgård, Leif
 Guðmundsson, Gils
 Gustavsen, Finn
 Hammarberg, Sven
 Hansen, Guttorm
 Hansen, Ove
 Hartling, Poul
 Haugaard, Svend
 Haugstvedt, Asbjørn
 Helén, Gunnar
 Helgadóttir, Ragnhildur
 Hermansson, Carl-Henrik
 Hermannsson, Sverrir
 Hernelius, Allan
 Holkeri, Harri
 Holmberg, Gustav
 Jacobsen, Kirsten
 Jansson, Paul
 Jespersen, Knud
 Johansson, Knut
 Jonasson, Bertil
 Jónsson, Axel
 Järvilehto, Ulla
 Karhuvaara, Sinikka

Knudson, Olaf
 Koivisto, Tellervo M.
 Korvald, Lars
 Krönmark, Eric
 Kyllingmark, Håkon
 Lange, Morten
 Larsen, Reidar, T.
 Lillqvist, Bror
 Lindahl, Essen
 Lindeman, Lars¹
 Lund, Thor
 Mellqvist, Sven
 Mortensen, Karl Johan
 Mundebo, Ingemar
 Mørch, Otto
 Nilsen, Arne
 Nilsson, Jan-Ivan
 Nordli, Odvar
 Palm, Sture
 Rainio, Kullervo
 Risgaard Knudsen, Jens
 Rosing, Nikolaj
 Savola, Petter¹
 Skaftason, Jón
 Skantz, Anna-Greta
 Skytte, Karl
 Steenberg, Erland
 Stenius, Marjatta
 Stetter, Ib
 Stubberud, Liv
 Sukselainen, V. J.
 Sørensen, Svend Erik
 Tarjanne, Pekka
 Tuomioja, Erkki
 Willoch, Kåre
 Woivalin, Folke
 Väyrynen, Paavo¹
 Øregaard, J. Fr.¹

3

Fastställande av saklista till sessionen och dispens angående utsändningen av handlingar till sessionen

Presidiet hade föreslagit, att dispens gavs beträffande tidsfristen enligt § 44 i Nordiska rådets arbetsordning för utsändande av handlingar till sessionen.

Presidiets förslag bifölls.

¹ *Ej närvarande vid uppropet.*

4

Meddelande om voteringsordningen

1. Rådet har först att ta ställning till herr Hermanssons yrkande om återremiss till ekonomiska utskottet av ministerrådsförslaget. Omröstning sker medelst namnupprop.

2. Om yrkandet om återremiss icke bifalles ställs i en omröstning medelst uppresning utskottets förslag mot herr Krönmarks.

3. Därefter sker den slutliga omröstningen medelst namnupprop om det förslag som fått flertalet röster i omröstning nr 2.

5

B 17/e: Ministerrådsförslag om upprättande av en nordisk investeringsbank

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av ministerrådsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å foranledige at en avtale med tilhørende vedtekter om etablering av en nordisk investeringsbank blir inngått, vesentlig i samsvar med ministerrådsforslag B 17/e. Banken bør imidlertid gis en bredere parlamentarisk forankring, idet vedtektsendringer av større betydning bør forelegges Nordisk Råd på forhånd. Nordisk Råd bør årlig motta rapport fra Ministerrådet om bankens virksomhet, og kontrollkomiteén bør utvides med representanter utpekt av Nordisk Råd.

Ib Stetter och Kåre Willoch hade i reservation 1, fogad till utskottets betänkande, föreslagit att man röstar mot rekommendationen.

Aarne Saarinen hade i reservation 2, fogad till utskottets betänkande, föreslagit, att Nordiska rådet icke måtte företaga sig något i anledning av ministerrådsförslaget.

Eric Krönmark hade i reservation 3, fogad till utskottets betänkande, föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av ministerrådsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utarbeta ett avtal med till-

hörande stadgar för etablering av ett nordiskt kreditinstitut för refinansiering av krediter till projekt av gemensamt nordiskt intresse.

Gestrin (ekonomiska utskottets talesman): Fru president, ärade rådsmedlemmar! Nordiska ministerrådet har hemställt om Nordiska rådets uttalande rörande ministerrådsförslaget om upprättande av en nordisk investeringsbank. Det betänkande av ekonomiska utskottet, som vid denna extra råds-session ligger till grund för behandlingen av ministerrådets framställan, utmynnar i förslaget att Nordiska rådet beslutar antaga en rekommendation i ärendet.

Ministerrådet betonar i sin framställning, att det lägger stor vikt vid att ärendet ges en snabb behandling. Inom Nordiska rådet har man återigen funnit det vara angeläget, att rådet ges möjlighet att vid session dryfta frågan i ett så tidigt skede, att utformningen av de slutliga besluten kan ske under allsidig hänsyn till de opinioner, som här kommer till uttryck. Det är emot denna bakgrund man skall se presidiets beslut att sammankalla Nordiska rådet till extra session. Därmed fästes tillbörligt avseende vid önskemålet om snabb handläggning samtidigt som Nordiska rådet tillförsäkras nödigt inflytande på beslutsprocessen.

Av ekonomiska utskottets förslag till rekommendation framgår även, att man från utskottets sida med en principiell anslutning till ministerrådsförslaget förenar en strävan att lägga förhållandena bättre till rätta för en parlamentarisk kontroll av Investeringsbanken. Också utskottet har i sin beredning av ärendet visat långt gående hänsyn till ministerrådets önskan om ett snabbt avgörande. Utskottet uttalar, att det hade varit en fördel om det hade förelegat en samlad ekonomisk värdering av behovet av en nordisk investeringsbank, innan Nordiska rådet anmodades avgiva uttalande i frågan. För att undvika dröjsmål har utskottet likväl på basen av föreliggande faktamaterial ingått på saklig prövning av förslaget.

Ekonomiska utskottet har gjort sig förtroget med de i förslaget ingående utkastet till avtal om och stadgar för den nordiska investeringsbanken. Utskottet har vidare ta-

git del av de talrika remissyttranden, som har inbegärts rörande ministerrådsförslaget. Efter att ha berett ärendet vid trenne möten och därvid även ha hört medlemmar av det nordiska ministerrådet, har utskottet antagit det betänkande, som idag presenteras för Nordiska rådet.

I utskottsbetänkandet hänvisas till ministerrådets konstaterande, att de nordiska länderna kommer att ställas inför stora investeringsbehov under de kommande åren. Det blir nödvändigt, anför ministerrådet, att öka exporten för att finansiera den dyrare energiimporten och för att öka självförsörjningsgraden på energiområdet. Problemställningarna växlar på sikt, men behovet av en fortsatt utbyggnad av ländernas realkapital kommer utan tvekan att göra sig gällande. Den nordiska investeringsbanken kan för sin del genom upplåning på de internationella kapitalmarknaderna och senare även i Norden bidra till att finansiera investerings- och exportprojekt av gemensamt nordiskt intresse. I vissa remissyttranden över förslaget förfäktas, att anskaffningen av utländskt kapital kan ske minst lika förmånligt på försorg av existerande kreditinrättningar som på åtgärd av den planerade investeringsbanken. Utskottet är dock av den uppfattningen, att banken kommer att vara ett värdefullt komplement till de nationella kreditinstitutionerna.

Ekonomiska utskottet betonar att Investeringsbankens betydande grundfond — 400 miljoner SDR — och den omständigheten, att fem suveräna stater står som ägare till banken, kommer att göra den mycket kreditvärdig. Detta ger enligt utskottets mening underlag för förmånligare lånevillkor, än om de särskilda projekten skulle finansieras var för sig genom existerande kreditinrättningar. Utskottet hänvisar till de erfarenheter som den europeiska investeringsbankens verksamhet har givit och påminner om att kreditvärdigheten i givna lägen kan vara utslagsgivande för möjligheterna att hävda sig på den internationella kapitalmarknaden.

Utskottet anför att investeringsbanken bör kunna tjäna som ett viktigt instrument för den vidare utvecklingen av det nordiska samarbetet på det praktiska planet och bidra till de nordiska ländernas ekonomiska framskridande. Den bör kunna främja en ba-

lanserad utveckling och styrka Norden som en ekonomisk helhet. Inom de ramar, som ges för banken, bör det vara möjligt att ta hänsyn till regionala perspektiv i ländernas investerings- och arbetsmarknadspolitik. Banken bör, i högre grad än vad som är möjligt för de nationella kreditinstituten, medverka till att en växande del av investeringarna i Norden allokteras utgående ifrån en nordisk synvinkel. Detta bör vara ett av kriterierna vid värderingen av låneprojektet, framhåller utskottet. Ministerrådet anför för sin del, att det i det långa loppet bör bli en rimlig balans mellan ländernas insats och fördelar, men att hänsyn måste tas till Islands särställning på grund av landets ensidiga näringsliv och brist på kapital. Utskottet erkänner Islands speciella ställning, men efterlyser i övrigt rätt för banken till rimlig flexibilitet inom ramen för dess ändamål. Utskottet betonar även att begreppet "nordiskt intresse" — det centralaste kriteriet på de investerings- och exportprojekt banken avses befordra genom sin långivning och garantibevillning — bör ges en vid tolkning.

Ekonomiska utskottet fäster stor vikt vid att investeringsbankens verksamhet baseras på en bankmässig prövning av de aktuella projekten och icke får ha till syftemål att tillgodose ländernas eventuella behov av förstärkt valutareserv. Bankens ledning och de centrala valutamyndigheterna i ettvar nordiskt land bör etablera det samarbete, som är nödvändigt redan för att tillse, att bankens transaktioner icke kommer i konflikt med de nationella valutapolitiska handlingslinjerna. Den betydande storleksordning Investeringsbanken planeras få gör det möjligt att dess verksamhet kan påverka valutaförhållandena i medlemsländerna och påkallar därför från början nära samverkan mellan bankledningen och de nationella valutamyndigheterna.

Då utskottet uttalar sin anslutning till förslaget att Investeringsbankens utlåning skall ske på bankmässiga villkor motiveras detta bl. a. med att det är en förutsättning för att banken skall kunna uppdriva krediter på tillfredsställande villkor. Utskottet ser inte kravet på bankmässighet som konfliktladdat i relation till den i stadgarna likaså ingående bestämmelsen, att långivning och garanti-

bevillning skall ske med iakttagande av samhällsekonomiska hänsyn. Utskottet konstaterar, att då bankens ränte- och amorteringsvillkor baseras på inlåningskostnaderna, det kostnadsmässiga utfallet, t. ex. på regionspolitikens område, kan bli gynnsammare än vad som vore möjligt inom ramen för en finansiering genom det existerande banksystemet. Det konstateras dock uttryckligen att utlåningsräntan icke i något fall bör sättas lägre än inlåningsräntan och att kreditgivningen sålunda icke får innehålla ett klart subsidielement.

Utskottet förenar sig även med den i stadgarna ingående bestämmelsen att banken i så stor utsträckning som möjligt bör säkra sig mot valutarisker. Detta kan ske genom att det i SDR angivna grundkapitalet utlånas med SDR-klausul och att övrig utlåning i regel sker i samma valuta som inlåningen. Utskottet är likaså enigt om att lån och garantier icke bör ges om lån- respektive garantitagarens stat motsätter sig detta och att kreditgivningen sålunda bör ske i linje med de prioriteringar de nordiska länderna följer i sin nationella politik.

Ekonomiska utskottet uttalar även sin avslutning till den i stadgarna ingående bestämmelsen, att banken bör samarbeta med andra kreditinstitutioner och berörda offentliga och privata organ. Detta är naturligt mot bakgrunden av att såväl projekt i offentlig som privat regi bör kunna kreditfinansieras av banken, som dock endast i undantagsfall skall engagera sig i sådana offentliga projekt som normalt finansieras budgetvägen. Samarbetet med andra institutioner gör det möjligt för dessa att bidra med expertis och kan samtidigt medverka till att bankens administrativa apparat hålls inom rimligt omfång.

Utskottet antecknar sig till kännedom de i ministerrådets förslag ingående uppgifterna om grundfondens storlek och fördelning mellan deltagarländerna. Det förutsätter att Nordiska rådet ges tillfälle att uttala sig förrän beslut om förhöjning av grundfonden fattas. Också i några andra väsentliga punkter föreslår utskottet preciseringar eller justeringar i ministerrådsförslaget i syfte att underlätta en parlamentarisk kontroll av Investeringsbanken. Sålunda betonar utskottet att ministerrådet årligen bör rapportera till

Nordiska rådets ordinarie session om bankens verksamhet under närmast föregående år och att kontrollkommitténs rapport bör medfölja den berättelse som avges av bankens styrelse. Vidare föreslår utskottet en sådan ändring av förslaget till stadgar, att i dessa anges att stadgeändringar av större betydelse med hänsyn till bankens föremål, verksamhet och drift skall föreläggas Nordiska rådet för uttalande. Slutligen anför ekonomiska utskottet, att den kontrollkommitté, som har uppgiften att övervaka att banken drives i enlighet med stadgarna och som även ansvarar för revisionen, bör utses av Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet. Detta kan enligt utskottets mening ske t. ex. sålunda, att också Nordiska rådet utser fem medlemmar i kommittén, vars medlemstal därmed skulle fördubblas.

Ekonomiska utskottets betänkande åtföljs av trenne reservationer, av vilka den första är undertecknad av ledamöterna Ib Stetter och Kåre Willoch, den andra av ledamoten Aarne Saarinen och den tredje av ledamoten Eric Krönmark.

Jag ber, fru president, att få yrka bifall till ekonomiska utskottets förslag till rekommendation i anledning av ministerrådsförslaget om upprättande av en nordisk investeringsbank.

Meddelanden

Det meddelades, att statsminister Anker Jørgensen och Lars Lindeman intagit sina platser i rådet.

Minister for udenrigsøkonomi og for nordiske anliggender **Nørgaard**: Fru præsident! Da statsministrene på deres møde i Oslo i januar i år tog initiativet til udarbejdelsen af det forslag, vi har liggende på bordet i dag, var der vel to hovedmotiver hertil. Dels følte man, at de økonomiske motiver for oprettelsen af en investeringsbank i dag er stærkere end nogen gang tidligere; dels havde man her et forslag, der fortjente at blive prøvet helt på sine egne præmisser uden sammenkædning med mere vidtgående planer og i en situation, hvor de nordiske lande har afklaret deres markedspolitiske tilknytning.

Også ministerrådet fandt, at en gennem-

førelse af forslaget ville være af selvstændig værdi for alle vore lande og for samarbejdet som helhed.

Selv om alle 5 regeringer efter beslutningen den 19. juni stod bag de foreliggende udkast, var der ikke tvivl om, at også Nordisk Råd burde have adgang til at foretage en nøje vurdering af forslaget.

Ministerrådet har med tilfredshed konstateret, at Nordisk Råds økonomiske udvalg, som vi just har hørt det, går ind for bankens oprettelse.

Jeg skal kort resumere nogle af de motiver, der ligger bag forslaget.

De ydre omstændigheder, der nu danner baggrund for ønsket om at oprette en nordisk investeringsbank, er velkendte. Alle de nordiske lande er kommet i den situation, at de i det mindste i en årrække vil være afhængige af en betydelig kapitalimport. At skaffe denne kapital til veje på de bedst mulige vilkår er derfor en særdeles vigtig opgave. Alle de nordiske lande er i dag importører af kapital, og vi står over for store investeringsopgaver. Det gælder f.eks. i energisektoren, hvor en række omstillinger kan blive aktuelle bl. a. for at søge forbrugeret af kostbart brændsel reduceret. Eksporthervervene må have mulighed for at skaffe den nødvendige kapital for at kunne konkurrere om store projekter på verdensmarkedet, hvor netop kreditbetingelserne ofte skaber problemer.

Når bankens betydning for landene vurderes, må det ikke glemmes, at den først og fremmest er et incitament til at tænke og handle nordisk. Vi ved jo, at der på det praktiske plan foregår et udstrakt industrielt samarbejde i de nordiske lande. Ofte er denne side af samarbejdet ikke fremme i offentlighedens søgelys, men det er dette samvirke på det praktiske plan, som i første række vil kunne stimuleres og drage nytte af en nordisk investeringsbank.

Jeg vil gerne her tage nogle af de spørgsmål og synspunkter op, som forslaget har affødt på forskellige hold.

Ministerrådet har med interesse gjort sig bekendt med økonomisk udvalgs synspunkter. Vi har naturligvis forståelse for, at man fra parlamentarikerside ønsker nøje at følge udviklingen på et så væsentligt samarbejdsområde, som banken efterhånden vil kom-

me til at repræsentere. Naturligvis vil dette samarbejde blive behandlet i ministerrådets sædvanlige rapportering til Nordisk Råd, men vi finder, at det både er praktisk og ønskeligt, at denne rapportering ledsages af styrets årsberetning og kontrolkomiteens rapport, således at rådet får et fuldstændigt grundlag for sin bedømmelse.

Dersom Nordisk Råd i dag godkender oprettelsen af en investeringsbank, forekommer det ikke rimeligt, at ministerrådet senere gennem en vedtægtsændring skulle kunne ændre ved de grundlæggende principper bag bankens oprettelse uden at forelægge spørgsmålet for rådet. For at bekræfte dette, har vi besluttet at foreslå følgende tilføjelse til aftaleudkastets artikel 2:

”Forslag til vedtægtsændringer, som er af principiel betydning for bankens formål, virksomhed og drift, skal forelægges Nordisk Råd til udtalelse.”

Vi mener derimod, at en praktisk tillem্পning af vedtægterne til skiftende situationer, som f.eks. en ændring af grundfondens størrelse i henhold til artikel 3, der efter omstændighederne må gennemføres hurtigt, ikke bør forelægges rådet. Sådanne ændringer vil imidlertid selvsagt blive omtalt i ministerrådets sædvanlige årsrapport til Nordisk Råd.

Som bekendt er der også i indstillingen fra økonomisk udvalg stillet forslag om, at Nordisk Råd skal udpege medlemmer til kontrolkomiteen. Ministerrådet har derfor til hensigt at indarbejde en ændring i vedtægtsforslagets § 13. Vi har ikke nærmere udarbejdet det præcise indhold af denne vedtægtsændring, idet der i ministerrådet var den opfattelse, at man formentlig ville kunne imødekomme det økonomiske udvalgs ønsker ved at øge antallet til 8 og således lade ministerrådet udpege 5 og Nordisk Råd udpege 3 medlemmer. Imidlertid har der vist sig at være mere vidtgående ønsker fra Nordisk Råds side. Derfor er ministerrådet indstillet på at følge ønsket om paritet, altså lige mange medlemmer fra ministerrådet og fra Nordisk Råd, og vi har derfor til hensigt at drøfte dette spørgsmål nærmere med præsidenten.

Til slut vil jeg gerne berøre nogle synspunkter, der er fremkommet under remisbehandlingen.

Nogle har rejst det spørgsmål, om ministerrådet allerede er i besiddelse af en liste over konkrete projekter, som ønskes finansieret af banken, og som ikke kan finansieres andre steder. Det er ifølge sagens natur ikke tilfældet. Vi er imidlertid overbevist om, at en nordisk investeringsbank vil stimulere interessen for fællesnordiske investeringer og give basis for større tilførsler af kapital til det nordiske marked, end det ellers ville være tilfældet.

En række af de organisationer, der repræsenterer det private kapitalmarked, har udtrykt betænkeligheder over den øgede konkurrence, banken ventes at påføre eksisterende kreditinstitutioner. Efter ministerrådets opfattelse er denne ængstelse ubegrundet. Dels gælder der jo visse udtrykkelige begrænsninger for bankens virksomhed, dels vil andre begrænsninger naturligt melde sig, når banken skal føre sit formål ud i livet. Der er f.eks. ikke tale om, at banken vil deltage i konkurrencen om private indlån i de nordiske lande, og det er vel denne konkurrence, der fremfor noget andet begrænser de private kreditinstitutioners udfoldelsesmuligheder.

På udlånssiden må det forventes, at en overvejende del af bankens transaktioner vil rette sig imod mellem- og langfristede lån, d. v. s. et område, hvor de eksisterende kreditinstitutioner har overordentlig vanskeligt ved at tilfredsstille efterspørgslen; jeg ser derfor ikke noget stort problem her.

Der er endvidere i forslaget givet udtryk for, at banken bør samarbejde med andre kreditinstitutioner, og vi tror, at dette samarbejde kan blive til gavn for begge parter.

Det må i øvrigt tages som et positivt udtryk for den interesse, der vises forslaget, at der fra flere sider er fremkommet forslag om repræsentation i bankens organer. Jeg må hertil sige, at når bankens ledelse ifølge forslaget har fået den udformning, som tilfældet er, er det absolut ikke sket ud fra et ønske om at holde andre berettigede interesser uden for beslutningsprocessen. Imidlertid har ministerrådet ment, at bankens bestyrelse ikke burde have en størrelse, der kunne hæmme effektiviteten i dens arbejde.

Det er naturligvis ikke tanken, at dette

styre skal være en lukket klub, utilgængelig for synspunkter udefra. Tværtimod vil det være naturligt for de enkelte bestyrelsesmedlemmer og for administrationen at holde så brede kontaktflader som muligt til alle relevante institutioner.

Fru præsident! Der er ministerrådets håb, at dette er sidste gang, Nordisk Råd får forelagt et forslag om oprettelse af en nordisk investeringsbank, og at næste gang, man ser investeringsbanken på rådets dagsorden, er det i form af en virksomhedsberetning.

Meddelande

Det meddelades, att statsrådet Kjell-Olof Feldt intagit sin plats i rådet.

Willoch: Det er dessverre betegnende for denne saks behandling at Nordisk Ministerråd i det hele tatt ikke har latt utrede om det er behov for denne institusjonen. Man har uten utredning bestemt å opprette den, og har deretter bare utredet hvorledes institusjonen bør innrettes. Samtidig har Ministerrådet vist sin mangel på interesse for en grundig behandling blant parlamentarikerne ved å presse frem en kort ekstrasessjon i Nordisk Råd i stedet for å avvente den ordinære sesjon om noen få måneder.

Økonomisk utvalg begynte sin behandling før remissinstansenes uttalelser forelå. På møtet 11.—13. august viste det seg at en meget lang rekke spørsmål vedrørende banken ikke var avklart. Utvalgets medlemmer fikk derfor anledning til å stille skriftlige spørsmål til Ministerrådet om saken. De første slike spørsmål ble ekspedert til Ministerrådet allerede 15. august. I oversendelsesbrevet ble betydningen av noenlunde raske svar understreket, på grunn av de frister Ministerrådet selv hadde fastlagt. Men Ministerrådet ville ikke gi svar på et eneste spørsmål før utvalgets møte 18. oktober, over to måneder etter at de første spørsmål var stillet. Ministerrådet, som presset gjennom en usedvanlig rask saksbehandling fra parlamentarikerne side, ville med andre ord slett ikke selv medvirke til noen rask avklaring av det parlamentarikerne hadde å spørre om. Resultatet ble at en rekke sentrale spørsmål vedrørende

saken først ble besvart i det samme møte hvor man ventet at utvalgets medlemmer skulle kunne varsle standpunkt for eller mot opprettelse av banken. Stort tydeligere kan vel ikke det overfladiske i denne saksbehandlingen demonstreres.

Den grunnløse forsering av saksbehandlingen gir inntrykk av at Ministerrådet dessverre har betraktet Nordisk Råd som en sandpåstrøingsinstans som det ikke var nødvendig å gi rimelig tid til å trenge inn i alle sider ved en så stor sak.

Det er bemerkelsesverdig at også utvalgets flertall i virkeligheten erkjenner de store mangler ved saksbehandlingen ved å uttale følgende:

”Utvalget ville imidlertid ha sett det som en fordel om det hadde foreligget en samlet økonomisk vurdering av behovet for en slik bank før Nordisk Råd ble anmodet om å avgi uttalelse.”

Her sies det altså med rene ord fra flertallet at det ikke foreligger en samlet økonomisk vurdering av behovet for denne institusjonen. Det er oppriktig talt en meget skarp kritikk av Ministerrådets forberedelse av saken. Men utvalgets flertall unnlater dessverre å trekke den naturlige konklusjon av dette, nemlig enten å utsette saken for å skaffe en slik samlet vurdering eller å avvise den.

Ministerrådet har altså ikke foretatt noen utredning av om det behov banken sies å skulle dekke, kan dekkes like godt gjennom allerede eksisterende institusjoner. Med innstillingen følger en oppstilling over offentlige institusjoner som allerede arbeider med slike finansieringsoppgaver — i tillegg til det vanlige bankvesen. Dette er, som man vil se, en meget lang liste. Ingen har kunnet påvise prosjekter som ville kunne finansieres av den foreslåtte bank, men som ikke kan finansieres på tilfredsstillende måte gjennom allerede eksisterende institusjoner. Dette fremgikk også meget klart av minister Nørugaards nettopp avholdte innlegg.

Også blant remissinstansene er det svært mange som uttaler tvil om behovet for denne nye bank, både blant dem som ikke fraråder forslaget, og blant dem som er mot det. Derimot har ingen remissinstans

påvist noe reelt behov for den nye institusjonen.

Det er også verd å merke seg at tanken om opprettelse av en slik bank har vært reist flere ganger tidligere, men at man hver gang har latt den falle. Det har åpenbart sammenheng med at man heller ikke tidligere har kunnet påvise noe reelt behov for en ny institusjon. Siden disse tidligere drøftelser av saken har det skjedd en utvikling som bør ha gjort det lettere å løse samarbeidsoppgaver uten enda flere permanente nordiske institusjoner.

De helt vesentlige mangler ved utredningsarbeidet som jeg nå har trukket frem, innebærer at man heller ikke har fått noen reell begrunnelse for den usannsynlige oppfatning at enda en ny institusjon vil skaffe lånemidler på gunstigere vilkår enn man ellers kunne oppnå. Om dette sier utvalgets flertall riktignok at ”det forhold at flere suverene stater står som eier av banken, vil gjøre den meget kredittverdig”.

Ja vel, men hvis man først vil bruke statenes navn for å få lån, kan dette selvfølgelig gjøres både enklere og billigere enn ved opprettelse av en ny permanent institusjon. Det er i hvert fall intet som tyder på at denne nye bank vil kunne oppnå billigere lån enn man kan få gjennom allerede eksisterende offentlige institusjoner eller ved hjelp av statsgarantier.

Ministerrådet anfører bl. a. at banken kan finansiere ”regionalpolitiske prosjekter som tar sikte på å styrke utviklingen i et felles grenseområde”. Men samtidig forutsetter Ministerrådet at investeringsbankens utlån skal skje på bankmessige vilkår. Det presiseres at banken i sin virksomhet skal søke å oppnå et overskudd. Utvalgets flertall slår uttrykkelig fast at det ”kan ikke tilrå at utlånsrenten i noe tilfelle settes lavere enn innlånsrenten og dermed inneholder et klart subsidielement”.

Når man så tar i betraktning at det er meningen å finansiere banken i stor utstrekning med lån på de utenlandske kapitalmarkeder, blir det klart at lån fra Den nordiske investeringsbank vil bli vesentlig dyrere for låntagerne enn lån fra allerede eksisterende institusjoner som deltar i finansiering av distriktpolitiske tiltak.

Hvor stor rentesatsene vil bli for bankens låntagere, har Ministerrådet ikke villet si noe særlig om, men selv etter dagens forhold blir det tydeligvis tale om 10—12 pst.

Odvar Nordli uttalte ifølge avisreferater under åpningen av presidiet møtet i Island i sommer følgende:

”En nordisk investeringsbank kan få stor betydning for landene, ikke minst for de bygder som hittil har fått minst støtte.”

Den form for lån som hr. Nordli her vil tilby ”de bygder som hittil har fått minst støtte”, for å bruke hans eget uttrykk, er altså lån med rentesatser som ligger langt over det man hittil har krevet for distriktsutbyggingstiltak. Dertil må låntagerne påta seg kursrisiko. Det er rett og slett ikke grunnlag for å betrakte denne bank som noe slikt distriktpolitisk virkemiddel som hr. Nordli taler om.

Det er også blitt hevdet at denne bank kan få særlig betydning for Island. Men det er jo helt tydelig at den ikke blir bygget opp slik at den egner seg spesielt til slike formål. Den tar som nevnt sikte på forretningsmessig finansiering av prosjekter av interesse for flere land. Dessuten har Ministerrådet slått fast følgende:

”Det forutsettes at man til en viss grad i nordisk investeringsbanks virksomhet tar hensyn til at det i det lange løp blir en rimelig balanse mellom de fem lands innsats og fordeler.”

Dette betyr 1 pst. for Island. En forutsetning om at det tas hensyn til Islands særstilling bedrer dette litt, men endrer ikke i særlig grad det forhold at bankens oppbygging og forhold for øvrig gjør den til et lite hensiktsmessig virkemiddel også i denne forbindelse. Behovet for kapitaltilførsler til de minste nordiske land kan åpenbart dekkes vesentlig bedre ved særlige tiltak for de land det gjelder.

Ifølge avtaleutkastet skal banken også gi lån til og stille garantier for eksport av nordisk interesse. Man har imidlertid ikke utredet om behovet for slike garantier kan dekkes godt nok av allerede eksisterende offentlige ordninger for eksportkredittgarantier. Det er imidlertid grunn til å gå ut fra at disse dekker behovet fullt ut.

Eftersom Den europeiske investeringsbank også er nevnt i forbindelse med pla-

nen om opprettelse av Den nordiske investeringsbank, må det bemerkes at den foreslåtte nordiske bank vil være forskjellig fra den europeiske på en rekke viktige punkter. Tiden tillater meg ikke nå å gå inn på dette i detalj. Men jeg vil gjerne understreke at Den europeiske investeringsbanks finansiering for 2/3 vedkommende er blitt anvendt til mindre utviklede områder eller til områder som står overfor særlige omstillingsproblemer. Den nordiske investeringsbank kan derimot ikke satse spesielt på slike områder uten at det gjelder prosjekter av nordisk interesse.

Dessuten er det grunn til å merke seg at den europeiske bank også kan yte lån til andre finansieringsorganer, som derefter fordeler utlånene videre til mindre og mellomstore låntagere. Den nordiske bank vil, så vidt jeg kan se, ikke gi utlån gjennom andre kredittinstitusjoner, og vil derfor få vesentlig mindre interesse for mindre og mellomstore tiltak enn den europeiske bank har fått.

De momenter jeg hittil har nevnt, gjelder spørsmålet om denne bank vil være egnet til å oppfylle de formål som er satt for den. Det kan imidlertid også stilles dyperegående spørsmål vedrørende selve målsettingen. I begrunnelsen spiller det en viktig rolle at banken skal kunne øke tilførselen av kapital til Norden fra andre land. Man vil med andre ord forsterke den økonomiske vekst i de nordiske land utover det disse land kan oppnå ved egne ressurser. Norden er allerede et av de rikeste områder i verden. Det er likevel naturlig å fortsette den vekst vi kan oppnå her ved egne ressurser. Men det kan ikke være i samsvar med ønskene om bedre balanse mellom rike og fattige land i verden å treffe spesielle tiltak for varig styrkelse av kapitaltilgangen utenfra til Norden, til foretrekk for samfunn som har større behov for fremmed kapital.

Når dette spørsmål blir brakt på bane, er det gjerne noen som hevder at den kapital som det er aktuelt å låne inn til Den nordiske investeringsbank, er kapital som ikke vil komme fattige land til gode selv om vi ikke benytter oss av den. Jeg tror dette er mer unnskyldning enn realitet. Hvis Norden tapper mer ut av det internasjonale kapitalmarked, blir det uvegerlig mind-

re til andre. Det virker ikke sannsynlig at det bare blir de sterkeste blant de øvrige land som vil måtte innskrenke sin kapitaltilgang av denne grunn.

Et annet viktig spørsmål vedrørende institusjoner av denne art er hvorledes de vil virke på næringsstrukturen i Norden. En bank av denne type, som skal konsentrere seg om rent forretningsmessige utlån til prosjekter som er av betydning for flere land, vil i praksis i vesentlig grad bli en bank for forholdsvis meget store tiltak, til fortrensel til en viss grad for det store antall mindre og mellomstore bedrifter. Det er altså sannsynlig at denne bank, hvis den i det hele tatt fører til realisering av prosjekter som ikke ville komme i stand i alle fall, vil bidra til å forsterke prosessen i retning av stordrift i nordisk næringsliv. Jeg ser for min egen del ingen grunn til å søke å hindre storforetak i tilfeller hvor de byr vesentlige økonomiske eller andre fordeler. Men jeg ser heller ingen grunn til ytterligere å stimulere denne utvikling, som er sterk allerede, ved opprettelse av institusjoner av den type som vi står overfor her.

Det som skjer i denne sak, ser altså ut til å være at man griper til opprettelse av en ny institusjon nærmest som et mål i seg selv. Og det gjør man etter en utilstrekkelig saksbehandling, uten å spørre om eksisterende institusjoner kan løse oppgavene. Derved kompliserer man ytterligere en allerede meget komplisert offentlig overbygning over det nordiske arbeidsliv.

Nærmere gjennomgåelse av det fremlagte forslag viser altså at det vesentlig kan hente sin støtte i den omstendighet at det er nordisk. Man bør imidlertid stille det krav også til nordiske institusjoner at de vil fylle en funksjon som ikke kan fylles like godt uten den belastning som opprettelse av en ny institusjon innebærer. Det må ikke bli slik at Nordisk Råd strør sand på nye initiativ bare fordi de bærer navnet nordisk. Man tjener ikke den nordiske samarbeidstanke ved å opprette institusjoner av tvilsom nytte etter utilstrekkelig saksbehandling. De nordiske samarbeidsorganer er allerede bygget sterkt ut. I dette tilfelle erkjenner altså hele utvalget at det ikke foreligger en samlet økonomisk vurdering av

behovet for en slik bank. Under henvisning til dette må jeg tilrå at man stemmer mot den foreslåtte rekommendasjon.

Krönmark: Fru president! Samtlige rådsdelegater kanner sikkert ett behov att på olika sätt bidra till att stärka och intensifiera det nordiska samarbetet på olika områden — och då inte minst det ekonomiska. Även om Nordekplanen inte kunde förverkligas, har de nordiska ländernas ekonomiska förbindelser under senare år utvecklats mycket kraftigt, och de nordiska ekonomierna har blivit alltmera beroende av varandra. Sedan flera år tillbaka har vi en gemensam nordisk arbetsmarknad, och därför bör man på längre sikt även sträva efter att i görligaste mån skapa möjligheter även för kapitalet att passera över de nordiska gränserna.

Frågan om en nordisk investeringsbank enligt den modell som ministerrådet har utarbetat och som ekonomiska utskottets majoritet i princip ställt sig bakom kan självfallet till viss del främja dessa syften. Dock anges huvudmotiven vara att genom upplåning på den internationella marknaden skapa ökat kapitalutrymme för att möjliggöra de investeringar som behövs i de olika nordiska länderna för att underlätta lösningen av de nordiska ländernas betalningsbalansproblem, som till stor del orsakats av stegrade energikostnader. Banken avses ju få möjligheter att ställa kredit till förfogande för gemensamma nordiska projekt, vilket innebär att minst två länder måste vara involverade.

Redan i dag förekommer ett utvecklat samarbete mellan finansinstitut i de olika nordiska länderna. Under ekonomiska utskottets behandling av ärendet har på en direkt fråga ministerrådet inte kunnat redovisa något gemensamt projekt som inte för närvarande skulle kunna finansieras genom de redan existerande kreditinstitutionerna. Detta faktum gör det mycket märkligt att ärendet har forcerats i så hög grad, att Nordiska rådet i dag håller en extra session för att avgöra frågan. Det gäller inte i dag att säkerställa några aktuella investeringar som kräver att beslut fattas snarast, utan tidspressen måste ha andra skäl. Vilka de skälen är får väl ministerrådets företrädare här

senare redovisa; i debatten hittills har sådana skäl inte framförts.

Vi vet att det för närvarande råder stor konkurrens på den internationella kapitalmarknaden. Ministerrådet och utskottsmajoriteten anser att en bank, där fem suveräna stater står som ekonomiska garantier, skulle ha lättare att uppta lån till förmånliga villkor än vad som skulle vara fallet om exempelvis ett nordiskt bankkonsortium ville uppta motsvarande lån. Rent generellt torde ett sådant påstående inte vara helt oomtvistat. Jag kan dock medge att det kan tänkas ha viss relevans om man avser att uppta lån i länder med helt statsreglerad ekonomi. Det är därför jag i min reservation till utskottsutlåtandet inte kategoriskt har vänt mig mot tanken på ett samnordiskt finansieringsinstitut.

Enligt den föreslagna modellen kommer dock en nordisk investeringsbank att ha ett konkurrensmässigt överläge gentemot andra kreditinstitut. Skattebefrielse och befrielse från övriga offentliga avgifter som drabbar reguljära banker innebär förmånligare kostnadsläge, och på så sätt kan man tänka sig att bankens konkurrensförmåga blir överlägsen andra bankers. I varje fall den politiska meningsriktning jag företräder ser det angeläget att man underlättar för olika bank- och kreditinstitut att i konkurrens med varandra svara för kreditgivning till näringslivet.

Givetvis kommer den samlade nordiska kreditlångivningen att öka väsentligt under

Genom att en nordisk investeringsbank kommer att ta en betydande del av denna marknad kommer andra bankers volymtillväxt att bli lägre än vad som skulle ha varit fallet utan nordisk investeringsbank. Inom nuvarande kreditinstitut finns ett utomordentligt företagskunnande, en vana vid kreditbedömningar och erfarenheter från näringslivsverksamhet, som är av avgörande betydelse för ekonomins utveckling i de skilda länderna. Därför föreligger det inget behov av att bygga upp ytterligare en organisation på detta område och det nuvarande antalet kreditinstitut innebär att konkurrensen inte behöver ytterligare stimuleras.

Ett gemensamt nordiskt refinansieringsinstitut kan däremot tänkas ha vissa fördelar, eftersom de nordiska affärsbankerna då

inte direkt behöver gå ut och jaga kapital på den internationella marknaden utan får möjligheter att refinansiera nordiska industriinvesteringar och exportsatsningar genom lån i en sådan institution.

Genom den press som ministerrådet utövar för att få fram ett snabbt beslut har Nordiska rådet i dag i realiteten icke mycket annat att göra än att godkänna eller förkasta det uppgjorda förslaget. För egen del vill jag i likhet med Kåre Willoch reagera mot en sådan handläggning. Frågan är icke av så brådskande natur, och det borde finnas möjlighet att utreda lämpligheten av och förut-sättningarna för andra modeller än den som föreslagits av ministerrådet.

Därför yrkar jag bifall till den rekommendation som finns i reservation nr 3 till utskottets betänkande och som ger möjlighet att skapa ett samnordiskt kreditinstitut för refinansiering av krediter till projekt av gemensamt nordiskt intresse. Ett sådant institut skulle enligt min mening ge exakt de fördelar som kan vinnas med en nordisk investeringsbank utan att verka störande på marknadsbilden inom kreditområdet.

Björklund: Fru president! Jag kan väl förstå, att högerpartierna motsätter sig en nordisk bank, som grundas av staterna och står under en viss demokratisk kontroll. Investeringsbanken skulle enligt planerna åtnjuta skatte- och avgiftsfrihet. Det är igen en obestridlig fördel i konkurrensen med de privata affärsbankerna. Detta tycks herr Krönmark och moderaterna i Sverige vara speciellt rädda för.

De nordiska affärsbankernas utlandsetableringar har ett sammanlagt grundkapital, som går upp till endast en fjärdedel av det som planerats för investeringsbanken.

Det är uppenbart, att en sådan statsägd investeringsbank, en internordisk bank, är starkare i konkurrensen och kan ta utländska krediter framför näsan på privatbankerna. Och detta med lägre ränta, antar jag, i motsats till vad herr Willoch lät förstå.

Det norska høyre tycks dessutom vara rädd för att banken skulle dirigera bort Nordsjöoljans vinster till det övriga Norden. Och danska konservativa tycks för sin del

misstänka att banken kunde bidra till att försvaga bindningen till EG.

Högerkrafterna i rådet har utan tvivel vägande skäl att motsätta sig en mellomstatlig nordisk investeringsbank. Men det vore alltför enkelt att därav dra den slutsatsen, at de konkrete planer som vi i dag bör ta ställning till, skulle vara nyttiga och bra.

Banken är ju inte ett sjålvåndamål.

Bankens syfte, såsom det formuleras i avtalstexten och stadgarna, avgör, i vilken mån en sådan här institusjon kan bli ett redskap for en progressiv samhållspolitik.

Det rækker inte at politikerna skriver in i statuterna ett diffust begrepp — finansieringsprosjekten bora vara "av nordiskt interesse" — och sedan venter og ser vad tjenstemånnen gør av detta i praktiken.

Arbetarrørelsens økonomiske forskningsinstitusjon i Finland bl. a. har pekat på den synnerlige vage formuleringen av den planerte bankens ändamålsparagraf.

Institusjonen foreslår, at man borde ge banken klart og tydeligt till oppgitt at minske skillnaderna i utvecklingsnivåen mellom de nordiske lånderna og at stævje migrationen, som skadar den nasjonelle utvecklingen.

Man borde ha haft tålmod at tænke igjennom bankens syften og formuleringen av den centrale ändamålsparagrafen.

Vore det inte dessutom naturligt, at en bank som bildas av stater, i fråmste rummet skulle få till oppgitt at finansiere den samhällelige produksjonen: offentlige prosjekter og statsforetagens store investeringar.

Nu är det privatkapitalisterna som man i første hand vill ge pengar åt.

Det aktuelle finlåndske problemet är at vi är skuldsatte opp till øronen. Vår nettoskuld till utlandet har førsatt hela nasjonalekonomien i en kris. Utlåndskt lånekapital har i Finland sløst bort på ineffektive investeringar.

Forslaget om en bank, som stråvar at utøke kredittagningen på den internasjonelle penningmarknaden kunde inte ha kommet vid en sårre tidpunkt.

Vi finlåndske folkdemokrater, kommunister og sosialister anser at det inte finns førutsåttningar for ett finlåndskt deltagande i grundandet av en nordisk investeringsbank på basen av det forslag som føreligger.

Fru president! Jag yrkar bifall till Aarne

Saarinens reservasjon, som går ut på at inte foretaga något i anledning av ministerrådsforslaget.

Ragnar Christiansen: Sist Nordisk Råd var samlet i Stockholm i februar 1974 ble det talt om det nordiske samarbeid som et verbalt samarbeid som ikke hadde gitt store praktiske resultater. Det ble etterlyst større dristighet når det gjaldt å fatte vedtak. Slike uttalelser var forståelig på bakgrunn av det forventningstilbakeslag vi opplevde etter at NORDØK-planen ikke ble realisert. Inngangen til 1970-åra var ingen god tid for det nordiske samarbeid. Det var som vitaliteten ble borte da NORDØK ble skrinlagt.

Vi gikk gjennom en periode hvor hvert enkelt av de nordiske land var opptatt av å finne sin plass i et bredere europeisk samarbeid. De nordiske lands ulike tilknytning til EF er nå forlengst et faktum, men det er ikke til hinder for å utvide det nordiske samarbeidet på de fleste områder. Både den økonomiske og politiske utvikling tilsier at vi sørger for å styrke det nordiske samarbeid på alle områder der dette er praktisk mulig og hensiktsmessig.

Utbyggingen av de nordiske institusjoner og den fellesnordiske administrasjon har skapt økte muligheter for det.

Nå er det vel ingen av oss som betrakter nordisk samarbeid som utenrikspolitikk i egentlig forstand. Det kommer ikke til erstatning for landenes europeiske engasjement eller arbeidet innen FN's ramme, men i tillegg til det og nærmest som en forlengelse av innenrikspolitikken.

For min del har jeg en klar og sikker følelse av at det nordiske samarbeidet i løpet av det siste året har fått en ny vitamininnspøyting og igjen er preget av en tilfredsstillende dynamikk. De mer prinsipielle drøftinger vi har hatt på områdene energi- og industripolitikk har bidratt sterkt til det. Her står vi overfor en ytterligere klargjøring i tida som kommer. Oppgaven er å finne fram til konkrete økonomiske samarbeidsprosjekter på bestemte felter av industri- og energipolitikk. Opprettelsen av en nordisk investeringsbank må ses i nær tilknytning til dette. Flertallet i Nor-

disk Råds økonomiske utvalg har da også i første rekke lagt vekt på at opprettelsen av en slik bank vil ha en stimulerende effekt på det nordiske samarbeid ved at den vil fremme realiseringen av nordiske investeringsprosjekter.

Flertallet uttaler imidlertid også at det ville vært en fordel om det hadde foreligget en samlet økonomisk vurdering av behovet for banken. Selvsagt ville det det. Men en slik vurdering er ikke en nødvendig forutsetning for det vedtak vi nå inviteres til å fatte. Utredningene har vært mange og lange nok. Denne saken har vært en gjenganger i det nordiske samarbeidet i de siste 20 år. Den var kommet inn i en slags ond sirkel. Drøftingene denne gangen er de femte i rekken. Utgangspunktet nå er NORDØK-forslaget av 1969. Jeg hilser med glede at de nordiske regjeringer i fellesskap nå har mobilisert den nødvendige politiske vilje til å løse saken.

Utgangspunktet er nå en samlet økonomisk-politisk vurdering. Det er ikke noe dårlig utgangspunkt når siktepunktet er å styrke Norden som økonomisk enhet. Det at vi får flere nordiske prosjekter vil ha sin betydelige egenverdi, ved siden av at det må antas å styrke vår økonomiske slagkraft og bærekraft. Vi behøver ikke å ha dårlig samvittighet av den grunn, forutsatt at vi samtidig kjenner vårt ansvar overfor verdens fattige land. Økonomisk framgang i Norden skal ikke bare nyttes til å blankpusse vår egen nordiske velferd, men også gjøre oss til en bedre og mer effektiv samarbeidspartner overfor utviklingslandene.

I den første tid vil banken måtte skaffe seg kapital gjennom lån på det internasjonale kapitalmarked. Ingen av de nordiske land er i dag kapitaleksportører, men tvert imot kapitalimportører. Banken vil derfor ikke representere noe prinsipielt nytt i så henseende. Den vil derimot kunne by på betydelige praktiske fordeler. Det er nemlig ingen selvfølge at det i framtida vil være like lett å oppnå lån på det internasjonale marked som det er nå. Den internasjonale overskuddslikviditet vil kunne bli redusert som et ledd i kampen mot inflasjonen.

Når vi kommer over i den situasjon at ett eller flere nordiske land vil kunne eks-

portere kapital, vil banken kunne være et egnet instrument for kanalisering av midlene.

Jeg har med interesse lest hr. Stetters og hr. Willochs reservasjon. Det er for øvrig, i parentes bemerket, bemerkelsesverdig at hr. Krønmark ikke har slått lag med sine partivenner fra Danmark og Norge. Hr. Stetter og hr. Willoch begrunner sine reservasjoner med rent praktiske og økonomiske innvendinger. Jeg var spent på om vi ville få en mer politisk prinsipiell begrunnelse.

I Norge har vi en lang rekke statsbanker som står for en meget stor del av de samlede bankutlån. Lenge karakteriserte det norske Høyre statsbankenes framvekst som en gradvis sosialisering av det norske bankvesen. Den holdningen er gitt opp hjemme i Norge, og hr. Willoch har ikke vekket den til live her i nordisk sammenheng. Jeg ser det som en fordel.

Når det gjelder hr. Stetter, skulle en på bakgrunn av reservasjonens ordlyd kunne si omtrent det samme om hans holdning. Men sammenholder vi det med en artikkel han har skrevet i "Aalborg Stiftstidende" går det fram at han betrakter "denne statsfinansierte nydannelse" som "et socialistisk prøget fremstød". Han sier i sin konklusjon at "metoden bryder med konservative, liberale prinsipper, og det er mig inderligt imod, at den skal indføres under dække af et nordisk klædebon".

Dette er unektelig en argumentasjon av et annet kaliber enn den vi finner i reservasjonen i innstillingen fra Rådets økonomiske utvalg. Nå står det igjen å se om den vil bli framført også i dagens debatt og gi en mer mørkeblå farge til den konservative reservasjonen.

Willoch: Jeg vil ikke unnlate å understreke hvorledes man nå får klarlagt de fullstendige manglene ved denne saksbehandling. Nå sier en talsmann for flertallet at det er ikke nødvendig å ha noen samlet vurdering av det økonomiske behovet for en slik bank før man vedtar å opprette den. Jeg vil si at det er et synspunkt som sterkere enn man kunne ønske det, illustrerer

utilstrekkeligheten i arbetet med denne sak. Så legges det til at utredninger har vi hatt mange og lange nok. Forholdet er jo at vi har hatt mange utredninger, 4 stk., og de har ført til at man ikke har opprettet denne banken. Og så unnlater man å utrede behovet for denne banken med den begrunnelse at man tidligere har hatt utredninger som ikke har ledet frem til et behov for opprettelse av banken. Kan det sies tydeligere at man ikke vil ha flere utredninger, fordi de kommer til å vise at det ikke er behov for banken?

Ragnar Christiansen: Jeg skal medvirke til å følge opp presidentens anmodning om å være kort og ikke si annet til hr. Willochs replikk enn at det er vel ikke så at alle tidligere utredninger førte til at en ikke fant noe behov for banken. Hvis ikke jeg husker helt feil, var hr. Willoch selv i sin tid medlem av en regjering som kom til det resultat at en Nordisk Investeringsbank burde opprettes innen rammen av et NORDØK-samarbeid.

Carl-Henrik Hermansson: Fru president! För att undvika alla missförstånd och all onödigt polemik vill jag från första början deklarerat, att jag anser det oundgängligen nödvändigt med samordnade statliga investeringar för att främja den ekonomiska utvecklingen i de nordiska länderna. I en sådan politik kan en nordisk investeringsbank vara ett nyttigt instrument. Jag är alltså positiv till inrättandet av en gemensam investeringsbank som ägs och drivs av de samverkande nordiska staterna.

Om en sådan bank skall få positiva effekter avhänger emellertid av riktlinjerna för dess politik. Och där är jag kritisk mot det föreliggande förslaget framför allt av följande fyra skäl:

1. Banken knyts i alltför hög grad till de tillfälliga förhållanden som idag råder på den internationella kapitalmarknaden. Visserligen talar man om att banken "senare också" skall söka skaffa kapital på den nordiska marknaden — varvid man uppenbart syftar på de väntade norska oljemiljarderna

— men huvudinriktningen är ju att söka kapital på de internationella kapitalmarknaderna. Vad man konkret syftar på är också där s. k. oljemiljarderna och man anser det viktigt att banken snabbt kommer i gång innan dessa är slut.

Det måste vara fel att på detta sätt knyta ett långsiktigt projekt som den nordiska investeringsbanken till en tillfällig situation på de internationella kapitalmarknaderna. Man kan också ta upp till diskussion om de relativt rika kapitalistiska staterna i den nordiska kretsen skall söka utnyttja tillfället för att lägga beslag på kapital, som underutvecklade länder har ett oerhört mycket större behov av. Jag ger ingenting för de krokodiltårar som representanter för den norska och svenska högern gjuter i detta sammanhang. I motsats till dem anser jag att en nordisk investeringsbank skall konkurrera om kapital på den nordiska marknaden. Den bör fungera som ett utjämningsinstrument mellan de nordiska länderna. Då skall den inte knyta en till ett tillfälligt läge på de internationella kapitalmarknaderna. Behovet av utjämning i Norden har länge funnits. Det finns i dag och det kommer att finnas även sedan oljemiljarderna sinat.

2. Det sägs att investeringsbankens utlån och garantier skall ske på "bankmässiga villkor". I klartext innebär detta att den nordiska investeringsbanken skall följa kapitalistiska s. k. lönsamhetsprinciper. Utlåning skall ske endast till projekt som kan erlagga den ränta som bestäms av förhållandena på den kapitalistiska marknaden. Det sägs uttryckligen i utskottets betänkande att utlåningsräntan inte i något fall får innehålla något moment av subvention.

Det finns ingen anledning att i förväg dra upp så snäva gränser för bankens verksamhet. Det kan finnas viktiga projekt för industrialisering t. ex. av Nordkalottområdet som just på grund av den kapitalistiska marknads lagar är mycket kostsamma, särskilt i ett initialskede. Subventioner kan vara nödvändiga för att sådana projekt inte i ett inledningsskede skall bli så hårt belastade att de inte kan genomföras. Det är fel när statlig verksamhet i de enskilda länderna har kapitalistiska s. k. lönsamhets-

principer som grund. Det är om möjligt ännu mera felaktigt när sådana regler ställs upp för mellanstatlig verksamhet.

3. I ministerrådets förslag sägs det om bankens syfte och verksamhetsområde: "Utlån skall kunna ske till projekt såväl i offentlig som privat regi. Offentliga projekt som normalt finansieras över statliga eller kommunala budgeter bör banken endast i undantagsfall engagera sig i." Ekonomiska utskottet har accepterat dessa begränsningar utan invändningar eller påpekanden.

Enligt min mening borde man vända på saken. All erfarenhet visar att det inte går att åstadkomma effektiva regionalpolitiska insatser inom de nordiska länderna genom stöd och lån till privatkapitalistiska företag. Ännu mindre lär det gå att göra detta på det nordiska planet. Den nordiska investeringsbankens utlåningsverksamhet borde därför främst inriktas på företag i offentlig regi. Den borde syfta till att skapa stora, offentligt ägda basindustrier med ett avgörande inflytande för de anställda. Genom sådana insatser skulle man sedan få en rad positiva indirekta verkningar bl. a. ett gynnsammare klimat för mindre privatägd industri i dessa områden.

Med den inriktning och de begränsningar som den nordiska investeringsbankens verksamhet ges i ministerrådets förslag är det stor risk för att dess egentliga innebörd blir stöd till svenska multinationella företag för etablering i de övriga nordiska länderna.

4. Den avgörande målsättningen för en nordisk investeringsbank borde vara att bidra till en regionalpolitisk utjämning. I alla de nordiska länderna finns det industriellt mindre utvecklade områden med brist på arbetstillfällen och med ekonomiska och sociala problem för invånarna. Om banken skall ha någon vettig mening bör den bidra till utveckling just i dessa områden. Ett sådant område, där behovet av insatser är mycket stort, är Nordkalottområdet.

Ministerrådets och ekonomiska utskottets förslag talar visserligen om att "ta hänsyn till de regionala perspektiven", men detta är en alltför begränsad formulering.

Sammanfattningsvis är jag alltså anhängare av att det skapas en nordisk investeringsbank, men inte i de konkreta former

som ministerrådet och ekonomiska utskottet nu föreslår. Jag anser att en nordisk investeringsbank i stället måste uppfylla följande fyra villkor:

1. Banken skall vara ett instrument för utjämning mellan de nordiska länderna och inte knyts till de tillfälliga förhållanden som i dag råder på de internationella kapitalmarknaderna.

2. Banken skall utgå från de samhällsliga behov som finns och inte styras av kapitalistiska s. k. lönsamhetsprinciper.

3. Banken skall prioritera utlåningsverksamhet till projekt i offentlig regi och inte bli ytterligare ett stödorgan för det privata storkapitalet.

4. Banken skall som avgörande målsättning ha regionalpolitisk utjämning.

En nordisk investeringsbank byggd på dessa principer kan göra viktiga insatser för de nordiska folkens gemensamma intressen.

Då alla förslag enligt rådets stadgar skall utskottsbehandlas före avgörandet kan jag här endast yrka återremiss till ekonomiska utskottet. Utskottet bör än en gång pröva frågan och återkomma med ett — förhoppningsvis — bättre förslag till den ordinarie sessionen med Nordiska rådet i februari.

Om det anförs att denna tidsförskjutning på tre månader på ett allvarligt sätt skulle försena starten för den nordiska investeringsbanken vill jag endast hänvisa till den utomordentligt avslöjande sats i utskottets betänkande där det sägs:

"Utskottet skulle emellertid ha sett det som fördelaktigt om det hade förelegat en samlad ekonomisk värdering av behovet för en sådan bank innan Nordiska Rådet blev anmodat om att avge ett uttalande."

Förvisso skulle detta ha varit fördelaktigt. Om ministerrådet får tre månader på sig kan det kanske presentera en sådan "samlad ekonomisk värdering av behovet för en nordisk investeringsbank"?

Fru president! Jag yrkar återremiss till utskottet.

Finansminister **Matthías Á Mathiesen:**
Fru præsident! Ærede rådsmedlemmer!
Oprettelse af en nordisk investeringsbank er som bekendt ikke en ny idé. Den er gen-

tagne gange blevet dröftet igennem de sidste årtier, helt siden diskussionen og forhandlingerne om en nordisk toldunion begyndte.

Fra islandsk side har etablering af en nordisk investeringsbank altid været imødeset med stor interesse, uanset at tankerne om bankens egentlige formål vistnok har været underkastet forandringer i tidens løb i takt med den økonomiske udvikling.

Til trods for at de enkelte nordiske lande har slået ind på lidt forskellige veje med hensyn til det internationale økonomiske samarbejde, er de i økonomisk henseende knyttet til hinanden som aldrig før. Vidtstrakt nordisk samarbejde tillægges fra islandsk side den største betydning. Beslutningen om at oprette en nordisk investeringsbank må betragtes som bekræftelse af en fælles nordisk vilje til fortsat meningsfuld udvidelse af det nordiske samarbejde. Bankens virksomhed vil ikke alene medføre betydelige økonomiske fordele for hele Norden, dens oprettelse har også stor betydning som en politisk vejviser for det fremtidige nordiske samarbejde.

I de sidste måneder har man beskæftiget sig ihærdigt med at udarbejde et forslag til bankens vedtægter samt et udkast til en fælles nordisk overenskomst vedrørende dennes oprettelse. De islandske myndigheder har gransket dette udkast og de foreslåede rammer for bankens formål og virksomhedsområde. Fra islandsk side er man i alle hovedtræk enig i de fremlagte forslag.

Formålet med bankens oprettelse er at fremme den økonomiske udvikling i Norden. Banken vil dog især søge at fremme samarbejdet mellem to eller flere af de nordiske lande om store projekter inden for transportsektoren, på energiområdet og på andre felter, hvor der findes fælles nordiske interesser.

I denne forbindelse vil jeg minde om, at på samarbejdsministrenes møde i Stockholm den 19. juni 1975 blev der enighed om følgende formulering angående Island i beslutningsprotokollen — med præsidentens tilladelse citerer jeg protokollen:

”Ministerrådet förutsätter vidare att det tas hänsyn till Islands särställning på grund av landets ensidiga näringsliv och brist på kapital”.

Ved denne lejlighed vil jeg gerne gøre opmærksom på de islandske myndigheders forhåbninger med hensyn til bankens betydning for udnyttelsen af de islandske energikilder, hvilket vil befordre oprettelse af energikrævende industri i Island i samarbejde med firmaer i de øvrige nordiske lande. Islands beliggenhed så fjernt fra det øvrige Norden medfører, at direkte overføring af energi fra Island til de øvrige lande af praktiske grunde må betragtes som usandsynlig.

Island er imidlertid velforsynet med energi, som kan anvendes på forskellige industriområder, hvor de andre nordiske landes fremragende tekniske viden samt disse landes eksportmarksandel fortræffeligt supplerer den islandske energi. Idet benyttelsesgraden af billige indenlandske energikilder, særlig vandkraft, nærmer sig sine begrænsninger i de andre nordiske lande, er der meget, der taler for, at nordisk deltagelse i energikrævende industriprojekter kan finde sted i Island i den nærmeste fremtid. Her ville den nordiske investeringsbank være af afgørende betydning.

Banken skal også kunne deltage i finansiering af nordiske firmaers fællesprojekter uden for de nordiske lande til Nordens samlede eksportaktivitets fortjeneste.

Den islandske regering anser etableringen af den nordiske investeringsbank for i høj grad aktuel på nuværende tidspunkt. Den økonomiske udvikling i Norden er stærkt påvirket af de for tiden svære internationale konjunkturforskeligheder, som bl. a. har medført, at låntagning på det internationale kapitalmarked er blevet stadig sværere. Men de fleste nordiske lande er nu stærkt afhængige af kapitaltilførsel fra det internationale marked. Et nordisk samarbejde på investeringslånemarkedet kunne derfor blive fordelagtigt for såvel hvert enkelt land som for det samlede Norden.

Jeg erklærer herved den islandske regerings fulde støtte til den nordiske investeringsbanks oprettelse.

Stetter: Jeg finder det naturligt, at det nordiske parlamentariske arbejde foregår i et kompetent og stærkt Nordisk Råd — under den udtrykkelige forudsætning, at

det finder sted efter de sædvanlige parlamentariske regler. Det betyder bl. a., at sagerne får en tilstrækkelig behandling, inden der tages stilling til dem.

Det har efter min vurdering ikke været tilfældet ved behandlingen af ministerrådsforslaget B 17/e om en nordisk investeringsbank, som er det første fællesnordiske regeringsforslag, der er til behandling her i rådet. Selv om det er et forslag af vidtrækkende betydning, har det fået en let og en hurtig gang gennem økonomisk udvalg.

Jeg beklager, at det end ikke har været muligt at få en forhandling om det hovedsynspunkt, at den nordiske investeringsbank skulle koncentrere sin virksomhed om de projekter, som ikke på anden vis kan finansieres gennem de bestående finansieringskilder, eller som på grund af deres omfang eller karakter ikke kan finansieres i de enkelte nordiske lande. Dette er grundlaget for den europæiske investeringsbank. Der er andre forskelle mellem disse to banker — jeg henviser her til, hvad hr. Kåre Willoch allerede har fremført.

Alle forsøg på at få disse problemer diskuteret igennem, så nordisk investeringsbank kom til at hvile på et andet grundlag, er mislykkedes. Vort ønske om, at man skulle vente på en afklaring af en række spørgsmål, før udvalget og Nordisk Råd tog stilling, er blevet afvist.

Såfremt flertallet af de nordiske landes parlamentarikere på dette spinkle grundlag vedtager forslaget — tilsyneladende blot fordi det er nordisk — kommer vi ind i en forkert udvikling, der for mig kan medføre tvivl om, hvorvidt det er muligt at styrke Nordisk Råds parlamentariske position. Dette resultat beklager jeg dybt.

I det danske folketing ville et forslag om etablering af en statsbank næppe kunne vedtages, hvis det ikke var blevet truffet igennem i Nordisk Råd. Forhandlingen i det danske parlament bliver nærmest en formsag. Et flertal har på forhånd sagt ja, og herefter kan der i realiteten ikke rettes et komma i overenskomsten.

Forslaget vedkommer ifølge sagens natur samtlige danske banker og sparekasser og andre finansieringsinstitutter, og det er et brud med et hidtil hævdet princip om, at den danske stat ikke skal engagere sig i

eller drive egentlig bankvirksomhed. Det er særdeles betænkeligt at denne nydannelse nu skal gennemføres, uden at sagen i tide er realitetsbehandlet i det danske folketing, og uden at der har været en debat i den danske offentlighed forud for det tidspunkt, hvor afgørelsen reelt er truffet.

Som en konsekvens af disse udtalelser kan jeg støtte hr. Hermanssons forslag om, at denne sag sendes tilbage til behandling i økonomisk udvalg. Så meget om sagsbehandlingen.

Det er naturligvis først og fremmest forslagens indhold, der er bestemmende for, at jeg må stemme nej til flertallets rekommandation og anbefale andre at gøre det samme. Fundamentet for min holdning er, at der allerede i dag foregår et betydeligt samarbejde mellem de eksisterende banker i Sverige, Norge, Finland og Danmark. Dette samarbejde kan når som helst udvides efter behov, og det kan ske uden offentlige bevillinger og uden risiko for, at vi får opbygget et nyt stort offentligt bureaukrati. De nordiske pengeinstitutter har handlet og tænkt nordisk, for at bruge minister Nørgaards sprogbrug. Nordisk samarbejde på det bank- og sparekassemeslige område er udbygget. Det har udviklet sig naturligt og harmonisk, og det kan udbygges yderligere.

Ministerrådet har under udvalgsarbejdet ikke formået at fremlægge bevis for, at investeringsbanken vil kunne forøge den samlede tilgang af kapital fra det internationale kapitalmarked til vore 5 lande. Tværtimod synes der for mig at se at være en betydelig risiko for, at den samlede kapitaltilførsel til Danmark vil blive mindre på grund af den nye banks virksomhed. Jeg er således aldeles uenig med minister Nørgaard. Vi ved, at der allerede i dag er en omfattende kø på det udenlandske låne marked, og når først den nordiske investeringsbank kommer med, så bliver det vanskeligere og dyrere at låne penge — til skade for Danmark, der har brug for stærkt øget kapitalimport.

Der er heller igen garanti for, at den nordiske investeringsbank vil kunne tilbyde f. eks. industrivirksomheder lån på gunstigere vilkår end dem, der kan opnås i dag fra de eksisterende pengeinstitutter.

Man har heller ikke under udvalgsarbejdet kunnet fremføre eksempler på, at fællesnordiske projekter har måttet opgives, fordi de ikke kunne finansieres gennem de allerede eksisterende kanaler.

Jeg har den opfattelse, at alle former for bankmæssig virksomhed bør underkastes de samme bestemmelser. Jeg advarer derfor imod, at investeringsbanken tillægges en privilegeret stilling med hensyn til beskattning og med hensyn til valuta- og kreditrestriktioner. Det er urimeligt over for bestående kreditinstitutioner, og det er samfundsmæssigt skadeligt, fordi denne undertagelsesstilling vil resultere i en konkurrenceforvridning. Den vil tillige tilsløre investeringsbankens reelle omkostningsniveau.

Man må spørge sig selv, hvorfor disse detaljer ikke har kunnet få en tilstrækkelig saglig og grundig behandling i økonomisk udvalg. Den eneste grund, jeg kan finde, er, at de vidt forskellige politiske partier, der går ind for denne nye statslige bank, ikke er enige om, hvordan den skal fungere, men kun om, at den skal oprettes. Hvis jeg har ret i denne bedømmelse, må det give grund til yderligere tvivl om, hvad der kommer ud af det, når man skal have de forskellige opfattelser bøjet mod hinanden. Måske bliver en og anden, der i dag stemmer for bankens oprettelse, betænkelig, når det ad åre viser sig, hvad der blev det praktiske resultat. Men så er det for sent.

Jeg betragter etableringen af nordisk investeringsbank som et socialistisk og dermed centralistisk præget fremstød, fordi bankens ledelse skal udpeges af de 5 landes regeringer, og fordi der skal etableres en kontrolkomité med en repræsentant fra hvert land, udpeget af Nordisk Ministerråd. Endvidere har banken sit økonomiske grundlag i de enkelte nordiske landes statskasser gennem garantier og indskud. Dette kan kun betegnes som en politisk styring af kapitalen, og denne metode bryder med konservative og liberale principper i Danmark. Jeg håber, jeg hermed har indfriet hr. Ragnar Christiansens forventninger med hensyn til indholdet af min tale.

Jeg advarer endvidere imod ændringsforslaget i flertallets rekommandation, som går ud på at give banken en bredere parla-

mentarisk fundering. Vedtages dette forslag, kan det resultere i, at investeringsbanken vil blive udsat for et yderligere pres i retning af at give lån ud fra politiske og ikke ud fra driftsøkonomiske overvejelser. Bankvirksomhed hviler ikke og kan ikke hvile på myndighedsbestemmelser. Det er karakteristisk, som minister Nørgaard oplyste, at flere store organisationer har ønsket at få sæde i bankens ledelse. Jeg er naturligvis tilfreds med, at man foreløbig har afvist disse ønsker, men jeg kunne ikke få andet indtryk af minister Nørgaards tale end at ministeren i virkeligheden var betænkelig ved, at man her fra Nordisk Råd side også ønskede parlamentarisk indflydelse på denne banks virksomhed. Jeg forstod, at det nærmest var under nødvendighedens lov, ministeren måtte acceptere dette ønske, idet han ellers måtte se i øjnene, at han ikke kunne få sit forslag igennem her i Nordisk Råd.

Jeg ønsker endelig at pege på de uensartede kapitalforsyningsforhold og renteforhold, der findes i de nordiske lande. Denne kendsgerning rejser i sig selv store problemer, som der ikke er taget stilling til — bl. a. vedrørende investeringsbankens rentepolitik og dens kursfastsættelser ved udlandslån samt de kurssikringsordninger, som man formentlig nødsages til at etablere.

Danmark har effektive realkreditinstitutioner, som yder store lån i fast ejendom, og vi har en række dygtigt ledede finansieringsinstitutter for industri, handel, håndværk etc. Vi har i det hele taget i Danmark et så varieret kreditsystem med et stort antal pengeinstitutter og filialer, at jeg for mit vedkommende må sige, at denne nydannelser er overflødig. Jeg frygter, at investeringsbankens virksomhed blot vil blive en bureaukratisk overbygning på allerede eksisterende lånemuligheder.

Jeg kan sammenfattende sige, ærede præsident, at sagen efter min mening bør afskrives for så vidt angår fortsat behandling i Nordisk Råd, Nordisk Ministerråd og dermed de nationale parlamenter, men jeg vil støtte det af hr. Hermansson fremsatte forslag i håbet om at opnå en fornyet behandling i økonomisk udvalg.

Projektet om den nordiske investeringsbank er efter min vurdering overflødig, et

nyt skud på den bureaukratiske stamme, det er så slet oplyst, at det ikke er modent til realitetsbehandling, og det er, som jeg har påvist i min indledning, egnet til at skade det fortsatte nordiske parlamentariske samarbejde.

Jeg anbefaler, at der stemmes nej til flertallets rekommandation.

Johannes Antonsson overtog herefter ledningen av förhandlingarna.

Presidenten: På grund av det stora antalet anmälda talare i detta ärende och med hänsyn till att många talare finns anmälda också när det gäller arbetsmarknadsprogrammet vill jag, utan att föreslå tidsbegränsning, ändå anmoda talarna att om möjligt hålla sina anföranden inom en tidsram av åtta minuter.

Palm: Herr president! De delade sessioner som hållits av Nordiska rådet under senare år har i allmänhet inte mötts med någon större entusiasm av oss parlamentariker, som skall göra förberedelsearbetena i utskott och andra beredningsorgan. Vi får en dubbel arbetsbörda med ökade svårigheter att passa in ytterligare resor och sammankomster i redan ganska fullbokade almanackor. Det måste alltså finnas extraordinära skäl innan man drar i gång en så stor apparat som en extra session utgör. Frågan om en nordisk investeringsbank måste väl ändå betraktas som mycket betydelsefull.

I reservationerna 1 och 3 söker reservanterna ge intryck av att frågan om en nordisk investeringsbank forcerats fram under stor tidsnöd. Utskottsmajoriteten kan ge reservanterna rätt så långt att på parlamentarikersidan har funnits en stark önskan om att frågan borde avgöras först vid den ordinarie sessionen i Köpenhamn i februari 1976 — alltså om tre månader.

Nu finns det emellertid krafter som är starkare än de uppfattningar som kan representeras av enskilda ledamöter var för sig. När beslut därför hade fattats om att en extrasession skulle hållas i november,

har utskottet fått arbeta med den tidsplanen framför sig. Jag kan intyga att ekonomiska utskottets strängt upptagna parlamentariker och dess sekreterare fått ta på sig mycket extra arbete med inläsning, resor, överläggningar och sammanträden för att denna viktiga fråga skulle kunna presenteras vid den extra session som hålls i dag.

Vi har emellertid varit starkt medvetna om att vi haft att hantera ett mycket betydelsefullt ärende, som diskuterats i många år och som får stor betydelse för det nordiska samarbetet i framtiden. Ministerrådet har tagit ett mycket värdefullt initiativ, som också framgår av utskottets skrivning.

För att inte sessionens deltagare och de som i framtiden studerar denna fråga skall bli missledda av reservanternas skrivning — och vad som skrivits i en del negativt inställda konservativa och kommunistiska tidningar — vill jag som utskottets ordförande lämna några data och sakuppgifter som visar att det funnits tillräckliga möjligheter att diskutera dessa frågor innan utskottet fattade sitt beslut. Det har också varit ganska intressant att under den senaste timmen iakttas den enhetsfront som har bildats mellan danska konservativa och den svenske kommunistledaren Hermansson, där Ib Stetter kallar förslaget socialistiskt och Hermansson närmast betraktar det som ett kapitalistiskt påfund; herrarna får väl försöka tala sig samman.

Tidspressen kan inte anföras som skäl till en ytterligare fördröjning av denna fråga, som första gången aktualiserades redan i början av 1950-talet. Det är alltså ingen ny fråga som utskottets erfarna parlamentariker haft att behandla.

Ministerrådets förslag utsändes under högsommaren, och den 12 augusti började utskottet vid sammanträde i Bergen diskutera den föreslagna investeringsbanken efter inledning av kontorsjef Bjarne Hansen, Norges Bank. En rad frågor som hänger samman med den nya investeringsbanken diskuterades vid detta tillfälle.

Det beslöts att utskottets ledamöter skulle kunna ställa skriftliga frågor under hand och senast den 15 september, alltså för i dag jämnt två månader sedan. Ett stort antal frågor insändes som vidarebefordrades till ministerrådet. Till den 15 september

skulle också remissvaren vara insända. Vid sammanträdet beslöts att vidga antalet remissorgan utöver vad ordföranden och utskottets sekreterare hade föreslagit. I allt inlämnades remissvar från 54 myndigheter, organisationer och andra instanser.

Utskottet höll sitt nästföljande sammanträde i Stockholm lördagen den 18 oktober. Vid det tillfället fick utskottet i plenum svar i såväl skriftlig som muntlig form på de frågor som tidigare hade insänts. Dessutom fick utskottets ledamöter möjlighet att diskutera det framlagda förslaget om en nordisk investeringsbank med ministerrådet, som var mycket väl representerat vid sammanträdet. Utskottets sammanträde pågick hela dagen.

Efter ytterligare en vecka — lördagen den 25 oktober — möttes ekonomiska utskottet på nytt, denna gång i Helsingfors. Utskottets niomannakommitté började sammanträdet kl. 8 på morgonen, och det följdes av utskottets överläggning, som pågick till 13-tiden. Vid detta tillfälle justerades den text som är utskottsmajoritetens skrivning. Reserverna fick därefter ytterligare en vecka på sig för att formulera sina texter, som består av två högerreservationer och en kommunistisk reservation.

Herr president! Detta är alltså behandlingsgången i den här frågan. Det bör därför närmast vara genant att anföra — som det heter i herrar Ib Stetters och Kåre Willochs reservation — att frågan ”har fått en meget överfladisk behandling” eller Eric Krönmarks uttryck att frågan ”forcerats på ett olyckligt sätt”.

Den nordiska investeringsbankens långa förhistoria måste dessutom vara känd efter så många års diskussioner såväl inom som utom Nordiska rådet.

Så några ord i själva sakfrågan! Ministerrådets förslag har fått anslutning från många mycket betydelsefulla remissorgan. Detta har resulterat i att utskottsmajoriteten blivit så massiv.

Det är naturligt att många frågor ställs när ett så omfattande förslag skall behandlas. I det parlament jag tillhör ställdes många liknande frågor när vi fattade beslut om den svenska statliga investeringsbanken 1967. Skillnaden vid dessa två tillfällen är att förslaget om den nordiska investerings-

banken har fått en ännu bredare anslutning från remissinstanser av olika slag än när vår nationella investeringsbank diskuterades för tio år sedan.

Många som i vårt land då antingen ställde sig skeptiska eller var helt avvisande mot en sådan bank accepterar den i dag. Den statliga investeringsbanken fick en utlåningskapacitet på 6 miljarder svenska kronor och har i dag en utlåning på över 4 miljarder. Banken uppfattas numera som ett värdefullt komplement på kreditmarknadsområdet med såväl stora som medelstora och mindre företag som låntagare. Ingen vill nu mista denna investeringsbank, och några allvarligt menade framställningar om att lägga ner den efter tio års verksamhet har inte hörts av.

Jag tror, herr president, att vi snart kommer att göra samma erfarenhet när den nu föreslagna nordiska investeringsbanken kommit i verksamhet. Den kommer att möjliggöra ett fruktbringande nordiskt samarbete på det ekonomiska området som vi så länge hoppats på. Med detta beslut går Nordiska rådet från ord till handling.

Carl-Henrik Hermansson: Herr Palm betecknar det som enhetsfront om en dansk konservativ kallar det här projektet för socialistiskt och en svensk kommunist kallar det här för kapitalistiskt. Jag vill bara konstatera att herr Palm tydligen har mycket små anspråk på enhetsfront.

Statsminister Liinamaa: Herr president! Vår dagordning är föredömligt kort — och det är säkert skäl för varje talare att vara det. Först vill jag helt allmänt notera, att utvecklingen sedan senaste session har varit både på gott och ont. Ett positivt drag har varit den strävan till ökad avspänning och samarbete i Europa, som kom till uttryck vid det tredje skedet av ESSK i Helsingfors för några månader sedan, en strävan, som helt säkert gagnar också det nordiska samarbetet. Samtidigt måste vi konstatera, att det internationella ekonomiska läget fortfarande är bekymmersamt och att dess verkningar nu med full kraft gör sig gällande i de nordiska länderna. Det här är fallet inte minst för

Finlands del, där vi förutom en fortsatt hög inflationstakt och ett växande underskott i handelsbalansen nu ställs inför en stigande arbetslöshet. Det råder i Finland allmän enighet om att skötseln av de här problemen kräver en politisk regering på tillräckligt bred bas. Förhandlingarna sedan riksdagsvalet i september har varit ovanligt segslitna men de är just nu så pass intensiva att det är osäkert om jag och mina kolleger kommer hem som ministrar i kväll. Men skämt åsido. Hursomhelst är det klart att även om den nuvarande tjänstemannaregeringen ännu fortsätter någon tid innebär detta inte någon broms för utvecklingen av sådana nordiska frågor där det råder enighet i sak.

Främst på vår dagordning står den nordiska investeringsbanken, ett projekt som med berömvärd snabbhet har förts framåt sedan statsministermötets initiativ i början av detta år. Tack vare ett omsorgsfullt arbete har vi nu en rätt klar bild av den planerade bankens ställning och uppgifter samt av de reaktioner som projektet har väckt inom det ekonomiska och politiska livet. Även om inställningen är övervägande positiv har vi allt skäl att grundligt undersöka de invändningar som har gjorts. Svårigheten är att tillräckligt konkret kunna påvisa hur de olika nordiska länderna skall kunna dra nytta av bankens verksamhet och i vilken grad banken har en egen funktion att fylla utöver de institutioner som redan existerar. Det är därför i högsta grad nyttigt att Nordiska rådet i det här skedet ägnar frågan en debatt. Förutom en rekommendation kan debatten ge en koncentrerad bild av argumenten för och emot samt av de frågor som eventuellt kräver ytterligare överväganden.

För min del anser jag att det förslag som idag föreligger utgör en god grund för ett slutligt beslut i frågan i en nära framtid. Jag hoppas att de frågor som ännu är öppna, och som för den finländska regeringen är betydelsefulla skall kunna lösas på ett tillfredsställande sätt. Vi anser att det här projektet kan ge möjlighet att främja den ekonomiska utvecklingen i Norden och de ekonomiska förbindelserna med andra länder utan att på något sätt stå i strid med de egna planer och målsättningar som Finland och övriga nordiska länder har utvecklat på

handelspolitikens och det ekonomiska samarbetets fält.

Herr president! Det är ett gott betyg för det nordiska samarbetet att de viktiga ärenden som idag behandlas har förberetts så snabbt och samtidigt omsorgsfullt. Det är också bra att Nordiska rådet har samlats till en extra session för att ge uttryck för olika synpunkter och formulera sin åsikt. Det är nyttigt att diskutera de här frågorna just nu, mot bakgrunden av våra gemensamma och våra enskilda ekonomiska problem. Den finländska regeringen betonar, att nordiska övenskommelser borde så utformas, att de tjänar varje lands intresse också i svåra tider.

Korvald: Jeg finner å måtte starte med å kritisere at investeringsbanken og arbeidsmarkedssaken blir behandlet som hastesaker i Nordisk Råd. Jeg kan ikke se at noen av disse to sakene skulle blitt skadelidende om de hadde utstått til den ordinære sesjon. Dette desto mer som Rådet allerede har besluttet at det ikke vil holde ekstraordinære sesjoner vanligvis.

Nå har flertallet hatt — jeg vil si — den ærlighet og det mot å peke på den manglende dokumentasjon som har fulgt denne saken. Det er helt utmerket, som for øvrig påpekt av mange, at der er også flertallet med. Det ville ha vært en fordel om det hadde foreligget en samlet økonomisk vurdering av behovet for opprettelse av en slik bank før Rådet ble anmodet om å avgi uttalelse. Det behøvde ikke derav være en naturlig konklusjon at man skulle avvise eller utsette saken. Jeg kan være enig med utvalgets formann i at utvalget i og for seg har arbeidet intenst med saken og fått opplysninger etter hvert. Det som imidlertid kommer i tillegg her nå, og som jeg synes presidiet burde avverget, er at man også har ført opp to saker på en dag, og at man har måttet kutte ned taletiden såpass at man ikke kan få gitt uttrykk for det man ønsker i forbindelse med disse to forslagene. Jeg håper at vi ikke skal bringes opp i en lignende situasjon ved senere anledninger.

Når det gjelder selve saken om opprettelsen av en nordisk investeringsbank, er dette — som allerede nevnt i debatten — en gammel sak som to ganger har vært tatt opp i forbindelse med spørsmålet om en

nordisk tollunion og en gang som selvstendig sak. Heller ikke nå er utgangspunktet bare økonomiske faktorer. Disse grunner er ikke alene nok til å begrunne opprettelse av banken. Det er lagt en samlet politisk og økonomisk vurdering til grunn for at investeringsbanken bør opprettes for å løse nordiske finansieringsoppgaver.

Jeg ser det personlig ikke som det viktigste å trekke mer kapital til Norden. Det viktigste etter min oppfatning er å styrke det nordiske samarbeid. Det er riktig nok slik at hvert enkelt nordisk land også i dag har behov for import av kapital, og at de samlet vil ha et slikt behov også i noen år fremover. Bankens nordiske siktemål og arbeidsfelt tror jeg vil innebære en stimulans til samarbeid om felles nordiske prosjekter, en oppgave som de nasjonale kredittinstitusjoner hittil ikke har engasjert seg særlig sterkt i. De har — jeg kan gjerne si — som naturlig er, vært mest innstilt på å løse oppgaver innen sitt eget lands område.

Det har vært pekt på at banken neppe kan få noen spesiell distriktsmessig betydning, og at det bare vil bli store prosjekter som vil nyte godt av banken. Til det er å si at banken iallfall vil få regional betydning. Den skal for øvrig bidra til å realisere deltakerlandenes samfunnsmessige målsettinger. Hvert enkelt land må derfor påse at midlene brukes på en slik måte at det samsvarer med den politikk man ønsker å fremme. Hvis det er en regional politikk eller om man ønsker distriktpolitikk, tror jeg det skulle være visse muligheter for det.

Når det gjelder det argument at et velstående område i verden begir seg ut på kapitalmarkedet med det siktepunkt å sikre seg en større andel av kapitalen, tror jeg ikke dette er en helt relevant problemstilling, selv om den er brukt som begrunnelse. Det er ikke de fattige lands penger man i og for seg låner, men det er fra verdens pengemarked som sådant. Fra dette marked henter de ulike nordiske land også i dag sin valuta. Vi kan dessuten ikke regne med at verdens pengemarked alltid vil være så uryddig som det er i dag. Vi må vurdere spørsmålet på lengre sikt. Utviklingslandene er vel heller ikke ute etter en kapital som vil bli så kostbar som den det her er spørsmål om.

Når det gjelder enkelte prosjekter som har vært etterlyst, synes jeg det er tilstrekkelig å vise til prosjekter innenfor energisektoren med tilknyttede industrier. Dette er områder som vil få enda større betydning i fremtiden. Dessuten kan vi ikke se bort fra den integrasjon av næringslivet i de nordiske land som har funnet sted i de senere år. Jeg viser for øvrig til at i 1969 ble det nevnt slike spørsmål som strukturrasjonalisering, industriell utvikling, regional utvikling, infrastruktur, energiformål, nordisk samhandel, forskning og utdanning.

Når det gjelder spørsmålet om finansiering av eksport av nordisk interesse, vil det gi banken en mer utadrettet profil, idet banken kan delta i finansiering av felles nordisk eksport av bl. a. kapitalvarer. Den vil bli et verdifullt institutt for eksportgarantier på et felt som ikke helt ut er dekket av de garantiordninger vi har i dag. Jeg vil peke på at den også vil kunne medvirke ved nordiske foretaksinvesteringer og eksport til utviklingsland. Det siste har vært med i formålet også ved tidligere behandlinger av spørsmålet om en investeringsbank.

Jeg vil be Ministerrådet ha sin oppmerksomhet spesielt henvendt på dette. Nettopp på dette område kan banken bli et nyttig instrument. En slik utvikling vil også avstrefe den kritikk som reises mot opprettelse av banken på det grunnlag at den bare skulle suge kapital til det rike Norden på bekostning av de underutviklede land.

La meg endelig nevne at man bør ha sin oppmerksomhet henledet på de områder i Norden som er svakest stilt. I innstillingen er Island spesielt nevnt. I 1964 ble det anført at banken vil bidra til å lette muligheten for tilførsel av kapital fra utlandet til Finland og Island. Det kan være at man i denne forbindelse må tolke begrepet nordisk i de enkelte tilfelle nokså vidt.

Statsrådet Feldt: Herr president! När förslaget om en nordisk investeringsbank nu läggs fram sker det under vissa bestämda premisser.

1. Våra länder står inför stora investeringsbehov för att bygga ut produktionsapparaten och öka exporten. Det är angeläget att trygga kapitalförsörjningen för dessa investeringar.

2. Den politiska viljan i de nordiska länderna att förverkliga projektet med en investeringsbank finns i dag. Projektet är förankrat i de nordiska regeringarna redan genom statsministrarnas principbeslut i januari detta år. Och naturligtvis är det vår förhoppning att projektet också skall vinna bred anslutning bland parlamentarikerna.

3. En nordisk investeringsbank blir ett betydelsefullt led i stärkandet av det nordiska ekonomiska samarbetet. Banken har ett värde som symbol för och exempel på vitaliteten och målmedvetenheten i det nordiska samarbetet. Den är ett konkret och verklighetsförankrat resultat av det praktiskt inriktade nordiska samarbetet.

4. Ett institut garanterat av de fem nordiska länderna får en kreditvärdighet som ökar våra sammantagna möjligheter att låna på den internationella kapitalmarknaden. En förutsättning för en sådan internationell kreditvärdighet är att banken drivs på affärs-mässiga grunder och det är också vad ministerrådet föreslår.

Så bör ett nordiskt projekt vara motiverat och konstruerat — resultatet av en gemensam satsning är större än om varje land för sig söker finna lösningar.

Vi tror också att en nordisk bank inriktad på nordiska investeringsprojekt och nordisk export är ägnad att stimulera tillkomsten av samnordiska industri- och utvecklingsprojekt. Genom sin existens kan banken mana fram initiativ och idéer som annars inte ens hade aktualiserats på grund av bristen på finansieringsmöjligheter. På det sättet har de nordiska kapitalmarknaderna tillförts ett nytt element och därmed har getts en stimulans för den ekonomiska utvecklingen i Norden.

Nu är inte alla remissinstanser entusiastiska över en gemensam nordisk bank. Bland de politiska partierna ser vi — från olika utgångspunkter — ett slags åsiktsgemenskap mellan några partier till höger och några till vänster. Och några av närings- och bankorganisationerna i våra länder har gett uttryck för en skepsis som — motiverad av omsorgen om bibehållen konkurrens på bankmarknaden — i själva verket döljer rädslan för en sådan konkurrens. Det har ju också i förslaget klart utsagts att banken skall arbeta efter normala affärsmässiga principer.

I Sverige har vi i viss mån redan erfarenhet av relevansen i denna typ av invändningar. När vi 1967 väckte förslaget om inrättande av Sveriges investeringsbank framfördes sådana här invändningar bl. a. från näringslivshåll. Man sade att inrättandet av en ny institution inte skulle skapa något resurstillskott på kapitalmarknaden, och investeringsbankens kapitalbehov skulle däri-genom gå ut över redan existerande instituts verksamhet. Samma resonemang har förts i den här debatten.

Hur är då situationen i dag när det gäller den svenska investeringsbanken? Jag tror att de flesta i vårt land numera är ense om att banken ger ett väsentligt bidrag till näringslivets kapitalförsörjning. Framför allt har den förbättrat tillgången på långfristig kapital som det skulle vara svårt att tillgodose på annat sätt. Genom sin utlandsupplåning bidrar också banken till att lätta trycket på den inhemska kapitalmarknaden; banken förmedlar lån till företag som själva knappast skulle kunna låna utomlands.

Detsamma gäller den nordiska investeringsbanken. Den bör bli ett tillskott till kapitalmarknaden och förbättra näringslivets kapitalförsörjning på lång sikt.

Ett annat argument mot inrättandet av den svenska investeringsbanken var att den skulle störa den svenska kreditmarknaden och inte kunna bedriva ett vettigt samarbete med de privata affärsbankerna. I dag är Sveriges investeringsbank bland affärsbankerna allmänt accepterad som en del av kreditmarknaden och som en samarbetspartner. Det finns ingen anledning att ifrågasätta att den nordiska investeringsbanken inte skulle komma att utvecklas på liknande sätt.

Låt mig i detta sammanhang reagera mot herr Willochs påstående att han vid det gemensamma sammanträde som ministerrådet hade med ekonomiska utskottet inte skulle ha fått svar på sina frågor när det gäller den nordiska investeringsbankens förhållande till de redan existerande kreditinstitutionerna. Jag tror att herr Willoch vid det tillfället ställde sammanlagt 14 frågor. Han fick 14 svar och en lång rad av dessa svar handlade just om bankens konkurrensvillkor och förhållande till det privata bankväsendet.

Jag tycker att det var en verklighetsför-falskning som herr Willoch här gjorde och jag beklagar att något sådant äger rum i den-

na församling. Vi kan väl diskutera litet mer seriösa frågor oss emellan.

Herr Krönmark har, i motsats till herr Willoch, insett — om än halvhjärtat — värdet av ett nordiskt samarbete på det här området. Han ser fördelen ligga på den passiva sidan när det gäller en gemensam nordisk banks upplåning. Men när det gäller bankens aktiva del, d. v. s. utlåningen, försvagas snabbt hans nordiska engagemang och han stannar för att den passivt skall slussa kapital över till de privata affärsbankerna.

Det verkar på mig som om herr Krönmark grävt upp högerns motioner från 1960-talet och dess argument mot den svenska investeringsbanken. Han kommer med samma argument som man då gjorde och som har blivit motsagda av utvecklingen.

Jag vill med några ord kommentera vad herr Krönmark här sade. Enligt hans mening skulle en nordisk investeringsbank komma att begränsa marknadstillväxten för existerande kreditinstitut. Jag har redan framhållit att utvecklingen när det gäller den svenska investeringsbanken inte alls stöder detta påstående. En nordisk investeringsbank kommer att tillföra marknaden nytt kapital. Det erkänner i själva verket också herr Krönmark eftersom det är en förutsättning för hans eget förslag om ett refinansieringsinstitut. Men herr Krönmarks resonemang är statiskt. Som den konservativa person han är ser han inte dynamiken i en ekonomisk process — att institutet syftar till och är ägnat att stimulera uppkomsten av nya projekt. Jag tror att det kommer att stimulera också affärsbankernas aktivitet och öka deras volymtillväxt, d. v. s. det som herr Krönmark själv är ute efter.

Vidare sade herr Krönmark att den nordiska investeringsbanken kommer att ägna sig åt storföretagen till skada för de små och medelstora företagen. Ja, i den mån investeringsbanken tar de stora projekten från affärsbankerna, med medel som den lånar upp utomlands, kan affärsbankerna i desto större utsträckning ägna sig åt de små företagens behov. Affärsbankerna har ju alltid klagat över att de stora och långsiktiga finansieringsprojekten begränsar deras möjligheter att ägna sig åt de snabba korta insatser

som affärsbankerna är speciellt ägnade för. Nu skulle ju affärsbankerna i viss mån avlastas dessa stora och långsiktiga finansieringsprojekt.

Det bör också beaktas att vi inte har sagt att den nordiska investeringsbanken skall begränsa sin utlåning till stora företag. Vi har sagt att utlåningen i allmänhet kommer att gälla stora projekt men att det avgörande inte är projektets storlek utan dess nordiska karaktär och förutsättningar att främja nordiska intressen. Dessutom vet herr Krönmark mycket väl att i de stora projekten deltar ofta många mindre företag och de får på detta sätt ett direkt utbyte av bankens verksamhet.

Herr Krönmarks förslag om ett refinansieringsinstitut är något som ängsligt värnar om det bestående. Det nordiska institutet får enligt detta förslag en helt passiv roll. Inga nordiska projekt kommer fram på det viset, ingen prioritering sker på nordisk basis. Herr Krönmark ser ett nordiskt institut enbart som en billig finansieringskälla för affärsbankerna som sedan skall svara för utlåningen och genom sin räntemarginal tjäna pengar på den.

Det kan inte vara för att uppnå sådana resultat, herr president, som vi bedriver nordiskt samarbete.

Willoch: Hr. Feldt var meget oppbrakt over en angivelig uttalelse fra min side om at jeg ikke skulle ha fått svar på mine spørsmål i Økonomisk utvalgs møte, og han karakteriserte min opptreden som en beklagelig virkelighetsforfalskning. Til dette er å si at jeg aldri har sagt det som hr. Feldt till meg. Jeg uttalte at

”Ministerrådet ville ikke gi svar på et eneste spørsmål før utvalgets møte 18. oktober, over to måneder efter at de første spørsmål var stillet.”

Riktigheten av dette går jeg ut fra at hr. Feldt vil bekrefte. Og jeg la til:

”Resultatet ble at en rekke sentrale spørsmål vedrørende saken først ble besvart i det samme møte hvor man ventet at utvalgets medlemmer skulle kunne varsle standpunkt for eller mot opprettelse av banken.”

Dette er noe helt annet enn de uttalelser som hr. Feldt till meg.

For øvrig må jeg si at det er meget skuffende at hr. Feldt uten videre går ut fra at en så sterk virkelighetsforfalskning som den han her tillia meg, kunne ha skjedd. Jeg synes han burde ha forstått at hans motstandere ikke nødvendigvis farer med uriktige opplysninger. Jeg går ut fra at han etter dette finner å måtte beklage sine egne uttalelser og ikke mine.

For øvrig vil jeg feste oppmerksomheten ved den meget klare forskjell mellom hr. Feldts begrunnelse for denne institusjon og den foregående taler, hr. Korvalds begrunnelse. Hr. Feldts begrunnelse var altså i høy grad at banken skulle styrke Nordens evne til å trekke til seg kapital fra andre, mens den foregående taler hadde et annet syn. idet han sa at det er ikke det viktigste å trekke mer kapital til Norden.

Til slutt et spørsmål — og det er bare ment som et rent spørsmål: Er det meningen att denne bank skal kunne finansiere opprettelse av nordisk eide bedrifter utenfor Norden, eller er det ikke meningen?

Krönmark: Herr president! Statsrådet Feldt menade att jag hade en alltför passiv inställning till att främja det ekonomiska samarbetet och menade att den modell för en nordisk investeringsbank som jag har föreslagit inte skulle påverka dynamiken i näringslivet inom Norden.

Det är förklarligt att statsrådet Feldt som socialist har den uppfattningen, att dynamiken skall alstras centralt genom ett kreditinstitut under statlig ledning. Jag vill dock säga att det finns en inneboende dynamik i det nordiska näringslivet, som kan utnyttjas om man skapar marknadsförutsättningar. Dynamiken måste komma från företagen. Jag tror att herr Feldt måste hålla med mig om att det, om man väljer den modell jag har förordat, blir möjligt att få exakt samma tillgång till kapital som enligt ministerrådets modell. Om nordiskt näringsliv vet att man kan finansiera gemensamma nordiska projekt tack vare att våra nuvarande affärsbanker kan refinansiera projekten genom detta institut, måste det vara ett incitament till att sätta i gång gemensamma nordiska projekt.

Herr Feldt hänvisar till den svenska in-

vesteringsbanken som er parallell. Det är alldeles riktigt att vi hade olika uppfattningar när investeringsbanken tillkom. Den tillkom också i ännu snabbare tempo än den nordiska investeringsbanken. Från början betecknades den bara som en fond, men snart började man tala om en bank.

Jag kan verifiera att investeringsbanken i dag är en accepterad reguljär partner på den svenska kapitalmarknaden, men det finns ingenting som säger att inte flertalet av de projekt som den svenska investeringsbanken har finansierat skulle ha kunnat tillgodosetts på annat sätt.

Sveriges investeringsbank tillhandahåller i stort sett riskvilligt kapital, och bankens förluster har också varit stora. Enligt ministerrådets förslag skall den nordiska investeringsbanken visserligen drivas efter affärsmässiga principer, men å andra sidan skall den skydda sig mot exempelvis valutaförluster. Enligt vad jag kan förstå av det knapphändiga material vi har att tillgå är det inte meningen att banken skall skaffa fram riskvilligt kapital, utan den skall svara för grundfinansieringen. Därför anser jag att statsrådet Feldts parallell mellan den nordiska investeringsbanken och den svenska är haltande.

Minister Teir: Herr president! Såsom statsminister Liinamaa redan i ett tidigare inlägg konstaterade är Finlands regering positivt inställd till frågan om att grunda en nordisk investeringsbank. Frågan har grundligt utretts, men det är givetvis viktigt och alldeles nödvändigt att också parlamentarikerna har möjlighet att ta ställning till ärendet. På regeringssidan är man också positivt inställd till att beakta de parlamentarikersynpunkter som här framförs och jag är säker på att man kan nå ett slutresultat som alla eller åtminstone det absoluta flertalet kan vara tillfreds med.

Ur finländsk synpunkt sett kunde man säga att det är ett första rangens intresse för att placera den blivande banken i Helsingfors. Vi har föreslagit Helsingfors dels för att Helsingfors inte har någon samnordisk institution motsvarande de som redan finns i de övriga huvudstäderna, dels för att de tekniska möjligheterna för bankens verk-

samhet i Helsingfors är fullt i klass med de andra föreslagna orterna och dels för att vi genom att framföra Helsingfors som placeringsort på detta sätt velat ge klart uttryck för det interesse vi i Finland hyser för det nordiska samarbeidet. Jag är väl medveten om att placeringsorten inte är en fråga, som skall behandlas under denna session, då den ju bör avgöras av regeringarna, men jag vill ändå ge uttryck för den finländska inställningen i saken.

I detta sammenhang vill jag också gärna framföra övertygelsen om att den planerede banken helt sikkert på ett verkningsfullt sätt kommer att bidrage till att höje levnadsstandarden overlag i Norden. Det är ju alls inte fråga om att starte ett med privata og statlige penninginstitut konkurrerende foretag utan tværtom gäller det att få ett komplement. En investeringsbank som har fem länders regeringar bakom sig är ju i internationella sammenhang en synnerligen solvent penninginstitution och avsikten är ju just den, att man på den internationale penningmarknaden skall kunne låne opp kapital som annars inte overhuvud skulle komme Norden till godo. Dette er enligt min mening den viktigaste orsaken till att banken bör grundas och denna synpunkt borde rimligvis också tilfredsstille de avvikende røster som från en del håll riktats mot forslaget om bankens grundande. Någon orsak att i banken se tecken till politisk binding i den ene eller andre riktningen baserer sig enligt min oppfatning på missoppfatninger og istället borde man overlag stræve till att genom de möjligheter banken erbjuder höje levnadsstandarden i Norden og forverkligge sådana samnordiske projekt, som annars skulle skrinläggas eller helt avvisas på grund av kapitalbrist.

Statsminister **Bratteli**: I sammenlikningen med det mellomfolkelige samarbeid ellers i verden har samarbeidet i Norden utmerket seg ved enkelhet i institusjonell oppbygging. Den direkte kontakten mellom politikere, nasjonale administrative organer, faglige grupperinger og organisasjonene i samfunnet har ført til at samarbeidet har fulgt uformelle og praktiske veier. Det nære fellesskap mellom folkene gjør en slik ar-

beidsform naturlig. Det er ingen grunn til at vi for framtiden skal endre dette hovedtrekk ved det nordiske samarbeid.

I senere år er samarbeidet gitt en fastere institusjonell ramme. Dette har sammenheng med at myndighetene i langt større grad enn før er blitt engasjert i spørsmål som gjelder utviklingen og formingen av våre samfunn. Landene blir stadig stilt overfor oppgaver som de må løse i fellesskap, og som krever nye tiltak og samarbeidsformer.

Opprettelsen av en nordisk investeringsbank er ikke et forsinket forsøk på å løse økonomiske utviklingsoppgaver som forelå under tidligere stadier i det nordiske samarbeidet. Den videre industrielle framgang i våre land og aktuelle tendenser i verdensøkonomien vil stille vårt næringsliv overfor krav om nye produksjonsmetoder og nytt produksjonsmønster. Næringslivets investerings- og finansieringsoppgaver blir ikke mindre enn før. Moderne produksjonsopplegg krever driftsenheter med mer produksjonsutstyr for hver arbeidsplass. Omstillinger og strukturendringer er blitt en vedvarende prosess som myndighetene må søke å få bedre herredømme over. Også formene for samarbeidet mellom nasjonene må gi muligheter for å håndtere disse spørsmål.

Større energisparing og forskyvninger i energiforsyningen er ikke alene om å øke kapitalbehovet og finansieringsoppgavene i næringslivet. En mer fornuftig utnyttning av ressursene og en rettferdigere fordeling av produksjonsoppgavene mellom tradisjonelle industriland og utviklingsland forutsetter betydelige forandringer i produksjonsmetoder og næringsstruktur. Krav om miljøverniltak trekker i samme retning. I global sammenheng er det riktig at den mest kapitalintensive produksjon bør falle på land der inntektsnivået ligger høyest og arbeidskraften er knapp. De har et spesielt ansvar for å omforme sin næringsstruktur, slik at land med et svakt utviklet næringsliv og skarer av arbeidsløse gis muligheter for å ta del i den internasjonale arbeidsdeling og arbeide seg ut av sin fattigdom.

En nordisk investeringsbank kan bare være ett blant mange tiltak som virkelig gjør nye investeringsoppgaver og produk-

sjonsopplegg i Norden. Den skal supplere tradisjonelle finansieringskilder når oppgaven ligger utenfor det som disse kilder vanligvis tar seg av, på grunn av størrelse, den langsiktige karakter eller de særlige forhold ved flernasjonale prosjekter. Vi kan ikke på forhånd sette opp en liste over hvilke prosjekter dette vil kunne dreie seg om. De arbeidsmuligheter vi gir en nordisk investeringsbank, vil i seg selv være med å skape grunnlag for at nye prosjekter blir overveid og planlagt. Banken skal virke med i regjeringenes industri- og utviklingspolitikk, ikke arbeide på avstand av den.

Flere forhold trekker i retning av at verdensøkonomien vil bære preg av større ustabilitet enn før. I de fleste land er det en betydelig ledig produksjonskapasitet. Selv om vi forutsetter at en fornyet produksjonsframgang til neste år vil fortsette og etter hvert ta seg kraftig opp, synes vi å måtte regne med at ledig produksjonskapasitet vil måtte vedvare ut dette ti-året. Det er en fare for at sysselsettingen i mange industriland ikke på en tid vil nå opp til de krav vi stiller til full sysselsetting. En situasjon med underutnyttet produksjonskapasitet virker ikke til å stimulere investeringsaktiviteten i næringslivet eller til å planlegge langsiktige prosjekter for en framtidig næringsstruktur. Inflasjonsproblemet med sterke forskyvninger i relative kostnads- og prisforhold forsterker usikkerheten om lønnsomhet og utviklingsmuligheter.

Samtidig står de fleste land overfor ytre betalingsproblemer som setter sterke begrensninger på deres muligheter for å utforme en politikk for fornyet økonomisk framgang. Særlig for Danmark har betalings-situasjonen gjennom flere perioder vært en slik begrensende faktor. Denne problemstilling er nå blitt aktuell for de fleste, og vi må vente at den varer i flere år framover. For Norge er perspektivene på dette område annerledes enn for de øvrige nordiske land. Et samarbeid mellom landene om finansiering och prosjektplanlegging kan åpne nye veier ut av betalingsproblemene og skaffe finansiering som ikke ville være til stede på de enkelte nasjonale kreditmarkeder.

Andre samarbeidende grupper av land

har tilsvarende ordninger for finansiering av industrielle prosjekter som er av betydning for dem alle, eller som flere er interessert i å få realisert.

Under de aktuelle forhold i den nåværende tidsperiode kan en slik bank være et nyttig instrument i kanaliseringen av kapital i sammenheng med de økonomiske skjevheter som er en del av den nåværende internasjonale krise. Men bankens formål er av langsiktig karakter. En nordisk investeringsbank kan spille en nyttig rolle både for de nordiske land selv og i en større internasjonal sammenheng. Det er reist innvendinger mot at Norden på denne måte skaffer seg penger på bekostning av områder der den økonomiske utvikling ikke har kommet så langt. Dersom det er utviklingslandene en her har i tankene, har denne innvending intet grunnlag. Plasseringen av disse internasjonale penger skjer ikke i utviklingslandene. Deres kapitalbehov må møtes i andre former enn ved lån, kreditter og innskudd på private, forretningsmessige vilkår.

Får jeg tirre presidentens tålmodighet et øyeblikk med bare å gjøre en merknad ved et par av de gjennomgående innvendinger vi har hørt her.

For det første vil jeg si at en del av de beskrivelser av hva som vil følge av denne banks virksomhet, for meg virker som noe bortimot spøkelseshistorier, og jeg finner for så vidt ikke grunn til å gå nærmere inn på det nå. Men jeg vil gjerne understreke at for meg står uttrykket "prosjekter av nordisk interesse" med et langt bredere innhold enn det som har ligget i de innvendinger som har kommet. Særlig vil jeg legge vekt på at under behandlingen av denne sak har det hele tiden vært min oppfatning at det er av felles nordisk interesse at det i de nordiske områder skjer utbygging på steder hvor det nå er svak utbygging. Felles nordisk interesse er ikke bare felles prosjekter, men det er også den felles interesse av framgang i hvert enkelt av de nordiske land. Den skal også denne banken tjene.

Hvor mange år en trenger å tenke seg om for å nå fram til et standpunkt i en sak som denne, skal jeg ikke gå nærmere inn på. Dette har ikke vært noen hastverksak,

den er nesten like gammel som Nordisk Råd selv. Jeg vil gjerne si det slik i forbindelse med Nordisk Råd, som i politikk i alminnelighet, at det er farlig om en lar seg lede til å bli så ekspertbekymret at en mister evnen til praktiske handlinger. Vi kan ikke sette opp perspektiver for all framtid for å kunne gå til tiltak som er tilstrekkelig begrunnet gjennom de undersøkelser som på forhånd er foretatt, slik som i den her i dag foreliggende sak.

Landsstyremedlem **Hentze**: Herr præsident! Da det færøske landsstyre i sin udtalelse stiller sig positivt i sin stillingtagen til oprettelse af en nordisk investeringsbank, er det ud fra flere synspunkter end dem, der står i landsstyrets udtalelse.

Ser man på økonomisk udvalgs betænkning og finder frem de argumenter, som taler for oprettelsen af banken, har jeg fundet 4 væsentlige argumenter, medens betænkningen hos reservanterne hr. Stetter og hr. Willoch indeholder efter min mening 8 ret så tungtvejende modargumenter, men sidstnævntes 8 argumenter kan dog ikke vælte udvalgets 4, da disse sidste har et bredere grundlag at stå på.

Udvalgets vurdering er,

1) at banken vil have en stimulerende effekt på det nordiske samarbejde og fremme realiseringen af nordiske investeringsprojekter.

2) at banken vil være et værdifuldt supplement til de nationale kreditinstitutioner.

3) at 5 nordiske lande står som ejer af banken vil gøre den meget kreditværdig.

4) at banken vil tjene som et vigtigt instrument for videreføring af nordisk samarbejde på det praktiske plan og bidrage til de nordiske landes økonomiske fremgang.

Dette skulle efter udvalgets mening være bankens målsætning, og denne gode målsætning skulle helst ikke forsvinde, ved at bankens formålsparagraf i vedtægterne er gjort så snæver og trang, at der tilbage er bare en almindelig bankvirksomhed ved siden af alle de øvrige banker, men dog med et velklingende navn. Man har derfor med interesse noteret sig, at i motiverne til ministerrådets forslag står, at ordene "nordisk

interesse" skal gives en vid fortolkning. I denne sammenhæng tænker jeg på den geografiske placering, som Færøerne og Island indtager over for de andre nordiske lande, hvorfor det kan tænkes at være svært inden for formålsparagraffen at kunne finansiere et projekt, som samtidig er knyttet til et af de nævnte lande og et af de andre nordiske lande.

Af konkrete projekter, som kan tænkes at komme under bankens virkeområde, er ikke mange nævnt, og det skal jeg heller ikke gøre. For Færøernes vedkommende skal jeg blot oplyse, at de seneste år har — ud fra de givne forhold — været meget kapitalkrævende både i den private og i den offentlige sektor. Men Færøerne er et relativt kapitalfattigt land, hvorfor den stedfundne udbygning for en dels vedkommende er finansieret med lån uden for Færøerne. Vi har i øjeblikket en meget moderne og veludstyret fiskerflåde til fjernfiskeri af forskellig art, men denne fiskerflåde er i dag i sandhed på gyngende grund af årsager, som det er overflødigt at nævne her for den ærede forsamling. Det var måske tanken, at i hvert fald nogle af de nordiske lande kunne finde frem til en form for et fælles projekt inden for fiskeindustrien, når forholdene er blevet mere afklarede med hensyn til fiskerigrænserne.

Herr præsident! Jeg vil som en afslutning tilføje, at det færøske landsstyre med interesse har bemærket sig, at der om bankens virkeområde udtales følgende i ministerrådets forslag: "Banken bør inden for den nævnte ramme også kunne medvirke til finansiering af projekter, som strækker sig over landegrænserne. Dette kan gælde projekter, som tager sigte på at forbedre kommunikationen mellem landene". Ved bankens etablering bliver der måske mulighed for realisation af den nu snart for mange år siden i Nordisk Råd vedtagne rekommandation om en skibsforbindelse Island—Færøerne—Norge.

Steenberg: Når det gjelder spørsmålet om en nordisk investeringsbank, kan jeg vel forstå at det hos enkelte kan ha oppstått tvil. Men etter min mening må ikke kritikken nå bli så ensidig og så gjennomført negativ at den slår tilbake og får den mot-

satte virkning av hva kritikerne hadde ventet seg.

Det er klart at det i dag ikke er mulig å si noe sikkert om i hvilken grad banken vil oppfylle forventningene. Det vil først bli klart etter en tids funksjon. På den annen side vil jeg gjerne si at noe av den oppståtte tvil og den fremførte kritikk vil Ministerrådet selv måtte ta ansvaret for, dels ved at saken etter min mening er blitt unødig forsert, dels ved at den var noe for dårlig forberedt fra Ministerrådets side.

Jeg vil imidlertid få understreke at saken under behandlingen i Økonomisk utvalg har fått en meget grundig behandling, og at det under utvalgets arbeid er blitt fremlagt materiale og gitt utdypende opplysninger fra Ministerrådets side slik at det nå etter min oppfatning vil være lettere å ta standpunkt til saken.

Det som for de fleste sikkert er et hovedsynspunkt i denne saken, er at en samnordisk investeringsbank må ventes å bli av positiv betydning for den økonomiske utvikling i Norden, og særlig for de tilbake-liggende deler av regionen. Den vil kunne bli et viktig bidrag til å styrke Norden som en økonomisk samarbeidende enhet og en ny utviklingskraft i samarbeidet mellom de nordiske land.

Ministerrådet hevder at det allerede hittil har foreligget ferdig utarbeidede prosjektforslag som ville ha ligget bra til rette for finansiering gjennom investeringsbanken. Med bl. a. de store perspektiver et nærmere energi- og industripolitisk samarbeid i Norden åpner, vil det uten tvil melde seg samnordiske prosjekter som spesielt vil egne seg for finansiering gjennom banken. Bare det faktum at en Nordens investeringsbank eksisterer, vil sterkt bidra til å stimulere nordiske bedrifter som har investeringsprosjekter eller vil drive eksport av nordisk interesse til å fremme sine planer.

Det er rimelig å anta at nytten av investeringsbanken vil bli forskjellig for de enkelte nordiske land, men dette vil måtte tillegges mindre vekt. Tvert imot må det være i god nordisk ånd at landene hver for seg bidrar til å fremme en balansert økonomisk utvikling i Norden på et solidarisk grunnlag. Ikke minst gjelder det å fremme

de regionale perspektiver i landenes investerings- og arbeidsmarkedspolitikk. Etter min oppfatning bør banken ikke føle seg for bundet under fordelingen av utlånene mellom de enkelte land. Det bør være rom for en stor grad av fleksibilitet.

Norge vil muligens komme i en noe annen stilling enn de øvrige nordiske land når det om noen år etter forutsetningene går over fra å være et kapitalimporterende land til å bli kapitaleksportør. Dette vil gjøre det mulig for Norge å bidra ytterligere til fellesskapet i Norden ved at midler fra petroleumsvirksomheten kanaliseres gjennom banken.

Fra motstandere av banken blir det hevdet at Norden, som er et av verdens rikeste områder, ikke må forsterke den økonomiske vekst i området ved hjelp av kapital utenfra. Det en her ønsker å antyde, er at kapitaltilgang til banken ikke må skje på bekostning av bl. a. fattige land. Statsminister Bratteli tilbakeviste denne påstand, og jeg tror heller ikke at den argumentasjonen holder. Det er ingen grunn til å overvurdere de beløp det her vil dreie seg om. Videre kan det umulig være motstandernes mening at det nødvendigvis må hentes *mer* kapital utenfra når finansieringen av et prosjekt går gjennom den nordiske investeringsbanken enn om eksisterende kredittinstitusjoner skulle foreta finansieringen. Endelig vil det være de enkelte lands myndigheter som gjennom bankstyret avgjør om finansiering skal gis. Ikke minst gjennom den siste bestemmelse har en mulighet for å nekte finansiering av prosjekter som ikke er ønskelig ut fra hensynet til andre land, bl. a. utviklingsland. I det hele tatt må det være en forutsetning at kredittgivingen skjer innenfor rammen av de prioriteringer hver nordisk stat har for sin nasjonale næringspolitikk til enhver tid.

Personlig legger jeg spesiell vekt på investeringsbankens muligheter til å kunne samordne sin funksjon med de nordiske lands kredittinstitusjoner på samme måte som nasjonale statsbanker hittil har fungert i forholdet til det private bankvesen. Innenfor en fornuftig ramme har dette "blandede" kredittsystem — med statsbanker og private banker — fungert bra, iallfall etter norske erfaringer.

Flertallet i Økonomisk utvalg forutsetter at et slikt "blandet" system også må iverksettes når det gjelder investeringsbanken. Banken bør samarbeide med andre kredittinstitusjoner og vedkommende offentlige og private organer. Den ekspertise kredittinstitusjonene kan bidra med, vil være verdifull og ikke minst medvirke til å begrense investeringsbankens administrative apparat. Vi må nemlig ikke bringe banken i mis-kreditt ved å utvikle en administrasjon som ikke står i noe rimelig forhold til arbeidsmengde og antall prosjekter.

Det må også være en forutsetning at bankens virksomhet i størst mulig praktisk utstrekning skjer under parlamentarisk kontroll. Dette vil først og fremst kunne gjennomføres ved at Nordisk Råd får utpeke halvparten av medlemmene i den påtenkte kontrollkomité, og videre ved at Minister-rådet årlig rapporterer til Nordisk Råds ordinære sesjon allerede i februar året etter. Med den relativt oversiktlige virksomhet banken — iallfall i begynnelsen — vil drive, burde ikke dette krav være urimelig.

Jeg skulle tro at med de begrensninger Økonomisk utvalg foreslår, vil det parlamentariske innsyn være tilstrekkelig ivare-tatt. Når det dessuten fra utvalgets side er tatt klart forbehold om at investeringsban-ken ikke skal komme inn som et sterkt konkur-rerende, men som et kompletterende element i forholdet til de eksisterende kre-dittinstitusjoner, bør etablering av banken gis grønt lys her i dag. Et nei fra råds-møtet i dag vil etter min oppfatning kunne bli oppfattet som et tilbakeslag for det nor-diske samarbeid.

Holkeri: Herr president! Vi talare har blivit uppmærksammade på tidsbristen i denna diskussion. För att hjälpa våra ärade ordförande erinrar jag om den princip, som i fullt allvarlig avsikt framfördes i början av 60-talet av den kommitté, som skulle effektivisera FN:s mötespraxis. Därvid föreslogs, att en talare, som framförde hela den text han förberett, skulle få blott ett sammandrag av det i protokollet och till offentligheten. Ifall en talare däremot skulle framföra sitt anförande i sammandrag, skulle detta införas i protokollet och ges

offentlighet i sin helhet. Jag föreslår emel-lertid inte att denna praxis skulle införas i Nordiska rådet, men jag kommer att fram-föra min text i sammandrag medan hela texten utges till de närvarande journalisterna för upplysningens spridande.

På borgerligt håll i Finland, på högerhåll, har man i princip förhållit sig positivt till grundandet av den nordiska investerings-banken. Den skulle ju komma att finansiera sådana investeringar, som främjar industrin och exporten och som är av gemensamt nor-diskt intresse. Då högern i Finland har in-tagit en positiv hållning till frågan om in-vesteringsbanken, har den utgått från, att alla de nordiska länderna är tvungna att för sin kapitalförsörjning trygga sig till den internationella kapitalmarknaden. De senas-te åren har utvecklingen hos oss varit myc-ket osäker och ojämn.

Kredittagare med begränsade kraftresur-ser har i de rådande förhållandena inte all-tid haft möjligheter att få tillräckligt för-delaktiga kreditvillkor. Av denna anledning anser vi på högerhåll i Finland, att det ur Finlands synpunkt sett är positivt, om man med samnordiska åtgärder förmår utjämna priset på de penningar man kan erhålla på den internationella marknaden. Inom ramen för den nordiska investeringsbanken har vå-ra länder såvitt jag kan se även möjligheter att undvika onödig inbördes konkurrens.

Ehuru vi ställer oss positivt till upprät-tandet av den nordiska investeringsbanken, önskar vi dock understryka vissa detaljer i dess verksamhetsprinciper. Såsom punkter, vilka påkallar slipning och precisering vill jag nämna uppdragandet av gränser för bankens tillväxt, bankens rätt att förvärva aktier samt bankens lämnande utanför den allmänna penning- och valutapolitiken. Li-kaså anser vi det önskvärt, att banken inte heller skulle delta i finansiering av stats-ledda företags projekt samt att den å andra sidan genom de privata penninginrättning-arnas förmedling skulle delta i finansiering-en av sådana projekt, som uppfyller inves-teringsbankens villkor.

Herr president! I detta sammanhang är det inte anledning att ta ställning till de kritiska uttalanden, som har gjorts från en del andra nordiska länders sida. Ur vår syn-punkt hör de närmast till den interna debat-

ten i dessa länder, och i den har vi ingen orsak att blanda oss. Däremot är det skäl att förundra sig över den ståndpunkt, som Finlands kommunistiska parti och därefter sedan alla folkdemokrater i Finland har framlagt och enligt vilken Finland inte alls skulle ha något behov av att ta del i investeringsbankens grundande och i dess verksamhet. En del av Finlands delegation försöker således tydligt även här inbilla åtminstone sig själv, att Finland skulle kunna lösa sina ekonomiskt politiska problem genom att helt ställa sig utanför den internationella kapital- och finansieringsförsörjningen. Man kan naturligtvis alltid diskutera, i vilken proportion vår folkhushållnings nuvarande utländska skuldsättningsgrad står till våra nationella resurser. Men man kan fråga vilka mål egentligen eftersträvas av de finländare, som vägrar arbeta för skapande av fördelaktigare finansieringsutvägar för vårt land.

Jón Skaftason: Herr president! De nordiska ländernas samarbete inom Nordiska rådet är inte gammalt men har i alla fall — särskilt under de senaste åren — lämnat avsevärda resultat som rådsmedlemmarna känner till.

År 1971 upprättades rådets presidiesekretariat i Stockholm. Ett sekretariat för nordiskt kulturellt samarbete inledde sin verksamhet i Köpenhamn i början av 1972, och året därefter etablerades Nordiska ministerrådets sekretariat i Oslo, med uppgifter som berör det nordiska samarbetet i dess helhet.

Även om Nordiska rådets verksamhet inte är särskilt formaliserad har den på åtskilliga områden lett till större resultat än många andra internationella organisationer. Dessutom har det nordiska samarbetet den fördelen att det inte reducerar staternas suveränitet, eftersom alla viktigare åtgärder kräver samtliga länders samtycke.

Bland de områden där det nordiska samarbetet lämnat väsentliga resultat vill jag nämna ekonomiska frågor, kultursektorn, sociala frågor samt kommunikationsområdet. Trots betydande resultat är vi dock långt ifrån att ha nått de slutliga målen för nordisk samverkan. Ännu mera kan göras på de områden där samarbetet redan har

börjat, och samarbetet kan utsträckas till nya sektorer. Jag anser att viljan härtill föreligger hos en stor majoritet av Nordens invånare och att det tillkommer oss som representanter för ländernas parlament att förverkliga dessa önskemål.

Ett sådant samarbetsprojekt, den nordiska investeringsbanken, är just huvudpunkten på dagordningen för denna extrasession.

Idén om en nordisk investeringsbank är inte ny i detta forum. Redan år 1957 utgjorde upprättandet av en sådan bank en viktig del av betänkandet från en nordisk kommitté som framlade förslag om utvidgat ekonomiskt samarbete. Sedan dess har det då och då framförts liknande tankar inom Nordiska rådet, senast i samband med Nordekplanen 1970. Inrättandet av en sådan bank har dock, av olika anledningar, inte ännu genomförts.

Nu tycks det däremot vara goda utsikter för att denna idé blir verklighet.

I januari i år blev de nordiska ländernas statsministrar eniga om att den nordiska investeringsbanken borde upprättas och uttalade "att en sådan bank kan bli ett värdefullt supplement till existerande kreditinstitut vid finansiering av investeringsprojekt och export av nordiskt intresse".

Ministerrådet enades den sista juni om ett förslag till upprättande av en nordisk investeringsbank och utarbetade utkast till "Avtale om etablering av den nordiske investeringsbank" samt "Vedtekter for den nordiske investeringsbank".

I förra månaden konstaterades så i ekonomiska utskottet en stark majoritet för förslaget om upprättande av Nordiska investeringsbanken.

Isländska delegationen har behandlat detta förslag vid sammanträde i Reykjavik under senaste veckan och har därvid blivit helt enig om att stödja förslaget. Jag kan således tryggt påstå att det i Island inte föreligger någon partipolitisk oenighet om Nordiska investeringsbanken.

Jag vill nu med några få ord redogöra för de skäl som ledde till denna slutsats inom den isländska delegationen.

Somliga påstår att förslaget om en nordisk investeringsbank kan bedömas antingen rent ekonomiskt eller som ett medel att stärka det nordiska samarbetet. Jag tror att

det i detta fall är fråga om ett sammanfallande av de båda motiven: att stärka Nordens ekonomi samtidigt som det nordiska samarbetet ökas och berikas.

Enligt min bedömning är huvudfördelen med bankens upprättande från ekonomisk synpunkt, att det genom en förenad satsning och samarbete på den internationella kreditmarknaden öppnas en möjlighet att uppnå bättre resultat och kanske gynnsammare lånevillkor än eljest. Erfarenheterna från Europeiska investeringsbanken pekar i denna riktning. Jag har klart för mig att det på denna punkt råder delade meningar bland rådets medlemmar. En stor majoritet bland remissinstanserna ställer sig positiv till förslaget, och jag vill särskilt påpeka att i den gruppen ingår Sveriges riksbank och Svenska bankföreningen, Finlands bank och Bankföreningen i Finland, Norges bank och Islands centralbank. Där befinner sig också folkrörelser som Nordens fackliga samorganisation och Nordisk andelsförbund.

Jag hyser ingen större fruktan för att banken kan komma att utöva något onormalt politiskt inflytande inom Norden eller uppträda i olämplig konkurrens med andra banker. Det förutsätts ju att lån och kreditgaranti inte får beviljas om statsmakterna i det mottagande landet av någon anledning motsätter sig det, och vidare skall banken arbeta i nära samverkan med andra kreditinstitut — inte minst centralbankerna — såväl privatägda som offentliga sådana.

Någon katalog över lämpliga projekt som banken kunde tänkas stödja har inte ännu utarbetats. Det är i sitt praktiska arbete som banken får visa om den kan uppfylla förväntningarna. Men uppenbart är att man tänkt på gemensamma nordiska investeringar inom kraftförsörjning och kommunikationer, på gemensam export och på andra projekt av samnordiskt intresse. Långsiktiga samarbetsprojekt, långvariga underleveransavtal mellan nordiska länder och andra investeringar, som faller inom den mycket vida tolkning av begreppet "nordiskt intresse" som banken avses tillämpa, motiverar grundandet av en bank med denna speciella profil.

Det är enligt min mening också viktigt, att lån inte kommer att allokeras i proportion till hur grundkapitalet fördelar sig mel-

lan länderna, utan efter en objektiv ekonomisk behovsprövning.

Island har stora energiresurser i form av vattenkraft och jordvärme. Med minskande fiskbestånd på grund av rovdrift ökar behovet av att utnyttja dessa energikällor, till gagn för en snabbt växande befolkning. Detta kräver omfattande kapital och ett visst samarbete med andra länder, till allas nytta.

De flesta av oss islänningar önskar att detta samarbete kan äga rum med de övriga nordiska länderna snarare än med andra nationer; och detta borde kunna bli till gemensam fördel. En nordisk investeringsbank kunde spela en viktig roll i detta sammanhang.

Ekonomiskt samarbete mellan stater har ständigt ökat de senaste åren, därför att det anses fördelaktigt. Nordiska investeringsbanken utgör ett led i denna utveckling inom Norden.

Vi på Island vill främja en sådan utveckling och anser den nyttig. Därför tillstyrker vi förslaget om upprättande av en nordisk investeringsbank.

Meddelande

Det meddelades, att statsminister Olof Palme intagit sin plats i rådet.

Finn Gustavsen: Det er ofte slik når en har problemer med å ta standpunkt i en sak, at en får god hjelp av sine politiske motstandere, ofte dem som står en mest fjernt i politikken. Det gjelder i aller høyeste grad for meg i den sak vi har oppe nå, at jeg har hatt stort utbytte av de argumenter som er ført fram av mine ærede kolleger Willoch, Stetter og Krønmark. Krønmark sier f. eks. i sin reservasjon:

"Banken kommer til å få en prioritert stilling i spørsmålet om samnordisk kredittgivning. Dette vil føre til at en økt del av kredittmarkedet blir overført fra de private forretningsbankene til den overstatlige investeringsbanken. Banken kan derfor bli et middel til å beskjære de private forretningsbankenes muligheter."

Riktig og glimrende sagt. — Og hans konklusjon er at han ikke kan akseptere det

ut fra den idéretning som han representerer. Og like logisk og oppriktig vil selvfølgelig akkurat det motsatte bli min konklusjon: Dette er i overensstemmelse med den idéretning som jeg representerer.

Mitt utgangspunkt er derfor at jeg er sterk prinsipiell tilhenger av en nordisk interstatlig bank — både ut fra min sosialistiske og nordiske innstilling, og ikke minst når EF fortsatt spøker i bakgrunnen — ikke bare for Danmark, og — — — iallfall for hr. Willoch.

Når det er sagt, må jeg straks få tilføye at sjelden har kollega Willoch brukt flere argumenter som jeg har vært enig i. F. eks. begriper jeg etter hvert ikke hvorfor denne saken måtte presses gjennom på en ekstrasessjon. Hvorfor i all verden kunne vi ikke vente til den ordinære sesjonen i København? Argumentet — som bl. a. antydte av Ragnar Christiansen — om at det ikke vil bli like lett å oppta lån i utlandet om noen måneder som nettopp nå, kan jeg ikke si meg enig i. Jeg tror ikke på en så rask konjunkturedring som kan få så kraftige utslag at fem nordiske land — bl. a. det "store sterke" Sverige og det oljerike Norge — ikke skulle være kredittverdige eller kredittkonkurrerende nok. Det argumentet kan jeg derfor ikke bøye meg for, men det er jo hyggelig å komme til Stockholm i alle fall.

Dessuten må jeg — og jeg konstaterer med forundring hvordan min argumentasjon faller sammen med hr. Willochs — få si at jeg føler meg litt kvalm over at de meget rike nordiske land skal rase i vei og sikre seg penger på det internasjonale pengemarkedet. Det hjelper ikke å hevde at de fattige land likevel ikke har sjanse til å få låne av denne kapitalen. Dette er noe av det mest vanvittige i vår ubalanserte verden. Det er nettopp dette vi må bekjempe, kjempe for å endre og ikke passivt godta og utnytte til egen fordel. Og det er nemlig det vi gjør når vi raser i vei for å sette denne banken i gang og skaffe oss størst mulig del av verdenssamfunnets kapital og ressurser.

Det haster ikke så mye med å få denne bankens virksomhet opp i det helt store nivået. Vi har råd til å vente — vi har råd til å vente ut fra den standard vi har i de nordiske land, og vi har også råd til å vente bl. a. på att Norge skal bli et kapitalekspor-

terende land og i vesentlig grad ikke bare blir i stand til, men blir tvunget til, å plassere kapital i fornuftige formål utenfor Norges grenser. Hva er da mer naturlig enn først og fremst å vende seg til våre nordiske søstre og brødre?

Vel, en ting er om ikke mer naturlig, så iallfall riktigere. Det er å eksportere kapital til de fattige land, bidra til en ny økonomisk ordning i verden, bidra til den utvikling som er forutsetning for at menneskeheden på lengre sikt skal kunne overleve.

Sosialistisk Venstreparti har i Stortinget tatt opp tanken om en nordisk investeringsbank eller -fond for utviklingslandene. En slik bank — eller et slikt fond — vil nok i framtida i det vesentlige måtte bygge på norsk kapital, men det er vår oppfatning at det likevel bør være en nordisk institusjon. De andre nordiske land har så mye erfaring, innsikt, teknisk og annen viten at de så avgjort bør være med i administrasjonen av et slikt nordisk utviklingsfond for de fattige land, noe som har langt større og riktigere perspektiver enn den navlebeskuelse vi egentlig driver med i denne saken.

Dette å bruke nordisk velstand til å fremme utvikling i de fattige land, ser jeg som en viktigere målsetting enn det som kan bli resultatet av en nordisk investeringsbank: styrking av nordisk storkapitals multinasjonale virksomhet.

Den avgjørende målsetting for banken bør selvsagt være regional, distriktspolitisk utjamning, som Hermansson argumenterte for. Ikke minst gjelder dette nordkalottområdene. Gjennom NIB — som banken vel vil hete forkortet — vil vi få mulighet til å skape et ganske annet tempo i øst-vestsamarbeidet i de nordligste delene av Norden, som stort sett er våre minst utviklede områder.

Støtte fra banken bør gå til så vel offentlige og kooperative som private foretak i økonomisk svake deler av Norden. Og selvsagt bør det være riktig å subsidiere en del av denne utlånsvirksomhet. At sosialdemokratene her er så forretningsmessige som de er, hører også til de ting som forundrer meg meget sterkt.

Helt vesentlig er det at utlånsvirksomheten ikke blir i strid med de enkelte lands økonomisk-politiske målsettinger. Det er me-

ningsløst hvis Den nordiske investeringsbank skal medvirke til prisstigning og økonomisk press som det enkelte land med andre tiltak søker å unngå. Hensikten må definitivt være den motsatte: Bidra til størst mulig økonomisk stabilitet og balanse i alle nordiske land.

Hermansson sa at om en slik bank skal få positiv virkning, avhenger imidlertid av retningslinjene for dens politikk.

Ja. Og jeg deler i hovedsak hans kritikk av retningslinjene for banken, og jeg støtter hans forslag om tilbakesending av saken. Men når vi nå, dessverre, ikke får flertall for utsettelse — trass i konservativ støtte — mener jeg at opprettelsen av banken prinsipielt sett er et gode — og et gode i seg selv. Retningslinjene for banken er selvfølgelig ikke gitt til evig tid, de kan bli endret under marsjen — sosialdemokratene kan komme på bedre tanker — sosialistiske tanker, og Rådet vil få årlige rapporter om bankens virksomhet hvor hele den policy som føres, kan bli tatt opp til bred debatt. Også det er helt vesentlig når det gjelder demokratisering i det økonomiske liv i alle de nordiske land. Jeg vil derfor ikke trass i min sterke skepsis over prinsippene og retningslinjene slik de nå er utformet, stemme mot opprettelse av Den nordiske investeringsbank.

Ragnar Christiansen: Det er helt riktig at jeg i mitt innlegg uttalte at det er ingen selvfølge at det i framtida vil være like lett å oppnå lån på det internasjonale marked som det er nå. Men det var ikke med siktepunktet februar 1976, og det var overhodet ikke som noe argument for å arrangere denne ekstrasessjonen.

Finn Gustavsen: Jeg takker for oppklaringen. Men da vil jag gjerne vite: Hva er den egentlige grunnen til at dette hastet så mye? Jeg har ikke funnet noen annen argumentasjon enn nettopp den som jeg nå kanskje feilaktig tillia Ragnar Christiansen, nemlig at det gjelder å få denne banken i gang for at vi kan starte den helt store konkurransen på det internasjonale pengemarked.

Jeg skulle satt pris på om noen kunne

fortelle meg hvorfor dette måtte gjøres i Stockholm i november og ikke i København i februar.

Knud Enggaard overtok härefter ledningen av förhandlingarna.

Marjatta Stenius: Herr president! Finlands kommunistiska partis centralkommitté har under sina två senaste plenum villkorslöst uttalat sin negativa ståndpunkt till grundandet av investeringsbanken. Kommunisternas utgångspunkt har då varit och är arbetarnas intressen i vårt land, vårt lands nationella intressen samt de speciella intressen Finland har i sin omfattande handel med Sovjetunionen och de övriga socialistiska länderna. Vår utgångspunkt är givetvis också de objektiva utvecklingskrav, som ställs på vår nationalekonomi. Dessa krav står inte sinsemellan i konflikt utan tvärtom poängterar vi, att arbetarklassens intressen har sin motsvarighet i ekonomins objektiva utvecklingskrav: kraven att idka en balanserad utrikeshandel, att göra ekonomin alltmer mångsidig, att tillgodose småindustrins och den medelstora industrins intressen, att höja folkets levnadsstandard och förbättra socialskyddet, att försvara vårt lands ekonomiska självständighet o. s. v.

På det mest konkreta sätt upplever vi idag vad vårt lands EG-bindning innebär i ökad utländsk skuldsättning, ökat underskott i handelsbalansen och bytesbalansen, ökat beroende av EG och andra slutna kapitalistiska organisationer. EG-avtalets ikraftträdande vid ingången av år 1974 innebar också startsignal för en skärpt högerattack mot våra arbetares ekonomisk-sociala intressen och demokratiska rättigheter. Regeringens budgetförslag för nästa år innebär ett hårt slag mot alla mindrebemedlade. Budgeten baserar sig på "sparprogram" för statsekonomin som regeringarna med jämna mellanrum godkänt under ett års tid och vilka Finlands Bank undertecknade i juni i år i samband med upptagande av ett lån av Internationella Valutafonden. Internationella Valutafonden förutsätter ytterlig sparsamhet i den statliga och kommunala ekonomin, något som kommit att innebära sänkta anslag

för all offentlig service, utbildningen, socialskyddet o. s. v. samtidigt som dessa "hopsparade" medel direkt kanaliseras åt storindustrin. Arbetarna ställer sig till motvärn mot alla försök att ytterligare försvaga deras ställning.

Vi ser den nordiska investeringsbanken som ett led i den politik, som bedrivs i storkapitalets intressen. Det öppna stöd, som vårt lands reaktion givit investeringsbanken, vittnar dessutom om de förhoppningar storkapitalet ställer på investeringsbanken. I detta avseende var herr Palms anförande mycket avslöjande beträffande Sveriges investeringsbank.

Beträffande det motstånd, som en del av den politiska högern i Sverige, Norge och speciellt Danmark riktat mot investeringsbanken, är det iögonfallande, att kritiken inte riktat sig mot de eventuella nackdelar banken skulle föra med sig för arbetarna i de nordiska länderna som en följd av den försvagade nationella ekonomiska självständigheten, ökade internationella skuldbördan eller dylikt. Än mindre är reaktionen rädd att banken skulle försvaga de nordiska ländernas, för storkapitalet så viktiga EG-binding. I främsta rummet är det fråga om rädsla för att konkurrensförhållandet mellan de i Norden redan nu verkande privata bankerna på något sätt rubbades, att investeringsbanken skulle användas som en hävstång med hjälp av vilken vissa finansgrupper kunde stärka sina ställningar framom andra.

Investeringsbanken innebär konkret, att skattepengar, vilka indrivits främst av de arbetande, överförs till en penninginrättning, vars verksamhet till råga på allt undgår all skatteplikt. Med hjälp av denna penninginrättning ökar man sedan det statliga stödet åt den privata storindustrin. De som planerat banken har dessutom vägrat avslöja till vilka konkreta ändamål pengarna kommer att användas.

Med hjälp av banken ämnar man stärka storkapitalets verksamhetsmöjligheter, skapa behövlig infrastruktur för storkapitalet och samtidigt lösa vissa frågor, som blivit aktuella för storkapitalet i och med den ökade ekonomiska integrationen i Norden. För storkapitalet räcker det inte mer med det "egna" landets gränser, det kräver i dag att

få fritt verka också inom länderna som angränsar till det "egna" landet.

Den andra frågan som behandlas på denna session, frågan om samarbete på arbetsmarknaderna, hänger samman med nyssnämnda krav som storkapitalet ställts inför. Det gäller att fritt kunna handskas även med arbetskraften.

Arbetsmarknadssamarbetsavtalet berör speciellt Finland, eftersom emigrationen inom Norden uttryckligen berört Finland. Det ligger i Finlands arbetares intressen att å ena sidan finna arbete i Finland men givetvis å andra sidan att bevaka Sverigefinländarnas ekonomisk-sociala och kulturella intressen. Arbetsmarknadssamarbetsavtalet kan eventuellt ge upphov till vissa förbättringar för våra emigranter men kan likaledes komma att utgöra en motor för ytterligare förstärkt emigration från Finland till Sverige. Tyngdpunkten i kommunisternas och arbetarnas verksamhet för att stoppa emigrationen ligger i den kamp som vi för i avsikt att ändra kursen i den ekonomiska politiken, få till stånd en demokratisk vändning i inrikespolitiken, en vändning som skulle innebära att arbetarnas intressen tillvaratogs på samhällets alla områden.

Kommunisternas motstånd till investeringsbanken baserar sig inte på en bedömning av de rådande konjunkturerna eller enbart på ekonomiska frågor. För det första är FKP:s ståndpunkt principfast och bestående. EG:s och de kapitalistiska integrationernas och det internationella storkapitalets inflytande i vårt land kommer nu och alltid att bekämpas av oss. EG-bindingen, som förstärks genom investeringsbanken är dock främst politisk. För det andra påtalar FKP att en ekonomisk bindning även alltid innebär en politisk bindning. Förutom att investeringsbanken stärker storkapitalet och sålunda är i strid med arbetarnas intressen, stärker den också den politiska högern.

Vad beträffar möjligheterna att utveckla sovjethandeln på det nordiska planet med hjälp av investeringsbanken vill jag påpeka, att det inte föreligger något som helst som visade, att sovjethandeln gick bättre att bygga ut med hjälp av investeringsbanken än med hjälp av redan befintliga institutioner. Inte ens genom att koppla ihop ett "institut för östhandel" med investeringsbanken

går det att överskugga de syften som stor-kapitalet har med investeringsbanken.

Vi finländare, över partigränserna, poäng-terar dock för våra nordiska parlamentsvän-ner, att handeln med de socialistiska län-derna utgör ett sunt alternativ till handeln med de krisfyllda västländerna.

Däremot är vi kommunister givetvis redo att utveckla ett omfattande samarbete mel-lan de nordiska länderna — i ESSK:s anda, på basen av jämlikhet och ömsesidig nytta, i arbetarnas och befolkningsmajoritetens in-tresse. Formen för detta samarbete är likväl inte en investeringsbank med de målsätt-ningar som den nu föreliggande har.

Därför förutsätter vi att Nordiska rådets extraordinarie session inte godkänner utkas-tet till en nordisk investeringsbank.

Benkow: Det å kunne gå til lunsj kl. 12.45 forutsetter at jeg opererer med et tur-tall som jeg tror man gjør klokt i ikke å regne med. Jeg skal heller bruke den fart som jeg tror er mulig.

Ved sin vurdering av det foreliggende forslag har utvalget i første rekke lagt vekt på at opprettelsen av en nordisk investe-ringsbank vil ha en stimulerende effekt på det nordiske samarbeidet og fremme reali-seringen av nordiske investeringsprosjekter.

Etter min mening bygger utvalget sin konklusjon på to blanke og ubegrunnede påstander. Ja, utvalget gjør ikke engang et forsøk på å beskrive hvilken stimulerende effekt de forventer å starte med. Heller ikke er man i stand til å gi noen tilnærmet beskrivelse av hvilke prosjekter som kan rettferdiggjøre opprettelse av banken.

På denne bakgrunn må jeg gi utvalget fullstendig rett når det uttaler at det ville ha vært en fordel om det hadde foreligget den nå så meget omtalte samlede økonomiske vurdering av behovet for en slik bank. Man tar standpunkt uten å påvise et behov. Jeg håper at dette er en saksbehandling som vil være enestående i Rådets historie. Det bør ikke bli praksis å ta standpunkt på mis-tanke.

Det er i grunnen vanskelig å tenke seg at noen ville ha motsatt seg dette dersom utvalget hadde ventet til saken var forsvar-lig utredet. I stedet turer man faktisk fram

i et tempo som kan gi inntrykk av at vi står overfor en slags katastrofal krisetua-sjon som gjør det påtrengende nødvendig med umiddelbare tiltak.

Dersom flertallet hadde tatt konsekven-sen av det uttalte ønsket om en samlet vur-dering, kan det til og med tenkes at dette utvalg ble i stand til å anføre konkrete ar-gumenter for sitt standpunkt.

Utvalgets konklusjon støtter seg til for-modninger, antagelser, til håp og tro. Vil-jesytringer og et sterkt nordisk sinnelag er ikke nok til å kompensere for det totale fravær av saklige begrunnelser. Dersom ut-valget hadde valgt en fremgangsmåte i overensstemmelse med det utvalget selv mener er det beste, var vi kanskje blitt spart for en saksbehandling som på grunn av helt håpløse tidsfrister og mangelfullt materiale må sies å representere det hittil ukjente lavmål i denne forsamling.

Mens forholdsvise enkle spørsmål uten altfor store konsekvenser utløser mange års grundig arbeid, med tilsvarende over-veldende mengder dokumenter, later det faktisk til at jo større sak det gjelder, jo mer lettvtint går man fram, og jo travlere har man det. Man har til og med gått til det skritt å holde en slik ekstrasesjon som vi driver på med nå, som varer sier og skriver en travel lørdag, når saken med bedre utbytte og sikrere opplysninger kun-ne vært behandlet ved neste års ordinære sesjon om tre måneder, i februar, i Køben-havn. Ja, man har faktisk hatt det så brå-travelt at man ikke en gang har rukket å la avtaleutkastet oversette til de sprog det for-utsettes å skulle foreligge på.

Denne innstilling dreier seg i det vesent-lige ikke om det substansielle, men om hvordan man skal gå fram rent teknisk. Man har ikke maktet å gi en noenlunde håndfast og troverdig beskrivelse av hva det hele i virkeligheten dreier seg om.

Det blir ikke påvist at banken er nød-vendig for å skaffe kapital. Det er ikke på-vist på hvilken måte banken vil styrke nor-dismen. Det er ikke godtgjort at banken kan skaffe billigere eller større kapital enn det som kan skaffes gjennom de kanaler som allerede eksisterer.

Det er ingen som kan vise til prosjekter eller eksportfremstøt som kan realiseres

bedre dersom banken blir en realitet. Det har ikke oppstått noen ny og vesensforskjellig situasjon som gjør det nødvendig med enda en institusjon til å løse oppgaver som løses tilfredsstillende gjennom en mengde eksisterende institusjoner og samarbeidsorganer. Klokken går.

Den smule argumentasjon utvalget leverer er heller ikke fri for innbyrdes motstridende utsagn. Det blir bl. a. anført at den omstendighet at man skal operere med et skattefritak, skal få en stor praktisk betydning. Det forutsetter i virkeligheten at det skal oppstå et overskudd, noe som er meget tvilsomt. Man har veldig vanskelig for å forestille seg et overskudd som først skal brukes til å holde renten nede, hvorefter man bruker det samme overskudd til styrking av grunnfondet. Vi må heller ikke glemme at banken ikke skal baseres på innskytere som er forsiktede småsparere, men på et internasjonalt pengemarked som nok kjenner prisen på den kapital som stilles til rådighet.

Jeg vil for å spare forsamlingen for en ytterligere overskridelse gå til et forsøk på humoristisk fordragelighet nå på slutten.

Det ligger kanskje utenfor rammen at et medlem av kulturutvalget uttaler sig i spørsmål av denne art. Jeg er meg det

smertelig bevisst. Ikke desto mindre har mitt medlemskap i kulturutvalget gjort det naturlig iallfall for meg å lete etter illustrerende sammenligninger som har sammenheng med dette utvalgs saksområde, og jeg vil regne med at iallfall veteraner her og kanskje også noen av de nye vil huske at P. O. Sundman fikk Nordisk Råds litteraturpris for sin fremragende roman "Ingeniør Andrés luftferd". Uten på noen måte å ta denne eminente forfatter til inntekt for mitt standpunkt er det faktisk fristende å minne om hvordan ærgjerrighet, begeistring og tro satte ballongferden mot Nordpolen i gang. Tiltaket ble beskyttet og anbefalt av de mest fremstående menn. Riktignok ikke av fem statsministre, men dog av Majesteten selv. Vel, alle som har hatt gleden av å lese denne fremragende roman, husker jo hvordan det hele endte.

Jeg har alltid vært tiltalt av de mest iherdige talsmenn for den nordiske visjon, men erklæringen til den nordiske idealisme behøver ikke nødvendigvis være uten realisme. Slik saken nå en gang er håndtert, ser jeg meg faktisk tvunget til å stemme imot utvalgets forslag til uttalelse.

Förhandlingarna avbröts kl. 12.45.

15 november

Protokoll

2:a mötet

Lördagen den 15 november 1975 kl. 14.00

**Presidenter: Knud Enggaard (1), Ragnhildur Helgadóttir (1, 3—4) och V. J. Sukse-
lainen (2—3)**

Dagordning

1. B 17/e: Ministerrådsförslag om upp-
rättande av en nordisk investeringsbank
(fortsatt debatt)
2. B 18/s: Ministerrådsförslag om nor-
diskt samarbetsprogram på arbetsmarknads-
området
3. D 1975/30/1973/j: Meddelande om re-
kommendation nr 30/1973 ang. nordisk
kommunal rösträtt och valbarhet
4. Mötets avslutande

Meddelande

Det meddelades, att Bertil Jonasson läm-
nat sessionen.

1

**B 17/e: Ministerrådsförslag om upprättan-
de av en nordisk investeringsbank (fortsatt
debatt)**

Kirsten Jacobsen: Hr. præsident! På grund af tidspresset skal jeg nøjes med at give en kortfattet begrundelse for min indstilling til det foreliggende forslag fra Nordisk Ministerråd.

Jeg er af den principielle opfattelse, at det frie initiativ og det frie næringsliv fungerer bedre, billigere og mindre bureaukratisk end noget statsforetagende. Det er også min opfattelse, at statsmagten allerede spil-

ler for stor en rolle i vore lande. Derfor kan jeg under ingen omstændigheder støtte et forslag, som går ud på at øge denne statsindflydelse.

Efter en grundig gennemgang af det materiale, der foreligger om den nordiske investeringsbank, må jeg også erkende, at jeg ikke er stødt på et eneste argument, som har kunnet ændre denne min grundholdning. Tværtimod forekommer det mig uhyre betænkeligt, at rådet skal votere om et forslag, som både i sin oprindelse og i den behandling, det har fået i det økonomiske udvalg, på så afgørende punkter bryder med den normale arbejdsgang i Nordisk Råd.

Dette er et ministerrådsforslag, vel det første ministerrådsforslag i rådets historie. Det er bragt frem så sent som den 31. januar 1975, og har altså kun haft 10 1/2 måned på vej til den endelige votering. Man har ikke fra forslagsstillernes, fra ministerrådets, side været i stand til at komme med bare en eneste praktisk anvisning på et projekt, som ikke allerede kunne finansieres på fuldt tilfredsstillende måde af de eksisterende kreditinstitutter.

På statsministermødet i Oslo, hvor beslutningen om at fremsætte og fremme forslaget blev truffet, deltog ingen repræsentant for den danske regering — Danmark havde på det tidspunkt kun et forretningsministerium — men den nuværende socialdemokratiske danske regering har dog senere tilsluttet sig forslaget.

Både af udvalgets betænkning og af flere

indlæg, som jeg har hørt i dag, synes det at ligge klart for mig, at forslaget er forceret frem til afgørelse uden en rimelig og saglig udvalgsbehandling. Af udvalgets flertals betænkning fremgår det også klart, at man har bøjet sig for ministerrådets ønske om at fremme denne sag, selv om udvalgsflertallet i sin betænkning gør opmærksom på, at man havde fundet det rimeligt, om der havde været en samlet økonomisk vurdering af behovet for denne banks oprettelse.

Jeg synes også, det er betænkeligt, at det store flertal her i rådet, der senere på dagen skal votere for dette forslag, har forskellige opfattelser af, hvordan denne bank kommer til at virke, og hvilken betydning den får.

Jeg vil votere imod dette forslag, som jeg finder overflødig. Det vil påføre — det bør man betænke — de nordiske skatteydere at skulle dække et indskud på omkring 3 mia kr., hvoraf Danmark alene skal tegne sig for ca. 650 mill. kr.

Jeg vil opfordre rådets medlemmer, i alt fald dem, som har en normal liberal indstilling til tingene, til igen en gang grundigt at tænke på, om dette forslag skal vinde fremme, fordi det er nordisk, og fordi man føler, at man skal have et eller andet dække over den magtesløshed, der efterhånden er over de sager, der behandles i Nordisk Råd, eller om forslaget skal vinde eller tabe på grund af dets saglighed.

Tuomioja: Det är egentligen ett lämpligt sammanträffande, att förslaget om ett nordiskt samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet föreligger till behandling vid denna extra session av Nordiska rådet samtidigt som frågan om investeringsbanken. Den gemensamma arbetsmarknaden i Norden har funnits till redan i ett tjugotal år. Den har för sin del medfört, att betydande migration uppstått mellan de nordiska länderna, framför allt flyttning från Finland till Sverige. Denna flyttningsrörelse har haft både negativa och positiva sidor. Arbetsmarknadssamarbetet är i och för sig nödvändigt och nyttigt. Bristen har varit, att det nordiska samarbetet inte aktivare utsträckt sig till annat ekonomiskt samarbete på sådant sätt, att de marknadskrafter, som

står bakom arbetskraftsrörelserna, hade kunnat styras och inriktas för att åstadkomma en mera balanserad utveckling.

De finländska socialdemokraterna motser, att investeringsbanken skulle bli ett instrument, som målmedvetet skulle bidra till en balanserad ekonomisk utveckling i hela Norden på ett sätt, som skulle jämna ut rådande utvecklingsskillnader och -förutsättningar och sålunda reducera behovet av en alltför omfattande flyttningsrörelse, som är ett hot för en balanserad utveckling.

Finland är och kommer ännu länge att vara ett kapitalimporterande land. I motsats till vad som framförs i en reservation till ekonomiska utskottets betänkande, talar just detta för upprättandet av investeringsbanken ur Finlands synpunkt sett. Det är uppenbart, att den nordiska investeringsbanken förmår att uppdriva krediter på den internationella kapitalmarknaden till lägre kostnader och på förmånligare villkor än vad de privata finländska penninginrättningarna och företagen eller ens centralbanken kan.

Knappheten på kapital och finansieringssvårigheter har i Finland också medfört svårigheter för förverkligandet av för oss viktiga samarbets- och byggnadsprojekt med Sovjetunionen och de övriga socialistiska länderna. Man bör förutsätta att fri tolkning tillämpas beträffande kravet på "nordiskt intresse" i fråga om bankens projekt så, att banken kunde delta även i genomförandet av projekt av nämnda slag.

Investeringsbanken ökar i princip de utvägar, genom vilka samhället kan styra kapitalrörelser och finansieringsverksamhet. Detta är en ytterst betydande omständighet med tanke särskilt på de problem i Finlands kapitalistiska ekonomi, som inte kan lösas utan åtgärder, som reducerar storkapitalets fåvälde i det ekonomiska livet och ökar förutsättningarna för den ekonomiska politikens genomförande på arbetarnas villkor och för planhushållningen. Av denna anledning motsätter sig de övriga nordiska bankkretsarna och högerkrafterna förslaget. De är rädda för att affärsbankernas marknadsandelar och makt minskas.

Man bör dock understryka, att banken blott är ett instrument. För att den även i praktiken skulle främja den ekonomiska

politikens syften på arbeidernes villkor, bør man forudsætte, at bankens virksomhed står under tilstrækkelig demokratisk og nationell kontroll. Annars kan banken i værste fall bli ett instrument, som ökar det överstatliga kapitalets och de multinationella företagens inflytande i Norden.

Det är bra, att Nordiska rådet förutsätter att parlamentarikerna knyts till bankens kontroll. Betydelsen av en sådan kontroll blir dock sekundär i jämförelse med att representanterna för de olika länderna i bankens förvaltningsorgan får under kontroll av sina egna regeringar och parlament. De dåliga erfarenheter som vi i Finland har av Finlands banks s. k. oberoende ställning och av den bristfälliga demokratiska kontrollen utvisar att frågan är ytterst viktig. Detta är förstås en nationell fråga för finländska parlamentariker, men det må konstateras, att förutsättningen för ratificering av avtalet om upprättande av banken i Finland bör vara en skarp kontroll av upplåningen i utlandet i allmänhet och en noggrann uppföljning av investeringsbankens politik, till exempel på åtgärd av ett sådant investeringsråd, vars upprättande de finländska socialdemokraterna förutsatt.

Statsråd **Kleppe**: Hr. Benkow fra det norske Høyre sammenliknet i det siste innlegget før lunsjpausen Den Nordiske Investeringsbanken med "Ingeniør Andrés ballongferd". Jeg synes det er merkelig at hr. Benkow ikke har observert at det er de konservative som har blåst seg opp i denne saken og svever opp i en ideologisk ballongferd. Særlig hr. Setters innlegg var i så henseende bemerkelsesverdig i sin gammelliberalisme.

Hva er det som har preget nordisk økonomisk samarbeid? Er det det byråkratispøkelse som de konservative i dag forsøker å mane fram? Nei, det som preger dette samarbeidet er tvert om at det er et meget svakt apparat til rådighet, ikke minst sammenliknet med de store nasjonale apparater, enten det dreier seg om statlige eller private. Denne sammenlikningen holder også om man sammenlikner det nordiske samarbeid med de ressurser som står til rådighet for europeiske og internasjonale organisasjoner.

Dette svake apparat har etter min oppfatning sterkt bidratt til at de nordiske prioriteringer har hatt vanskeligere for å vinne fram enn nasjonale og internasjonale. Derfor har også det nordiske samarbeid i så stor grad vært preget av at man har båret fram mange gode tanker, mange gode mål, men i så liten grad vært i stand til å virkeliggjøre dem fordi man ikke har hatt effektive midler til rådighet.

En nordisk investeringsbank kan etter min oppfatning bli et virkemiddel som gjør det lettere å fremme nordiske prioriteringer. Erfaringen viser at det private bankvesen som her et nevnt som et alternativ, særlig fra de konservatives side iallfall, ikke i tilstrekkelig grad har bidratt til finansiering av prosjekter som har vært viktige ut fra nordisk synsvinkel, men som har vært marginale ut fra disse bankers synsvinkel.

I motsetning til hr. Willoch ser jeg en egenverdi i at denne banken blir en nordisk institusjon. Den kan bidra til at nordiske prosjekter blir bundet sammen med det økonomiske samarbeidet som man ellers tar opp i nordisk sammenheng. Det gjelder ikke minst det som har vært nevnt flere ganger her i dag, det regionalpolitiske samarbeid. Men jeg vil gjerne også føye til andre ting som har vært aktuelle i nordisk debatt, som f. eks. energipolitikk og industripolitikk. Jeg er redd for at hvis man ikke får virkemidler av typen investeringsbank, vil dette samarbeidet bli mindre effektivt enn det ellers vil kunne bli. Jeg er også enig i det som ikke minst hr. Feldt framholdt, at selve eksistensen av en slik bank kan gjøre det lettere å få fram nye ideer enn om man på forhånd vet at mulighetene for å finansiere et tiltak er begrenset. Uten en slik bank vil det være en tendens til at slike ideer og forslag kommer fram i mindre utstrekning.

Konservative kritikere har hevdet at denne tanken smaker av planøkonomi. Jeg mener at dette — foreløpig meget beskjedne — innslag av planøkonomi i nordisk økonomisk samarbeid er nødvendig for i større utstrekning å nå praktiske resultater i dette samarbeidet. Ikke minst på det regionalpolitiske området, som jeg selv opp-

fatter som spesielt viktig, er det vel ganske klart at målene ikke kan bli nådd ved en rent liberal økonomi, slik som enkelte konservative representanter har gått inn for her i dag.

De konservative representanter har også hevdet at funksjonen å skaffe lån til slike prosjekter på det internasjonale kapitalmarked lettere kan ivaretas f. eks. ved konsortier av private banker, eventuelt støttet av statlige garantier. Det burde være klart at slike ad hoc-ordninger ikke vil gi den kredittverdighet som banken vil gi. Dessuten må man slå fast at de problemer som banken er ment å bidra til løsning av, er langsiktige problemer. Ad hoc-løsninger er vel ikke det riktige middel til å løse slike langsiktige problemer.

Det har også vært nevnt før, og det er jeg helt enig i, at de nåværende forholdsvis rommelige lånemuligheter på det internasjonale kapitalmarked raskt kan endre seg, med tilsvarende økte problemer nettopp for prosjekter som det her særlig er tale om. Å svekke ordningen, f. eks. ved å gå inn for ad hoc-løsninger, skaper i virkeligheten økte vansker for de områder i Norden som har de største problemene med å skaffe slik finansiering. Jeg vil rent prinsipielt si at jeg oppfatter forslaget om en nordisk investeringsbank som et uttrykk for en økt nordisk solidaritet.

Jeg tviler på at noen ytterligere, mer omfattende utredning vil kunne gi et fullt bilde av det problemfeltet det her dreier seg om. Jeg tror ikke det er mulig å stille opp helt sikre prognoser for hvorledes banken vil utvikle seg, hva den vil gjøre i fremtiden o. s. v. Jeg tror at man må overlate mye av den praktiske utformingen av banken til fremtiden, til de erfaringer som man vil vinne etter hvert. Jeg er også enig i, slik som bl. a. hr. Steenberg fra Norge understrekte det, at en må ta sikte på en betydelig fleksibilitet når det gjelder bankens virksomhet, ikke minst i oppbygingsperioden.

Om Nordisk Råd beslutter at banken skal opprettes, regner jeg også med at Nordisk Råd i fremtiden ikke blir en passiv iakttagere til bankens virksomhet, men tvert om aktivt bidrar til, gjennom sine drøftinger av rapporter om virksomheten, at banken blir det effektive instrument i det nordiske samarbeidet som man tar sikte på.

Alenius: Herr president! Då frågan om opprättande av den nordiska investeringsbanken nu föreligger för behandling i Nordiska rådet, har det uppstått en intressant situation. Mot bankens grundande opponerar sig både Finlands kommunistiska parti och å andra sidan Sveriges, Norges och Danmarks högerpartier. De motsätter sig saken emellertid av alldeles olika orsaker.

Då bankens grundande behandlades vid ekonomiska utskottets möte i augusti i år, konstaterade jag i detta sammanhang, att Demokratiska förbundet för Finlands folk inte hade fastslagit sin ståndpunkt till saken, då tillräckliga utredningar saknades om bankens uppgifter.

I samband därmed betonade jag, att då banken skall bli en staternas bank, vore det viktigt, att dess uppgift skulle bli att i främsta rummet koncentrera sig på finansiering av samhällets egna investeringsprojekt och utvecklandet av den produktion som bedrivs från samhällets sida. Jag fann detta vara en väsentlig faktor, med tanke på möjligheten, att den politiska rörelse jag representerar kunde förhålla sig positivt till bankens upprättande.

Jag är av den åsikten, att denna statliga bank i de nordiska länderna kunde främja sådan samhällelig investeringsverksamhet, som skulle stöda den ekonomiska utvecklingen bland annat för tryggande av hög sysselsättningsnivå i alla nordiska länder och i de områden där befolkningen bor. I bankens verksamhet synes emellertid finansieringen av den produktion, som bedrivs från samhällets sida, enligt vad planerna nu ger vid handen, inte komma att få någon central ställning, utan tvärtom. Jag anser att detta är beklagligt.

Förbundsstyrelsen för Demokratiska förbundet för Finlands folk har senaste torsdag intagit en avböjande ståndpunkt till grundandet av den nordiska investeringsbanken. Såsom representant för DFFF anser jag mig vara skyldig att rösta mot bankens upprättande.

Knud Jespersen: Hr. præsident! Også af tidsmæssige årsager skal jeg begrænse mig. Der var grundlag for at sige meget, ikke mindst på baggrund af den interessante — og jeg var lige ved at sige dialektiske — diskussion, der er opstået om, hvordan det

gavner Norden eller skader bankerne, hvordan det gavner det enkelte land, og hvordan det betyder øget indflydelse fra enten stor-kapitalen eller socialistisk side. Jeg synes ikke der er grund til at overdimensionere, hvad banken kan komme til at betyde.

Retningen er rigtig, men investeringsbanken er ikke tilfredsstillende, den er ikke tilstrækkelig. Formålet med banken er fornuftigt: at bidrage til de nordiske landes økonomiske vækst og finansiere større fælles projekter — mindst to landes interesser, er der jo hævdet. Det vil automatisk styrke sikkerheden for lån og kan dermed føre til en lavere rente.

Når disse positive — og meget få — befragtninger er nævnt, skal det også siges, at jeg vurderer Danmark som værende i en ganske speciel situation som medlem af et fællesmarked, jeg er modstander af, hvor man i forvejen har fri bevægelse af arbejdskraft og kapital, og hvor de store multinationale foretagender i fællesmarkedet har adgang. Vi skal finansiere vor virksomhed i Danmark enten gennem private banklån, gennem vekselerere eller over den fællesmarkedsbank, hvis mål er en egentlig politisk-økonomisk union. Dette er baggrunden for den støtte, vi giver til bankens oprettelse, og for den positive holdning, vi indtager til ideen.

En statslig bank eller en bank under skærpet offentlig kontrol er noget, vi er interesseret i, selv om det hverken betyder plan-økonomi eller socialisme.

Jeg deler Carl-Henrik Hermanssons opfattelse, at man skulle have haft klare retningslinjer, at risikoen er til stede for begrænsning i de beføjelser, der ligger, at man skulle have haft meget mere omfattende demokratiske kontrolforanstaltninger, og jeg kan også tilslutte mig den målsætning, der er angivet i de af hr. Hermansson nævnte 4 krav.

Men fællesmarkedet har jo det formål at drage os til syd, mens vi, der er modstandere af fællesmarkedet, er indstillet på at holde landet fast som en del af Norden. Det er ikke fordi det er socialistisk, det er ikke fordi vi tror, man kan styre kapitalismen, det er simpelt hen for at holde os fri af den fællesmarkedsbank, hvis betingelser jeg kort har omtalt.

Jeg vil altså støtte et sådant udvidet nordisk samarbejde ud fra disse forudsætninger og handle herudfra for at fastholde alsidigheden — hvis den kan genvindes — i vort lands handelsmæssige og økonomiske forbindelser. Også for at sikre, at der er andre veje for vort land end fællesmarkedet. Forskelligheden skal erstatte EF-ensidigheden, og de politiske, objektive, nationale interesser er det, der dikterer vor holdning.

Jeg kan støtte det af hr. Hermansson stillede forslag om, at man overvejer spørgsmålet i det økonomiske udvalg indtil vort møde i København. Hvis det bliver afvist, så vil jeg ud fra det her nævnte tage positiv stilling til banken.

Olaf Knudson: Det hastverk som utvises ved at denne sak presses gjennom på en ekstrasesjon i Nordisk Råd, skulle tyde på at man her står overfor en sak som det er av stor viktighet å få avgjort omgående. Man skulle tro at det forelå prosjekter som ikke lot seg løse gjennom de ordinære kanaler vi har for å finansiere slike saker, men slik er det ikke.

Verken Ministerrådet, utvalget eller noen remissinstans har kunnet peke på et eneste prosjekt som ikke kan finansieres på tilfredsstillende måte gjennom allerede eksisterende finansinstitusjoner i Norden. Det hastverk som vises, har ingen begrunnelse i et reelt ventende behov.

Saken kunne vært tatt opp på den ordinære sesjon i 1976. Da kunne vi også fått tid til å utrede saken bedre. I dag foreligger som nevnt ingen samlet økonomisk vurdering av behovet for en slik bank. Både flertallet og mindretallet kritiserer det.

Arbeidet i Nordisk Råd begynner etter hvert å bli noe anstrengt. Den store og stadig voksende stab av ansatte i Nordisk Råd leter med lys og lykte etter nye spørsmål og tiltak som kan tas opp for å forsøke å bevise at Nordisk Råd er et betydningsfullt organ.

Paul Dam sa i sitt "avskjedsinnlegg" under Rådets samling i Reykjavik følgende:

"De forslag vi arbeider med i Nordisk Råd er blitt stadig mindre vesentlige. De lever lenge og gir anledning til meget papir."

Herr Dam sa videre i sitt innlegg at "hvis Nordisk Råd blir avskaffet, ville de færreste utenfor restaurasjonsbransjen merke det."

Dette er en ganske knusende dom av en som lenge hadde vært medlem av Nordisk Råd.

Jeg vil ikke si meg enig i en så drastisk dom over Nordisk Råds virksomhet, men som jeg har vært inne på i et tidligere innlegg i Rådet, bør vi vokte oss vel for å overdrive den betydning Nordisk Råd har. Vi bør holde administrasjonen innenfor en rimelig ramme som står i forhold til den betydning man kan vente av et slikt organ.

Professor Parkinson sier i en av sine bøker at setter man sammen 12 mann i en komite, så er den selvfornyende med arbeid. Den trenger ikke tilføres noe, men det kommer heller ingenting ut.

Denne karakteristikk passer kanskje ikke så dårlig på deler av Nordisk Råds virksomhet.

Men nå mener øyensynlig Ministerrådet at det har funnet en virkelig stor og viktig sak. Dannelsen av en nordisk investeringsbank anses så viktig at den må kjøres fram på en ekstrasesjon, og før den er ferdig utredet.

EF har fått sin felles bank og derfor må vi også ha det i Norden. Som påvist av Stetter og Willoch kan disse to banker ikke sammenlignes. De er forskjellige i sin oppbygging og dekker forskjellige behov.

En av hovedbegrunnelsene for opprettelsen av en nordisk investeringsbank er at den skal spille en viktig rolle ved å øke tilførselen av kapital til Norden fra andre land. Som herr Willoch har gjort rede for, er det grunn til å stille seg tvilende til om det kan være riktig å forsterke den økonomiske vekst i de nordiske land utover det disse land kan oppnå ved egen hjelp. Vi tilhører jo den rike del av verden. Norden tilhører den fjerdepart av befolkningen i verden som behersker tre fjerdedeler av verdens inntekter.

Kan det være noen oppgave for Norden å karre til seg enda mer, når vi vet at 60 pst. av befolkningen i verden har under 500 dollar i årsinntekt? En slik politikk kan ikke være i samsvar med ønsket om bedre balanse mellom rike og fattige land. Det har

vært hevdet at dette går ikke ut over de fattige land, men når vi tar en større del av "kaka", må det bli mindre igjen å fordele på de andre.

Jeg finner den begrunnelse flertallet gir for sitt standpunkt, meget svak. Påstanden om at investeringsbanken kan skaffe rimeligere lån enn det eksisterende banksystem, er en påstand som på ingen måte er bevist.

Riktignok skal investeringsbanken få en privilegert stilling, idet den skal fritas for skatt, stempelavgift og gebyrer. Det skal altså foregå en skjult subsidiering. Hvis slik subsidiering er nødvendig for at denne banken skal kunne konkurrere med det øvrige bankvesen, bør den skje åpent, slik at de reelle omkostninger kommer fram.

Jeg skal etterkomme presidentens anmodning om å være kort. Jeg skal unnlate å trekke fram en del av de ting som jeg hadde tenkt å trekke fram. Jeg henviser her til det som er anført av andre talere for mindretallet.

Alt i alt finner jeg så mange betenkeligheter og så mange negative sider ved forslaget fra Ministerrådet at jeg ikke kan stemme for det. For meg er det ikke nok at forslaget er nordisk. Det må også ha en oppgave å fylle, og jeg kan ikke se at den er så påtrengende at den berettiger til noen opprettelse av en ny og omfattende nordisk institusjon.

Ragnhildur Helgadóttir overtok härefter ledningen av förhandlingarna.

Helén: Fru president! Den här debatten har som jag ser det gett en bra bit av den allsidiga belysning av frågan om en nordisk investeringsbank som vi från utskottsmajoriteten efterlyst. Någon del av analysen fattas väl ännu. Jag vill öppet säga att jag tycker att reservanterna i utskottet har gjort hela rådet en tjänst genom att de, ofta skickligt, formulerat frågor till regeringarna som har tvingat fram belysande svar utöver det material som från början var tillgängligt i denna omgång av ärendets mångåriga historia.

I allt väsentligt finns nu ändå ett tillfredsställande beslutsunderlag och den artighet

som jag riktade mot reservanterna utesluter inte att jag vill säga att de har gjort en politisk felbedömning. Det är helt enkelt så att Nordens ekonomi i första hand, vårt internationella ansvar i andra hand och först i tredje hand det nordiska samarbetet i sig kräver att vi nu går till beslut om den nordiska investeringsbanken. Att sedan något olika avvägningar och motiv har samlat det stora flertalet i utskottet bakom sig är ingenting ovanligt och ingenting negativt. Så sker varje vecka i de enskilda parlamenten både i Norden och i andra länder.

Själv ser jag det som en praktisk fördel att man på toppen av och ovanför de enskilda ländernas låneprogram — på gynnsamma villkor — den här vägen kan öka den samlade kreditkapaciteten i Norden. Det är viktigt inte bara med hänsyn till de enskilda projekten, utan det är viktigt för investeringsprogrammen i stort och det är viktigt särskilt i ett läge där rader av regeringar har sviktat i sitt ansvar att hålla sysselsättningen uppe just genom att förstärka investeringarna.

När i utskottet vi svenskar som ville driva fram banken ställdes inför frågan hur vi hade samvete att låta världens rikaste nation — så formulerades faktiskt frågan — ta för sig på den internationella kreditmarknaden väckte detta ingen förfäran. Svaret är enkelt — det förvånande var egentligen att frågan kom från höger —: Först med full kraft i den nordiska ekonomin, först med en stor kreditkapacitet kan vi leva upp till de krav som den internationella solidariteten ställer på oss och det ansvar som vi har.

Statsminister Bratteli och andra talare har utvecklat detta mer i enskildheter.

Sedan är det en del, särskilt nya medlemmar, som säger att tio månader är för liten tid för att fatta ett sådant här beslut. Men för många av oss andra är det en fråga om elva år och vi kan inte se det som en otillfredsställande tidsperiod annat än ur den synpunkten att den är mycket lång.

Eftersom detta med all sannolikhet är sista gången jag talar i Nordiska rådet skall jag tillåta mig dra några personliga slutsatser i detta ärendes behandling.

Vi har inte behandlat ärendet enbart i utskottet. Vi har också behandlat det vid försammanträden inom olika fraktioner och det

är väl delvis en nyhet att fraktionssammanträdena numera spelar en ganska betydande roll inom rådet.

Jag erinrar mig att då jag på sessionen i Helsingfors 1962 pläderade för en något större politisk klarhet i förarbetena till beslutet fick jag en vänlig men ganska drastisk avhyvling av dåvarande statsministern Tage Erlander, som sade att han hoppades att vi aldrig skulle komma därhän. I dag har den socialdemokratiska gruppen ändrat inställning; och jag ser ingenting felaktigt i det. Jag tror att just en större medvetenhet om den politiska innebörden i beslutet bör finnas också i ett förstadium. Och jag hoppas att den omständigheten, att den socialdemokratiska fraktionen här i rådet i dag bara rymmer 25 ledamöter medan exempelvis på mittenfraktionens lista 27 ledamöter står upptagna, inte skall ändra någonting i viljan att se politiskt på de ärenden som förs fram i rådet; jag tror att vi kommer att ha glädje av det. Det nordiska samarbetet, fru president, kommer knappast heller att bli lidande på den tyngdpunktsförskjutning i rådets sammansättning som nu har skett.

Under de 21 år som jag kan överblicka har rådets sammansättning praktiskt taget helt förändrats, från den första sessionen som jag i egenskap av nybliven suppleant var med om i Oslo 1954. Några "evighetsansikten" på den svenska regeringsbanken rubbar inte bilden av att det i förhållande till då är en ny församling som nu sammanträder.

Jag tror att det nu är dags att ta ny sats i det nordiska samarbetet. Rådet får inte fastna i en kontrollfunktion; det är där den stora risken ligger för dagen. Hur viktigt det än är vad som kommer ut av ministrarnas och presidietts sammanträde i eftermiddag om kontrollkommitténs sammansättning, är det ändå inte i sådana sammanhang rådet har att göra sin väsentliga insats. Rådet måste vara impulsgivare och pådrivare både på regeringarna och på förvaltningen. Det är där avgörandet faller, huruvida det är en nidsbild av Nordiska rådet eller ej som vi ofta ser skriven i text utanför rådets väggar men ibland också får höra i rådet. Jag tror att ambitionsnivån i stort måste höjas och att nederlagen efter 1954 inte får avskräcka. I all blygsamhet skall jag så småningom, in-

nan jag går, be att genom ett medlemsförslag få bidra till den fortsatta debatten i detta avseende; rådets handläggningsordning har ju den fördelen att man genom ett medlemsförslag kan verka i rådet tre, fyra år efter det man själv som person har lämnat rådet.

Jag anser att den omständigheten, att Nordiska rådet har haft en svaghetsperiod, inte betyder att vi måste vara låsta vid en alltför begränsad målsättning. Jag tror till och med att Nordiska rådet skall kunna ha kraft att knäcka professor Parkinson!

Willoch: Jeg skal ikke fortsætte den generelle debat, men jeg må få komme tilbage til et lite spørsmål som jeg har stilt til Ministerrådet, og som de herrer ministre muligens har overhørt. Jeg tillater meg derfor å gjenta det.

Vil den planlagte bank kunne finansiere nordiske investeringer i nordiske bedrifter utenfor Norden?

Egentlig vil jeg gjerne ha svar i to deler. Vil banken kunne finansiere investeringer i nordiske datterforetagender i andre industriland? Vil banken kunne finansiere nordiske bedrifter i utviklingsland?

Jeg synes det må være rimelig å få svar på så vidt enkle spørsmål før saken blir ferdigbehandlet.

Så et par ord om herr Hermanssons utsettelsesforslag. Jeg vil i dette tilfelle, som i alle andre tilfelle, søke å vurdere forslaget ut fra hva som står i det, og ikke ut fra hvem som har fremsatt det.

Allerede i mitt hovedinnlegg gav jeg uttrykk for at det finnes to naturlige konsekvenser av at utvalget har erkjent at det ikke foreligger noen samlet økonomisk vurdering av behovet for denne institusjon. Disse to rimelige konklusjoner er enten å utsette saken for å skaffe en slik samlet vurdering eller å avvise den. Når herr Hermansson nå har foreslått en utsettelse, finner jeg det ut fra det synspunkt jeg her har redegjort for, rimelig å støtte dette utsettelsesforslaget.

Jeg kan kanskje få si med det samme at hvis det allikevel kommer til et valg mellom Krønmarks forslag og flertallets forslag, vil

jeg for min del legge til grunn at Krønmarks forslag ikke er så betenkelig som flertallets forslag, og med den begrunnelse vil jeg i dette valg måtte stemme for Krønmarks forslag, med sikte på at det er det som det vil være minst ugunstig å få fram til den endelige votering.

Minister for udenrigsøkonomi og for nordiske anliggender **Nørgaard:** Fru præsident! På ministerrådets vegne vil jeg gerne sige tak for al den vejledning, der her er givet os ved denne grundige debat om en nordisk investeringsbank. Jeg synes, det viser, at det har været rigtigt af Nordisk Ministerråd at bede Nordisk Råd om at behandle sagen hurtigt. Jeg mener også, at det var rigtigt, at Nordisk Råd så besluttede at behandle den på denne ekstraordinære session. Jeg tvivler meget på, at man ville have fået en lige så grundig debat, hvis den havde været et blandt mange emner på en almindelig session, og først og fremmest ville det jo først være blevet debatteret om 3—4 måneder fra nu.

Jeg tror heller ikke, at en udskydelse 3—4 måneder fra nu ville have ændret den holdning, som afspejles i denne sag. Det fremgår med temmelig stærk tydelighed, at de, der er modstandere af at oprette en sådan investeringsbank, også vil være det om en 3—4 måneder, og vi, der er tilhængere af at oprette en sådan bank, har været det de sidste 11 år og er det stadig væk.

Vi mener, at tidspunktet for handling er nu. Aldrig før har de nordiske lande haft et så udtalt behov for midler til mellem-lange og lange investeringer, og aldrig før har der været så stort et behov for at stimulere de fælles nordiske investeringer. Hver for sig er vore lande små. Vi er i konkurrence med meget større områder, og samtidig trækkes vi til forskellige arrangementer forskellige steder på globussen. Da vi her har en institution, hvis primære opgave det er at støtte det nordiske, vil det også være en speciel nordisk interesse.

Derfor vil jeg sige til fru Kirsten Jacobsen, at man selvfølgelig ikke skal gennemføre en sådan investeringsbank kun fordi den er nordisk, men man skal også gennemføre den i høj grad fordi den er nordisk.

Sagen er den, at hvis man ikke gennemførte en sådan nordisk investeringsbank, ville mulighederne for nordisk erhvervs ekspansion blive mindre, end de vil være med en sådan bank. Længere er det jo ikke muligt at gå.

Vi kan alle ønske, at man til grund for en beslutning har så dybtgående analyser som muligt, og vi kan også fra minister rådets side erkende, at det ville være skønt, hvis man havde helt sikre forudsigelser om, hvordan en sådan bankinstitution kan virke, men en sådan sikkerhed kan man ikke få, uanset hvor mange undersøgelser man foretager. De, der er foretaget, viser, at der er al mulig sandsynlighed for, at dette vil have en stimulerende effekt.

Så vil jeg gerne sige til hr. Ib Stetter, at jeg tror, hr. Ib Stetter tager fejl på to afgørende punkter. Hr. Stetter fremhævede, at det specielt skulle være til ugunst for Danmark, at man fik en sådan investeringsbank, fordi denne investeringsbank ville komme foran i køen i forhold til specielt danske kreditønsker. Det tror jeg er en helt gal vurdering. Jeg tror, at vi i Danmark også kan nyde godt af en sådan investeringsbank, fordi kreditmulighederne for en institution, der har samtlige nordiske stater bag sig, er betydelig større end de kreditmuligheder, hvert enkelt land har for sig.

En anden betragtning, hr. Stetter fremførte, og som flere af modstanderne også har stillet sig bag, er at denne behandling ikke har været fyldestgørende og grundig nok. Man kan selvfølgelig altid, hvis man har god tid, og måske navnlig hvis man har et ønske om at forhale en sag, ønske sig, at undersøgelserne fortsætter, før man træffer beslutning om sagerne, men jeg vil dog gøre opmærksom på, at den behandlingsform, denne sag har fået, er et fremskridt i parlamentarisk og demokratisk retning, sammenlignet med andre beslutninger om forhold, der kan sammenlignes med denne sag, f. eks. investeringsfonden. Den blev besluttet af ministerrådet og blev efterfølgende vedtaget i de nordiske lande, uden at man havde en sådan debat som vi her har haft, før beslutningen blev truffet.

Jeg vil derfor gerne sige, at vi i minister rådet finder, at det er af stor betydning, at

beslutningen kan træffes nu, og vi vil derfor meget stærkt henstille, at man ikke beslutter at udsætte sagen til næste møde. Vi finder, at beslutningen bør træffes nu, og at vi ikke kan få et bedre og mere solidt grundlag end det, vi har. Det haster med at få sagen igennem, så den kan ratificeres i de enkelte lande, så vi kan få opbygget banken og gå i gang med at skaffe kapitalen.

Kirsten Jacobsen: Må jeg i anledning af minister Nørgaards indlæg gøre et par bemærkninger, som jeg finder væsentlige.

Jeg synes, det fra ministerrådets side er et meget svagt og i hvert fald et meget søgt argument, hvis man siger, at de, der er modstandere nu, vil også være det om 3 1/2 måned, og at de, der er tilhængere, har været det i 11 1/2 år. Så siger man, at behovet har aldrig været så stort, som det er nu, for at få oprettet denne bank. Hvis man har været tilhænger i 11 1/2 år, så må man også have været overbevist om behovet for banken i 11 1/2 år.

Jeg tror nærmere, at grunden til, at ministerrådet nu ønsker denne sag forceret frem til endelig votering, er en tvivl hos ministerrådet om, hvorvidt en debat om denne sag vil kunne ændre det flertal, som man efter min mening har smuglet ind ad bagdøren, til et mindretal for dette forslag. Jeg synes, det er et meget svagt og et meget dårligt argument, hvis man ikke kan fremlægge noget bedre, end at grunden til, at det skal ske nu, og at det skal ske så hurtigt, er — og jeg citerer ministerens ord — at der er al mulig sandsynlighed for, at det vil lykkes. Hvis man ikke har andet end en sandsynlighed og et begrundet håb og ikke nogle klare argumenter, man kan føre i marken over for Nordisk Råds medlemmer, så synes jeg, hr. minister, at man er ude på meget tynd is.

Den ordinære session skal finde sted i København om kun ca. 3 måneder, og jeg må sige for mit vedkommende, at hvis man ikke her vil stemme imod ministerrådets forslag, så må det mindste man kan gøre, være at stemme for en udsættelse. Hvis ministerrådet finder, det er en så væsentlig og en så alvorlig sag, kan jeg ikke se, at

ministerrådet skulle tabe noget som helst ved, at den blev udsat i 3 måneder.

Må jeg slutte mit indlæg med at henvise til ministerens eget ordvalg fra hans første indlæg, hvor han sagde, at han håbede, det var sidste gang, man skulle behandle denne sag som et forslag, og at det næste gang ville blive som en virksomhedsberetning. Jeg håber aldrig, Nordisk Råd skal tage stilling til denne virksomhedsberetning.

Minister for udenrigsøkonomi og for nordiske anliggender **Nørgaard**: Jeg synes det er noget ejendommeligt at bruge betegnelserne "smugle" og "bagdøren". Dette nordiske råd foregår i fuldt projektørlys, der er ikke tale om at smugle og at kalde dette en bagdør; det er den store, åbne dør til alt nordisk samarbejde, så jeg finder altså fru Kirsten Jacobsens karakteristik helt malplaceret.

Jeg vil også gerne sige til hr. Willoch, som har meldt, at han vil komme igen, at hvis det er for at gentage det spørgsmål, hr. Willoch har stillet flere gange, så vil jeg sige, at vi har flere gange besvaret dette spørgsmål, men jeg skal gøre det herfra og sige, at ministerrådet har ikke sat nogen snævre grænser for, hvordan denne bank skal kunne virke, og der er derfor heller ikke sat snævre grænser for, hvorvidt den vil kunne virke for nordiske foretagender, som har afdelinger eller domicil i udlandet, hvis de i øvrigt opfylder de betingelser, som står i vedtægterne, altså har fællesnordisk interesse m. v. Det er således op til bankens ledelse at afgøre, om et projekt af den art, som hr. Willoch her fremlægger, opfylder betingelserne, men det udelukker altså ikke, at disse betingelser kan opfyldes, at foretagendet har en afdeling i udlandet.

Kirsten Jacobsen: Fru præsident! Hvis minister Nørgaard ikke har forstået, hvorfor jeg kaldte det at smugle ind ad bagdøren, vil jeg gerne prøve at uddybe det, så ministerrådet i alt fald er klar over, hvad baggrunden for mine udtalelser var.

Dette er et ministerrådsforslag, det første, så vidt jeg ved, i Nordisk Råds historie.

Hvis man havde givet denne sag den normale behandling, så havde man stillet et fællesnordisk, socialdemokratisk medlemsforslag i denne parlamentariske forsamling, eller også havde man fremsat et lovforslag i sit nationale parlament.

Minister Nørgaard ved udmærket godt, at denne sag bliver vedtaget i Nordisk Råd, i hovedsagen fordi den er nordisk. Så kommer den til det stedlige nationale parlament som et ratifikationsforslag, som man vedtager, fordi det er nordisk. Det er baggrunden, minister Nørgaard.

Minister for udenrigsøkonomi og for nordiske anliggender **Nørgaard**: Fru præsident! Jeg skal kun ganske kort sige, at det må selvfølgelig blive under samme ansvar, politikere tager stilling her i Nordisk Råd, som når de tager ansvaret derhjemme, og jeg går ud fra, at når de her giver udtryk for synspunkter, så har de overvejet dem. Men det er stadig sådan, at det er i de enkelte parlamenter, man endelig binder sig selv og sit parti, og det burde da ikke være nogen ulempe, specielt ikke for dem, der er nordisk interesseret, at en sag bliver behandlet her, før den kommer til behandling hjemme i parlamenterne, hvor man tager den endelige stilling, og hvor man binder sig selv og sit parti.

Willoch: Minister Nørgaard kom nå i en replikk omsider tilbage til det spørgsmål jeg to gange har forsøkt å få svar på. Jeg takker for opplysningen om at den nordiske institusjon som det nå er tale om å opprette, bl. a. skal kunne låne penger utenfor Norden til å finansiere nordiske datterforetagender ikke bare i utviklingsland, men også i industriland. Jeg reiste spørsmålet fordi utvalgets flertall ikke kan sees å ha vært særlig klar på dette punkt.

Ellers vil jeg gjerne få understreke overfor herr ministeren at det ikke er noen som har beklaget seg over at saken kommer til Nordisk Råd, tvert imot — det skulle bare mangle. Derimot har man beklaget seg over at saken kommer til Nordisk Råd uten en samlet vurdering av det økonomiske behov for denne institusjonen, og det er tross alt

noe annet. Når så et samlet økonomisk utvalg har konstateret at denne samlede vurdering mangler, synes jeg det er et noe stivt stykke av herr ministeren å antyde at det ligger et ønske om å forhale saken bak det som her er sagt om utilstrekkelig utredning.

Statsminister **Bratteli**: Enkelte av de senere innlegg frister meg over evne til å si et par ord om noe av det som har vært temaet. Det er interessant, og det kan av og til være inspirerende at mennesker er besatt av en meget stor selvbevissthet, i visse tilfelle også særdeles stor selvbevissthet.

Jeg kjenner også dette Rådet fra mange år. Jeg synes det går litt for langt hvis en mener å ville hevde i fullt alvor at medlemmer i dette rådsmøte ikke vet hva de gjør, at en ad bakveien har lurt på dem standpunkter de ikke har oversikt over. Hva i all verden bygger en nå den slags forestillinger på?

Jeg vil om saken i sin alminnelighet gjøre den generelle politiske betraktning at hvis en i demokratiske politiske organer aldri skulle foreta seg noe i andre saker enn der en var helt skråsikker på hva fremtiden ville bringe, ville en formodentlig alt i alt ha liten evne til å utrette noe særlig for det samfunn en vil tjene når en driver politisk virksomhet. Det har vært en interessant side ved denne debatten som i denne form på mange måter er annerledes enn det en vanligvis har opplevd. Kritikken er kommet fra to grupper. Det har nesten hver gang startet som om de seiler ut i helt forskjellige himmelretninger. Så oppdager de, og også vi andre — de tilsynelatende av og til til sin overraskelse — at selv om de seiler ut i disse høyst forskjellige himmelretninger, havner de på samme sted i forhold til den sak som her behandles. De synes ikke glade over hva de møter på dette felles sted. I virkeligheten er de havnet på en øde øy i forhold til denne saken, og på denne øde øy kommer intet til å gro verken på nordisk eller på nasjonal basis.

Sedan diskussionen forklarats avslutad, skedde votering medelst oppresning betræffande Carl-Henrik Hermanssons yrkande om återremiss till utskottet. De, som bi-

trädde Carl-Henrik Hermanssons yrkande om återremiss, röstade ja, övriga röstade nej.

Uppresningen utvisade 14 ja-röster och 61 nej-röster. Carl-Henrik Hermanssons yrkande om återremiss hade sålunda förkastats.

Härefter skedde votering medelst oppresning betræffande Eric Krönmarks reservationsförslag till rekommendation. De, som röstade för utskottets rekommendationsförslag, röstade ja, de, som biträdde Eric Krönmarks rekommendationsförslag, röstade nej.

Uppresningen utvisade 63 ja-röster och 10 nej-röster. 1 medlem avstod från att rösta. Eric Krönmarks rekommendationsförslag hade sålunda förkastats.

Slutligen skedde votering medelst namnpropp betræffande utskottsmajoritetens förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Aimo Ajo, Johannes Antonsson, John Austrheim, Åsgeir Bjar-nason, Per Borten, Eric Carlsson, Ragnar Christiansen, Bjarne Mørk Eidem, Pauli Ellefsen, Knud Enggaard, Kristian Gestrin, Gils Guðmundsson, Finn Gustavsen, Sven Hammarberg, Guttorm Hansen, Ove Hansen, Poul Hartling, Svend Haugaard, Asbjørn Haugstvedt, Gunnar Helén, Ragnhildur Helgadóttir, Sverrir Hermannsson, Harri Holkeri, Paul Jansson, Knud Jespersen, Knut Johansson, Axel Jónsson, Ulla Järvi-lehto, Sinikka Karhuvaara, Tellervo M. Koivisto, Lars Korvald, Morten Lange, Reidar T. Larsen, Bror Lillqvist, Essen Lindahl, Lars Lindeman, Thor Lund, Sven Mellqvist, Karl Johan Mortensen, Otto Mørch, Ingemar Mundebo, Arne Nilsen, Jan-Ivan Nilsson, Odvar Nordli, Sture Palm, Kullervo Rainio, Jens Risgaard Knudsen, Nikolaj Rosing, Jón Skaftason, Anna-Greta Skantz, Karl Skytte, Erland Steenberg, Liv Stubberud, V. J. Sukselainen, Svend Erik Sørensen, Pekka Tarjanne, Erkki Tuomioja och Folke Woivalin.

Mot rekommendation röstade:

Ele Alenius, Jo Benkow, Ilkka-Christian Björklund, Leif Glensgård, Kirsten Jacob-

sen, Olaf Knudson, Håkon Kyllingmark, Marjatta Stenius, Ib Stetter och Kåre Willoch.

Staffan Burenstam Linder, Carl-Henrik Hermansson, Allan Hernelius, Gustav Holmberg och Eric Krönmark *avstod från att rösta*.

Frånvarande var: Bertil Jonasson, Petter Savola, Paavo Väyrynen och J. Fr. Øregaard.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 59 röster mot 10. 5 medlemmar avstod från att rösta.

V. J. Sukselainen övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

2

B 18/s: Ministerrådsförslag om nordiskt samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av ministerrådsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att på grundval av 1954 års överenskommelse om en gemensam nordisk arbetsmarknad vidareutveckla och fördjupa det nordiska arbetsmarknadssamarbetet.

Haugstvedt (socialpolitiska utskottets talesman): Den sak som foreligger til behandling nå, er meget viktig fordi den griper inn i hverdagen for svært mange av våre landsmenn. Samarbeidet på arbeidsmarkedsområdet som kom i stand i 1954, har hatt direkte innflytelse og innvirkning på arbeidsplass-situasjonen for over en million mennesker i Norden. Sosialpolitisk utvalg ønsker derfor sterkt å understreke den grunnleggende betydning et fritt nordisk arbeidsmarked har hatt når det gjelder å utbygge det nordiske samarbeid i praksis.

I løpet av de første 5—6 år av Nordisk Råds funksjonstid ble det vedtatt forpliktende avtaler om viktig saksfelt, som felles arbeidsmarked, sosial trygghet og om passfrihet i Norden. Disse viktige saksområder ble løst på forholdsvis kort tid, og på denne bak-

grunn kunne en kanskje ha ventet en raskere utvikling også av det økonomiske samarbeid i Norden. Vi vet imidlertid alle at utviklingen senere ikke har fortsatt i samme tempo som i 1950-årene. Det ble de mange små skritt noe langsommere utvikling som senere fulgte. Men nettopp på den bakgrunn er det nødvendig å sikre og utvikle videre de resultater som ble oppnådd i Rådets første periode.

Ministerrådets forslag B 18/S om et handlingsprogram på arbeidsmarkedsområdet tar sikte på å utdype det nordiske samarbeid om et mest mulig fritt arbeidsmarked. Det går frem av Ministerrådets forslag, og sosialpolitisk utvalg ønsker å gi sin tilslutning til og understreker dette siktepunkt.

I forordet til avtalen slås det fast at landenes regjeringer har som felles mål å opprettholde full sysselsetting. I dag kan vi konstatere at en aktiv arbeidsmarkedspolitikk har medvirket til en betydelig økning i sysselsettingen i de enkelte nordiske land og videre til den jevne og store inntektsøkning som har vært et gledelig trekk i utviklingen i Norden de siste 20 år. Dette betyr imidlertid ikke at situasjonen har vært bekymringsfri.

De retningslinjer som Rådet i dag er bedt om å drøfte, tar f. eks. opp to forhold som det er nødvendig å arbeide videre med. For det første har vi registrert at det felles arbeidsmarked i enkelte tilfeller har ført til utilsiktede virkninger på det enkelte lands økonomiske og sosiale utvikling. Både Ministerrådet og utvalget er enige om at avtalen ikke må fungere slik at noe land fritt kan få utvide sitt arbeidsmarked på en slik måte at det kan skade utviklingen i andre land. Om det skulle skje, må slike forhold rettes opp i form av bilaterale overenskomster, f. eks. etter de retningslinjer som ble trukket opp i 1973-overenskomsten på dette område mellom Finland og Sverige.

For det annet er sammenhengen mellom arbeidsmarkedspolitikken og sentrale deler av den økonomiske politikk, som industri- og regionalpolitikk, blitt mer og mer åpenbare.

Utvalget har for så vidt savnet en redegjørelse for regjeringenes planer på disse felt, som jo strekker seg ut over rammen for arbeidsmarkedspolitikken, men allikevel har en meget nær tilknytning til denne. Utvalget er imidlertid klar over at et slikt utvidet opp-

legg ville sprengje rammen for det arbeidsfelt de samarbeidsorganer har som har arbeidet det program vi har foran oss i dag. Utvalget har dog med interesse og tilfredshet notert seg at arbeidsministrene avgir en prinsipplærjing om at det er nødvendig med en bedre samordning av nærings-, industri-, regionalpolitikk og arbeidsmarkedssamarbeidet. Utvalget regner med at de utredninger og analyser som skal settes i verk, vil resultere i at en får klarlagt mulighetene for en samordnet innsats på dette området.

Utvalget har vært sterkt opptatt av sysselsettingsmulighetene, fordi en legger avgjørende vekt på at de enkelte nordiske medborgere skal stå overfor et reelt valg av arbeidssted. Det må ikke bli et valg mellom å emigrere til et naboland eller å gå arbeidsløs i sitt eget land. Et reelt valg må også forutsette at kriteriene for faglig kompetanse blir mest mulig enhetlige. Det betyr igjen at yrkesutdanningen må bli likeverdig i de nordiske land, fordi det på sin side har betydning for lønnsfastsettelsen.

Det kan i mange tilfeller være hensiktsmessig å samarbeide om videreutdanning og yrkesgrupper som kan ha spesiell betydning for det felles nordiske arbeidsmarked. Utvalget vil understreke dette forhold og anser det riktig at utdanningsaspektet blir viet stadig større oppmerksomhet etter hvert som programmet blir konkretisert. Utvalget finner grunn til sterkt å peke på det forhold at programmet tar sikte på å åpne arbeidslivet for personer med fysiske og psykiske handicap. Utvalget ser en slik utvikling som meget høyverdig. De av våre medmennesker som daglig har problemer med sine handicap, må ikke i tillegg bli stående utenfor en lukket arbeidsplass. De nordiske land hører til de rikeste land i verden, og det må være en selvfølgelig plikt for oss å gi alle medborgere samme rettigheter. Mennesker med handicap er ofte langt mer interessert i å få ta del i det daglige arbeid, og derved få kontakt med andre mennesker, enn å sitte isolert med en aldri så solid økonomisk trygdeordning.

En stor del av programutkastet er naturlig nok viet arbeidsformidlingsoppgavene og samarbeidet landene imellom i formidlingens tjeneste. Det er på det rene at det her gjør seg gjeldende behov for effektiviserings- og

moderniseringstiltak. Særlig viktig er det at aktuell og tilstrekkelig informasjon blir gitt de arbeidssøkende om arbeidsmulighetene både i eget land og i de øvrige nordiske land. Spørsmålet om det vil være mulig og hensiktsmessig å opprette en felles databank for ledige plasser, er det nyttig å få utredet nærmere.

De forbedringer som rapporteres på bakgrunn av den tidligere nevnte avtale mellom Finland og Sverige, spesielt om arbeidskraftens kanalisering gjennom den offentlige arbeidsformidling, har det vært nyttig for utvalget å studere nærmere. Utvalget legger f. eks. stor vekt på at den informasjon om økonomiske og sosiale forhold på tilflyttingsstedet blir gitt gjennom den offentlige arbeidsformidling.

Utvalget er enig i at spørsmålet om obligatorisk anmelding av ledige plasser blir utredet. I denne forbindelse vil det være nødvendig å ta hensyn til de ulike forhold som gjelder for formidlingsvirksomhet i hvert enkelt land.

Utvalget har forsøkt å skaffe seg oversikt over situasjonen når det gjelder den rekruttering og formidling som faller utenfor rammen av gjeldende lovgivning. Det synes som om det på dette området hersker en del uklarhet, og utvalget ville ha sett det som en fordel om en del spørsmål i denne forbindelse hadde vært bedre avklart i det bakgrunnsmateriale som finnes i saken. Uklarhetene henger delvis sammen med at lovgivningen ikke er enhetlig i de nordiske land, men skyldes antagelig også terminologiske uoverensstemmelser. I begge tilfeller vil det være en fordel om uklarhetene blir fjernet. Utvalget tillrår derfor at problemene omkring ulovlig rekruttering av arbeidskraft — også kalt det grå marked — blir utredet så snart mulig. Utvalget er enig om to viktige vurderinger i denne sammenheng. For det første at rekruttering og formidling av arbeidskraft til det nordiske arbeidsmarked bør være en offentlig oppgave, slik arbeidsmarkedsavtalen forutsetter. Bakgrunnen for dette syn er at arbeidstakerne skal få best mulig informasjon om lønnsforhold, arbeidsmiljøet og det sosiale miljø på sitt nye arbeidssted.

Utvalget vil for det annet uttale at det må gis klare regler for vanlige entreprenørbedrifter, slik at disse ikke utestenges fra mar-

kedet i andre nordiske land. Innskrenkninger i denne rett vil virke diskriminerende. I nordisk sammenheng har uttrykket entreprenør en noe forskjellig definisjon. Utvalget mener derfor at en må finne frem til en entydig definisjon av dette begrep.

Utvalget mener også at det bør overveies å finne frem til garantiordninger m. v. som gir sikkerhet for at de store entreprenørbedrifter som arbeider på det felles nordiske arbeidsmarked, er solid økonomisk fundert.

Utvalget har oppfattet det foreliggende program slik at man ønsker å stramme kravene til betryggende arbeidsformidling, og å sikre at bedriftene som arbeider i bransjen, står på sikker økonomisk grunn, men ikke ønsker å endre på prinsippet om etableringsrett.

Jeg vil videre understreke det verdifulle i at programmet er utarbeidet i nært samarbeid med arbeidsmarkedets parter. Det er ikke tvil om at de kontakter som har funnet sted mellom arbeidsministrene og partene i arbeidslivet, har medvirket til at programmet har fått en god profil.

I sin betenkning har utvalget redegjort for behandlingen av ministerrådsforslaget, og jeg viser til punkt 3.1 i den trykte betenkning.

Jeg vil bare repetere følgende: Utvalget diskuterte et første utkast til nordisk samarbeidsprogram i et møte med arbeidsministrene i Reykjavik 18. februar 1975. Det foreliggende ministerrådsforslag ble behandlet på et møte i Sosialpolitisk utvalg på Hanaolmen 13. oktober 1975. På dette møte deltok representanter fra arbeidsministrene og fra Ministerrådets sekretariat. Sosialpolitisk utvalg nedsatte en redaksjonsgruppe som deretter i to møter, 27. og 31. oktober, ferdigbehandlet utvalgets innstilling.

I noen grad har utvalget måttet erstatte remissmaterialet med opplysninger som ble innhentet under høringer både med arbeidsmarkedets parter, med de nasjonale myndigheter som var berørt, og med ministerrådssekretariatet. Utvalget hadde dessuten nytte av å delta som observatør i møte mellom arbeidsministrene og arbeidsmarkedets parter. Utvalget besluttet å medvirke til å tilrettelegge behandlingen av saken for Nordisk Råd på best mulig måte.

Det forhold at Sosialpolitisk utvalg har

hatt forholdsvis kort tid på behandlingen av saken, får så vike tilbake for det positive faktum som ligger i at Nordisk Råd i dag forhåpentligvis vedtar et handlingsprogram som ytterligere vil utdype arbeidsmarkeds-samarbeidet i Norden.

Til slutt, la meg få understreke at det foreliggende forslag til nordisk samarbeidsprogram for arbeidsmarkedsområdet skal oppfattes som et supplement og ikke som et alternativ til 1954-års avtalen. I sin betenkning redegjør utvalget for hvorfor avtalen ikke bør revideres på det nåværende tidspunkt. Det er utvalgets vurdering ut fra en allmennpolitisk synvinkel at et krav om revisjon ville kunne få negative virkninger på det nordiske samarbeid, og oppfattes som en innskrenkning av de nordiske medborgeres rett til fritt å velge arbeid og bosted innen Norden. En omfattende revisjon ville kunne bli komplisert også på grunn av de nordiske lands ulikartede markedsløsninger.

Utvalget har vært opptatt av Islands deltagelse i samarbeidet på dette feltet. At Island ikke har undertegnet avtalen, betyr ikke at nordboer møter nevneverdige problemer når de søker om arbeidstillatelse i landet. Vi har med tilfredshet notert at Island har deltatt under utarbeidelsen av programmet, og dersom det i neste omgang fører til at Island på de premisser det selv måtte fastlegge, finner å kunne tiltre avtalen også formelt, vil det selvsagt bli oppfattet meget positivt.

Ministerrådsforslag B 18/S består egentlig av to deler. Første del har form av et prinsippprogram som Ministerrådet akter å vedta meget snart. I siste del av programmet meddeler Ministerrådet at det fortsatte konkrete samarbeid skal skje i Nordisk Arbeidsmarkedsutvalg, på Ministerrådets vegne og i nært samarbeid med arbeidsmarkedets organisasjoner.

Som bakgrunnsmateriale, og for så vidt som del 2 av ministerrådsforslaget, har utvalget fått del av den oversikt over prioriterte tiltak som arbeidsmarkedsutvalget foreløpig har satt opp. Utvalget har imidlertid ikke tatt standpunkt til de prioriteringer som er foretatt.

Sosialpolitisk utvalg vil på Rådets vegne nøye følge det fortsatte programarbeid, bl. a. via Rådets budsjettkomité, første gang alle-

rede om noen uker under behandlingen av 1976-års disposisjonsmidler og ministerrådsbudsjettet.

Med henvisning til den fremlagte betenkning fra Sosialpolitisk utvalg skal jeg få anbefale plenarmøtet å vedta følgende rekommandasjon i anledning ministerrådsforslag B 18/s:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd på grunnlag av 1954 års overenskomst om et felles nordisk arbeidsmarked, å videreutvikle og fordype det nordiske arbeidsmarkedssamarbeid.

Andre representanter fra Sosialpolitisk utvalg vil komme inn på andre sider ved det foreliggende forslag.

Arbejdsminister **Erling Dinesen**: Hr. præsident! Jeg føler trang til allerførst at takke Nordisk Råds socialpolitiske utvalg og dets formand for det arbejde, som er udført omkring disse meget vigtige arbeidsmarkedspolitiske spørgsmål.

Jeg er helt klar over, at det er begrænset tid, man har haft til rådighed, men jeg er som sagt glad for, at det alligevel har været muligt at komme igennem det meget omfattende stof, der har været tale om, og jeg er også glad for den positive og konstruktive indstilling til Nordisk Råd, som er blevet resultatet af dette arbejde.

Så vil jeg gerne føje til, at samarbejdet om arbeidsmarkedsforshold jo har en mangeårig tradition i forbindelsen mellem de nordiske lande. Dette samarbejde har, som det allerede har været nævnt, siden 1954 haft en særlig forankring og placering i overenskomsten om det fællesnordiske arbeidsmarked.

Denne overenskomst har igennem årene haft stor betydning for borgerne i de nordiske lande, som frit har kunnet bosætte sig og arbejde i hele det nordiske område.

På denne overenskomsts grund har der fundet et omfattende og særdeles godt samarbejde sted for på forskellig måde at fremme mulighederne for at føre overenskomstens hensigter ud i livet, først og fremmest gennem arbejdet i nordisk arbeidsmarkedsudvalg.

I tidens løb er der imidlertid sket væsentlige forandringer i samfundsforholdene, som øver indflydelse på arbeidsmarkedet i

de nordiske lande, og som derfor stiller nye krav til det arbejde, som finder sted inden for denne nordiske overenskomsts rammer.

Samtidig er der sket en stærk udvikling i det internationale samarbejde også i forholdet mellem de nordiske lande, således at stadig flere opgaver tages op i et stadig snævrere samarbejde landene imellem.

Endelig er der igennem arbejdet med arbeidsmarkedsoverenskomsten i den forløbne tid indhøstet en række erfaringer om den måde, et sådant fælles arbeidsmarked virker på, erfaringer som må tages med i betragtning, når man overvejer, hvilke skridt de ændrede forhold i samfundet, på arbeidsmarkedet og landene imellem måtte give anledning til i det fremtidige arbejde med overenskomstens gennemførelse i hverdagen.

På denne baggrund må det forekomme naturligt at tage sigte på en modernisering af arbejdet, som det blev fremhævet, inden for rammerne af 1954-overenskomsten, som kunne danne grundlag for en udbygning, en effektivisering og konkretisering af de bestræbelser, der skal udfoldes på dette område.

Lad mig nævne, at da nordisk Ministerråd i 1972 havde ladet udarbejde et handlingsprogram bl. a. for industri-, energi-, regional- og miljøpolitik, meldte der sig derfor snart fra forskellig side ønske om et fællesnordisk samarbejdsprogram for arbeidsmarkedet.

Nordisk Ministerråd, altså i dette tilfælde arbejdsministrene, traf derfor i oktober 1974 beslutning om, at et sådant program blev udarbejdet, og i februar 1975 drøftede arbejdsministrene i Reykjavík med Nordisk Råds socialpolitiske utvalg et første udkast til et sådant program.

På baggrund af denne besluttede arbejdsministrene at få udarbejdet et nærmere specificeret og mere konkretiseret samarbejdsprogram i nært samarbejde med arbeidsmarkedets parter både på nationalt plan og på nordisk plan.

Dette udkast til program har herefter været sendt til udtalelse, altså på remis, hos de underudvalg, nordisk arbeidsmarkedsudvalg har nedsat, hos arbejdsministrene i de enkelte nordiske lande og, som jeg

nævnte før, hos arbejdsmarkedets organisationer.

Nordisk arbejdsmarkedsudvalg har tilsluttet sig det reviderede forslag, som nu foreligger, og som af ministerrådet er drøftet med arbejdsmarkedets parter så sent som ved et møde i Oslo den 31. oktober, hvor også arbejdsmarkedets parter tilsluttede sig forslaget.

Må jeg yderligere sige, at bag det forslag til program for nordisk samarbejde på arbejdsmarkedet, som ministerrådet nu har lagt frem til udtalelse for Nordisk Råd, ligger først og fremmest det fællesnordiske syn på samfundsudviklingen og på den betydning, som arbejdet og de vilkår, hvorunder det foregår, har for det enkelte menneskes velfærd. Det er et grundsyn, som placerer arbejdsmarkedspolitikken centralt blandt de samfundspolitiske bestræbelser med sigte på at opnå fuld beskæftigelse og en balanceret økonomisk vækst i de nordiske lande.

Vi ved, at arbejdet er et middel til at skabe god materiel forsørgelse, personlig tilfredsstillelse og øget socialt fællesskab. For samfundet som helhed er individets deltagelse i arbejdslivet også af central betydning. Meningsfyldt arbejde til alle er derfor et grundlæggende mål for de politiske bestræbelser, det gælder jo for alle de nordiske lande.

Set fra et fællesnordisk synspunkt må udgangspunktet derfor også i fremtiden være, at borgerne i de nordiske lande efter frit valg kan bosætte sig og tage arbejde, i hvilket nordisk land de ønsker. Sigtet må imidlertid også være, at der ved det kommende samarbejde, så vidt det er muligt, skabes grundlag for en reel valgfrihed for den enkelte til at blive i sit eget land eller søge beskæftigelse i et andet nordisk land, hvis han eller hun foretrækker det.

Heraf følger for det første, at det ikke kan være tanken, at noget nordisk land skal udvide sit eget arbejdsmarked til skade for den økonomiske og sociale udvikling i noget andet nordisk land.

For det andet følger heraf, at ethvert land må medvirke til at opretholde fuld beskæftigelse i sit eget område, og når foranstaltninger af arbejdsmarkedspolitisk art påtænkes, da at inddrage i overvejelserne,

hvilke virkninger de påtænkte foranstaltninger kan forventes at ville medføre i de andre nordiske lande.

Når de arbejdsmarkedspolitiske mål sættes så højt, er det klart, ikke blot at det arbejdsmarkedspolitiske samarbejde må udbygges, men at også andre faktorer, der påvirker forholdene på arbejdsmarkedet og dermed også arbejdskraftens bevægelser mellem landene, må berøres af dette samarbejde.

Det programforslag, som nu foreligger, er derfor vidtgående og indeholder elementer, som ikke tidligere har været inddraget i den arbejdsmarkedspolitiske diskussion.

Efter ministerrådets opfattelse er en sådan udvidelse af feltet for det nordiske samarbejde omkring forholdene på det fællesnordiske arbejdsmarked imidlertid nødvendig, hvis målsætningen for 1954-overenskomsten skal nås som en reel virkelighed.

I denne forbindelse vil jeg gerne understrege, at det, der her er tale om, ikke er en ny overenskomst én gang for alle udbygget i detaljer. Det, der er tale om, er et fleksibelt arbejdsprogram, som under sin virkeliggørelse skal tilpasses de skiftende forhold i landene og således kontinuerligt udbygges og videreføres på den måde, som bedst kan tjene de mål, som er opstillet i dette program.

Til slut hr. præsident, vil jeg udtrykke håbet om, at ministerrådets forslag må få en velvillig behandling her i Nordisk Råd, således at programforslaget kan blive vedtaget ved ministerrådets møde i Oslo i slutningen af november måned.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes, at Sven Mellqvist lämnat sessionen och ersatts av Grethe Lundblad.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Lindeman: Ärade president! För ett år sedan kunde man teckna en betydligt ljusare bild av arbetsmarknadsläget i Norden än vad som idag är möjligt. Visserligen hade man vissa farhågor vid halvårsskiftet att högkonjunkturen hade passerats men arbetsmarknadsmyndigheterna ansåg sig i al-

la fall ha klarat sig igenom den akuta energi- och råvarukrisen relativt helskinnade. Man talade till och med om bristen på arbetskraft. Även om man visste att konjunkturedgången skulle komma hade väl knappast många tänkt sig att den skulle komma så våldsamt och att många länder skulle få uppleva en av de värsta ekonomiska kriserna sedan trettioalets mörka år. Det här borde väcka oss till eftertanke, för detta är frågor som har stor relevans för det arbetsmarknadspolitiska samarbetet i Norden.

Det senaste året har visat oss att utvecklingen i den internationella ekonomin har lett till att olika obalansförhållanden har fått ökad genomslagskraft på de enskilda nationella ekonomierna. Dessa för oss opåverkbara effekter blir allt svårare att motverka utan samfälliga åtgärder.

De miljardbelopp som de nordiska länderna under de senaste månaderna har satsat på olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder är väl ett bevis på att bevarandet av sysselsättningen är en av de absolut centrala samhällspolitiska målsättningarna i de nordiska länderna. De arbetsmarknadspolitiska åtgärder som har vidtagits i våra länder illustrerar samtidigt den utveckling som har skett i arbetsmarknadspolitikens mål och medel. Ifrån att ha haft som uppgift att erbjuda tillfälligt arbete åt de arbetslösa har arbetsmarknadspolitiken utvecklats till att omfatta en arsenal av olika typer av förebyggande och sysselsättningsfrämjande åtgärder som anpassats på olika målgrupper och olika situationer.

Vidtagna nationella åtgärder påverkar emellertid i viss mån förhållandena i grannländerna. De problem som den internationella ekonomiska utvecklingen för med sig kan desutom inte angripas enbart genom punktvisa nationella åtgärder, utan de kräver gemensamma utredningar och samfälliga åtgärder på ett nordiskt plan — med andra ord en programmering av våra handlingar.

Samarbetet på arbetsmarknadspolitikens område hör till de äldsta nordiska samarbetsområdena under efterkrigstiden. Till sammans med passunionen och trygghetskonventionen är arbetsmarknadsöverenskommelsen det avtal som närmast har berört den enskilda människan. Den har till-

sammans med passunionen gjort det möjligt för närmare en miljon människor att flytta från ett nordiskt land till ett annat. Men 1954 års överenskommelse är i mångt och mycket en produkt av den tidens tänkande. Den representerar de dåtida regeringarnas ekonomiska behov och målsättningar men överenskommelsen är också ett uttryck för ett bestående grunddrag i den nordiska samhällssynen — individens fria valmöjlighet. Betydande erfarenheter har vunnits medan överenskommelsen har varit i kraft och därför är det på sin plats att man nu gör en uppsummering, värdering och framåtblick i form av ett nordiskt arbetsmarknadsprogram.

Det är glädjande att kunna konstatera att utgångspunkten i programförslaget är att det fortfarande skall stå medborgarna fritt att ta arbete och bosätta sig i ett annat nordiskt land, men samtidigt talar man om en reell valfrihet — d. v. s. den fria rörligheten skall ske på individens egna villkor. Valet får inte stå mellan arbetslöshet på hemorten och en arbetsplats i ett främmande land. För att denna målsättning skall nås måste åtgärder som siktar till full sysselsättning och trygghet prioriteras i alla länder. En hög och jämn sysselsättning är en förutsättning för att samhällets resurser skall utnyttjas effektivt. Sysselsättningsgraden är också avgörande för möjligheterna att minska inkomstklyftorna i samhället. Arbetet har ett egenvärde för den enskilda individen — rätten att delta i arbetslivet är central och kan inte ersättas av ekonomiska bidrag. I det nu föreliggande programmet har man så långt det har varit möjligt försökt ge den ekonomiska tillväxten ett mera välfärdsorienterat innehåll genom att faktorer som t. ex. god arbetsmiljö har tillmätts ökad betydelse. Detta är ett tecken på att de arbetsmarknadspolitiska målen har vidgats till att omfatta allt fler aspekter av arbetslivet. Både målen och medlen har förändrats under de senaste åren, arbetsmarknadspolitiken idag är inte bara en fråga om full sysselsättning utan i lika hög grad en fråga om anställningstrygghet, medbestämmanderätt i arbetslivet och en god arbetsmiljö. Detta är frågor som den fackliga arbetarrörelsen har länge kämpat för under hårt motstånd från arbetsgivarna.

Programförslaget nämner också behovet att anpassa arbetet till arbetstagarens förutsättningar samt en ökad rörlighet av kapital som i sin tur kan bidra till att flytta arbetsplatser i stället för människor. Här finns ju en direkt anknytning bland annat till det andra huvudämnet vid den här extrasessionen, d. v. s. investeringsbanken.

Sambandet mellan kapitalets rörlighet och arbetskraftens rörlighet illustrerar en annan viktig huvudprincip i programförslaget. Nämligen att arbetsmarknadspolitik och arbetsmarknadssamarbetet inte är några isolerade företeelser utan där måste ske en samordning med andra viktiga områden i samhällslivet som regionalpolitiken, industripolitiken, energipolitiken, socialpolitiken och utbildningspolitiken. Det framhålls sålunda i programmet att problemet att samtidigt uppnå full sysselsättning och en balanserad ekonomisk tillväxt måste lösas genom en kombination av olika samhällspolitiska åtgärder som spänner över många olika samhällsorgans kompetensområden". Arbetsmarknadspolitik är ett effektivt medel och det är av stor vikt att arbetsmarknadspolitik vidareutvecklas och effektiviseras, bland annat inom ramen för det nordiska samarbetet.

Det finns skäl att understryka att det i programförslaget framhålls att tanken bakom den gemensamma nordiska arbetsmarknaden är att inte något land skall utvidga sin egen arbetsmarknad till skada för utvecklingen i grannländerna utan en önskan att främja den ekonomiska och sociala utvecklingen i alla de nordiska länderna. I programmet framhålls också möjligheterna att lösa eventuella särproblem mellan länderna genom bilaterala avtal i likhet med det avtalsprotokoll som tillämpas mellan Finland och Sverige rörande kanalisering av den flyttande arbetskraften via den offentliga arbetsförmedlingen.

Det har säkert varit av stor betydelse att ministerrådet har utarbetat det här programförslaget i nära samarbete med arbetsmarknadens parter. Detta har lett till att programmet är så avbalanserat att det kan godtas av alla parter utan att vara urvattnat. Men det har framför allt lett till att arbetstagsarsidan har fått föra fram viktiga krav på en modern arbetsmarknadspo-

litik som också har satt spår i själva programmet. Det gäller såväl den allmänna inriktningen av programmet som de delområden som arbetet speciellt bör inriktas på. Det gäller t. er. en sådan fråga som arbetsgivarens fria värvningsrätt, det har länge varit ett krav från den organiserade arbetarrörelsen att denna fria värvningsrätt bör begränsas. Den officiella förmedlingen bör ges resurser så att de kan ge arbetssökande aktuell och tillräcklig information om lediga platser i såväl hemlandet som i annat nordiskt land och övriga förhållanden som är av betydelse för valet av anställning. Men för att detta skall fungera tillfredsställande bör en obligatorisk anmälan av lediga platser till arbetsförmedlingen påbjudas. Det är glädjande att man nu har kommit överens om att detta gemensamt skall utredas. På fackföreningshåll har man också länge med oro sett på de så kallade grå företagens verksamhet och krävt en samordnad nordisk aktion för att stoppa verksamheten. Man har framhållit att dessa företag profiterar på löntagarnas okunnighet om gällande rättigheter samtidigt som de undanhåller samhället stora skattebelopp. Arbetsmiljö- och trygghetslagar beaktas ofta inte alls eller så kringgås de. Det här är en fråga där begreppen måste utredas och sedan skyndsamt skrida till åtgärder där man ser att verksamheten inte gagnar arbetstagarna och samhället.

Programmet förpliktar också länderna att skrida till sådana åtgärder som garanterar invandrarna likställighet med inflyttningslandets medborgare, likaså säger man att samarbetet också skall omfatta åtgärder som främjar jämställdhet mellan män och kvinnor. Nordiska arbetsmarknadsutskottet har också principiellt godkänt en åtgärds-skiss för förverkligandet av första etappen av programmet. Det är viktigt att man också i fortsättningen håller nära kontakt med arbetsmarknadens parter då eventuella åtgärder skall prioriteras.

Om ett politiskt dokument som detta arbetsmarknadsprogram skall uppfylla kravet på flexibilitet, måste det naturligtvis vara relativt generellt. Samtidigt måste det vara riktgivande för konkreta samarbetsåtgärder som skall igångsättas. Programmets värde kommer ju att bestå i de beslut genom vil-

ka det omsätts i praktiken. Med hänsyn till detta är det lyckligt att programmet har byggts upp så att det åtföljs av separata dokument som innehåller de konkreta projekt m. m. som programmet föranleder. Programförslaget utgör inte någon ersättning för 1954 års överenskommelse. Denna överenskommelse är ett ramavtal som möjliggör — och t. o. m. i viss mån nödvändiggör — införandet av kompletterande samarbetsåtgärder då nya problem och ändrade målsättningar uppstår.

Herr president! Det är enligt min mening glädjande och ytterst betydelsefullt att de fem nordiska ländernas representanter kunnat uppnå enighet om så långtgående och förpliktande ställningstaganden som kan utläsas ur programförslaget. Detta är ett bevis på att det nordiska samarbetet är ett uttryck för sammanfallande nationella strävanden och intressen, men vi bör också komma ihåg att det nordiska samarbetet inte är någon isolerad företeelse utan en integrerad del av en internationell utveckling som i sin förädlade form i Norden kommer alla länders samhällsutveckling till godo.

Knut Johansson: Herr president! Socialpolitiska utskottets ordförande och talesman Haugstvedt har i sitt inledande anförande bl. a. erinrat om att det sakärende som nu behandlas egentligen består av tre delar: ministerrådets förslag, arbetsmarknadsutskottets åtgärdsskiss och socialpolitiska utskottets betänkande. Då åtgärdsskissen formellt inte ingår i ministerrådets förslag har utskottet avstått från att i sitt betänkande kommentera den. Åtgärdsskissen är emellertid en mycket central del i den här frågan och jag vill därför framföra några synpunkter just på denna skiss.

Åtgärdsskissen innehåller många värdefulla förslag som dock för att få ett reellt konkret innehåll — för att så att säga bli levande — bör förverkligas i nära kontakt med arbetsmarknadens parter. Förslag här om har också framlagts av parterna och jag vill understryka värdet av att Nordiska arbetsmarknadsutskottets fortsatta arbete sker i samverkan med arbetsmarknadens parter. I åtgärdsskissen tas upp sådana sam-

arbetsområden som skall utgöra första etappen i förverkligandet av ministerrådets program.

Jag har noterat att frågan om sambandet mellan arbetsmarknadspolitik och den mer långsiktiga närings-, industri- och regionalpolitiken berörs i begränsad omfattning i ministerrådets program och i åtgärdsskissen. I programmet framhålls att frågan om ökad rörlighet av kapital i Norden skall utredas och värderas från arbetsmarknadspolitisk synvinkel. I åtgärdsskissen sägs att jämförande studier bör igångsättas angående de internordiska direkta investeringarnas struktur, branschfördelning, motiv, former samt deras samband med internordiska migrationsströmmar. Jag vill i detta sammanhang återropa Nordens fackliga samorganisations yttrande över ministerrådets program, i vilket understryks behovet av en aktiv och samordnad nordisk investeringspolitik i syfte att främja full sysselsättning och tillvarata de produktiva resurserna.

Socialpolitiska utskottet har också i sitt yttrande tillstyrkt den föreslagna utredningen om arbetskraftens och kapitalets rörlighet i Norden och därvid framhållit att det måste vara av avgörande betydelse att samtliga produktionsfaktorer tas med i beräkningen vid en analys av de på den nordiska arbetsmarknaden rådande förhållandena.

I åtgärdsskissen har denna utredning placerats utanför prioriteringsfrågorna, vilket kan synas anmärkningsvärt. Detta är en utredning som bör ges mycket hög prioritet vilket också bekräftas av Nordens fackliga samorganisations och socialpolitiska utskottets uttalanden.

Det är tillfredsställande att notera att den mycket väsentliga frågan om arbetsmarknadspolitikens mål och medel har placerats mycket högt. En jämförande utredning av denna fråga är nämligen planerad att genomföras under 1976.

En central roll i ett utvidgat samarbete på arbetsmarknadens område spelar den offentliga arbetsförmedlingsverksamheten. Denna bör utbyggas i alla länder för att en kanalisering av flyttning av arbetskraften i största möjliga mån skall kunna ske genom den offentliga arbetsförmedlingen.

Frågan om obligatorisk anmälan av ledi-

ga platser till arbetsförmedlingen är betydelsefull. Härigenom ges de arbetssökande tillgång till en bättre information om arbetsmarknaden. Socialpolitiska utskottet har också framhållit betydelsen av att frågan om obligatorisk anmälan av lediga platser utreds.

En annan fråga som bara framskyntar i ministerrådets program men som givits hög prioritet i åtgärdsskissen är frågan om entreprenörföretagen och de s. k. grå företagen. I åtgärdsskissen sägs: "En utredning igångsätts med uppdrag att i samråd med arbetsmarknadens parter kartlägga gällande faktiska förhållanden samt de regler och avtal som anger riktlinjerna för utländska uthyrnings- och andra entreprenadföretags verksamhet i de nordiska länderna samt i syfte att utarbeta förslag rörande enhetliga riktlinjer för sådan verksamhet i Norden."

Det är synnerligen värdefullt att en sådan utredning kommer till stånd. Socialpolitiska utskottet har också understrukit frågans betydelse och i detta sammanhang särskilt framhållit att utredningen bör bedriva sitt arbete skyndsamt. Utredningen bör bl. a. överväga åtgärder för att tillförsäkra arbetstagare, leverantörer m. fl. garantier att entreprenadföretagen står på en stabil ekonomisk grund.

Härutöver vill jag peka på ytterligare ett område, den yrkesinriktade utbildningen. På detta område bör gemensamma nordiska regler eftersträvas både för tjänstemän och för andra yrkesgrupper. Härmed avses inte enbart arbetsmarknadsutbildning som omnämnts i åtgärdsskissen, utan all yrkesinriktad utbildning. Samma kompetenskrav bör gälla för motsvarande yrkesutövare i alla nordiska länder. Arbetstagarnas möjligheter att utnyttja den fria nordiska arbetsmarknaden kan inte förverkligas om inte yrkesutbildningen betraktas som likvärdig i de nordiska länderna.

Genomförandet av programmet är naturligtvis en viktig fråga. Ministerrådet har i sitt förslag uttalat att programarbetet skall bedrivas i kontakt med arbetsmarknadens parter. Detta besked är värdefullt och det hälsas med tillfredsställelse.

Jag utgår emellertid ifrån att en annan turordning vid genomförandet av programfrågorna är möjlig än en strikt tillämpning

av åtgärdsskissens prioriteringar. I gruppen oprioriterade frågor finns det sådana som starkt motiverar att samarbetsåtgärder skyndsamt vidtas. Utvecklingen går mycket snabbt och vi kan snart stå inför frågor som inte tillhör den nuvarande åtgärdsskissen men som måste lösas.

Herr president! Mot bakgrunden av vad jag här har anfört skulle det vara värdefullt om man från ministerrådets sida ville ge ett besked om huruvida jag har rätt tolkat förslaget till genomförande av programmet när jag utgår ifrån att bundenheten till den redovisade åtgärdsskissen inte skall behöva vara så stor.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets betänkande.

Meddelande

Det meddelades, att Lars Lindeman lämnat sessionen.

Statsminister **Liinamaa**: Herr president! Dagordningens andra punkt, som berör den gemensamma arbetsmarknaden och invandrarfrågor, är på många sätt den viktigaste och samtidigt svåraste. Speciellt för Finlands del ger de här problemen anledning till allvarlig eftertanke.

Avtalet om en gemensam nordisk arbetsmarknad av år 1954 bygger på tanken att arbetskraftens fria rörlighet skulle vara till gagn för den ekonomiska och sociala utvecklingen i de olika nordiska länderna. Det är inte uppenbart att den här förhoppningen helt har förverkligats för Finlands del. Vi kan å ena sidan konstatera att mången finländare på 1950- och 1960-talet tack vare arbetsmarknadsavtalet kunde skaffa sig en arbetsplats i grannlandet, när arbetsmöjligheterna i hemlandet inte motsvarade utbudet på arbetskraft. Å andra sidan kan vi påvisa hur den omfattande flyttningsrörelsen på 1960-talet tydligt äventyrade förutsättningarna för Finlands ekonomiska och sociala utveckling. För att i framtiden undvika de nackdelar, som alltför starka flyttningsrörelser inom arbetskraften medför, är det viktigt att de samnordiska arbetsmarknadsfrågorna nu ordnas på ett sätt som motsvarar dagens krav.

Det är mot den här bakgrunden som vi

bör granska samarbetsförslaget. Det innehåller många positiva tankar om att utreda problemen och utveckla samarbetsformerna. Det är för tidigt att bedöma hur de här tankarna i praktiken skall förverkligas med hjälp av programmet. Jag skall därför bara i korthet ge några synpunkter, som för Finlands del är centrala.

En grundläggande förutsättning för arbetskraftens fria rörlighet är att arbetstagnarna med hänsyn till sina möjligheter till anställning och utkomst har full frihet att välja också att stanna kvar i hemlandet och på sin hemort. Det här ställer naturligtvis krav på den ekonomiska politik som bedrivs i arbetstagnarens hemland. Men samtidigt krävs att hela Norden ses som en regionalpolitisk helhet, där inget land strävar till att utvidga sin arbetsmarknad på bekostnad av den ekonomiska utvecklingen i något grannland. Förverkligandet av den här principen förutsätter att man anlägger en vidare och mer helhetsbetonad syn på tingen än hittills och att man utvecklar nya ekonomiska samarbetsformer.

För att ta itu med problemen behöver vi en utredning bland annat om kapitalets rörlighet mellan länderna och dess inverkan på arbetskraftens rörlighet. Vidare bör vi få en klarare bild av de ekonomiska och sociala följderna av arbetskraftens flyttning över gränserna. Det är också viktigt att såsom förslaget till samarbetsprogram förutsätter utreda de problem som den ekonomiska utvecklingen i Norden har medfört för tillämpningen av avtalet av år 1954. Avtalsländerna borde också i alla skeden vara redo att vidta sådana åtgärder, som tryggandet av varje lands ekonomiska utveckling i arbetsmarknadsavtalets anda förutsätter.

Herr president! Vi är ännu långt ifrån en lösning av problemen. Förslaget till samarbetsprogram är dock en användbar utgångspunkt för ett aktivt och alltmer konkret utredningsarbete, som även strävar till att finna konkreta lösningar.

Meddelande

Det meddelades, att Eric Carlsson, Allan Hernelius, Knut Johansson och Essen Lindahl lämnat sessionen.

Ragnhildur Helgadóttir: Ærede præsi-
dent! Som det islandske medlem af social-

politisk udvalg vil jeg gerne gøre en lille bemærkning.

Mit land har ikke undertegnet den 21 år gamle konvention om nordisk arbejdsmarked.

Grunden til, at den i sin tid ikke blev underskrevet af Island, vil jeg med få ord trække frem. Islands erhvervsliv er meget følsomt på grund af landets lave indbyggerantal og ensidige næringsliv. Der skal ikke så stort et antal udenlandske arbejdere til for at bringe vort arbejdsmarked ud af ligevægt, især ikke når arbejdsmulighederne er forskellige fra den ene tid af året til den anden, som den er det specielt i nogle områder af landet.

Desuden var der stor uligevægt mellem islandske og de øvrige nordiske landes valutakurser de første år efter, at man indgik arbejdsmarkedskonventionen.

Selv om islændinge ikke er formelt med i det nordiske arbejdsmarked, kan man sige, at konventionen fungerer i praksis i Island. Nordiske statsborgere må endnu søge tilladelse, hvis de vil arbejde i Island, men i disse to årtier er en nordisk statsborger aldrig blevet nægtet arbejdstilladelse, og islændinge kan frit tage arbejde i et andet nordisk land. Speciel forståelse viste man i Norge over for Island, da man der i landet ville indskrænke mulighederne for indførsel af udenlandsk arbejdskraft.

Når man i dag tager et overblik over erfaringen af den nordiske arbejdsmarkedskonvention, og da der er foregået mange forandringer i tidens løb fra året 1954 har man nu i Island grunde til at genvurdere Islands stilling til arbejdsmarkedet med et eventuelt medlemskab for øje.

Alt dette taget i betragtning synes jeg, det er rigtigt at underskrive socialpolitisk udvalgs udtalelse om forslaget, selv om mit land ofte har haft en slags observatørstatus i denne sag.

Statsrådet Ingemund Bengtsson: Herr president! Jag vill i likhet med minister Dinesen uttala min glädje över det positiva och grundliga sätt på vilket socialpolitiska utskottet har behandlat ministerrådets programförslag.

Jag skall inte ta upp tiden med att redogöra för de gångna årens samarbete på ar-

betsmarknadens område i Norden. Jag vill börja med att slå fast att målsättningen i våra länder när det gäller arbetsmarknads- och sysselsättningspolitiken har höjts under de här åren. Vi har fått ökade resurser, och vi har undan för undan kunnat bygga ut medlen i arbetsmarknadspolitiken. Samtidigt har metoderna i samhällsplaneringen förfinats i alla länder. Vi har numera möjlighet att basera våra politiska beslut på ett bättre faktaunderlag än tidigare. Vi vet t. ex. numera bra mycket bättre än förr vilka insatser som krävs för att hålla sysselsättningen på en tillfredsställande nivå och för att trygga den ekonomiska och sociala utvecklingen i olika regioner.

Som en följd av denna utveckling har också målen för sysselsättningspolitiken kunnat höjas undan för undan. I det programförslag som vi nu diskuterar slås det fast att vi i de nordiska länderna förenas i uppfattningen att arbetet och dess villkor har ett avgörande inflytande på människans välfärd och att arbetet är ett medel för att skapa en god materiell försörjning, personlig tillfredsställelse och ökad social gemenskap. Vi vet också att det för samhället som helhet är av central betydelse att dess invånare deltar i arbetslivet. Det är därför av största vikt att förhållandena i arbetslivet utvecklas på ett sådant sätt att de svarar mot de enskilda människornas förväntningar och behov.

När vi i arbetsmarknadsministrarnas krets har diskuterat det fortsatta nordiska arbetsmarknadssamarbetet har det stått klart för oss att tiden nu är mogen för en utbyggnad av detta samarbete. Vi har konstaterat att en lång rad åtgärder har vidtagits sedan överenskommelsen träffades 1954 och att samarbetet har utvidgats, men samtidigt har vi kunnat slå fast att den utveckling som har ägt rum under de två gångna årtiondena också har fört med sig problem, som inte kunde förutses när överenskommelsen ingicks. Jag tänker då särskilt på de problem som har varit och är förknippade med den kraftiga utvandringen från Finland till Sverige. I Sverige upplevde vi under lång tid stora svårigheter i fråga om bostadsförsörjning och kulturell och social service för våra invandrare, finska såväl som andra. Vi kunde också konstatera,

att många invandrare inte fick korrekt och mångsidig information när de kom till Sverige och därför hade för högt ställda förväntningar om levnadsvillkoren i vårt land. Detta ledde till besvikelser och bitterhet och försvårade många gånger anpassningen till de nya förhållandena.

För att råda bot på problemen, så långt det är möjligt, har vi som sagts här tidigare genom svensk-finskt samarbete genomfört en rad åtgärder i syfte att förbättra informationen och därmed öka den enskildes valmöjligheter. Vi har också nu utvecklat vår invandrarpolitik på olika områden i syfte att jämställa invandrare och svenskar.

Om vi skall kunna bemästra problemen med flyttningsrörelserna mellan våra länder på ett effektivt sätt, så måste vi i högre grad än hittills integrera politiken mellan våra länder. Detta innebär bl. a. att vi i samarbete undersöker vilka faktorer som inverkar på människornas flyttningsbeslut. Vi måste samordna närings-, regional- och arbetsmarknadspolitiken mer än hittills. Och det är sannerligen ingen lätt uppgift, eftersom vi vet att det redan på det nationella planet kan vara mycket svårt att åstadkomma en sådan samordning. Men den enighet som kommit i dagen i våra länder då det gäller dessa strävanden ger skäl till optimism för framtiden.

Vi ser det säkert alla som en av de centrala uppgifterna för både den nationella och den nordiska politiken att individens valmöjligheter, trygghet och medbestämmande i arbetslivet förstärks. Vi får inte se den nordiska arbetsmarknaden endast som ett sätt att utjämna skillnaderna mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft. De kvalitativa aspekterna måste ges ökat utrymme i reformarbetet.

Överenskommelsen från år 1954 utgör en god plattform för det vidgade samarbetet. Det här behandlade ministerrådsförslaget är första exemplet på att arbetet skall bedrivas som en rullande reformverksamhet, där det skall vara möjligt att undan för undan — som minister Dinesen sade — föra in nya moment allteftersom behov därav uppkommer.

Låt mig till sist säga att det fördjupade samarbetet måste bedrivas i nära kontakt med arbetsmarknadens parter. Redan inför

denna fas har åtskilliga värdefulla synpunkter redovisats av parterna. Ett nära samarbete mellan alla berörda parter är också den bästa, ja, den enda garantin för att samhörighetstanken förankras och förstärks ytterligare.

De fackliga organisationerna har vidgat sina insatser utöver nationsgränserna och skapat en gemensam nordisk handlingslinje. De har utan tvivel varit pådrivande i reformarbetet. Inom ramen för arbetsministrarnas uppdrag har vi därför i programförslaget sökt tillgodose löntagarorganisationernas krav på nordiskt samarbete kring en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Från svensk sida, herr president, ser vi den gemensamma nordiska arbetsmarknaden som en ram inom vilken medborgarna i våra länder fritt skall kunna välja arbetsmöjligheter. Den frihet, som vi på så sätt garanterar medborgarna, måste ju motsvaras av förpliktelser för ländernas regeringar och parlament. Vi måste — var och en i sitt land — föra en politik som leder till full sysselsättning. Först därigenom blir den gemensamma arbetsmarknadens frihet en reell valfrihet för den enskilde medborgaren i Norden.

Statsråd Aune: Jeg tror at vi ved det programutkast som foreligger, har fått en rimelig balanse mellom de mer omfattende prinsipielle synspunkter og konkrete forslag. Jeg finner det hensiktsmessig med den todeling som det nå er lagt opp til, der den mer detaljerte gjennomføring blir overlatt til beslutning i Nordisk Arbeidsmarkedsutvalg. Jeg tror programmet vil kunne manifestere seg i nyttige og effektive samarbeidstiltak.

Programmet vil imidlertid kreve betydelige ressurser. Jeg tenker ikke bare på den rent økonomiske siden, men særlig på den innsats av arbeidskraft innen administrasjonen som må til for å virkeliggjøre planene. Vi har til enkelte tider, og dette gjelder særlig i dagens temmelig vanskelige situasjon, et betydeligt arbeidspress innen arbeidsmarkedsetaten, og jeg tror det vil være realistisk å se i øynene at det iblant kan være vanskelig å få tilstrekkelig tid til å følge opp alle de gode ideer og planer som er lagt fram, sa raskt som ellers ønskelig kunne være.

Det er på forskjellig vis kommet til uttrykk at programmet bør spenne enda videre enn det gjør nå. Under møtet i Oslo 31. oktober i år foreslo en representant for arbeidstakerne at hele spørsmålet om yrkesutdanningen burde gå inn i samarbeidet. Likeledes ble det hevdet at de korttidsutdannedes forhold burde tas opp spesielt. Jeg er enig i at dette er meget viktige saker, og at de har en sterk sammenheng med sysselsettingsspørsmålene. Jeg er imidlertid redd for å gå for langt, slik at programmet skal komme til å omfatte store områder av tilgrensende sektorer. Spørsmål som gjelder utdanning i videre forstand, tror jeg best kan løses innen rammen av den nordiske kulturavtale.

Jeg er ellers enig i at inntak av arbeidskraft i størst mulig utstrekning bør skje gjennom arbeidsformidlingen i de nordiske land. Gjennom våre konsesjonsbestemmelser og bestemmelser om etableringskontroll har vi i Norge muligheter for å sette betingelser om at arbeidskraft særlig til større arbeidsplasser, skal tas inn gjennom den offentlige arbeidsformidling ved såkalte formidlingsavtaler. Dette tror jeg vil virke positivt også i nordisk sammenheng. Spørsmålet om å bruke obligatorisk tilmelding av plasser til arbeidsformidlingen i sin alminnelighet, har imidlertid vist seg å reise mange spørsmål av administrativ karakter som gjør at vi sannsynligvis i første omgang ikke bør gå videre ad denne vei.

Punkt 2.5 i prinsipp-programmet inneholder en klausul om at man skal overveie å løse eventuelle problemer mellom landene etter mønster av den tosidige samarbeidsavtalen mellom Sverige og Finland. Fra norsk side ble det presisert under saksforberedelsen at det bare var vesentlige problemer som på denne måten burde tas opp. Jag er klar over den fare enkelte ser i en sterk tilstrømming fra andre nordiske land til den norske oljevirkosomheten. Jeg vil imidlertid understreke at den norske oljevirkosomheten skal drives i et moderat tempo og mest mulig kontrollert. Jeg kan i denne forbindelse nevne at sysselsettingen i den samlede oljevirkosomhet ikke økte fra januar til august i år, men tvert imot hadde en svak nedgang.

Det har vært reist spørsmål om partene i arbeidslivet medvirkning i arbeidet med

gjennomføringen av programmet. Jeg er enig i at det er helt nødvendig med et formalisert samarbeid med partene i arbeidslivet. Hvorvidt partene, som det også har vært antydning fra visse hold, bør delta direkte i NAUTs møter eller underutvalg, kan det muligens settes et spørsmålsteget ved. Jeg legger imidlertid avgjørende vekt på at partenes synspunkter kommer kontinuerlig fram i drøftingene for forslag blir endelig formulert.

Til slutt et spesielt konkret punkt som er tatt opp av flere her i debatten, nemlig punkt 4.4, der det er nevnt tiltak for å forhindre ulovlig rekruttering og formidling. Dette må samholdes med detaljprogrammets punkt 1.2, der det foreslås en utredning av regler og avtaler som gjelder utenlandsk utleievirksomhet og entreprenørvirksomhet i de nordiske land. Her er det et sterkt behov for en klarlegging av både de faktiske forhold og gjeldende rettsregler i de nordiske land for å komme en rekke utvekster til livs. Men man må samtidig sikre seg at man ikke i kampen mot disse utvekster legger vansker i veien for en videreutvikling av et reelt økonomisk samarbeid.

Arne Nilsen: Eg vil gjerne få starte med å presisere at vi her står framfor ei sak der vi kan seie at den felles nordiske arbeidsmarknaden er ein grunnpillars i det nordiske samarbeidet. Her har vi eit område der den einskilde stifter direkte kjennskap med nordisk samarbeid i praksis. Dette er i seg sjølv ei stor vinning. Men største verdien av denne samarbeidsavtalen ligg sjølv sagt i den retten den gir nordiske borgarar til å ta arbeid der dei vil, og ved å få ei lik behandling på arbeidsmarknaden.

Denne 20 år gamle avtalen med den fulle sysselsetting som eit forpliktande mål, legg eit stort ansvar på regjeringane. Det gjeld ikkje minst i dagens situasjon. Det vil i særleg grad gjelde etter det opplegg som Nordisk Råd drøfter i dag, for dette samarbeidet skal utviklast vidare.

Det er mi meining at denne saka kan innebere eit nytt steg framover for det nordiske samarbeidet. Dette vil likevel avhenge av evne og vilje til å følgje opp dei gode

intensjonane med tiltak som i praksis betyr eit utvida samarbeid.

Ein reell valfridom på arbeidsmarknaden får den einskilde berre når det blir ført ein politikk som er i stand til å realisere målet om full sysselsetting på nordisk basis. Da er det viktig at det på nasjonalt plan ikkje blir sett i verk tiltak som kan skape problem for sysselsetting og økonomisk utvikling i grannelanda. Det er jo noe av grunntanken bak den felles nordiske arbeidsmarknaden at dette ikkje skjer. Men det er utan vidare klårt at ei slik grunnholdning kan bli sett på ein hard prøve i tider med konjunktursvikt og eksportvanskar, som i sin tur fører til sysselsettingsproblem i det einskilde land.

Det kan i slike situasjoner vere lett å falle for freistnaden til å sette inn handelsrestriksjonar — noko som på kort sikt kan gi ei vinning for det einskilde land, men som samtidig vil medføre større problem for andre. Vi må sjå i augo at problema neppe blir løyste ved å eksportere vanskane til andre land.

Derfor er det etter mitt syn svært viktig i samband med den internasjonale økonomiske krise vi no opplever, å ha klårt for seg dei grunnprinsipp den felles nordiske arbeidsmarknaden er tufta på.

Det er også grunn til å understreke, som det har vore gjort av fleire, behovet for ei betre samordning av arbeidsmarknadspolitikken på den eine sida og industripolitikk, regionalpolitikk og den generelle økonomiske politikk på den andre sida.

Eg synest også det er grunn til å peike på — på bakgrunn av den breie debatt vi har hatt om investeringsbanken — at vi i Nordisk Råd i dag går til det steg å etablere denne banken, av di vi veit at dette vil stimulere felles nordiske tiltak. Det vil bli til bate for eit regionalpolitisk samarbeid, og dermed vil investeringsbanken også kunne bli eit viktig verkemiddel i ein aktiv arbeidsmarknadspolitik.

I ei vidare utvikling av ein felles nordisk arbeidsmarknad er det fleire aspekt som må trekkast inn med langt større tyngd enn tidlegare. Det gjeld spørsmålet om å sikre meningsfylte arbeidsplassar, utvikle eit betre og meir helsetrykt arbeidsmiljø og gi dei tilsette meir å seie over sin eigen ar-

beidssituasjon. Demokratiet må i større grad inn også på arbeidsplassane.

Dette er grunnleggende krav og behov hos arbeidstakarane. Det høyrer med til ein aktiv og moderne sysselsettingspolitikk. Den faglege og politiske arbeidarrørsla i Norden må også her gå i spissen for å brøyte veg for større tryggleik og likestilling.

Kravet om større likestilling går også på omsynet til dei eldre si særlege stilling på arbeidsmarknaden. Det går på tilfredsstillande yrkestilbod til grupper som i stor grad fell utanom arbeidsmarknaden — dei funksjonshemma og kvinnene. Å trekke slike grupper meir inn i arbeidslivet har ikkje berre med sysselsetting å gjere, det er òg eit spørsmål om rettferd og likestilling. Det er mykje ugjørt med å bryte ned dei hindringar som kvinner møter i arbeidslivet.

Å føre vidare den felles nordiske arbeidsmarknaden og samstundes utvide dette samarbeidet vil stille store krav til ein aktiv arbeidsmarknadspolitik. Ein slik politikk må i større grad vende søkjelyset mot sjølvve strukturen i arbeidslivet og korleis arbeidsplassane blir utforma. Vi må legge aukande vekt på kva typar arbeidsplassar som blir skapte, der også miljøaspekt må trekast inn. Innhaldet i arbeidet blir meir og meir avgjerande for den ein-skilde arbeidstakar, fordi dette på mange vis også bestemmer andre fundamentale vilkår.

Arbeidsformidling og informasjon om arbeidslivet må betrast. Formidlingsapparatet må ha sterkare kontakt med den ein-skilde arbeidsplass.

Alt dette vil stille aukande krav til ressursida — slik statsråd Aune just var inne på — krav til den økonomiske sida og til reint menneskelege og faglege kvalifikasjonar. Derfor må dei ulike arbeidsmarknadsorgan som skal sette samarbeidsavtalen ut i livet, bli sette i best mogleg stand til å gjere avtalen til eit målretta og aktivt instrument i det nordiske samarbeidet.

De blir no opp til regjeringane å vise i praktisk handling at dei kan greie å meisle ut ein politikk i tråd med intensjonane i den rekommansjon vi skal vedta her i dag. Lykkast dette, vil vi ha ført nordisk samarbeid eit nytt steg framover.

Glensgård: Hr. præsident! Jeg skal forsøge at gøre det kort, så præsidenten ikke får problemer i den sidste ende.

Rekommandationen til ministerrådsforslaget om et nordisk samarbejdsprogram på arbejdsmarkedsområdet er tilsyneladende en positiv ting. Den er sikkert så positiv, at alle kan stemme for den. Men går man ind i det baggrundsmateriale, der ligger for rekommandationen, ja, så vil man se, at den har en betydelig rækkevidde — og også en betænkelig rækkevidde. Jeg frygter, at en beslutning om godkendelse af rekommandationen bl. a. vil medføre, at vi i folketinget ikke længere vil have mulighed for, så frit som vi har det nu, f. eks. at klare vore betalingsproblemer, fordi vi har en binding i denne rekommandation.

Der ligger også det i forslaget, at man skal arbejde henimod en fælles næringspolitik. Med de forskellige forhold, som råder i vore lande, mener jeg ikke det er rigtigt, at vi forsøger at føre en næringspolitik, som er styret ud fra et nordisk synspunkt. Jeg mener, det vil være et fejltrin.

Ifølge samarbejdsprogrammet vil en gennemførelse muligvis medføre, at personale-rekrutteringen fremover udelukkende skal ske gennem arbejdsformidlingen, samt at denne ordning skal udbygges med obligatorisk anmeldelse af ledig arbejdskraft. Mon ikke de fleste af os kan se, hvad det vil medføre af problemer? Jeg går under ingen omstændigheder ind for en idé om at arbejde med en helt fast obligatorisk anmeldelse — ja, vi hørte sågar, at en af talerne var inde på, at vi skulle køre det over en fælles edb-bank.

Når jeg på den anden side godt kunne have lyst til at stemme for forslaget, så skyldes det, at jeg ligesom de øvrige gerne vil bibeholde og gerne vil udbygge den frie arbejds- og bosætningsret, vi har i Norden.

Jeg har fremført disse få bemærkninger, for at man ikke skal misforstå mig, når jeg stemmer imod denne rekommandation. Årsagen er altså ikke, at jeg ønsker at hindre et samarbejde på arbejdsmarkedsområdet, men udelukkende at jeg ikke ønsker at ødelægge dette samarbejde ved hjælp af de udbygninger, som der er tale om i rekommandationen. Jeg vil advare imod det, man har lagt op til, men samtidig vil jeg sige, at jeg

ville have været klar til at stemme for en rekommandation, som ikke havde indeholdt så mange restriktioner, som der er lagt op til med dette forslag.

Lund: Jeg vil gjerne understreke det positive og det betydningsfulle i det forslag om et nordisk samarbeidsprogram på arbeidsmarkedsområdet.

Opphevelse av passtvangen og fritt nordisk arbeidsmarked er vel de ting som folk flest i det daglige er kjent med når det gjelder det nordiske samarbeid. Disse to reformene gjør det mulig for folk å krysse grensene uten innviklede kontroller, og også for enkeltmennesker og familier til å flytte til et annet land for å ta seg arbeid.

Årsakene til at folk flytter fra sitt eget land kan være mange. I tidligere tider flyttet ti-tusender av skandinaver over Atlanterhavet for å søke arbeid, frihet og lykke. De siste ti-årene har det vært mulig for skandinaver å skaffe seg arbeid hjemme eller i nabolandene. Men selv om det å skaffe seg et utkomme nok har vært en hovedgrunn til folkeflyttingen, har det også hendt at folk flyttet på grunn av utferdstrang eller for å skifte miljø.

Et fritt arbeidsmarked har betydd en større valgfrihet for den enkelte. Det har også ført til at bedrifter og land har fått løst sitt arbeidskraftproblem. Det har dessuten gitt impulser til yrkene og miljøene at man har fått folk utenfra.

Selvsagt følger det også problemer med slik folkeflytting. Vi i Norden er jo forskjellige i lynne selv om vi er så like hverandre som det er mulig for forskjellige nasjoner.

De avtalene vi har lagt til grunn for det frie arbeidsmarked, har eksistert siden 1954. Vi har gjort mange erfaringer og det er naturlig at en ser på regelverket. En målsetting for en videreutvikling av samarbeidet må være å forbedre det enkelte menneskes trivsel, velferd og økonomisk utkomme. Skal en klare å oppnå en slik målsetting, må forholdene legges til rette for det bl. a. gjennom at tilbud og etterspørsel er til stede. Alle som ønsker det må kunne få et arbeid.

Et fritt arbeidsmarked betyr etter mitt skjønn at det hviler et stort ansvar på de offentlige myndigheter. Det er også vår plikt at arbeidstakere ikke blir utnyttet på

grunn av konkurransvridninger eller på grunn av konjunktorene. Bl. a. må arbeidsformidlingene være offentlig og helst gratis. Myndighetene må ta i bruk styrings- og etableringstiltak for å hindre at det foretas industriutbygging i de enkelte land som kommer i innbyrdes konkurranse med hverandre. En samordning av arbeids- og næringspolitikken må være et mål.

Etablering av industriforetak må bygge på markedsundersøkelse og drøftelser mellom næringsliv, offentlige myndigheter og arbeidslivets organisasjoner. Vi må ikke oppleve at et nordisk konsern bruker en av bedriftene som salderingspost i sitt regnskap. Ansatte i slike nordiske bedrifter må ikke bli brukt som brikker i et regnskap. De må kunne føle trygghet for sin arbeidsplass så langt det er mulig.

For å klare et slikt samspill av krefter må vi se på Norden som en helhet. Det er ikke bare et fritt arbeidsmarked som må til, det må også være en vilje til samarbeid om kapital, slik det kommer til uttrykk ved opprettelsen av den nordiske investeringsbanken. Det er nødvendig å se på oppgavene også som et ledd i en regionalpolitikk. Et nøkkelord må være nordisk distriktpolitikk.

I dette arbeidet er det viktig å holde meget nær kontakt med arbeidstakernes organisasjoner. Disse organisasjonene har innsett betydningen av samarbeidet og har opprettet et sekretariat — Nordens Faglige Samorganisasjon. Uttalelsen fra Nordens Faglige Samorganisasjon er viktig å studere i denne forbindelse.

I all politikk må hensynet til mennesket settes i forgrunnen. Spesielt når det gjelder forhold innen arbeidslivet er det viktig at det blir satt høye mål når det gjelder trivsel, miljø og trygge arbeidsplasser. Vi må ikke skape et næringsliv hvor effektivitet, produktivitet og utbytte settes høyere enn enkeltmenneskene kan tåle. Det må være en oppgave for oss å unngå tapere i arbeidslivet.

De mennesker som på grunn av sykdom eller skader er yrkesvalghemmede, må ha en reell sjanse til å komme tilbake til arbeidslivet. Myndighetene må i samarbeid med organisasjonene finne former for virksomhet som er til beste både for den enkelte og for samfunnet.

Det er også andre marginalgrupper som vi har ansvar for. En del av disse gruppene er i stand til å ivareta sine interesser ganske godt, mens andre trenger støtte og hjelp.

Hvis vi skal klare å gjennomføre alle de høye mål vi setter oss innen et fritt arbeidsmarked, er det absolutt nødvendig at en opprettholder den fulle sysselsetting. Der hvor det er arbeidsledighet for den innenlandske arbeidskraft, kan vi ikke vente å finne arbeid for folk som kommer utenfra. Det aller viktigste er derfor at de politiske myndigheter satses på å holde en stabil vekst og trygge arbeidsplassene. Det er en absolutt nødvendighet for å kunne gjøre det frie arbeidsmarked reelt.

Reidar T. Larsen: Jeg har bare et par korte merknader å komme med til forslaget fra Ministerrådet.

Utviklingen av det felles nordiske arbeidsmarked er skjemmet av de utilfredsstillende sosiale forholdene som den tilflyttede arbeidskraften ofte blir tvunget ut i. Dette gjelder ikke minst boligforholdene. Det er nødvendig å få en grundig oppretting av disse forholdene. Dette kan imidlertid ikke skje på annen måte enn ved at arbeidskjøperne blir pålagt å ha et tilfredsstillende tilbud om bolig knyttet til det tilbudet som foreligger om arbeid. En slik forholdsregel burde gjennomføres i alle nordiske land som en forutsetning for den videre utvikling av det felles arbeidsmarkedet.

Det er imidlertid også nødvendig å gå strengere til verks for å få avskaffet den vilkårligheten som har fått utvikle seg ved forflyttingen av arbeidskraft i de nordiske landene. Bedriftene skaffer seg ofte arbeidskraft ved en slags utleie gjennom private formidlingssentraler, som kan operere gjennom mange ledd. På denne måten utvikler det seg svært uoversiktlige og — jeg vil si — usunne forhold.

For det første fører det til stadig større irritasjon mellom bedriftens egne ansatte arbeidere på den ene side og de arbeidere som på alle måter forblir en særlig gruppe og et fremmedelement i bedriften, på den annen side.

For det andre undergraver det fagforeningens muligheter til å holde en oversikt

over hvordan lønns- og andre avtaler som er fastsatt mellom lønnstakere og arbeidskjøpere, blir overholdt.

For det tredje blir det ofte nesten umulig å få oppklart de rent skattemessige forholdene. Det kan til og med skje at man ikke finner fram til den som egentlig er arbeidsgiver fordi de lønnstakerne som blir distribuert gjennom slik privat arbeidsformidling. Derfor er det heller ingen tvil om at det innenfor dette systemet kan utvikle seg atskillig rendyrket svindel. Så lenge lover og regler ikke er like i de forskjellige landene på dette området, blir det faktisk ikke mulig å få truffet noe effektivt tiltak mot et slikt problem, og det er vanskelig å forstå at ikke de nordiske landene i felles interesse kan innføre felles regler og felles praksis som gjør det mulig å avskaffe dette uvesenet.

Etter min mening kan det bare skje gjennom klare forbud og direkte tiltak mot enhver form for formidling av arbeidskraft gjennom private firmaer, og jeg vil håpe at dette nå tas opp til avgjørende behandling i alle de nordiske land.

Ministerrådets forslag er for svakt utviklet på dette feltet, men de nødvendige tiltak kan jo bli truffet likevel, og jeg støtter forslaget.

Arbejdsminister Erling Dinesen: Hr. præsident! Der er ikke anledning til for mig at gå i enkeltheder med en række af de indlæg, der har været her, men jeg føler trang til at sige tak for de mange konstruktive, værdifulde indlæg, vi har fået omkring dette vigtige spørgsmål. Den meget brede tilslutning, der har været under debatten her, får mig til at tro, at vi kan komme langt videre i det nordiske samarbejde på dette område, når dette program er vedtaget.

Det er helt berettiget, at man i diskussionen har inddraget ikke blot de mere snævre arbejdsmarkedspolitiske forhold, men også den betydning, den økonomiske politik, regionalpolitikken og erhvervspolitikken har på arbejdsmarkedspolitikken, som et supplement til den, navnlig i forbindelse med løsningen af beskæftigelsesproblemer.

Knut Johansson antydede et spørgsmål til mig. Han var inde på skitsen vedrørende gennemførelsen af programmet, som jo ikke

formelt er til behandling her, og gav bl. a. udtryk for det synspunkt, at iværksættelsen bør ske i samarbejde med arbejdsmarkedets parter. Jeg kan sige til ham, at jeg er ganske enig med ham i det synspunkt. Noget sådant vil ske. Jeg tror, jeg har de øvrige arbejdsministre med mig, når jeg siger, at hvis forholdene udvikler sig sådan, at man under de videre drøftelser skønner, at der er behov for en prioritering, når talen er om løsning af de opgaver, det her drejer sig om, så vil vi også være meget forhandlingsvillige på dette felt.

Glensgård sagde, der var noget, som tilsyneladende var positivt i oplægget. Det har han så indlysende ret i. Det er ikke bare tilsyneladende positivt, det er i allerhøjeste grad positivt, mener jeg. Men han havde altså også fundet frem til visse betænkeligheder, som gjaldt spørgsmålet om en fælles næringspolitik og andre ting. Må jeg bare herom sige, at Nordisk Råd allerede i 1972 vedtog et program vedrørende industripolitik, regionalpolitik, energipolitik og miljøpolitik — ikke som noget, der satte de enkelte parlamenter ud af spillet, men en politik på områder, hvor man fandt frem til en fælles politisk målsætning, og hvor man skønner, at et samarbejde vil være i alle de nordiske landes interesse.

Hr. Glensgård sagde også, at der skulle ikke være eneret for arbejdsformidling. Jeg vil gerne sige, at det, der tilstræbes, først og fremmest er at skabe fornøden sikkerhed for de hundrede tusinder af borgere, som hvert år rejser over landegrænserne, sikre, at de, som det blev sagt, får det rigtige arbejde, den rigtige løn, de rigtige vilkår og den rigtige bolig. Mange andre ting skal undersøges, og det klares ikke uden et instrument, som er i stand til at se nærmere på disse problemer og skabe den fornødne tryghed. Det er jo først og fremmest det, man sigter på, og det anser jeg for at være særdeles værdifuldt.

Jeg skal slutte disse bemærkninger med endnu en gang at sige tak for den debat, der har været. Det er fremhævet adskillige gange i debatten, hvilken betydning 1954-overenskomsten har haft for det frie nordiske arbejdsmarked. Jeg tror, der med det dokument, der ligger her, med den rekommendation, der ligger fra Nordisk Råds socialpoli-

tiske udvalg, såfremt den bliver vedtaget, er sikret et udvidet samarbejde, et samarbejde med perspektiv i nordisk forstand til gavn for mange, mange tusinde nordiske borgere. Jeg tror og håber på, at dette bliver startsignalet til en udvidelse af det samarbejde, som har fungeret på en ganske ypperlig måde igennem mange år. Forholdene og udviklingen har simpelt hen gjort det nødvendigt nu at gå videre. Nu ser vi længere ud i fremtiden, nu trækker vi nye perspektiver op, nu lægger vi nye samarbejdsopgaver frem.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop beträffande utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Aimo Ajo, Ele Alenius, Johannes Antonsson, John Austrheim, Jo Benkow, Ásgeir Bjarnason, Ilkka-Christian Björklund, Per Borten, Staffan Burenstam Linder, Ragnar Christiansen, Bjarne Mørk Eidem, Pauli Ellefsen, Knud Enggaard, Kristian Gestrin, Gils Guðmundsson, Finn Gustavsen, Sven Hammarberg, Guttorm Hansen, Ove Hansen, Poul Hartling, Svend Haugaard, Asbjørn Haugstvedt, Gunnar Helén, Ragnhildur Helgadóttir, Carl-Henrik Hermansson, Sverrir Hermannsson, Harri Holkeri, Gustav Holmberg, Paul Jansson, Knud Jespersen, Axel Jónsson, Ulla Järvilehto, Sinikka Karhuvaara, Olaf Knudson, Tellervo M. Koivisto, Lars Korvald, Eric Krönmark, Håkon Kyllingmark, Morten Lange, Reidar T. Larsen, Bror Lillqvist, Thor Lund, Grethe Lundblad, Karl Johan Mortensen, Otto Mørch, Ingemar Mundebo, Arne Nilsen, Jan-Ivan Nilsson, Odvar Nordli, Sture Palm, Kullervo Rainio, Jens Risgaard Knudsen, Nikolaj Rosing, Anna-Greta Skantz, Karl Skytte, Erland Steenberg, Ib Stetter, Liv Stubberud, V. J. Sukselainen, Svend Erik Sørensen, Pekka Tarjanne, Erkki Tuomioja, Kåre Willoch och Folke Woivalin.

Mot rekommendationen röstade: Leif Glensgård.

Kirsten Jacobsen och Marjatta Stenius avstod från att rösta.

Frånvarande var: Eric Carlsson, Allan Hernelius, Knut Johansson, Bertil Jonasson, Essen Lindahl, Lars Lindeman, Petter Savola, Jón Skaftason, Paavo Väyrynen och J. Fr. Øregaard.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 65 röster mot 1. 2 medlemmar avstod från att rösta.

3

D 1975/30/1973/j: Meddelande om rekommendation nr 30/1973 angående nordisk kommunal rösträtt och valbarhet

Presidiet hade anmält, att meddelandet hade lagts till handlingarna i avvaktan på nytt meddelande i spørsmålet till nästa ordinarie session.

Tellervo M. Koivisto (juridiska utskottets talesman): Herr president! Det nu föreliggande meddelandet från Nordiska rådets presidium om de åtgärder, som det har vidtagit med anledning av juridiska utskottets betänkande av den 12 maj 1975, är i praktiken ett mellanskede i den process, som går ut på genomförande av nordisk kommunal rösträtt och valbarhet.

Denna process tog sin början i Finlands regerings och delegationens för emigrantärenden år 1972 gjorda framställning till Nordiska rådet, och man kan anse att den reform förslaget förutsätter nu är nära ett positivt slutresultat.

Juridiska utskottet behandlade saken åren 1972 och 1973 såsom en central angelägenhet vid flera möten, och redan 1973 kunde rådet godkänna en rekommendation i ärendet. Enligt denna fick Nordiska ministerrådet i uppgift att utreda, vilka möjligheter det finns att bevilja medborgare i de nordiska länderna rösträtt och valbarhet i kommunala val i deras nya bosättningsland i Norden.

Den av ministerrådet tillsatta arbetsgruppen för sakens utredande fick sitt arbete färdigt i mars 1975. Arbetsgruppen konstaterade, att det inte föreligger några större administrativa svårigheter för reformens förverkligande och att reformen lagtekniskt kan genomföras i alla nordiska

länder vid de kommunala val som äger rum efter år 1975. Samtidigt framlade arbetsgruppen till grund för reformen vissa gemensamma principer att iaktta.

Juridiska utskottet behandlade arbetsgruppens betänkande vid sitt möte i maj 1975 och meddelade, att det blivit stärkt i sin uppfattning om reformens positiva betydelse och möjligheterna att genomföra den i praktiken. I detta sammanhang föreslog utskottet, att Nordiska rådets presidium skulle påskynda ministerrådets åtgärder sålunda, att lagstiftning om enhetlig nordisk kommunal rösträtt och valbarhet både i primär- och i sekundärkommuner med det snaraste skulle genomföras på basen av de principer, som ingår i den ovan nämnda arbetsgruppens betänkande.

Presidiet godkände juridiska utskottets förslag till uttalande och önskade påskynda förverkligandet av den kommunala rösträtten och valbarheten genom att göra ett meddelande om saken till denna extra session.

Beträffande uttalandets innehåll hänvisar jag till de till rådets medlemmar utdelade handlingarna.

Som medlem av juridiska utskottet och Finlands delegation vill jag med tillfredsställelse konstatera den snabbhet, med vilken rådets vederbörande organ har drivit frågan om den nordiska kommunala rösträtten och valbarheten framåt sedan utredningsarbetet blivit färdigt.

Det är ju fråga om en reform, som kan betraktas som ett synnerligen betydelsefullt avgörande inom Nordiska rådets krets.

Som en följd av det internationella umgänget har även frågan om emigranterna och deras arbetskraftssituation blivit ett faktum, som medför talrika problem såväl för samhället som för individen. En negativ konsekvens, en allvarlig lucka i utnyttjandet av de demokratiska rättigheterna håller vi nu på att eliminera, då den nordiska kommunala rösträtts- och valbarhetsreformen genomförs. Detta reformarbete kommer uppenbarligen att ha en mera vidsträckt betydelse, då man tänker på den främmande arbetskraftens rättigheter i övriga europeiska länder, där en modell för motsvarande reformer redan håller på att utkristallisera sig, för vars genomförande

den nordiska reformen blott kan ha en positiv inverkan, som är ägnad att påskynda saken.

Jag föreslår, att rådet beslutar lägga presidets meddelande till handlingarna och invänta nya meddelanden i ärendet till nästa ordinarie session.

Ragnhildur Helgadóttir övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Justitieminister **Inkeri Anttila**: Fru president! Frågan om nordisk kommunal rösträtt och valbarhet togs i tiden upp i Nordiska rådet efter ett initiativ från Finlands regering. Det är med stor tillfredsställelse man nu kan konstatera, att frågan gått snabbt framåt och att reformen står inför sitt förverkligande.

Frågan har på nationellt plan i Finland utretts av en kommitté, vars betänkande nu varit föremål för remissbehandling. Bl. a. har de politiska partiernas åsikter inhämtats. Beträffande remissomgången kan konstateras, att alla remissinstanser ställt sig positiva till reformen. Regeringsproposition med förslag till erforderlig lagstiftning är nu till alla väsentliga delar utarbetad och meningen är att avge regeringsproposition till riksdagen inom november månad. Det här betyder, att den nordiska kommunala rösträtten kan förverkligas för Finlands del redan i kommunalvalen nästa höst.

Det kan ytterligare konstateras, att vissa specialarrangemang med tanke på genomförandet av reformen i landskapet Åland blir aktuella.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, lades presidets anmälan till handlingarna.

4

Mötets avslutande

Presidenten: Før rådet slutter sine forhandlinger, vil jeg rette en tak til alle, som har medvirket ved afviklingen af Nordisk Råds første ekstraordinære session.

Det er betydningsfulde sager, som har

stået på vor dagsorden, og jeg mener at kunne slå fast, at vi har haft debatter med en bredde og et engagement, som lover godt for vort nordiske samarbejde.

Nordisk Råd er med denne samling kommet i fokus i den fælles nordiske debat, og har samtidig fået markeret den særegne form, som samarbejdet mellem vore lande har fået igennem retningslinjerne fra rådets arbejde.

Vi har fået en manifestation af et interesseret samarbejde, hvor parlamentarikere og regeringsrepræsentanter deltager side om side i debatten. Vi har fået en illustration af, hvorledes meningsforskelle om sager på tværs af landegrænser kommer til udtryk gennem voteringer efter sagpolitiske og ideologiske linjer, og ikke nødvendigvis gennem nationale blokke.

De tre forslag, som har stået på vor dagsorden, er alle forslag fra ministerrådet. Der ligger en bevidst afgørelse fra presidets side bag dette oplæg. Vi har ønsket at begrænse denne ekstraordinære session til sager, hvor tidsmomentet har afgørende betydning for behandlingen og for resultaterne i den nærmeste tid fremover.

Samtidig vil vi imidlertid slutte os til det, som har været understreget i dagens debat, at Nordisk Råd skal være impulsgiver og initiativtager over for regeringer og administration. Vi skal fortsat have disse opgaver for øje som primære opgaver for vort arbejde.

Jeg vil takke alle, som har deltaget i tilrettelæggelsen af sagerne og i dagens debat. Lad mig også rette en tak til alle dem, som har været med til at udføre det praktiske arbejde ved denne session, arbejdet i sekretariaterne og inden for dette hus, hvor vi i dag har været samlet til vore møder. En særlig tak til den svenske delegation og det svenske sekretariat, som har påtaget sig hovedansvaret for den praktiske tilrettelæggelse af sessionen.

Vi rejser nu tilbage til vore egne lande og vore egne parlamenter. Jeg ønsker alle god hjemrejse og vel mødt til Nordisk Råds 24. ordinære samling i København den 28. februar 1976.

Mötet avslutades kl. 17.15.

Godkännande av protokollen

Dessa protokoll, som omfattar stenografiska referat av förhandlingarna vid Nordiska rådets första extra session i Stockholm den 15 november 1975, har förts av rådets fungerande sekreterare under extrasessionen, kanslichefen vid den svenska delegation, fil. dr Christer Jacobson.

I enlighet med § 16 i rådets arbetsordning godkännes protokollen härmed.

För Nordiska rådets presidium

Ragnhildur Helgadóttir

Helge Seip

Ministerrådsförslag om upprättande av en nordisk investeringsbank

(Väckt av Nordiska ministerrådet)

Frågan om att upprätta en nordisk investeringsbank diskuterades vid det nordiska statsministermötet i Oslo den 31 januari 1975. Statsministrarna uttalade att en sådan bank kan bli ett värdefullt supplement till existerande kreditinstitut vid finansiering av investeringsprojekt och export av nordiskt intresse. Ministrarna var eniga om att det snarast möjligt för fortsatt behandling i ministerrådet skulle utarbetas ett förslag om upprättande av en nordisk investeringsbank, som drivs enligt bankmässiga principer och som bygger på grundkapital från de deltagande länderna.

Ministerrådet (samarbetsministrarna) beslöt vid sitt 27:e möte i Reykjavík den 14 februari 1975 att förslag enligt statsministrarnas beslut — innefattande förslag till bankens ändamål, statuter för banken samt utkast till en överenskommelse — skulle utarbetas av en särskild arbetsgrupp och överlämnas till ministerrådet snarast möjligt, dock senast den 1 juni 1975.

Arbetsgruppens rapport av den 20 maj 1975, utformad i enlighet med statsministrarnas och ministerrådets direktiv, har överlämnats till ministerrådet.

Ministerrådet (samarbetsministrarna) har behandlat arbetsgruppens rapport vid sitt 30:e möte i Stockholm den 19 juni 1975. Ministerrådet har därvid enats om att antaga bifogade ministerrådsförslag om upprättande av en nordisk investeringsbank. Till ministerrådsförslaget är fogade utkast till "Avtale om etablering av den nordiske investeringsbank" samt "Vedtekter for den nordiske investeringsbank" (*Bilaga 1 och 2*). Frågan om förläggningen av bankens huvudkontor skall avgöras senare.

Ministerrådet hemställer om Nordiska rådets uttalande över nämnda ministerrådsförslag med bilagor. Så snart uttalandet föreligger, avser ministerrådet underteckna avtalet. Som framhålls i de bifogade dokumenten står de nordiska länderna nu inför stora behov av investeringar; flera av länderna är för finansiering härav beroende av snar kapitaltillförsel utifrån. Banken bör därför börja verka så snart som möjligt, och ministerrådet lägger stor vikt vid att ärendet ges en snabb behandling.

Stockholm den 19 juni 1975

Ivar Nørgaard

Olli Bergman

Förslag från Nordiska ministerrådet om upprättande av en nordisk investeringsbank

1. Bankens formål og virkeområde

Spørsmålet om å opprette en nordisk investeringsbank har tidligere vært tatt opp som ledd i et nordisk samarbeid. En har ikke funnet grunn til her å gå inn på de tidligere planene, men selvsagt har det foreliggende utredningsmateriale blitt utnyttet.

Når det i dag er aktuelt å realisere planene om en nordisk investeringsbank, henger det sammen med de nordiske lands behov for å bygge ut produksjonsapparatet og øke eksporten. En nordisk investeringsbank vil gjennom kapital skaffet til veie på de internasjonale, og senere også nordiske, kapitalmarkeder kunne bidra til å finansiere investerings- og eksportprosjekter av felles interesse og dermed tjene som et viktig instrument for videreføring av nordisk samarbeid på det praktiske plan og bidra til de nordiske lands økonomiske fremgang.

Bankens oppgave skal være å styrke Nordens økonomi ved å gi lån og stille garantier på bankmessige vilkår for realisering av investeringsprosjekter og eksport av nordisk interesse.

Det nordiske siktemålet må være grunnleggende for investeringsbankens virksomhet. Den kan herigjennom bli et verdifullt supplement til de enkelte lands nasjonale kredittinstitusjoner.

Investeringsbankens utlån og garantier forutsettes å skje på bankmessige vilkår. Banken skal således i sin virksomhet søke å oppnå et overskudd som muliggjør fondsdannelse og rimelig forrentning av den innbetalte grunnkapital. Et bankmessig og forretningsmessig siktemål vil være en forutsetning for at Banken skal kunne ta opp lån på de internasjonale kapitalmarkeder på tilfredsstillende vilkår.

Det er all grunn til å regne med at de nordiske land vil stå overfor store investeringsbehov i de kommende år. Den nye energisituasjon gjør det således nødvendig både å øke eksporten for å kunne betale den dyrere importerte energi, og å gjøre landene mindre avhengig av energiimport. På lengre sikt vil nye problemstillinger bli aktuelle, men behovet for en fortsatt rask utbygging av landenes realkapital vil utvilsomt være til stede.

Det er karakteristisk for mange slike investeringsprosjekter at de vil avføde virkninger ut over de nasjonale grenser og da først og fremst i nabolandene. For andre prosjekter gjelder at selv om de ikke i seg selv rekker ut over landets grenser, vil samarbeid med tilsvarende prosjekter i de øvrige nordiske land kunne være av stor verdi. Det samme

kan gjelde større eksportengasjement. Mange av de investeringsprosjekter som kan bli aktuelle, vil også kreve kreditter av en slik størrelse at det kan være vanskelig å få dem finansiert gjennom ordinære kanaler. Både prosjektenes nordiske karakter og den finansiering som kreves, vil således gjøre dem til naturlige oppgaver for en nordisk investeringsbank.

Kravet om forretningsmessig drift innebærer at Bankens medvirkning baseres på vanlige bankmessige kriterier. Et nært samarbeid mellom Banken og de berørte lands myndigheter skulle gi forutsetninger for at Bankens utlånsvirksomhet bidrar til å realisere deltakerlandenes samfunnsøkonomiske målsettinger. Utlån vil kunne skje til prosjekter såvel i offentlig som privat regi. Offentlige prosjekter som normalt finansieres over statlige eller kommunale budsjetter, bør Banken bare i særlige tilfelle engasjere seg i. I denne sammenheng må det likevel tas hensyn til institusjonelle ulikheter mellom de nordiske land.

En begrensning av de formål Banken kan medvirke til, ligger det i bestemmelsen om at prosjektene skal være av "nordisk interesse". Prosjekter som i det alt vesentlige er i et enkelt lands interesse, faller utenfor Bankens virksomhetsområde. Ordene "nordisk interesse" må imidlertid i denne sammenheng gis en vid fortolkning. Prosjekter som utføres i samarbeid mellom bedrifter eller institusjoner i to eller flere nordiske land, vil falle inn under Bankens kompetanseområde. Et slikt samarbeid behøver ikke innebære at eierinteressen er delt mellom flere land. Det kan være tilstrekkelig at det er etablert et langsiktig samarbeid i form av mer varige leveringsavtaler. Om det derimot gjelder underleveranser som bare er knyttet til selve investeringen, bør disse utgjøre en betydelig del av prosjektet for at en nordisk interesse skal anses å foreligge. Banken bør også kunne medvirke til finansiering av prosjekt som direkte bare er knyttet til ett land, når prosjektet har betydelige positive virkninger til gagn for andre nordiske land. Dette vil for eksempel kunne være tilfelle ved kraftverksprosjekter, hvor den nye enheten inngår i et felles kraftforsyningsnett. Med hensyn til eksportfinansiering bør det være en forutsetning for engasjement fra Bankens side at leveransen dels gjelder et avgrenset prosjekt, dels at den berører minst to av landene.

Banken bør, innenfor den nevnte ramme, også kunne medvirke til finansiering av prosjekter som strekker seg over landegrensene. Dette kan gjelde prosjekter som tar sikte på å forbedre kommunikasjonen mellom landene, eller regionalpolitiske prosjekter som tar sikte på å styrke utviklingen i et felles grenseområde.

Det er grunn til å vente at de nordiske land i de nærmeste år, blant annet som følge av de sterkt økte energipriser, kommer til å være netto låntaker på de internasjonale kapitalmarkeder. På denne bakgrunn vil det være naturlig at Banken skaffer den nødvendige kapital til veie ved

opplåning utenom Norden. På lengre sikt, når de nordiske land har kommet over i mer normal situasjon i sin utenriksøkonomi, og for eksempel olje- og gassproduksjonen i Nordsjøen gir betalingsmessig overskudd, bør forutsetningen være til stede for at Banken kan foreta opplåning også i de enkelte nordiske land.

2. Utformingen av avtale og vedtekter

Investeringsbanken forutsettes etablert som en felles nordisk institusjon og på grunnlag av en avtale mellom de nordiske land. Denne avtalen må klargjøre Bankens rettslige stilling såvel utad i forhold til långivere og låntakere som i forhold til de nordiske lands politiske myndigheter, til de allerede etablerte nordiske organer og til den nasjonale lovgivning.

Avtalen forutsettes godkjent av landenes nasjonalforsamlinger i samsvar med vanlig internasjonal praksis. Den samme prosedyre vil ordi- nært måtte følges ved endringer i avtalen.

Vedtektene som er vedlagt, inneholder nærmere regler for Bankens virksomhet og organisasjon. Vedtektene vil kunne endres av Nordisk Ministerråd og skulle ikke nødvendiggjøre ny ratifikasjon. Endringene i vedtektene må imidlertid ikke medføre at eksisterende kreditorers sikkerhet forringes.

Enkelte av bestemmelsene er gjengitt både i avtalen og i vedtektene. Dette er gjort for at vedtektene — av hensyn til Bankens stilling utad — skal inneholde samtlige viktige bestemmelser om Banken.

Utkast til avtale om etablering av en nordisk investeringsbank og utkast til vedtekter for Banken ligger ved (*se Bilaga 1 och 2*).

3. Kommentarer til bestemmelser i avtale og vedtekter

Formål (Avtalens Art. 1, Vedtektenes § 1).

Formålet er utformet i samsvar med mandatet fra Nordisk Ministerråd, jfr. for øvrig kommentarene i avsnitt 2 foran.

Selv om Banken også vil kunne finansiere eksportprosjekter, antas navnet Den nordiske investeringsbank (og tilsvarende betegnelser på de andre nordiske språk) å være mest dekkende for Bankens virksomhet. Som forkortelse foreslås nyttet NIB, og som engelsk betegnelse "Nordic Investment Bank".

Virksomheter (Avtalens Art. 2, Vedtektenes §§ 6—9).

Bankens styrke utad avhenger, foruten av størrelsen på grunnfondet og den innbetalte kapital, av hvilket potensial for utlån og garantiansvar den har. Dette er foreslått begrenset til 250 prosent av grunnfondet, det vil si 1.000 millioner SDR med et grunnfond på 400 millioner SDR.

Banken forutsettes å kreve betryggende sikkerhet ved yting av lån

og garantier. Dette kan være pantsikkerhet eller garanti fra offentlig myndighet eller andre. Det er imidlertid ikke noe absolutt krav at formell sikkerhet skal stilles. Banken må i hvert enkelt tilfelle vurdere hvorvidt betryggende sikkerhet anses å foreligge.

Banken bør samarbeide med offentlige og private organer i de deltagende land. Lån og garantier må ikke gis hvis den berørte stat motsetter seg dette, for eksempel hvis det aktuelle prosjekt er lite ønskelig fra myndighetenes side, eller et lån kommer i konflikt med penge- og kredittpolitikken.

Banken bør ha adgang til å treffe slike andre disposisjoner som har sammenheng med dens virksomhet, og som er nødvendige eller ønskelige for å fremme dens formål. Dette kan være opptak av lån og plassering av likvide midler, som omtales i særskilt avsnitt. Erverv av aksjer vil bare kunne skje med sikte på å unngå tap på Bankens engasjementer. Banken må også kunne erverve fast eiendom til eget bruk, og begrensningen på aksjeerverv kan ikke gjelde overtakelse av aksjer knyttet til leierett av kontorlokaler.

Banken bør i så stor utstrekning som praktisk mulig sikre seg mot valutakursrisiko. Dette kan skje ved at innlån og utlån skjer i samme valuta. Den innbetalte del av grunnfondet, som er stipulert i SDR, skal, såfremt det praktisk lar seg gjennomføre, lånes ut med SDR-klausul. Ved plasseringer i medlemslandenes valutaer, som forutsettes å skje i samråd med vedkommende lands myndigheter, bærer Banken kursrisikoen.

Banken skal i sin virksomhet tilstrebe et slikt overskudd at fondsdannelse og rimelig forrentning av den innbetalte del av grunnfondet muliggjøres.

For å styrke Bankens soliditet foreslås at Bankens overskudd overføres til reservefondet inntil dette utgjør 10 prosent av grunnfondet. Deretter treffer Ministerrådet, etter innstilling fra Styret, beslutning om fordeling av overskuddet mellom reservefondet og som utbytte på grunnfondet.

Bankens årsrapport og regnskap skal oversendes Nordisk Ministerråd. Ministerrådet forutsettes å ta stilling til eventuell rapportering til Nordisk Råd.

Bankens ledelse og Ministerrådets sekretariat skal holde hverandre informert i spørsmål av betydning for det nordiske samarbeidets utvikling. Formene for denne gjensidige informasjon fastlegges på grunnlag av vunne erfaringer.

Grunnfond (Avtalens Art. 3, Vedtektenes §§ 2—4).

Bankens grunnfond er stipulert i SDR. Dette synes under de eksisterende valutaforhold å være den løsning som gir størst sikkerhet for opprettholdelse av den valutariske verdi av grunnfondet, og den vil

også bidra til å understreke Bankens internasjonale karakter. SDR defineres etter de verdsettingsregler Valutafondet etablerte med virkning fra 1. juli 1974, og som knytter SDR's verdi til utviklingen av markeds-kursen for de viktigste valutaer, herunder tre av de nordiske. Hvis Valutafondet endrer disse reglene, avgjør Styret hvorvidt de nye regler skal nyttes av Banken.

Bankens grunnfond skaffes til veie av de deltakende stater. Grunnfondet er fra starten foreslått satt til 400 millioner SDR. Dette skulle i innledningsfasen gi Banken tilstrekkelig arbeidskapital og et godt grunnlag for å reise midler på de internasjonale kapitalmarkeder. Det er forutsetningen at størrelsen på grunnfondet tas opp til vurdering med passende mellomrom i lys av Bankens utlånsvirksomhet og de erfaringer en oppnår ved opplåning på kapitalmarkedene. Nordisk Ministerråd treffer i tilfelle beslutningen om forhøyelse av grunnfondet etter innstilling fra Bankens styre.

Av grunnfondet skal bare en fjerdedel innbetales. Den ikke innbetalte del tjener som en statlig garanti for Bankens forpliktelser. Grunnfondet danner også basis for Bankens utlån og garantiforpliktelser, idet disse ikke kan overstige 250 prosent av grunnfondet.

Grunnfondet bør fordeles på de kontraherende parter i et forhold som tilsvarer forholdet mellom deres nasjonalprodukter. Fordelingen er forutsatt å skje etter den fordelingsnøkkel for felles nordisk finansiering som er fastsatt av Nordisk Ministerråd, og som revideres hvert tredje år på grunnlag av utviklingen i landenes nasjonalprodukter. Den nåværende fordelingsnøkkel med 45 prosent på Sverige, 22 prosent på Danmark, 16 prosent på Finland og Norge og 1 prosent på Island, gjelder fra 1. januar 1974.

Ved eventuell senere forhøyelse av grunnfondet bør forhøyelsen fordeles på de 5 stater etter den fordelingsnøkkel Ministerrådet til enhver tid har fastsatt. Det finner imidlertid ikke sted noen justering av den tidligere innbetalte del av grunnfondet ved senere endringer av fordelingsnøkkelen.

Hvert enkelt land stiller en fjerdedel av det i grunnfondet tegnede beløp til rådighet for Banken i tre like store deler, 2, 14 og 26 måneder etter at avtalen trer i kraft. Banken innkrever disse midlene etter hvert som det er behov for dem. Dette innebærer at verdien av den del av grunnfondet som står til rådighet for Banken, opprettholdes i forhold til SDR. Når midlene overføres til Banken, skjer det på basis av den dagjeldende kurs for SDR.

Hvis Styret finner det nødvendig å innkreve mer enn en fjerdedel av den tegnede kapital for å møte Bankens gjeldsforpliktelser, skal denne kapital innkreves i samme forhold som landenes andel av det samlede grunnfond (opprinnelig del + eventuell forhøyelse).

Opplåning og plassering av midler (Vedtektenes § 5 og § 7 b)

Banken skaffer seg utlånskapital ved låneopptak både i og utenfor de nordiske land. Den del av grunnfondet som er innbetalt, kan også lånes ut. Låneopptak og plassering av midler i et nordisk land må skje i forståelse med vedkommende lands myndigheter og med samtykke av disse om det kreves i landets lovgivning. Banken bør likeledes holde kontakt med de nordiske lands kompetente myndigheter når det gjelder låneopptak i utlandet. Låneopptak skjer uten særskilt garanti fra medlemslandene, men den ikke innbetalte del av grunnfondet vil tjene som en garantikapital for Bankens forpliktelser.

Administrasjon (Vedtektenes §§ 10—12).

Banken skal ha et styre, en administrerende direktør, samt det nødvendige øvrige personale.

Styret består av 2 medlemmer fra hvert land, som utpekes av regjeringene. Formannsstillingen veksler mellom landene. Hvis begge representantene for minst to land går imot et forslag, vil det ikke kunne vedtas. Hvis det er nødvendig for styret å fatte et raskt vedtak, for eksempel ved låneopptak, kan dette skje skriftlig uten at styret samles.

Administrerende direktør skal være ansvarlig overfor Bankens styre. Styret skal utarbeide arbeidsinstruks for administrerende direktør. Han utnevnes på åremål, og det er anledning til gjenutnevning.

Øvrige bestemmelser (Avtalens Art. 4—7, Vedtektenes § 13 og § 14)

Det skal etableres en kontrollkomité med én representant fra hvert av de fem land. Kontrollkomitéen skal være et uavhengig organ som skal påse at Banken drives i samsvar med vedtektene, samt være ansvarlig for revisjonen. Kontrollkomitéen utpekes av Nordisk Ministerråd og skal også avgi rapport til Ministerrådet.

Banken skal være unntatt for betalingsrestriksjoner og kredittpolitiske tiltak som hindrer eller vanskeliggjør oppfyllelse av noen del av Bankens forpliktelser. Dette innebærer at valuta- eller kredittrestriksjoner i noen av medlemslandene ikke vil kunne hindre Banken i å oppfylle sine allerede inngåtte avtaler.

En har ikke tatt stilling til hvor Bankens hovedsete bør ligge.

Det land hvor hovedsetet blir lagt, bør ikke få særskilte skattemessige fordeler av Banken. Av den grunn bør Banken fritas for inntektskatter, samt gebyrer og stempelavgifter som pålegges Banken ved dens låneopptak. Derimot må Bankens låntakere betale gebyrer og stempelavgifter på vanlig måte i det land hvor de er hjemmehørende.

I samsvar med avtalen mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om de ansattes rettsstilling ved nordiske institusjoner av 31. januar 1974, artikkel 7, forutsettes at Ministerrådet tar stilling til om og i hvilken utstrekning avtalen skal gjelde Bankens personale.

Ministerrådet kan beslutte at Banken skal gå i likvidasjon. Ved en eventuell likvidasjon utpeker Ministerrådet de personer som skal forestå avviklingen. I vedtektene er tatt inn bestemmelser som sikrer Bankens kreditorer. Et eventuelt overskudd eller underskudd i Banken skal fordeles mellom medlemslandene i forhold til deres samlede andel av grunnfondet, altså ikke etter den for tiden gjeldende fordelingsnøkkel for felles nordisk finansiering.

Et medlemsland kan si opp avtalen og må da gi beskjed til regjeringen i det land hvor avtalen er deponert og Banken har sitt hovedsete. Nordisk Ministerråd treffer i tilfelle beslutning om Banken skal gå i likvidasjon i samsvar med ovenstående regler, eller om den skal fortsette uten det oppsiende medlem. I det sistnevnte tilfellet skal Ministerrådet fastlegge fremgangsmåten for avviklingen av mellomværendet mellom Banken og det uttredende medlemsland. Oppsigelsen kan bare tre i kraft ved utgangen av et kalenderår og tidligst 12 måneder etter at oppsigelsen fant sted. Det uttredende land skal hefte på like fot med de andre medlemsland for de forpliktelser Banken påtar seg inntil oppsigelsen trer i kraft.

Avtalen forutsettes utferdiget på de fem nordiske språk hvis tekster alle har samme gyldighet. Nå utarbeidete utkast foreligger kun på norsk.

Avtalen og vedtektene foreslås å tre i kraft den dag Ministerrådet bestemmer, etter at ratifikasjonsprosessen er avsluttet. Tidspunktet vil avhenge av de praktiske spørsmål i forbindelse med etableringen. Den første del av grunnfondet skal stilles til disposisjon 2 måneder etter ikrafttreddelsen.

*BILAGA 1***Avtale om etablering av Den nordiske investeringsbank**

Danmarks, Finlands, Islands, Norges og Sveriges regjeringer,
som vil styrke og ytterligere utbygge samarbeidet mellom de nordiske
land,

har inngått følgende avtale:

Artikkel 1

Det opprettes en bank, Den nordiske investeringsbank, heretter kalt Banken, som har til formål å gi lån og stille garantier på bankmessige vilkår og i samsvar med samfunnsøkonomiske hensyn med sikte på gjennomføring av investeringsprosjekter og eksport av nordisk interesse.

Banken skal ha status som juridisk person.

Artikkel 2

Bankens virksomhet skal drives i samsvar med de vedtekter som er vedlagt denne avtale. Disse vedtekter kan endres etter beslutning av Nordisk Ministerråd; likevel ikke slik at eksisterende kreditorers sikkerhet forringes.

Artikkel 3

Bankens grunnfond skaffes til veie av de kontraherende parter. Forhøyelse av grunnfondet skjer ved beslutning av Nordisk Ministerråd etter innstilling fra Bankens styre.

Grunnfondets størrelse, mulige forhøyelse og fordeling mellom de deltakende land er omtalt i vedtektenes § 2.

Artikkel 4

Bankens hovedsete skal være i

Artikkel 5

Banken skal i hver og en av de stater som er part i avtalen, gis samme rettsstilling som innenlandske juridiske personer med virksomhet som kan sammenliknes med den som Banken driver.

Banken skal være unntatt for betalingsrestriksjoner og kredittpolitiske tiltak som hindrer eller vanskeliggjør oppfyllelsen av noen del av Bankens forpliktelser.

Bankens aktiva og inntekter skal være fritatt for all direkte beskatning.

Banken skal være fritatt for stempelavgifter og gebyrer til det offent-

lige ved låneavtaler hvor Banken er debitor. Er slike gebyrer pålagt, skal de på anmodning refunderes.

Artikkel 6

Nordisk Ministerråd kan beslutte at Banken skal gå i likvidasjon etter den fremgangsmåte som er fastsatt i vedtektenes § 14.

Artikkel 7

Et medlemsland kan si opp avtalen ved å avgi en erklæring herom til den regjering som straks underretter Nordisk Ministerråd og Bankens styre. Oppsigelsen trer i kraft tidligst ved utgangen av det regnskapsår som følger etter det år hvor oppsigelsen fant sted.

Treffer Nordisk Ministerråd etter mottakelsen av oppsigelsen ikke beslutning om Bankens likvidasjon, fastsetter det senest innen oppsigelsen trer i kraft fremgangsmåten for avviklingen av mellomværendet mellom Banken og det uttredende medlemsland. Det skal herved sikres at det uttredende land fortsatt hefter på like fot med de øvrige parter for de av Bankens forpliktelser som eksisterte ved vedkommende lands uttreden.

Artikkel 8

Denne avtale skal ratifiseres, og ratifikasjonsdokumentene snarest mulig deponeres i

Avtalen skal deponeres i og bekreftede avskrifter skal av den regjering sendes alle de kontraherende parter.

Avtalen og de i artikkel 2 omhandlede vedtekter trer i kraft den dag Nordisk Ministerråd beslutter, etter at samtlige kontraherende staters ratifikasjonsdokumenter er deponert.

Til bekreftelse av dette har de fem lands representanter etter å ha fremlagt behørig fullmakter, undertegnet denne avtalen.

Utferdiget i et eksemplar på dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk, hvilke tekster alle har samme gyldighet, i den

*BILAGA 2***Vedtekter for Den nordiske investeringsbank**

Danmarks, Finlands, Islands, Norges og Sveriges regjeringer har ved avtale av _____ besluttet å opprette en nordisk investeringsbank. For investeringsbanken gjelder følgende bestemmelser:

Formål

§ 1

Den nordiske investeringsbank, heretter kalt Banken, har til formål å gi lån og stille garantier på bankmessige vilkår og i samsvar med samfunnsøkonomiske hensyn med sikte på gjennomføring av investeringsprosjekter og eksport av nordisk interesse.

Kapital

§ 2

Bankens grunnfond beløper seg til 400 millioner SDR.

SDR defineres i henhold til de verdsettingsregler som Valutafondet etablerte med virkning fra 1. juli 1974.

Hvis disse verdsettingsregler endres, avgjør Styret hvorvidt Banken skal nytte de nye regler.

I grunnfondet tegner den danske stat seg for 88 millioner SDR, den finske stat seg for 64 millioner SDR, den islandske stat seg for 4 millioner SDR, den norske stat seg for 64 millioner SDR og den svenske stat seg for 180 millioner SDR.

Forhøyelse av grunnfondet skjer ved beslutning av Nordisk Ministerråd etter innstilling fra Bankens styre. Fordelingen av grunnfondsforhøyelsen på landene skjer på basis av den til enhver tid av Nordisk Ministerråd fastsatte fordelingsnøkkel for felles nordisk finansiering.

§ 3

Hver kontraherende part stiller en fjerdedel av det i grunnfondet tegnede beløp til rådighet for Banken i tre like store deler, 2, 14 og 26 måneder etter disse vedtekters ikrafttreden. Innbetalingene skjer etter krav fra Banken.

Den resterende del av den tegnede kapital innkreves i den grad Styret finner det nødvendig for å møte Bankens gjeldsforpliktelser.

§ 4

De i § 3 nevnte innbetalinger skjer i de respektive lands nasjonale valutaer eller i annen konvertibel valuta på basis av kursen for SDR på innbetalingstidspunktene.

§ 5

Banken skaffer kapital til utlån gjennom låneopptak såvel i som utenfor de fem stater.

Også den i henhold til § 3 innbetalte kapital kan benyttes til utlån.

Virksomhet

§ 6

Banken kan gi lån og garantier inntil et samlet beløp som svarer til 250 prosent av grunnfondet.

For yting av lån eller garanti bør stilles betryggende sikkerhet for riktig oppfyllelse, såfremt nødvendig sikkerhet etter omstendighetene ikke likevel anses å foreligge.

Banken kan videre treffe slike andre disposisjoner som har sammenheng med dens virksomhet, og som er nødvendige eller ønskelige for å fremme dens formål.

Banken bør samarbeide med andre kredittinstitusjoner og vedkommende offentlige og private organer.

§ 7

Bankens virksomhet drives etter de i § 1 fastlagte prinsipper og i overensstemmelse med følgende retningslinjer:

a) Lån og garantier bør ikke gis hvis lån- eller garantitakers stat motsetter seg dette.

b) Opptak av lån og plassering av midler i de nordiske land finner sted i forståelse med vedkommende lands myndigheter.

c) Banken skal i sin virksomhet tilstrebe et slikt overskudd at fondsdannelse og rimelig forrentning av den i henhold til § 3 innbetalte kapital muliggjøres.

d) Banken kan under særlige omstendigheter erverve aksjer for å unngå tap.

e) Banken skal i så stor utstrekning som praktisk mulig sikre seg mot valutakursrisiko.

§ 8

Bankens overskudd overføres til reservefondet inntil dette har nådd et beløp som tilsvarende 10 prosent av grunnfondet. Deretter treffer Nordisk Ministerråd beslutning om fordeling av overskuddet mellom reservefondet og som utbytte på grunnfondet etter forslag fra Styret.

§ 9

Bankens regnskap føres i SDR. Regnskapsåret følger kalenderåret.

Bankens årsrapport og regnskap skal oversendes Nordisk Ministerråd.

Administrasjon

§ 10

Banken har et styre, en administrerende direktør og det øvrige personale som er nødvendig for at virksomheten skal kunne drives.

§ 11

Styret utøver samtlige av Bankens beføyelser, men kan i den grad det finnes hensiktsmessig, overlate dem til direktøren.

Styret består av 10 medlemmer, hvorav hver stat utpeker 2 medlemmer for en periode av høyst 4 år. Hvert stat utpeker videre, etter samme prinsipper, en varamann for hvert medlem.

Styret velger for en periode av 2 år en formann og en viseformann. Formannsstillingen og viseformannsstillingen veksler mellom representanter for landene.

Styret trer sammen når formannen bestemmer det, eller når minst 2 styremedlemmer eller direktøren ber om det.

Styret er beslutningsdyktig når minst 8 medlemmer eller stemmeberettigede varamenn deltar. Hvert medlem har én stemme; en varamann er bare stemmeberettiget i medlemmets fravær. Som Styrets beslutning gjelder det standpunkt som minst 7 av de stemmeberettigede gir sin tilslutning. Beslutning kan også tas ved skriftlig prosedyre.

§ 12

Administrerende direktør forestår Bankens løpende virksomhet og skal følge de retningslinjer og pålegg som Styret har gitt.

Direktøren utpekes av Styret for et tidsrom av høyst 5 år av gangen. Han må ikke være medlem av eller varamann til Styret, men deltar i styremøtene uten stemmerett.

Ved opptakelse og bevilgning av lån tegnes Banken av et medlem av Styret og direktøren, eller i hans fravær den Styret bemyndiger. I andre tilfelle tegnes Banken av direktøren eller den Styret bemyndiger.

Øvrige bestemmelser

§ 13

Det etableres en kontrollkomité bestående av én representant fra hvert land som utpekes av og avgir rapport til Nordisk Ministerråd. Komitéens oppgave er å kontrollere at Banken drives i samsvar med vedtektenes. Kontrollkomitéen er også ansvarlig for revisjonen.

§ 14

Dersom Nordisk Ministerråd beslutter at Banken skal gå i likvidasjon, utpeker Ministerrådet de personer som skal forestå avviklingen.

Medlemslandene hefter for Bankens forpliktelser med den ikke innbetalte del av grunnfondet inntil samtlige forpliktelser overfor kredito-

rene er dekket. Før dette er skjedd, kan ingen del av Bankens innbetalte grunnfond eller reservefond utbetales medlemslandene. Et eventuelt overskudd eller underskudd i Banken fordeles på medlemslandene i forhold til deres samlede andel av grunnfondet.

BILAGA 3

Yttranden över ministerrådsförslaget

Nordens fackliga samorganisation — NFS:

De nordiska fackliga organisationerna har sedan lång tid tillbaka arbetat för att främja ett ökat samarbete mellan de nordiska länderna inom exempelvis ekonomisk politik, näringspolitik och arbetsmarknads- politik. NFS anser att de senaste årens internationella utveckling gjort det än mer angeläget att utvidga de nordiska ländernas ekonomiska och näringspolitiska samarbete genom att en nordisk investeringsbank som drivs enligt bankmässiga principer inrättas. Syftet bör vara att dels lösa vissa närliggande finansieringsproblem men dels även att på sikt främja det allmänna ekonomiska och näringspolitiska samarbetet i Norden. Det är angeläget att banken kan påbörja sin verksamhet snarast möjligt.

En förutsättning för att banken på sikt skall uppnå bästa möjliga resultat är emellertid att sådana investeringsbeslut undviks som innebär ekonomiska risker t. ex. genom att låntagaren inte tillämpar gällande arbetsmarknadsregler och konflikter därigenom uppstår. Detta kan undvikas genom att de fackliga organisationerna i Norden ges rätt att utse en medlem i bankens styrelse. NFS kräver därför att få tillsätta en elfte medlem samt suppleant för denna i investeringsbankens styrelse.

Stockholm den 15 september 1975

Nordens fackliga samorganisation

Richard Traelnes
Generalsekreterare

Nordel — Organ for nordisk elkraftsamarbeid:

— — — Under behandlingen fremkom synspunkter fra de enkelte lands representanter, ut fra de forskjellige organisasjonsforhold for elforsyningen i landene og de derav følgende ulikheter når det gjelder finansieringen. Det henvises her til den oversikt over elforsyningens oppbygging i de nordiske land, som finnes i Embetsmannskomiteéns rapport til Nordisk Ministerråd: "Nordisk energisamarbejde" (NU 1974: 26), side 78—86. Her er blant annet Nordelsamarbeidet omtalt på side 79.

Med fristen 15. september 1975 har det vært kort tid til behandling av

saken, men Nordels formann fikk på møtet 28. august i oppdrag å gi en uttalelse. Vi vil da gjerne få komme med følgende synspunkter, men gjør oppmerksom på at uttalelsen ikke er formelt forelagt alle Nordels medlemmer.

Nordel har særlig festet seg ved følgende formuleringer i Ministerrådsforslaget av 19. juni 1975:

2. setning:

Statsministrarna uttalade att en sådan bank kan bli ett värdefullt supplement till existerande kreditinstitut vid finansiering av investeringsprojekt och export av nordiskt intresse.

Nest siste setning:

”— — står de nordiska länderna nu inför stora behov av investeringar; flera av länderna är för finansiering härav beroende av snar kapitaltillförsel utifrån.”

Videre er det i den fullstendige tekst spesielt omtalt kraftverksprosjekter:

Banken bør også kunne medvirke til finansiering av prosjekt som direkte bare er knyttet til ett land, når prosjektet har betydelige positive virkninger til gagn for andre nordiske land. Dette vil for eksempel kunne være tilfelle ved kraftverksprosjekter, hvor den nye enheten inngår i et felles kraftforsyningsnett.

Det bør muligens nevnes at blant de synspunkter som fremkom under diskusjonen på Nordels møte 28. august var følgende spørsmål:

1. Om en sådan bank kan skaffe ”nye penger”, eller om den bare betyr en annen kanalisering innen et stramt lånemarked.

2. Spesielt i Norge og Sverige finansieres en stor del av kraftutbyggingen ved bevilgninger over statsbudsjettet, hvor en ny lånemulighet for enkeltprosjekter da ikke får noen spesiell betydning.

For spørsmål 1. har vi festet oss ved at det tales om *kapitaltilførsel utenfra*, og at det dermed nettopp skulle være håp om å skape nye finansieringsmuligheter i lokal valuta for investeringsprosjekter av felles nordisk interesse, som ellers ville måtte delfinansieres i fremmed valuta av de enkelte nordiske samarbeidsparter. Vi nevner her som typeeksempel kabelforbindelsen Norge—Jylland, som det kunne vært naturlig å søke finansiert hos en nordisk investeringsbank. Det er her tale om en meget stor investering, ca. 500 mill. n. kr., som ventes å få tilsvarende stor betydning i det nordiske elkraftsamarbeid.

For spørsmål 2. er situasjonen likevel den at en stor del av investeringene i elkraftsektoren selv i Sverige og Norge finansieres over lånemarkedet, dette gjelder også interessentskap hvor staten er medeier. Spesielle prosjekter, som eksemplet forbindelsen Norge—Jylland, ville ligge til rette for finansiering ved lån i en nordisk investeringsbank, eventuelt ved at det ble dannet et interessentskap som sto som låntaker.

Nordel har, etter overveielse av det foran refererte fra Ministerrådsforslaget, kommet frem til den oppfatning at en nordisk investeringsbank kan få betydning nettopp for den sterkt kapitalkrevende elkraftforsyning. Vi vil her peke på at foruten iøynefallende prosjekter som ledningsforbindelser mellom landene, kunne det komme på tale å søke eventuelle større kraftutbyggingsprosjekter finansiert gjennom banken. Det henvises til at kraftverksprosjekter er spesielt nevnt i det foran siterte avsnitt fra forslaget side 3, og til at alle nye kraftverksenheter inngår i det felles nordiske samkjøringsnett og således indirekte får betydning for flere land.

Vi håper at disse våre synspunkter kan være til nytte ved sakens videre behandling, og står gjerne videre til tjeneste om det ønskes.

Oslo, 18. september 1975

Nordel

Sig. Aalefjær

Nordisk Andelsforbund (NAF):

— — — skal det meddeles, at NAF og dets medlemsorganisationer kan støtte det fremlagte forslag i prinsippet.

Der er ved vurderingen af forslaget lagt vægt på, at den påtænkte bank skal kunne optræde som alternativ finansieringskilde til investeringer af fællesnordisk karakter. Det er medlemsorganisationernes erfaring, at der er behov for en sådan overnational finansieringsmulighed, når fællesnordiske projekter, der har til formål at skabe mulighed for bl. a. strukturrationalisering, skal nyde fremme. Der er endvidere lagt vægt på, at investeringsbanken ved låneoptagning på det internationale kapitalmarked må forventes at kunne fremlægge lånetilbud netop på internationale betingelser og derved mulliggøre, at investeringsrenten bliver på samme niveau som den, der gælder for projekter gennemført på international basis.

For at bankens berettigelse som løftestang i nordiske projekter kan komme til udtryk på en meget klar måde, bør det fremgå, at den kan indgå i mere risikofyldte engagementer end eksisterende penge- og finansieringsinstitutter normalt gør.

Til detaljerne skal anføres det ønskelige i, at der i bankens kontrolorganer indlægges mulighed for repræsentation fra de organisationer, der arbejder på fællesnordisk plan.

København, den 7. oktober 1975

Nordisk Andelsforbund

Lars Lundin

D a n m a r k**Danmarks Havfiskeriforening:**

— — — meddele, at foreningen ikke har nogen bemærkninger til det i Nordisk Råd rejste forslag og ser gerne, at tanken om oprettelse af en sådan investeringsbank realiseres.

Esbjerg, den 22. august 1975

P. f. v.

L. Tørnæs
Formand

H. Gyldenlev
Sekretær

Grosserer-Societetet:

Oprettelse af en fælles nordisk investeringsbank synes ganske overflødig og ubegrundet, da en sådan banks formål bør være at fremme fælles økonomiske målsætninger, vedtaget af den gruppe lande, som opretter banken. Da de nordiske lande aldrig har kunnet enes om nogen fælles politik på det økonomiske område, savnes derfor enhver fornuftig begrundelse for oprettelse af den påtænkte investeringsbank.

Et diffust og vanskelig definerbart begreb som "nordisk interesse" er et alt for løst grundlag at bygge en sådan bankvirksomhed på og indebærer risiko for vilkårlighed og favorisering af særinteresser i forbindelse med bankens udlånsvirksomhed.

Da de private banker på udmærket vis tilfredsstillere de almindelige behov på lånemarkederne i de nordiske lande, vil investeringsbanken ej heller få betydning som supplement til disse bankers virksomhed.

Af disse grunde må Grosserer-Societetet tage afstand fra dette projekt, som først og fremmest synes at skulle tjene som politisk kosmetik med det formål at tilsløre en manglende vilje til reelt økonomisk samarbejde mellem de nordiske lande.

København, den 16. september 1975

Grosserer-Societetet

E. b.

Niels Kristoffersen
Sekretær

Industrirådet:

Idet Industrirådet skal afstå fra at vurdere forslaget politiske perspektiver, har Industrirådet indskrænket sig til at bedømme spørgsmå-

let om en nordisk investeringsbank ud fra dette forslags egnethed til at gavne de nordiske industriers samlede kapitalforsyning.

Industrirådet har lejlighedsvis påpeget en række finansieringsproblemer for dansk industri. Sådanne problemer har primært haft deres baggrund i en utilstrækkelig indtjening samt en efter Industrirådets opfattelse skæv vægtfordeling mellem penge- og finanspolitikken i Danmark. Forslaget om oprettelsen af en nordisk investeringsbank indeholder næppe elementer, der kan forventes at ville afhjælpe disse forhold.

Industrirådet er ikke bekendt med tilfælde, hvor investerings- eller eksportprojekter af fælles nordisk interesse har måttet skrinlægges som følge af manglende finansieringsmuligheder, og selv om den fortsatte udbygning af kapitalapparatet i de nordiske lande fremover kan tænkes at blive mere kapitalkrævende end hidtil foretagne investeringer, er det et spørgsmål, om nye institutioner bedre end de eksisterende vil kunne tjene industriens finansieringsbehov. Det må i denne forbindelse anses for usikkert, om oprettelsen af den foreslåede investeringsbank vil kunne forøge den samlede tilgang af kapital fra de internationale kapitalmarkeder til de nordiske lande. Det forekommer heller ikke sandsynligt, at en nordisk investeringsbank vil kunne tilbyde lån på gunstigere vilkår, end der under de nugældende institutionelle forhold vil kunne opnås for projekter af den art, der er tænkt finansieret af en fællesnordisk bank.

Heller ikke samtaler med industriforbundene i de øvrige nordiske lande har tydet på eksistensen af mangler i de nuværende finansieringsmuligheder, der ville kunne afhjælpes gennem oprettelsen af den foreslåede investeringsbank.

På denne baggrund må Industrirådet betvivle, at der ud fra en kapitalbrugersynsvinkel er grundlag for at anbefale oprettelsen af den foreslåede institution.

København, den 17. september 1975

Ove Munch

Danske Elværkers Forening hänvisar i skrivelse den 21 augusti till yttrande från Nordel (se ovan).

Håndværksrådet:

Rådet har ikke for nærværende bemærkninger eller supplerende oplysninger til forslaget om oprettelse af en nordisk investeringsbank.

København, den 15. september 1975

P. r. v.

Steffen Preuss

Danmarks Rederiforening:

— — — udtale sin interesse for etableringen af en nordisk investeringsbank, men vi har ikke for nærværende bemærkninger til forslaget's enkeltheder.

København, den 18. september 1975

Danmarks Rederiforening

P. d. v.

Jørgen Holck

Den danske Bankforening:

Af forslaget fremgår det, at dannelsen af en nordisk investeringsbank skal have til formål at udbygge de nordiske landes produktionsapparat samt øge eksporten, idet en nordisk investeringsbank igennem kapital skaffet til veje på de internationale og/eller nordiske kapitalmarkeder vil kunne bidrage til at finansiere investerings- og eksportprojekter af fælles nordisk interesse.

Bankforeningen skal i denne anledning påpege, at der hidtil er foregået et betydningsfuldt bankmæssigt samarbejde mellem forretningsbankerne i Sverige, Norge, Finland og Danmark. Dette banksamarbejde omfatter bankenheder, som sammenlagt er af en særdeles betragtelig størrelsesorden også set i en international sammenhæng, og der er al mulig grund til at antage, at en yderligere udvidelse af det private banksamarbejde, bl. a. med henblik på løsningen af særlig store opgaver, vil finde sted i takt med udvidelsen af det økonomiske samarbejde mellem de nordiske lande.

At den foreslåede nordiske investeringsbank skulle være bedre egnet end de private banker og de øvrige bestående kreditinstitutioner til at forestå kanaliseringen af de indenlandske henholdsvis internordiske kapitalressourcer til en sund erhvervsmæssig udvikling forekommer usandsynligt.

Hvad specielt forholdene i Danmark angår, skal vi påpege, at det private banksystem her i landet har været i stand til at finansiere erhvervslivets investeringer under den kraftige ekspansion i 60'erne og i begyndelsen af 70'erne, dels gennem bankernes egne udlån, dels gennem de ved bankernes mellemkomst oprettede finansieringsinstitutter og reallånefonde og dels ved formidlingen af erhvervssektorens udlandslån. De begrænsninger, som banksystemet har været pålagt i sin finansieringsvirksomhed i kraft af udlånsloft o. l., har haft deres begrundelse i generelle pengepolitiske hensyn, og sådanne reguleringer måtte en nordisk investeringsbank også formodes at skulle respektere.

Når det nævnes i forslaget, at den nordiske investeringsbank skal kunne optage lån på det internationale marked, er dette måske i nogen grad båret af en antagelse af, at man herigennem vil kunne forbedre mulighederne for tilførsel af udenlandsk kapital til de nordiske lande. Heroverfor vil vi gerne anføre, at de private banker i de nordiske lande er meget aktive deltagere i lånetransaktioner på de internationale kapitalmarkeder. Her i landet har bankerne i de senere år som bekendt i meget betydeligt omfang formidlet hjemtagelsen af erhvervslivets udlånslån, og vi nærer ingen tvivl om, at de private banker i de nordiske lande vil være i stand til at formidle den kapitaltilførsel fra udlandet, som anses for ønskelig og forsvarlig.

Herved bemærkes også, at en nordisk investeringsbank næppe vil kunne rejse midler på det internationale kapitalmarked, medmindre et konsortium hertil etableres med private banker. Hertil kommer, at de danske banker som bekendt gennem årene har haft et fortrinligt samarbejde med den danske stat og danske kommuner om optagelse af større lån i udlandet; Bankforeningen finder, at den form for samarbejde, der herved er etableret, kan være velegnet også ved løsningen af opgaver af den art, der tænkes henlagt under den eventuelle nordiske investeringsbank, når samarbejdet udvides i nordisk regie.

I det fremsatte forslag fastslås, at investeringsbanken skal drives i overensstemmelse med bankmæssige principper. I overensstemmelse med, hvad vi har udtalt i anledning af tidligere tilsvarende forslag, tillægger vi en sådan udtalelse stor betydning, men finder det betænkeligt, at begrundelsen tilsyneladende alene er hensynet til bankens kreditværdighed på det internationale kapitalmarked. Efter vor opfattelse røres der ved denne udtalelse ved noget helt centralt: drives bankens udlånsvirksomhed ikke fuldt ud i overensstemmelse med sunde økonomiske — bankmæssige — principper, vil den være yderst farlig og skadelig for den økonomiske udvikling i landene.

I bemærkningerne til ministerrådsforslaget omtales, at den ny energisituation gør det nødvendigt både at øge eksporten for at kunne betale for den dyrere importerede energi og at gøre landene mindre afhængige af energiimport. I denne sammenhæng omtales, at mange af de investeringsprojekter, som kan blive aktuelle, vil kræve kreditter af en sådan størrelse, at det kan blive vanskeligt at få dem finansieret gennem ordinære kanaler. Vi må i denne sammenhæng gøre opmærksom på, at der ikke os bekendt har forekommet internordiske investeringsprojekter, som ikke har kunnet finansieres gennem de bestående kreditinstitutioner, være sig pengeinstitutter eller andre. Det er heller ikke sandsynligt, at situationen vil være anderledes i fremtiden, selv om der måtte blive tale om projekter med tilknytning til flere lande eller projekter, som måtte kræve kreditbeløb af en betydelig størrelsesorden. Der bør i denne sam-

menhæng erindres om det af danske banker tidligere givne tilsagn om at medvirke ved finansieringen f. eks. af en Storebæltsbro.

Med hensyn til eksportfinansiering siges i bemærkningerne, at det bør være en forudsætning for et engagement fra den nordiske investeringsbanks side, at leverancen dels gælder et afgrænset projekt og dels berører mindst to af landene. Også sådanne projekter ville kunne finansieres på traditionel måde gennem et samarbejde mellem de private banker. I øvrigt tages der hverken i bemærkningerne eller i forslaget stilling til det måske vanskeligste spørgsmål i forbindelse med finansieringen af internationale projekter, nemlig kurssikringsproblemet.

Vi har bemærket, at der i det nu fremsatte forslag ikke er medtaget en bestemmelse svarende til § 7 a i udkastet til "Vedtægter for Den nordiske Investeringsbank" fra 1969 (Nordek-forslaget). Bestemmelsen var sålydende: "Lån og garantier bør i første række bevilges i den udstrækning, tilstrækkelige midler ikke er tilgængelige på normale vilkår fra andre kreditinstitutioner".

Hvad specielt forholdene i Danmark angår, skal vi pege på, at Danmark som følge af sit medlemskab af EF allerede har opnået mulighed for at optage lån i den europæiske investeringsbank til visse erhvervsfremmende projekter. Hertil kommer de yderligere finansieringsmuligheder, som allerede i dag kan etableres direkte på Kommissionens foranledning, og de yderligere finansieringsmuligheder, som via Euratom snarest må forventes etableret ved finansiering af atomkraftværker. Endelig skal peges på det af Kommissionen for nylig fremsatte forslag om etablering af en europæisk eksportbank, som kan forventes etableret allerede i 1976.

I overvejelserne af forslaget bør tillige indgå det forhold, at Danmark også i de nærmeste år som følge af betalingsbalanceproblematikken må påregnes at skulle optage betydelige lån på det internationale marked. Man kan på denne baggrund ikke ganske bortse fra risikoen for, at Danmarks egne lånemuligheder begrænses, hvis vi samtidig optræder som låntagere på det internationale kapitalmarked som deltagere i en nordisk investeringsbank — navnlig såfremt Danmarks andel af de gennem investeringsbanken tilvejebragte lånemidler bliver uforholdsmæssigt ringere end de andre nordiske landes andele. Herved skal peges på det investeringsbehov ved udlandsfinansiering, som Norge og Sverige må forventes at få i de kommende år.

Bankforeningen har tidligere udtalt sig i anledning af fremsatte forslag om oprettelsen af en nordisk investeringsbank. Vi kan henvise til Bankforeningens skrivelse af 2. september 1963 til Nordisk Råd og til vor skrivelse af 19. februar 1969 til daværende markeds- og økonomiminister P. Nyboe Andersen (*Bihang 1 och 2*).

Under henvisning til det ovenfor anførte og til tidligere fremsatte

udtalelser skal Bankforeningen fraråde oprettelsen af en nordisk investeringsbank.

København, den 9. september 1975

S. O. Sørensen

A. Skjoldager

BIHANG 1

Skrivelse till Nordiska rådet från Den danske Bankforening angående Sak A 21/1964 om inrättande av en nordisk investeringsbank

— — — tillader fællesrepræsentationen sig i besvarelse heraf at anføre, at der ikke i medlemsforslaget er angivet særlige områder eller foreligger eksempler på sådanne i forslaget nævnte projekter, der kræver bistand fra en nordisk investeringsbank, og at det heller ikke er særligt sandsynligt, at der kan fremkomme projekter, som viser sig særligt egnede til at blive finansieret af en nordisk investeringsbank.

Efter bankernes opfattelse er der gennem den liberalisering, der i de senere år er sket ude i verden af kapitalbevægelserne, i øvrigt skabt så gode muligheder for at fremskaffe finansiering af sådanne projekter såvel som af andre opgaver, at det synes ganske overflødigt at oprette en særlig nordisk investeringsbank hertil.

Sådanne finansieringsopgaver vil kunne løses af de eksisterende finansieringsorganer, og der vil næppe gennem etablering af en nordisk investeringsbank blive skabt bedre muligheder for at tilføre mere udenlandsk kapital til de nordiske lande.

København, den 2. september 1963

Henning Hoffmann

Carl E. Sørensen

BIHANG 2

Skrivelse till Markeds- og økonomiministeren i Danmark från Den danske Bankforening angående en ämbetsmannarapport om ett utvidgat nordisk ekonomiskt samarbete

— — — har haft lejlighed til at gennemgå den af et nordisk embedsmandsudvalg afgivne foreløbige rapport om et udvidet nordisk økonomisk samarbejde og tillader sig at fremkomme med følgende bemærkninger med henblik på de i rapporten omhandlede problemer, der især berører bankerne.

Fællesrepræsentationen kan tiltræde de i embedsmandsrapporten fremførte synspunkter, ifølge hvilke en frigørelse af kapitalbevægelserne i Norden, såfremt den skal have praktisk betydning, må gælde områder, som dækkes af reglerne under OECD's kapitalliberaliseringskode, og at der derfor kan opstå problemer med hensyn til de nordiske landes reservationer i forhold til de generelle OECD-bestemmelser. Disse spørgsmål bør som påpeget af embedsmændene tages op til forhandling med OECD.

I øvrigt kan fællesrepræsentationen tilslutte sig ønskerne om en frigørelse af kapitalbevægelser inden for Norden, idet en sådan frigørelse må siges at være en forudsætning for gennemførelse af en videregående økonomisk integration mellem de nordiske lande. En umiddelbar frigørelse af porteføljeinvesteringer vil vel som påpeget af embedsmændene kunne medføre forstyrrelser i de etablerede kapitalmarkedsforhold, og en liberalisering af denne art må forudsætte, at der er tilvejebragt en vis indbyrdes tilnærmelse af vilkårene på de nordiske kapitalmarkeder. På den anden side er det fællesrepræsentationens overbevisning, at det uden en virkelig sammensmeltning af landenes kapitalmarkeder ikke vil være muligt at nå de opstillede mål.

Vedrørende et nordisk finansieringssamarbejde foreslår embedsmændene oprettet et fællesnordisk finansieringsinstitut bestående bl. a. af en investeringsbank og en almindelig fond.

Med hensyn til den foreslåede investeringsbank skal fællesrepræsentationen påpege, at der hidtil er foregået et betydningsfuldt finansielt samarbejde mellem forretningsbankerne i Sverige, Norge, Finland og Danmark. Dette banksamarbejde omfatter bankenheder, som sammenlagt er af en særdeles betragtelig størrelsesorden også set i en international sammenhæng, og der er al mulig grund til at antage, at et videre gående økonomisk samarbejde i Norden vil befordre en yderligere udvidelse af det private banksamarbejde, bl. a. med henblik på løsningen af særlig store opgaver.

Der er da intet grundlag for at antage, at de nordiske forretningsbanker sammen med de øvrige i landene eksisterende institutter på kredit- og kapitalmarkedet ikke skulle være i stand til at dække det øgede kreditbehov, som dannelsen af større markeder samt en forøgelse af takten i strukturrationaliseringen påregnes at ville medføre. I kraft af EFTA-samarbejdet foregår langt den største del af den internordiske handel allerede nu uden hindringer af nogen art, og den erhvervsmæssige omstilling og ekspansion, som denne frigørelse har gjort påkrævet, har det ikke voldt vanskeligheder at få finansieret.

At den foreslåede nordiske investeringsbank skulle være bedre egnet end de private banker og de øvrige bestående kreditinstitutioner til at forestå kanaliseringen af de indenlandske — henholdsvis internordiske — kapital-ressourcer til en sund erhvervsmæssig udvikling, forekommer ganske usandsynligt.

Hvad specielt forholdene i Danmark angår, skal vi påpege, at det private banksystem her i landet har været i stand til at finansiere erhvervslivets investeringer under den kraftige expansion siden slutningen af 50'erne, dels gennem bankernes egne udlån, dels gennem de ved bankernes mellemkomst oprettede finansieringsinstitutter og reallånefonde. De begrænsninger, som banksystemet har været pålagt i sin finansieringsvirksomhed, har haft deres begrundelse i generelle pengepolitiske hensyn, og sådanne reguleringer måtte en nordisk investeringsbank også formodes at skulle respektere.

Det nævnes i forslaget, at den nordiske investeringsbank skal kunne optage lån på det internationale marked, og forslaget om oprettelse af banken er måske i nogen grad båret af en antagelse af, at man herigennem vil kunne forbedre mulighederne for tilførsel af udenlandsk kapital til de nordiske lande. Heroverfor vil vi gerne anføre, at de private banker i de nordiske lande er meget aktive deltagere i lånetransaktioner på de internationale kapitalmarkeder og er således

placeret, at der ikke vil være noget holdepunkt for den nævnte antagelse om, at investeringsbanken vil kunne forbedre mulighederne for at tiltrække kapital udefra. I en længere årrække har det i øvrigt som bekendt været således — i hvert fald her i landet — at låntagning i udlandet af hensyn til den almindelige balance i samfundsøkonomien kun har været tilladt i et meget begrænset omfang, således at de lånemuligheder, bankerne ville være i stand til at formidle, på ingen måde har været udnyttet. Vi nærer da ingen tvivl om, at de private banker i de nordiske lande til enhver tid vil være i stand til at formidle den kapitaltilførsel fra udlandet, som ud fra hensynet til økonomien som helhed anses for ønskelig og forsvarlig.

I embedsmandsrapporten fastslås, at investeringsbanken skal drives i overensstemmelse med bankmæssige principper. Vi tillægger denne udtalelse stor betydning, men finder det betænkeligt, at begrundelsen tilsyneladende alene er hensynet til bankens kreditværdighed på det internationale kapitalmarked. Efter vor opfattelse røres der ved denne udtalelse ved noget helt centralt: drives bankens udlåningsvirksomhed ikke fuldt ud i overensstemmelse med sunde økonomiske — bankmæssige — principper, vil den være yderst farlig og skadelig for den økonomiske udvikling i landene, og holder banken sig omvendt til de nævnte principper, vil den efter vor opfattelse være overflødig, idet de kreditbehov, som foreligger og kommer til at foreligge, bedre vil kunne fyldestgøres gennem de eksisterende private finansieringskanaler.

Fællesrepræsentationen må følgelig — på linie med sin skrivelse til Nordisk Råd af 2. september 1963 — fraråde oprettelsen af en nordisk investeringsbank som led i et udvidet økonomisk samarbejde i Norden.

For så vidt angår den foreslåede almindelige fond, ønsker fællesrepræsentationen at påpege, at der ikke i embedsmandsrapporten er angivet mere konkrete arbejdsopgaver for fonden, men at det dog af rapporten fremgår, at der sigtes på projekter, som ikke kan finansieres på almindelige bankmæssige vilkår. Kanaliseringen af långivningen bør imidlertid efter bankernes opfattelse ske på grund af de låntagende virksomheders rentabilitet, og man må advare mod en forvridning af långivningen, som kommer til at vanskeliggøre optimal udnyttelse af tilstedeværende ressourcer og hermed hæmmer de økonomiske vækstmuligheder i landene.

København, den 19. februar 1969

S. O. Sørensen

A. Skjoldager

Danmarks Sparekasseforening:

1. Udover de motiver for oprettelsen af en nordisk investeringsbank, som har eksisteret siden tanken i sin tid opstod, kan man pege på, at der nu er sket en afklaring af de markedsmæssige konstellationer, og at Danmarks medlemskab af de europæiske økonomiske fællesskaber ikke vil være til hinder for investeringsbankens oprettelse.

Derudover viser alle beregninger, at Danmark ligesom de øvrige nordiske lande står overfor betydelige investeringer med sigte på en udbygning og effektivisering af energiproduktionsanlæg og produktionsapparatet i betalingsbalanceerhvervene. Disse investeringsbehov må nødvendigvis delvis finansieres gennem yderligere låntagning på det internationale kapitalmarked.

2. Heroverfor er det allerede tidligere blevet anført, at en nordisk investeringsbank næppe vil kunne bidrage til en nettoforøgelse af den internationale låntagning og kreditformidling, hvorfor dens oprettelse må anses for unødvendig. Sparekasseforeningen skal i denne forbindelse tillade sig at henvise til vor skrivelse af 13. september 1963 til sekretariatet for Den danske Delegation i Nordisk Råd.

3. I modsætning til tidligere forslag om etablering af en nordisk investeringsbank indeholder paragraf 7 i udkastet til bankens vedtægter ingen bestemmelse om, at investeringsbankens udlån og garantistillelse fortrinsvis bør bevilges, såfremt tilstrækkelige midler ikke er tilgængelige på normale vilkår fra de nationale kreditinstitutter. Efter sparekasseforeningens opfattelse savnes en redegørelse for investeringsbankens indplacering i den eksisterende nationale kreditmarkedsstruktur.

Da investeringsbanken skal drives efter sunde forretningsmæssige principper, må det anses for værende af væsentlig værdi, at de eksisterende kreditinstitutioner deltager i investeringsbankens virksomhed. Dette synspunkt hviler på den kendsgerning, at pengeinstitutterne har udviklet et effektivt fungerende samarbejde på tværs af landegrænserne i takt med liberaliseringen af de internationale kapitalbevægelser. Investeringsbanken vil kunne drage fordel af den fond af viden og ekspertise, som de eksisterende kreditformidlende institutioner er i besiddelse af.

På denne baggrund er det sparekasseforeningens opfattelse, at Den danske Delegation af Nordisk Råd bør overveje hensigtsmæssigheden ved oprettelse af en nordisk investeringsbank på baggrund af de foreliggende alternativer. I denne forbindelse vil man pege på det eksisterende kreditapparat og de muligheder for samarbejde, der er for en pragmatisk løsning af store investeringsopgaver af nordisk interesse.

En vedtagelse af forslaget om oprettelse af en nordisk investeringsbank beror i sidste instans på en politisk vurdering, som sparekasseforeningen ikke finder at kunne tage stilling til. Såfremt det besluttet at realisere forslaget, bør investeringsbankens stilling og virksomhed nærmere klarlægges og i særdeleshed investeringsbankens samarbejdsmuligheder set i relation til de eksisterende kreditinstitutioner.

København, den 29. september 1975

Morten Boding

Thyge Rosenbeck

Landbrugsraadet og Danske Husmandsforeninger:

Det fremgår af formålsparagraffen i de foreslåede vedtægter samt af bemærkningerne til forslaget, at det vil være bankens opgave at finansiere projekter af fællesnordisk interesse. Det må formodes, at der kun i begrænset omfang vil være projekter inden for landbrugssektoren, der opfylder dette kriterium. Det skal dog eksempelvis nævnes, at der tidligere er foretaget fællesnordiske investeringer i anlæg til produktion af kunstgødning.

På denne baggrund, og idet organisationerne understreger ønskeligheden af, at der inden for de givne rammer i videst muligt omfang vises imødekommenhed over for erhvervsmæssige investeringer inden for landbrugssektoren, tager man det fremsatte forslag om etablering af en nordisk investeringsbank til efterretning.

København, den 12. september 1975

Landbrugsraadet

Danske Husmandsforeninger

E. b.

E. b.

N. Kjærgaard

Jørgen Pedersen

Dansk Arbejdsgiverforening *hänvisar i skrivelse den 18 september 1975 till yttrande från Industrirådet av den 17 september 1975 (se ovan).*

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd:

Det skal herved meddeles, at Erhvervsrådet fuldt ud kan støtte tanken om at oprette en nordisk investeringsbank, idet man finder, at en sådan bank vil kunne yde et væsentlig bidrag til finansieringen af en række af de store investerings- og eksportprojekter af fælles nordisk interesse, vi vil stå over for i de kommende år.

København, den 24. september 1975

P.r.v.

Frithiof Hagen

Danmarks Nationalbank:

De midler, som investeringsbanken vil kunne råde over, vil med tiden blive af en betragtelig størrelsesorden, og den vil derfor gennem sine valutariske dispositioner kunne påvirke de nordiske landes valuta-markeder. Som forudset i vedtægternes pgf. 7 b) bør investeringsbankens valutariske dispositioner derfor ske i forståelse med de nordiske centralbanker, og der bør snarest efter investeringsbankens etablering

optages forhandlinger mellem centralbankerne og investeringsbanken om de nærmere regler for et samarbejde på dette felt.

Nationalbanken henleder opmærksomheden på, at det forhold, at egenkapitalen opgøres i SDR, medens indbetalingen af egenkapital sker i valuta uden SDR-garanti betyder, at der kan opstå kurstab på egenkapitalen, herunder på senere indtjente reserver. Risikoen herfor vil formindskes, i det omfang disse beløb udlånes eller genplaceres med SDR-klausul.

Nationalbanken har i øvrigt ingen bemærkninger til det foreliggende forslag.

København, den 16. september 1975

Danmarks Nationalbank

Svend Andersen

Henning Dalgaard

Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger (FDB):

Det er med stor interesse, FDB har fulgt Nordisk Råds arbejde med henblik på oprettelse af en nordisk investeringsbank.

For FDB vil oprettelse af en sådan bank betyde en alternativ finansieringsmulighed, som især kan komme på tale i forbindelse med kommende og allerede planlagte fællesnordiske kooperative investeringsprojekter.

En nøjere vurdering af bankens betydning for FDB kan imidlertid først finde sted, når en række spørgsmål vedrørende forventet udlånspraksis er afklarede.

FDB imødeser derfor med interesse yderligere oplysninger omkring den nordiske investeringsbank, så snart disse foreligger.

København, den 15. september 1975

Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger

Gunnar D. Christensen

F i n l a n d

Finlands bank:

Vid bedömandet av investeringsbankens betydelse i dagens läge är utgångspunkten den, att bankens grundkapital och upplåning gradvis ökar. Bankens verksamhet blir sålunda fullt effektiv först flera år efter dess upprättande. Under alla omständigheter torde investeringsbankens verksamhet komma att representera endast en begränsad, om än nyttig, del av den kapitalinförsel som Finland bedriver. Under de senare åren

har Finlands utländska upplåning nått en relativt hög nivå och tills vidare har det inte berett vårt land nämnvärda svårigheter att erhålla nya lån. I den mån som landets långfristiga utländska skuld ännu växer under de närmaste åren, ökar dock även den betydelse, som den genom investeringsbanken bedrivna indirekta upplåningen har.

Vid formulerandet av investeringsbankens utlåningspolitik får det inte tillåtas att projekt, vilka med beaktande av de knappa kapitalresurserna är av sekundär betydelse, finansieras som en följd av kravet på att investeringsobjekten bör vara nordiska. De projekt som godkännes för finansiering bör uppfylla det kravet, att de överensstämmer med de eventuella investerings- och industripolitiska prioriteter som beslutats t. ex. med hänsyn till betalningsbalansen.

I utkastet till avtalet om upprättandet av investeringsbanken är denna befriad från vissa restriktioner som berör betalningar och överföringar av kapital. Å andra sidan har banken ålagts förpliktelsen att samarbeta med myndigheterna i respektive medlemsländer. Finlands bank framhåller att investeringsbanken bör vara i kontinuerligt samarbete med vederbörande centralbanker och andra myndigheter så att en praxis kan skapas som tillfredsställer ifrågavarande länders myndigheter.

Helsingfors den 10 oktober 1975

Suomen pankki — Finlands bank

Pentti Uusivirta
Direktionsmedlem

Jouko J. Voutilainen
Direktör

Centralhandelskammaren¹:

Man har som målsättning för bankens verksamhet föreslagit, att den i enlighet med allmänna bankmässiga principer skall bevilja lån och ställa garantier för investeringsprojekt och exportfrämjande verksamhet, som är förenliga med nordiska intressen.

Centralhandelskammaren förhåller sig positivt till upprättande av en nordisk investeringsbank i den mån bankens verksamhet för sin del kan öka möjligheterna att skaffa kapital till Finland. Härvid bör emellertid som inledande princip för bankens verksamhet vara att bedriva inlåning på internationella kapitalmarknader utanför Norden. Sålunda kunde banken vid sidan om de redan fungerande penninginstituterna göra en självständig insats till förmån för den nordiska kapitalmarknaden. I den mån investeringsbankens verksamhet skulle basera sig på inlåning i Norden, kan dess uppgift vid sidan om de redan existerande penninginstituterna inte anses behövlig. Vid sin kreditbeviljning bör banken opartiskt beakta sina olika medlemsländers behov.

¹ Yttrandet översatt från finska.

Insamlingen av grundkapitalet fördelar sig enligt Centralhandelskammarens åsikt opartiskt mellan de olika nordiska länderna och Finlands andel av kapitalet förefaller inte att vara ekonomiskt oöverstigligt.

Banken skulle enligt förslaget drivas med beaktande av samhälls-ekonomiska synpunkter. Förutom att detta uttryckligen nämns i bankens statuters 1 § torde de samhällsekonomiska synpunkterna bli beaktade vid beslutsfattandet även på grund av det faktum, att bankens förvaltning handhas av personer utsedda av medlemsländernas regeringar och att lån och garantier inte bör beviljas, ifall mottagarlandets regering motsätter sig detta. I förslagets motivering konstaterar man, att staten eventuellt kan motsätta sig lån eller garantier t. ex. om myndigheterna finner det aktuella projektet icke önskvärt eller om lånet strider mot penning- eller kreditpolitiken. För att bankens verksamhet för de nordiska ländernas näringsliv verkligen skulle innebära ökade möjligheter att anskaffa kapital och förverkliga lönsamma investeringar, bör skälen till vilka staten motsätter sig affärsekonomiskt motiverade lån eller garantier vara synnerligen starka. Nämnade skäl borde preciserats så klart som möjligt.

Då banken skulle drivas enligt allmänna bankmässiga principer, bör vid beslut i samband med utlåningen förutom de nordiska intressena, som är förknippade med ifrågavarande verksamhet, även beaktas objektets affärsekonomiska lönsamhet. Då den med lån finansierade verksamhetens lönsamhet är uppenbar, bör de nordiska intressen, som är förknippade med objektet, väga lättare. Härvid skulle banken kunna bevilja kredit också för verksamhet i endast ett nordiskt land och godkänna den verkan till gagn för ett annat nordiskt land som eventuella underleveranser därifrån skulle innebära, förmånliga regionpolitiska verkningar t. ex. inom nordkalottområdet o. s. v. Då åter lönsamheten för den verksamhet som skulle bli föremål för lånet eller garantin, kunde ifrågasättas, bör de nordiska intressen, som är förenade härmed, vara desto starkare. Offentliga investeringar, som ofta inte kan följdriktigt motiveras med affärsekonomiska synpunkter, borde banken stöda i begränsad mån och endast då de är förknippade med en anmärkningsvärd nordisk nationalekonomiskt eller regionalpolitiskt motiverad fördel.

Med poängterande av ovan anförda synpunkter för bankens målsättning och verksamhet finner Centralhandelskammaren planerna på uppriktande av en nordisk investeringsbank lönsamma.

Helsingfors den 23 september 1975

Centralhandelskammaren

Veikko Makkonen

Ordförande

Sakari Yrjönen
Verkställande direktör

Alands landskapsstyrelse:

Landskapet Åland är en ekonomisk region med en befolkning om endast 22 000 personer. I förhållande till folkmängden har landskapet ett omfattande och mycket kapitalkrävande näringsliv. Då möjligheterna till kapitalbildning via befolkningens egen sparverksamhet är begränsad förefinns i landskapet ett ständigt och tilltagande behov av kapital från källor utanför landskapets gränser.

Sjöfarten är den näring i landskapet som har speciellt stort behov av kapital och garantier. Nämnas kan att hela 38 procent av landets handelstonnage vid årsskiftet var hemmahörande på Åland. Även turistnäringarna har fått stor omfattning. Antalet resande till landskapet har under senare år uppgått till över en miljon per år. För att klara av den service denna resandeström kräver fordras stora investeringar i turistnäringarna. Kapitalknappheten i landskapet har varit ett ständigt problem för dessa näringar liksom även för hela det övriga näringslivet och dess utveckling.

Hänvisande till oavsagda tillstyrker landskapsstyrelsen ministerrådets förslag om upprättandet av en nordisk investeringsbank.

Mariehamn den 8 september 1975

Alarik Häggblom
Lantråd

Tor Mattsson

Utvecklingsområdesfonden Ab¹:

Den föreslagna nordiska investeringsbanken skulle vara ägnad att säkerställa tillgången till utländskt kapital för nordiska projekt. Därför torde grundandet av banken uppenbarligen skapa finansiella förutsättningar för verkställande av flera erforderliga och nödvändiga investeringar. Utvecklingsområdesfonden Ab tar en positiv inställning till grundandet och de finansieringsmöjligheter som därigenom skapas.

Utvecklingsområdesfonden Ab har fäst uppmärksamhet vid begreppet "nordiskt intresse", som är en förutsättning för bankens kreditgivning. I ämbetsmannaarbetsgruppens promemoria har som exempel på begreppet nämnts energiproduktion för gemensam nytta, finansiering av exportprojekt samt en investering beträffande infrastruktur. Begreppet "nordiskt intresse" borde enligt vår mening närmare preciseras, så att bankens uppgifter och ändamål i grundläggningsskedet skulle tillräckligt klargöras och även utgöra tillräckligt detaljerade riktlinjer för bankens framtida verksamhet.

I bankens stiftelseavtal och stadgar har ingen ställning tagits till flera,

¹ *Yttrandet översatt från finska.*

för bankens verksamhet väsentliga angelägenheter, som t. ex. till kreditgivningens inriktning, olika näringsgrenars ställning samt urval av finansieringsobjekt. I detta hänseende skulle banken även sträva till balanserad regional utveckling i hela Norden. För att uppmärksamma även de regionalpolitiska synpunkterna skulle i det "nordiska intresset" ingå även de investeringsprojekt inom utvecklings- och i synnerhet gränsområdena som främjar regional balans.

För att de medel som delas genom investeringsbanken, skulle utnyttjas effektivt, borde banken före kreditgivning kartlägga sökandens finansiella ställning samt investeringens eller projektets företagsekonomiska lönsamhet och finansiering. I dessa frågor är Utvecklingsområdesfonden Ab för sin del beredd att samarbeta med den föreslagna nordiska investeringsbanken.

Kuopio den 15 september 1975

Utvecklingsområdesfonden Ab

Veikko O Vuorikari
Viceverkställande direktör
och styrelsens viceordförande

Tapio Metsämäki
Avdelningschef,
styrelsens sekreterare

Fiskeriföreningen i Finland:

Fiskerinäringen inskränker sitt utlåtande till att omfatta behovet av en investeringsbank med hänsynstagande till eventuella investeringar.

Fästän fiskerinäringen i de nordiska länderna har gemensamma drag och intressen, bör man dock ta i beaktande de särskilda förhållanden som råder i de olika länderna samt det faktum att de enskilda länderna i egenskap av fiskproducenter på vissa områden kan ha motsatta intressen. Därför är möjligheterna att få till stånd för de nordiska länderna gemensamma fiskeriprojekt begränsade. Inom fiskerinäringen finner man dock några objekt, som utan tvivel kan betecknas som "gemensamt nordiskt intresse" och som samtidigt kräver rätt omfattande kapital för att kunna fullföljas. Det viktigaste av dessa torde vara bevarandet av Östersjöns fiskstammar, speciellt beståndet av lax och fiskodling i samband härmed. Finland har, efter det att vi undertecknat konventionen rörande fisket och bevarandet av de levande tillgångarna i Östersjön och Bälten, att fullgöra ett åläggande som i praktiken innebär utplanterandet av över 4 miljoner vandringsfärdiga laxungar inom våra havsområden. Då Finland i detta nu sätter ut endast knappt 200 000 laxsmolt per år, krävs det för ytterligare utplanteringar stora investeringar för att man skall få till stånd ändamålsenliga uppfödningсанläggningar. Då det brådskar med utplanteringsåtgärderna med tanke på vården av laxbeståndet och då det är osannolikt att

de medel som behövs för investeringarna snabbt kan fås in i statsbudgeten är det motiverat att framställa att finansieringen skulle ske genom förmedling av den planerade investeringsbanken.

Såsom ytterligare exempel på eventuellt behov av investering och möjligheter till internordiskt samarbete kan nämnas byggandet av en gemensam nordisk fiskerihögskola. Inom Nordiska rådet har tanken på en gemensam fiskerihögskola tidigare varit uppe, men har ännu inte förverkligats.

Såsom övriga gemensamma nordiska fiskeriprojekt vilka kräver investering kan nämnas utvecklande av ett gemensamt utnyttjande av fisktillgångarna, gemensamma företag för byggande av fiskefartyg, liksom gemensam redskapsindustri. Förverkligandet av projekt av detta slag kräver dock fördomsfrihet och i detta nu verkar det inte som om det vore möjligt att inom en nära framtid förverkliga dem.

Helsingfors den 9 september 1975

Lauri Liedes
Ombudsman

Rauno Kostainen
Fiskeribiolog

Maataloustuottajain keskusliitto (Finska lantbruksproducenternas centralförbund) och Svenska lantbruksproducenternas centralförbund:

Förslaget om att inrätta en nordisk investeringsbank som skulle bidra till att finansiera investerings- och exportprojekt av gemensamt nordiskt intresse uppfattas av undertecknade centralförbund som i princip positivt.

En nordisk investeringsbank skulle konkret och praktiskt utveckla det nordiska samarbetet i fråga om kapitalförsörjning och således stärka de nordiska ländernas ekonomi, då man kan utgå ifrån att kapitalbehovet även i framtiden kommer att vara stort i Norden.

1. I fråga om bankens ändamål omfattar undertecknade centralförbund bankens uppgift bör vara att underlätta kapitalförsörjningen till projekt av nordisk karaktär, genom att anskaffa kapital på internationella och nordiska kapitalmarknader. Investeringsbankens verksamhet bör ske på vanliga bankmässiga villkor och samarbete bör etableras med de enskilda ländernas privata och offentliga bankväsende. Vid sidan om investeringar är enligt centralförbundens uppfattning även bankens föreslagna verksamhet till förmån för exporten av stor betydelse.

Utlåningen bör givetvis ske med hänsyn till varje lands kredit- och investeringspolitik. Vid val av projekt bör en strävan vara att undvika objekt som etablerats i konkurrenssyfte inom branscher där tillräcklig

kapacitet redan finnes. Likaså bör de enskilda ländernas politik gentemot multinationella företag och intressen beaktas.

Enligt centralförbundens uppfattning bör projekt av nordisk karaktär inom energiförsörjningen prioriteras. Finansiering av projekt inom primärproduktionen bör även ingå i bankens verksamhet, detta med hänsyn till att jord- och skogsbruket, samt fisket av tradition är de viktigaste näringarna i Norden och kapitalbehovet där är stort.

Bankens verksamhet bör även med förmån kunna omfatta nordkalottsamarbetet mellan Sverige, Finland och Norge.

Centralförbunden understryker betydelsen av medverkan till finansieringen av även andra slag av regionalpolitiska projekt som siktar till att stöda utvecklingen t. ex. inom gemensamma gränsområden och i skärgården.

2. *Avtal och verksamhet*

Centralförbunden omfattar de föreslagna principerna att avtal om investeringsbanken upprättas enligt nordisk och internationell praxis. Angående säkerhet som bör ställas vid belåning bör även garanti från stat, kommun, privat organisation eller bank vara tillräcklig.

Investeringsbankens administration bör uppbyggas med sikte på att verksamheten smidigt skall tjäna medlemsländerna. En organisation med kontaktkontor/män i vart land borde övervägas. Lönsamhetskontroll av aktuella projekt borde ske dels med egen personal, men även genom anlitan av utomstående specialiserad konsultkraft. En allmän strävan bör vara att personalen hålles möjligast liten.

Avslutningsvis önskar undertecknade centralförbund upprepa sin i princip positiva inställning till ifrågavarande investeringsbank, samt poängtera behovet av att kapital genom denna nordiska kreditinstitution även styrs till lant- och skogsbrukssektorn. Primärproduktionen och dess utvecklande samt vidareförädling och export bör finansiellt stödjas genom fonden.

Helsingfors den 15 september 1975

Maataloustuottajain
keskusliitto

Heikki Haavisto

Raimo Tammilehto

Svenska lantbruksproducenternas
centralförbund

Tor Nymalm

Ola Rosendahl

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund:

En gemensam nordisk investeringsbank bör anses ha bättre möjligheter att verka som låntagare på den internationella penningmarknaden än nationella bankinrättningar eller enskilda banker, företag och lån-

tagare från något enskilt nordiskt land. Upprättande av en investeringsbank är även ägnat att fördjupa de ekonomiska kontakterna och samarbetet mellan de nordiska länderna samt se om de nordiska ländernas gemensamma ekonomiska intressen. Vi anser förslaget om upprättande av en nordisk investeringsbank ur Finlands synvinkel nyttigt och värt att understöda samt även nödvändigt med tanke på finansieringsbehovet och -möjligheterna på den internationella kapitalmarknaden.

Av väsentlig betydelse då det gäller bankens verksamhet är frågan om för vilka projekt banken kommer att bevilja krediter; m. a. o. vilka projekt kan anses vara av nordiskt intresse. I förslaget konstateras, att begreppet nordiskt intresse bör ges en "vid tolkning". I det stycke anser vi, att målet för kreditgivningen bör vara att främja förutsättningarna för en balanserad utveckling i Norden, vilket på lång sikt skulle gagna alla nordiska länder. Den föreslagna övervakningskommittén som rapporterar till ministerrådet bör följa upp bankens verksamhet och kreditgivning.

Vi konstaterar att i bankens verksamhet bör, till vilket hänvisas i förslaget, ländernas rådande ekonomiska politik beaktas sålunda, att utlåningen inte strider mot den allmänna ekonomiska politiken och i synnerhet inte mot penning- och kreditpolitiken. Ett eventuellt motstånd från statens sida på denna bas, vilket innebär att lån och garantier inte skulle beviljas, är enligt vår åsikt godtagbart. Motstånd från olika myndigheters sida torde emellertid inte kunna anses som godtagbart hinder, utan endast motstånd från regeringen, som svarar för den ekonomiska politiken som helhet.

Vi anser det vara rätt princip att banken inte deltar i finansieringen av offentliga projekt utom i specialfall. Primärmålet vid kreditgivningen bör vara att stärka tillväxtpotentialen.

Helsingfors den 12 september 1975

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund

Timo Laatuinen

Finlands industriförbund¹:

För att förbättra industrins konkurrenskraft och för att utöka produktionskapaciteten kommer man i vårt land att fortsättningsvis utöka investeringarna inom industrin. Finansieringen av dem är inte möjlig enbart med hjälp av inhemska finansieringsmedel; också under kommande år får man lov att trygga sig till utländskt kapital. Då flera länder samfällt uppträder som kredittagare på de internationella penningmarknaderna, kan detta vara mer framgångsrikt än ett enskilt

¹ Yttrandet översatt från finska.

lands aktivitet. Ifall man med stöd av den för inrättande föreslagna nordiska investeringsbankens verksamhet kan utöka kapitalutbudet också för Finlands industris behov, anser Finlands industriförbund det gjorda förslaget vara positivt och värt att understödjas. Investeringsbankens verksamhet borde vidare bedrivas så, att enskilda företags ställning som stora tagare av internationella krediter i varje fall inte skulle försvagas.

Tolkningen av de principer som skall iaktas vid urvalet av finansieringsobjekten, blir av central innebörd i bankens verksamhet. Med iakttagande av allmänna bankprinciper borde finansieringsmedlen dirigeras till objekt, vilka utökar produktionskapaciteten. Skiljaktigheter beträffande produktivitet och utgångsläge för varje land borde emellertid observeras vid kreditgivningen för att trygga ett jämbördigt bemötande av olika länder. Bland de intresseområden, där grundtanken för en bank av den föreslagna arten enligt Finlands industriförbunds uppfattning bäst kunde förverkligas, både med hänsyn till det nordiska intresset och med hänsyn till utvecklandet av skilda länders näringsliv, kan man som exempel nämna gemensamma exportprojekt samt sådana investeringar, vilka leder till uppkomsten av underleve-rantörnät.

Finlands industriförbund anser det vara av vikt, att en tillräcklig fackkunskap beträffande varje delägarlands näringsliv är representerad i bankens förvaltning.

Helsingfors den 17 september 1975

Finlands industriförbund

Olli Ikkala

Bankföreningen i Finland:

När behov av utländskt kapital yppar sig i de nordiska länderna ombesörjer ländernas banksystem, som för detta ändamål utvecklats sina internationella förbindelser och sitt nordiska samarbete, att detta behov tillgodoses. Såsom framgår av Nordiska rådets handlingar blir också finansieringen av några samnordiska projekt inom kort aktuell. Närmast med tanke på denna uppgift föreslås att en Nordisk investeringsbank upprättas, som i likhet med Världsbanken och European investmentbank verkar som ett internationellt kreditinstitut, som främst genom obligationslån insamlar kapital från marknaden.

Då det förutsätts att också Finland är med om nämnda samnordiska projekt kan det ur Finlands synpunkt anses ändamålsenligt att en nordisk investeringsbank etableras, om bankens verksamhet inordnas i det egentliga banksystemets. Under förutsättning att investeringsbanken kan

erhålla kapital på relativt förmånliga villkor skulle den göra det lättare att tillgodose medlemsländernas lånebehov. De samnordiska investeringarna skulle åter öka behovet av samarbete även på andra områden av näringslivet.

Då det ingår i planerna att staterna och inte penninginstituten görs till ägare av investeringsbanken tar vi för givet, att bankens art och verksamhetsprinciper beror av det resultat som staterna kommer till genom att sammanjämka sina synpunkter. Vi förklarar härmed att vi i princip förhåller oss positivt till upprättandet av en nordisk investeringsbank. Samtidigt tar vi dock inte ståndpunkt till frågan, om banken med grundregler och bestämmelser av ett annat slag hade kunnat bli en mera elastisk inrättning än vad som är möjligt inom ramen för de nu föreslagna statuterna. Vi vill dock som en allmän anmärkning framhålla, att om kredittagningskapaciteten i fråga om grundkapitalet utökades varigenom också utlånings- och garantikapaciteten blev större kunde nettoeffekten av bankens verksamhet för den nordiska kapital-situationen bli positivare än vad den kan bli då man följer de nu föreslagna reglerna.

Helsingfors den 9 september 1975

Bankföreningen i Finland

F. Pettersson

Raimo Ilaskivi

Finlands utrikeshandelsförbund¹:

— — — konstaterar att förslaget till sin huvudsakliga innebörd är i så hög grad ekonomiskt och industripolitiskt, att förbundet såsom centralorganisation för exportfrämjandet icke anser detsamma i detta skede höra till förbundets verksamhetsområde. Av denna anledning och då de organisationer inom näringslivet, med vilka förbundet står i intimt samarbete, hör till dem, från vilka yttrande i saken har inbegärts, avstår förbundet från att avge yttrande.

Helsingfors 5 september 1975

Harri Malmberg

Sparbanksförbundet i Finland:

Såsom ministerrådet framhåller i motiven till förslaget är det anledning att anta, att investeringsbehoven i Norden kommer att vara stora

under kommande år. Den utveckling som skett i Finland och gjorda prognoser visar, att privathushållens sparbenägenhet och folkhushållets sparnivå är på nedåtgående, en tendens som även kommer att fortsätta. Dessutom är beskattningen i vårt land redan så pass hård, att en ytterligare skärpning knappast vore möjlig som ett medel att öka det offentliga sparandet, i all synnerhet som företagna socialpolitiska och utbildningspolitiska reformer kommer att begränsa rörelsefriheten inom den offentliga sektorn under flera år framåt.

Dessa interna faktorer inom folkhushållet försvagar såväl penninginrättningarnas som statsmaktens möjligheter att sörja för finansieringen av behövliga investeringar med inhemskt sparkapital och gör det i ännu större utsträckning än hittills nödvändigt att anskaffa kapital på den internationella kreditmarknaden. Denna allmänna kapitalknapphet försvårar också våra möjligheter att delta i sådana finansieringsobjekt som är förenliga med gemensamma nordiska strävanden.

Mot bakgrunden av ovan relaterade omständigheter finner Sparbanksförbundet i Finland det vara av behovet påkallat att grunda en nordisk investeringsbank. Vi vill dock understryka vissa synpunkter, som enligt vårt förmenande borde beaktas vid planeringen av investeringsbankens verksamhet.

Verklig nytta av investeringsbanken fås endast under den förutsättningen, att den anskaffar huvudparten av sitt kapital på den internationella kreditmarknaden och i all synnerhet på sådana marknader, där de övriga bankernas möjligheter är bristfälliga. Storleken av bankens grundkapital och de politiska förhandlingsmöjligheter som sammanhänger med att alla nordiska länder deltar borde skapa de bästa förutsättningar härför.

Då investeringsbankens ekonomi är planerad enligt normala affärsprinciper, föreligger möjligheten av dubbling i verksamheten och onödig konkurrens med övriga kreditinrättningar. Enligt vår uppfattning borde investeringsbankens uppgifter begränsas så, att den inom ramen för sina verksamhetsprinciper i första hand finansierar sådana områden av betydelse, där de övriga kreditinrättningarna inte i tillräcklig utsträckning förmår bevilja kredit.

Hos oss har folkhushållets utländska skuldbörda ökat oroväckande och de årliga kostnaderna för lånens skötsel har stigit kraftigt. Därför bör särskild uppmärksamhet ägnas den omständigheten, att kostnaderna för det anskaffade kapitalet är skäligen och att man vid val av lämpliga projekt fäster särskild uppmärksamhet vid deras inverkan på vårt lands betalningsbalans.

Enligt förslaget till stadgar skulle investeringsbanken komma att verka i samarbete med övriga kreditinrättningar. Vi anser detta samarbete vara nödvändigt för att undvika dubbling i verksamheten och onödig konkurrens. Enligt vår uppfattning kan detta bäst förverkligas om man

utgår ifrån att kreditinrättningarna i varje land på jämbördig bas är företrädda i investeringsbankens förvaltningsorgan.

Helsingfors den 24 september 1975

Sparbanksförbundet i Finland

M. Ali-Melkkilä

Harri Harju

Andelsbankernas centralförbund r.f.:

Emedan nordiska investeringsbankens kapitalanskaffning främst kommer att ske på den internationella kapitalmarknaden, kan bankens grundande, ur Finlands synpunkt sett, anses motiverat. För att å andra sidan få bankens kapital styrt till projekt som gagnar landets näringsliv, borde tolkningen av begreppet "nordiskt intresse" vara mycket vid. Detta borde, med stöd av till de nordiska länderna riktade underleveranser, i stor omfattning gälla sådana projekt och även sådana stora investeringar som, också i ringa grad, inbegriper två eller flera länders gemensamma intressen.

Emedan Finland, på grund av sitt geografiska läge och de andra ländernas gemensamma projekt, uppenbart endast blir observatör i den planerade banken, vore det för Finlands vidkommande av stor betydelse om Helsingfors utses till bankens hemort.

Direktionen för Andelsbankernas centralförbund r. f. anser bankens grundande rekommendabelt och vill ej här gå närmare in på detaljerna i förslaget.

Helsingfors den 15 september 1975

Andelsbankernas centralförbund r. f.

Matti Latola

Jukka Rousi

Arbetarrörelsens ekonomiska forskningsinstitut:

Arbetarrörelsens ekonomiska forskningsinstitut tar inte i detta sammanhang ställning till den utrikespolitiska betydelsen av upprättandet av en nordisk investeringsbank, inte heller till frågan om det fördelaktiga i, eller eventuella negativa följder av, en fördjupad nordisk integrationsutveckling. Ur rent ekonomisk synpunkt kunde upprättandet av denna bank medföra kännbar nytta genom att förbättra investeringarnas och exportens finansieringsstruktur. På det att även Finland

kunde förvänta sig del i de fördelar banken erbjuder borde dock bankens ändamålsparagraf ovillkorligen ändras. Uttrycket "investeringsprojekt och export av nordiskt intresse" är alltför vagt. Arbetarrörelsens ekonomiska forskningsinstitut anser, att investeringsbankens viktigaste verksamhetsform borde vara att stabilisera de nordiska ländernas befolkningsutveckling genom att dirigera investeringarna så, att stora migrationsvågor mellan länderna inte mera skulle tillåtas uppkomma. För att så skulle ske borde kapitalet inom Norden strömma dit, där arbetskraften finns och inte tvärtom. På lång sikt uppstår jämvikt i flyttningsströmmarna endast, om man lyckas minska på skillnaderna i utvecklingsnivån mellan de nordiska länderna.

Hänvisande till ovanstående föreslår Arbetarrörelsens ekonomiska forskningsinstitut, att etableringsurkundens och stadgarnas § 1 ges följande ordalydelse:

"— — — Banken, (som) har till uppgift att minska skillnaderna i utvecklingsnivå mellan de nordiska länderna, stävja migrationen som skadar den nationella utvecklingen samt befrämja sådana investerings- och exportprojekt vilka är fördelaktiga för minst två nordiska länder. Banken förverkligar sin uppgift genom att bevilja lån och ställa garantier på bankmässiga villkor och med beaktande av samhällsekonomiska synpunkter."

Helsingfors den 12 september 1975

Arbetarrörelsens ekonomiska
forskningsinstitut

Pekka Korpinen
Forskningsinstitutets förman

Finlands rederiförening:

Enligt förslaget skulle den nordiska investeringsbankens uppgift vara att bevilja lån och ställa bankgarantier för förverkligande av investeringsprojekt och export av nordiskt intresse. Rederinäringarna är i de nordiska länderna utpräglade exportindustrier vilkas nationalekonomiska betydelse i samtliga länder är anmärkningsvärt stor.

Rederinäringen är en kapitalkrävande industri som bedriver sin verksamhet i hård internationell konkurrens. I höglöneländer som de nordiska leder detta till att finansieringen av tekniskt högklassiga, moderna fartygsenheter är en första rangens fråga. Finansieringsinstitut av olika slag ställes på hårda prov vid förverkligande av större fartygsanskaffningsprojekt. Det är ej sällan genomförandet av lönande investeringar har strandat på att finansieringen ej kunnat lösas. En förstärkning av resurserna härvidlag hälsas med tillfredsställelse.

Undertecknad förening förordar ministerrådets förslag om upprät-

tande av en nordisk investeringsbank och räknar med att även sjöfartsnäringen skulle kunna påräkna dess stöd i sin framtida verksamhet.

Helsingfors den 19 september 1975

Finlands rederiförening r. f.

Jaakko Oravisto

Per Forsskåhl

Alands redarförening r.f.:

Enligt förslaget skall en nordisk investeringsbank ha till uppgift att bevilja lån och ställa bankgarantier med sikte på genomförande av investeringsprojekt och export av nordiskt intresse.

Rederinäringen och sjöfarten har stor betydelse i Norden och speciellt på Åland. De prestationer som rederinäringen utför genom att producera och tillhandahålla transporttjänster gör, att den i de flesta avseenden kan jämföras med exportindustrin i land.

Vi tillstyrker förverkligande av ministerrådets förslag om upprättandet av en nordisk investeringsbank och förutsätter, att rederinäringen i likhet med övrig exportindustri kan räkna med att kunna erhålla lån och garantier från denna bank.

Mariehamn den 27 augusti 1975

Ålands redarförening r. f.

Justus Harberg

Keskusosuusliike OTK:

Vi har ingående tagit del av Nordiska ministerrådets förslag till etablering av en nordisk investeringsbank. Speciellt med tanke på den knappa kapitalmarknaden i Finland kan man konstatera, att investeringsbanken kan erbjuda möjligheter för utveckling av samarbetet inom den kooperativa industrin och handeln samt för realisering av eventuella investerings- och exportprojekt som befrämjar gemensam målsättning.

Vår inställning till förslaget om grundandet av en investeringsbank är positiv. I detta skede anser vi det inte vara skäl att närmare sätta oss in i det avtal etableringen förutsätter samt i detaljer i bankens stadgar.

Helsingfors den 27 augusti 1975

Keskusosuusliike OTK

Eero Salovaara

Eino Malinen

Suomen osuuskauppojen keskuskuunta:

Utan att gå in på de uppenbara fördelar Nordiska rådet uppräknar i sitt förslag kan man ur Kooperationens synvinkel se möjligheter att tillgodogöra sig bankens tjänster i samband med samnordiska kooperativa projekt. Den växande internationella integreringsprocessen av ekonomin, utanför vilken den nordiska Kooperationen knappast har möjligheter att stå utan menliga följder, kan väl föra till att behovet av banken för oss ökar. Sålunda ser vi förslaget som helhet vara positivt fastän en uppenbar fara för mindre önskvärd styrning av kapitalströmmarna kunde förekomma då ju bankens förvaltning skulle helt vara i statlig regi utan företrädare för näringslivet.

Helsingfors den 1 september 1975

S O K

Direktionen

I s l a n d:**Samband íslenzkra samvinnufélaga:**

Samband íslenzkra samvinnufélaga stiller sig meget positivt over for ministerrådsforslaget, idet den nordiske investeringsbank vil kunne spille en vigtig rolle i kapitaltilførsel udefra til store forestående investeringer i de nordiske lande. Herigennem vil NAF og medlemsorganisationerne også få finansiering af kapitalkrævende samarbejdsformer f. eks. på industriområdet.

Reykjavík, den 3. september 1975

E. Einarsson

N o r g e**Garanti-instituttet for eksportkreditt:**

Av de tilsendte dokumenter fremgår at man ved en eventuell opprettelse av en nordisk investeringsbank tar sikte på å finansiere investeringsprosjekter og eksport av nordisk interesse.

Når det gjelder finansiering av eksportkontrakter har dette Institutt etter gjeldende regler en vid adgang til å yte bistand. Instituttets bistand kan skje på forskjellige måter. Det kan således gis garanti (kredittforsikring) overfor eksportør, omfattende kommersiell og politisk

betalingsrisiko i produksjonstiden og ved kredittytelser fra levering. Retten til erstatningsbeløp under Instituttets poliser til en eksportør, kan overdras bank og danne grunnlag for finansiering av eksporten. Det kan også gis forskjellige former for direkte garantier til den finansinstitusjon som finansierer eksportkontrakten. Under sistnevnte kategori kommer eksempelvis de kredittavtaler som er inngått mellom Eksportfinans og en rekke østeuropeiske land.

Instituttets garantier kan i tilfelle på samme måte overdras til eller stilles direkte overfor en mulig investeringsbank.

Ved større eksportkontrakter hvor det inngår delleveranser fra forskjellige land har Instituttet inngått avtaler om felles garantistillelse som medfører at slik eksport også kommer inn under den bistand Instituttet kan yte. Slike avtaler har Instituttet blant annet med garantiinstitusjoner i Sverige, Danmark og Finland.

Når det gjelder investeringer har dette Institutt bare adgang til å medvirke ved investeringer i utviklingsland.

Man har imidlertid antatt at den opprettendes investeringsbank bare tar sikte på finansiering av investeringer i de nordiske land. På dette område er derfor de garantiordninger Instituttet administrerer ikke aktuelle.

Rammen for det ansvar Instituttet kan påta seg er av Stortinget fastsatt til 5 000 mill. kroner. Utnyttelsen av denne ramme er pr. 30/6 -75 3 400 mill. kroner (avrundet).

Av dette beløp utgjør direkte garantier overfor banker og andre finansinstitusjoner 1 150 mill. kroner (avrundet), mens resten i alt vesentlig er garanti for leverandørkreditter.

Oslo, 26. september 1975

Garanti-instituttet
for
eksportkreditt

Johs. Aarøy

Bjørn Høgevold

Norges eksportråd:

Forslaget om en nordisk investeringsbank vil etter vedtektsforslaget kunne stimulere norske bedrifter som har investeringsprosjekter eller eksport av nordisk interesse (art. 1) i den utstrekning det vil føre til lettere eller bedre finansiering.

Norske eksportbedrifter har i dag relativt få slike prosjekter. Disse har hittil vært finansiert via bankvesenet på vanlig måte. Man kan se behov for sterkere nordisk samarbeide både innen Norden og i andre

land, og kanskje særlig for å styrke industristrukturen i grenseområdene. Det er neppe mulig å si i hvilken utstrekning norske bedrifter vil kunne utvikle, lede eller delta i slike prosjekter.

Forutsetningen om bedre finansiering vil kunne skje ved at en nordisk bank oppnår en bedre kredittvurdering for internasjonale lån, som f. eks. gjelder kull og stålunionens finansinstitusjon. Den gunstige skattemessige stilling banken tenkes gitt kan også bidra til at den kan yde lån på fordelaktige vilkår.

Banken bør gi korte og lange lån på faste kontrakter slik at det er en klar samhörighet mellom finansieringen og prosjektet.

Oslo, 3. september 1975

Norges eksportråd

Gunnar Rogstad

Adm. direktør

Norges bank:

Norges bank antar at en nordisk investeringsbank i samsvar med den avtale og de vedtekter som er foreslått, vil kunne bli av positiv betydning for den økonomiske utvikling i Norden. Da den vil kunne bli av særlig betydning for løsning av de problemer landene står overfor i de nærmeste år, legger en vekt på at etableringen kan skje så snart som mulig.

Investeringsbanken vil også kunne yte et viktig bidrag til å styrke Norden som økonomisk enhet. I sine vurderinger av låneprosjekter bør banken ha denne oppgaven for øye, noe som tilsier at den ikke bør være forpliktet til å tilstrebe noen bestemt fordeling av utlånene mellom de enkelte land.

Et internordisk organ av den størrelse som man her etter hvert må ventes å få, vil gjennom sine transaksjoner kunne påvirke valutaforholdene i de enkelte medlemsland. Når banken er etablert, bør det tas kontakt mellom bankens styringsorganer og landenes sentralbanker med sikte på å få etablert de nødvendige rutiner for å unngå at transaksjonene kommer i konflikt med de valutapolitiske retningslinjer som følges av de enkelte land.

Norges bank har ikke noe å bemerke til utkastene til avtale og vedtekter.

Oslo, 2. september 1975

Norges bank

Hermod Skånland

Bjarne Hansen

Norges handelsstands forbund:

Etter vår oppfatning vil etablering av en nordisk investeringsbank hverken skape ny kapital eller bedre de finansielle muligheter for handelsnæringen i Norge. For vår næring vil en nordisk investeringsbank med tiden snarere kunne føre til en uttynning i kapitaltilbudet enn det motsatte.

På denne bakgrunn vil vi fraråde at forslaget vedtas.

Oslo, 8. augusti 1975

Norges handelsstands forbund

Herman Scheel
Adm. direktør

Norges kooperative landsforening (NKL):

— — — meddeler vi med dette at NKL gir sin tilslutning til at det opprettes en nordisk investeringsbank på de premisser som fremgår av ministerrådsforslaget.

Oslo 15. august 1975

Norges kooperative landsforening

Peder Sjøiland

Harald Korsell

Norske håndverks- og industribedrifters forbund (NHIF):

NHIF anser det nordiske samarbeid som en verdi i seg selv, og vi har ikke noe å bemerke til det foreslåtte prosjekt. Vi ser imidlertid ikke noe stort behov for en slik bank som neppe vil egne seg til å løse mindre bedrifters behov.

Når det gjelder opplåning i utlandet er det vårt inntrykk at det internasjonale kapitalmarked med norske finansinstitusjoner som mellomledd fungerer tilfredsstillende sett ut fra norske interesser.

Oslo, 6. oktober 1975

Norske håndverks- og industribedrifters forbund

Eiv. Halle
Adm. direktør

Norges rederforbund:

Vi antar at en eventuell nordisk investeringsbank vil ha liten direkte betydning for skipsfartsnæringen, men vil likevel gjerne fremkomme med noen synspunkter av mer generell karakter.

Skipsfart er formentlig den mest internasjonale av alle norske næringer, og vi er derfor meget bevisst de store fordeler ved samarbeide over landegrensene, ikke minst med de andre nordiske land. Likevel har vi vanskelig for å se at det i det foreliggende ministerrådsforslag er dokumentert et behov for å opprette en ny, mellomstatlig finansinstitusjon. Det synes under enhver omstendighet nærliggende at dette spørsmål utredes nærmere før Nordisk Råd tar noe endelig standpunkt. Hva enten en slik utredning finner sted eller ikke, vil vi imidlertid gjerne allerede nå få peke på følgende:

Man kan lese inn i forslaget at en nordisk investeringsbank skulle kunne gi lån til prosjekter som ikke lar seg finansiere på rent forretningsmessige kriterier, men som likevel lar seg forsvare på grunn av samfunnsmessige hensyn. Vi vil påpeke at slike lån vil innebære en reell subsidiering av det eller de land hvor prosjektene er lokalisert. Bare om slike mellomstatlige inntektsoverføringer kommer klart frem i form av direkte stønadsbevilgninger fra det ene land til det annet, kan de folkevalgte organer utføre effektiv demokratisk styring og kontroll over dem.

Av detaljer ved forslaget er vi mest betenkt over avtaleforslagets Artikkel 5, som gir banken utstrakte privilegier i forhold til konkurrerende banker. Ifølge vedtektene skal banken tilstrebe overskudd, som altså etter Artikkel 5 ikke skal være skattbart. Banken skal også være fritatt for stempelavgifter og gebyrer til det offentlige ved låneavtaler hvor banken er debitor. Den eneste begrunnelse som gis for denne meget fordelaktige særstilling for banken, er at det land hvor hovedsetet blir lagt, ikke bør få særskilte skattemessige fordeler av banken. Det antydes også at bankens personale kan komme til å få skattemessige fordeler. Begrunnelsen for skattefrihet er såvidt vi kan se ikke holdbar, idet det etter vår oppfatning ville være en enkel sak å fordele en andel av bankens skattebetalinger til andre land enn det som har bankens hovedsete.

Oslo, 26. september 1975

Norges rederforbund

Olaf Malterud

Norges industriforbund:

Det heter i det foreliggende materiale at en nordisk investeringsbank gjennom kapital skaffet tilveie på det internasjonale marked og senere også på det nordiske marked, vil kunne bli et verdifullt supplement til de eksisterende kredittinstitutter for finansiering av investeringsprosjekter og eksport av nordisk interesse. Vi har ikke inntrykk av at

de eksisterende nasjonale og internasjonale kredittinstitutter har manglet kapasitet til å løse slike oppgaver. Det internasjonale kredittsystem synes også å ha funksjonert rimelig effektivt og den foreslåtte bank synes neppe å ville bety noe fra eller til i den sammenheng.

Tanken om en nordisk kredittformidlingsinstitusjon kunne ha hatt noe for seg da importfinansieringen var et problem. Men som kjent er den aktuelle problemstilling å holde kapitalimporten innenfor visse rammer ut fra hensynet til den innenlandske etterspørselsutvikling.

Norge vil om få år gå over fra å være kapitalimportør til å bli kapitaleksportør. Den institusjonelle ramme for kapitaleksporten er ennå ikke fastlagt. Det er mulig at en nordisk investeringsbank kan gis en rolle i denne forbindelse.

Investeringsbanken må ses som et konkret uttrykk for nordisk samarbeidsvilje. I en slik politisk sammenheng kan banken ha sin berettigelse, men ut fra en mer økonomisk kredittpolitisk vurdering synes det ikke å foreligge særlig tungtveiende argumenter for å etablere en slik bank.

Oslo, 8. september 1975

Norges industriforbund

Jan Didriksen

Adm. direktør

Sparebankforeningen i Norge:

Sparebankforeningen vil gi uttrykk for følgende synspunkter på forslaget:

1. Tanken om en nordisk investeringsbank er gammel. Når realisering hittil er uteblitt, har det hatt sammenheng med uklarhet med hensyn til det markedsmessige samarbeid de nordiske land ville inngå, og med tvil om hensiktsmessigheten ved en slik bank. De markedsmessige konstellasjoner er nå avklart, men spørsmålet om hensiktsmessigheten kan fortsatt reises.

2. For det første vil vi peke på at en nordisk investeringsbank kunne vært et naturlig ledd i et bredt nordisk økonomisk samarbeid av typen Nordøk. Noe slikt er uaktuelt og forslaget om en investeringsbank synes derfor ikke å ha noen institusjonell forankring.

3. De formål banken er ment å skulle ivareta synes noe uklare. Den "nordiske interesse" ved investeringsprosjekter kan være vanskelig å definere. Vi vil imidlertid ikke ha noe å innvende mot at prosjekter av overveiende nasjonal interesse eventuelt blir finansiert av en slik bank, forutsatt at det på lengre sikt blir en viss balanse landene imellom.

4. Vi anser det tvilsomt at investeringsbanken vil kunne skaffe tilveie utenlandsk kapital ut over det som nasjonale institusjoner kan makte.

I hvilken grad Norge som eventuelt kapitaleksporterende land bør kanalisere midler til de øvrige nordiske land gjennom en slik bank, bør nærmere vurderes av den norske delegasjon.

5. Vi finner det ikke godtgjort at investeringsbanken vil bli et mer tjenlig instrument for finansielt samarbeid i Norden enn det ordinære samarbeid mellom nordiske kredittinstitusjoner. Samarbeidet mellom eksisterende banker i Norden bør dessuten kunne videreutvikles bl. a. ved at regjeringene legger kredittpolitiske og andre forhold til rette for det.

6. Investeringsbanken er ment å skulle bli et verdifullt supplement til eksisterende kredittinstitusjoner. Etter vår oppfatning bør det nærmere klargjøres hvordan banken kan bli et slikt supplement eller en samarbeidspartner til andre banker. I motsatt fall vil den kunne bli et alternativ eller en konkurrent til andre institusjoner. Siden banken skal drive på sunne bankmessige vilkår, vil det trolig være en fordel om større, eksisterende kredittinstitusjoner kommer inn i bildet ved ethvert prosjekt som investeringsbanken engasjerer seg i. Dette fordi ekspertise ikke så lett lar seg bygge opp i nødvendig omfang, samtidig som det kan være en fordel å holde omfanget av det administrative apparat på et rimelig nivå. Man får også inne en større grad av uavhengighet i forhold til prosjektet når flere institusjoner kobles inn.

Initiativet, dvs. presentasjonen av et prosjekt, bør kunne gå begge veier, dvs. fra en eller flere eksisterende institusjoner til investeringsbanken eller omvendt. Samarbeidet bør dessuten bli reelt ved at alle de berørte institusjoner deltar i eventuell finansiering. M. a. o. bør etter vår oppfatning investeringsbankens utlån primært være a meta lån med andre institusjoner. På denne måten vil bankens reelle funksjoner bli å etablere samarbeid og å supplere kredittgivning.

7. Det synes oss at banken gis et for sterkt politisk preg gjennom den sterke avhengighet av nasjonale myndigheter som foreslås etablert, jfr. vedtektsforslaget § 7 a) og b). Selv om det er klart at banken bør virke i samsvar med samfunnsmessige hensyn, tilsier hensynet til utlånsvirksomhet på bankmessige vilkår en uavhengig stilling.

8. Banken foreslås gitt en rekke særfordeler fremfor vanlige banker (artikkel 5 i avtaleforslaget). Vi finner dette urimelig hvis banken skal operere som en alternativ kredittinstitusjon.

Med eventuell kredittpolitisk særbehandling av investeringsbanken, går vi ut fra at det ikke tenkes på uavhengighet i forhold til de totale nasjonale kredittpolitiske opplegg, slik vi for Norges vedkommende kjenner det gjennom det kredittbudsjett som stilles opp i forbindelse med nasjonalbudsjettet.

Vår konklusjon er at den norske delegasjon til Nordisk Råd nøye bør vurdere hensiktsmessigheten av opprettelsen i lys av det alternativ som foreligger, nemlig å spille på det eksisterende kredittapparat og de samarbeidsmuligheter som der foreligger. I den grad man tenker på de meget store investeringsprosjekter av nordisk interesse, bør finansieringen kunne løses fra gang til gang. Det vil her ikke være tale om svært mange prosjekter. Når det gjelder mer vanlige prosjekter, bør det vanlige kredittapparat kunne klare av det. Hvis investeringsbanken likevel ønskes etablert, bør dens stilling og virksomhet nærmere klarlegges.

I første rekke gjelder dette samarbeidsforholdet til de eksisterende kredittinstitusjoner i Norden.

Oslo, 27. september 1975

Sparebankforeningen i Norge

Helge Asdahl

Steinar Seljegard

Norsk arbeidsgiverforening *hänvisar i skrivelse den 11 september 1975 till yttrande från Norges industriforbund av den 8 september 1975 (se ovan).*

Den norske bankforening:

Spørsmålet om en nordisk investeringsbank er ikke nytt. Forrige gang saken var fremme var i forbindelse med NORDØK-planene. I brev av 17.2.1969 til Handelsdepartementet uttalte Bankforeningen seg dengang om det forslag om en nordisk investeringsbank som et Nordisk embedsmannsutvalg hadde lagt frem i januar 1969. Bankforeningen fremholdt at det teknisk sett ikke var noe stort problem å opprette en slik bank, men stilte seg sterkt skeptisk til behovet for en slik institusjon.

Etter en fornyet vurdering kan Bankforeningen heller ikke idag se noe rimelig behov for å opprette en nordisk investeringsbank som foreslått. I Ministerrådets forslag er det anført at "når det idag er aktuelt å realisere planene om en nordisk investeringsbank, henger det sammen med de nordiske lands behov for å bygge ut produksjonsapparatet og øke eksporten". Bankforeningen kan ikke innse noe nytt i dette argument, og heller ikke se at den økonomiske utvikling og utsiktene fremover kan godtgjøre noe behov for en slik ny finansieringsinstitusjon.

I Ministerrådets forslag heter det videre at en nordisk investeringsbank kan bli et verdifullt supplement til de enkelte lands nasjonale kredittinstitusjoner, samt at Investeringsbankens drift etter forutsetningen skal baseres på vanlige bankmessige kriterier.

Det er imidlertid ikke gitt noe eksempel på hva slags prosjekter eller størrelsesorden av prosjekter som de nåværende kredittinstitusjoner i de nordiske land — alene eller gjennom samarbeide — enten ikke skulle makte eller finne naturlig å finansiere når bankmessige kriterier legges til grunn. I Bankforeningens brev av 17.2.1969 ble det uttalt at det dengang syntes vanskelig å finne eksempler på hvilke finansieringsoppgaver som den da foreslåtte investeringsbank skulle ta seg av. Heller ikke idag kan vi finne eksempler på slike prosjekter som kunne peke seg ut som naturlige oppgaver å ta seg av for en slik institusjon. Selv meget store prosjekter i fremtiden vil etter all sannsynlighet la seg

løse finansielt på det nasjonale, nordiske eller internasjonale kapitalmarked når det kredittmessige grunnlag er tilstede.

Om det nå på politisk grunnlag likevel blir besluttet å opprette en nordisk investeringsbank, er Bankforeningen enig i at en slik institusjon må drives etter vanlige bankmessige kriterier.

Vi har imidlertid sterke betenkeligheter ved enkelte bestemmelser i den foreslåtte avtale. I artikkel 5, 2. ledd heter det: "Banken skal være unntatt for betalingsrestriksjoner og kredittpolitiske tiltak som hindrer eller vanskeliggjør oppfyllelsen av noen del av Bankens forpliktelser". I kommentarene heter det at "dette innebærer at valuta- eller kredittrestriksjoner i noen av medlemslandene ikke vil kunne hindre Banken i å oppfylle sine allerede inngåtte avtaler".

Hvis dette skal tolkes slik at banken får en privilegert stilling når det gjelder de valuta- og kredittpolitiske restriksjoner som de øvrige kredittinstitusjoner er underlagt, mener Bankforeningen at dette kan føre til en uheldig vridning av konkurranseforholdene når det gjelder kapitalformidlingen.

Det samme synspunkt kan gjøres gjeldende for den foreslåtte avtales bestemmelse i artikkel 5,3. ledd som lyder: "Bankens aktiva og inntekter skal være fritatt for all direkte beskatning", og samme artikkels 4. ledd: "Banken skal være fritatt for stempelavgifter og gebyrer til det offentlige ved låneavtaler hvor Banken er debitor".

Disse bestemmelser kan medføre en form for skjult subsidiering av Investeringsbankens drift. Om en slik bank opprettes, bør den underkastes de samme bestemmelser som de kredittinstitusjoner den skal konkurrere med. Hvis den må subsidieres for å holdes i drift, bør de reelle omkostninger tydelig fremgå.

Om noen år vil Norge etter forutsetningene gå over fra å være et kapitalimporterende land til å bli kapitaleksportør. Dette vil sette oss i en annen stilling enn de øvrige nordiske land. En del av denne kapitaleksport vil trolig bli kanalisert gjennom norske forretningsbanker.

Etter Bankforeningens oppfatning burde de norske myndigheter — istedenfor å støtte forslaget om å opprette en nordisk investeringsbank — heller legge forholdene bedre tilrette allerede idag for de eksisterende kredittinstitusjoner til å operere på de utenlandske kapitalmarkeder (jfr. Bankforeningens forslag om å unnta visse av bankenes utenlandstransaksjoner fra plasseringsplikt og likviditetsreservekrav), og sørge for at norske banker kan fylle sin naturlige rolle som kapitalformidler til utlandet når Norge om noen år blir kapitaleksportør.

Oslo, 22. juli 1975

Den norske bankforening

H. P. Schnitler

Formann

Kaare Petersen

Landbrukets sentralforbund:

Så vidt vi kan skjønne er det ikke i det foreliggende forslag til opprettelse av en nordisk investeringsbank fremlagt en tilfredsstillende dokumentasjon for behovet for en slik bank. Riktignok kan det i gitte situasjoner i de enkelte nordiske land, være problemer forbundet med å finansiere større prosjekter av ulike slag. Dette kan da henge sammen med spesielle kredittrestriksjoner, likviditetssituasjonen generelt m. v. Etter vårt syn er det imidlertid ikke bankstrukturen som sådan som eventuelt skaper slike finansieringsvansker. Bankene i de nordiske land er så godt utbygget og samarbeider så vidt intimt med hverandre og med banker i den øvrige verden at de uten tvil, vil kunne påta seg finansieringen av slike prosjekter som er nevnt i forelegget. Vi frarår således opprettelsen av en nordisk investeringsbank som foreslått i ministerrådsforslag B 17/e.

Oslo, 25. august 1975

Landbrukets sentralforbund

Hans Borgen

Olav Borgan

S v e r i g e**Kommerskollegium:**

Handelskamrarna i Stockholm, Göteborg och Malmö har av kollegiet beretts tillfälle att avge yttrande över förslaget (*se nedan*). Handelskammaren i Göteborg har härvid avstyrkt upprättandet av en nordisk investeringsbank. Stockholms handelskammare ställer sig tveksam till behovet av banken men vill dock inte avstyrka förslaget. Skånes handelskammare är heller ej övertygad om fördelarna med banken och hyser tveksamhet inför förslaget men vill för närvarande ej ställa sig avvísande till tanken på inrättandet av en nordisk investeringsbank. Förslaget bör dock överarbetas. För egen del vill kollegiet anföra följande.

Kollegiet delar i princip uppfattningen som framförs i förslaget om att de nordiska länderna står inför stora framtida investeringsbehov. Detta inte minst mot bakgrund av den nya energisituationen. Medel måste i detta läge till för att kunna öka de nordiska ländernas export, liksom investeringar göras för att minska beroendet av importerad energi.

Hittills har såvitt är känt för kollegiet existerande kreditinstitut i huvudsak kunnat möta de krav som ställts på krediter. Nya faktorer som kan förändra läget har emellertid på senare tid kommit in i bilden. Det har t. ex. numera blivit vanligt att leverantörer av stora exportprojekt

åtar sig att anskaffa krediter till projekten. Härvid har åtminstone svenska företag i en del fall haft problem med kapitalanskaffningen.

Kollegiet vill mot denna bakgrund inte motsätta sig förslaget. En bank av ifrågavarande slag kan i vissa fall förbättra företagens kapitalanskaffningssituation samt genom sin existens ge ett konkret innehåll åt det nordiska samarbetet. Kollegiet vill dock framhålla att förslaget på en del punkter bör kompletteras och omarbetas. Bl. a. bör bankens uppgift att stärka Nordens ekonomi tas in i 1 § av avtalet respektive stadgan. Vidare bör bankens rättsliga ställning i förhållande till värdlandets lagstiftning och myndigheter göras klarare, liksom också bankens praktiska arbetsformer.

För det fall den föreslagna nordiska investeringsbanken upprättas, ser kollegiet det som angeläget att bankens verksamhet förbehålls sådana projekt som mer typiskt får anses ha karaktären av "nordiskt intresse". Banken bör enligt kollegiets uppfattning endast vara ett komplement till redan befintliga kreditinstitut och dess tjänster bör anlitas först då medel ej finns tillgängliga på normala villkor från de existerande kreditinstituten.

Stockholm den 9 oktober 1975

O. G. Lindqvist

Rutger Croneborg

Sveriges riksbank:

Enligt förslaget skulle investeringsbankens uppgift bli att ge lån och ställa garantier på bankmässiga villkor för förverkligande av investeringsprojekt och export av nordiskt intresse. Genom inriktningen på projekt som kan anses vara av gemensamt nordiskt intresse förutses banken kunna bli ett värdefullt komplement till existerande nationella kreditinstitut. Investeringsbanken föreslås bygga på en grundfond, som tillskjuts av de deltagande länderna och som uppgår till 400 miljoner särskilda dragningsrätter (SDR), varav en fjärdedel inbetalas. Bankens utlåning skulle finansieras företrädesvis genom upplåning såväl inom som utom Norden. Dessutom skulle den inbetalade delen av grundfonden kunna utlånas.

Fullmäktige har vid sin bedömning av ministerrådets förslag ej funnit skäl ifrågasätta att en nordisk investeringsbank på sikt skulle kunna fylla en värdefull — om ändock begränsad — kompletterande funktion när det gäller att möta de nordiska ländernas kapitalbehov. Ett förverkligande av denna målsättning förutsätter att bankens lån- och garantigivning koncentreras till nordiska projekt av sådan karaktär och omfattning att de svårigen kan helt finansieras av existerande institut. Det nära samarbete mellan banken och förefintliga kreditinstitut som

är önskvärt bör givetvis kunna ta sig uttryck i att banken delfinansierar enskilda projekt.

Vad gäller principerna för bankens utlåning och garantigivning finner fullmäktige det tillfredsställande att man i förslaget klart markerat kravet på affärsmässighet i verksamheten. Bankens medverkan skall grundas på normala bankmässiga kriterier, vilket torde garantera att något subventionselement ej kan ifrågakomma. Det förhållandet att bankens utlåning skall ske "i samsvar med samfunnsökonomiske hensyn" (avtalets art. 1; stadgans § 1) bör enligt fullmäktiges mening ej innebära att kraven på affärsmässighet eftersätts.

Den föreslagna omfattningen av bankens grundkapital — 400 milj. SDR — motsvarar för närvarande drygt 2 miljarder kr. Detta belopp synes fullt tillräckligt som underlag för bankens upplåning på de internationella kapitalmarknaderna. Erfarenheterna av liknande regionala investeringsbanker tyder på att emissionerna — oavsett grundfondens storlek — måste hållas relativt begränsade under en längre inledningsfas. Vad gäller villkoren för inbetalning av en fjärdedel av grundfonden synes den i stadgan angivna tidsplanen om sammanlagt drygt 2 år omotiverat kort. Av kommentaren till stadgan framgår dock att medlen ifråga endast skall hållas tillgängliga på i planen angivna tidpunkter och att faktiskt inkrävande skall ske först när banken har behov av dem. Detta bör, enligt fullmäktiges mening, tolkas så att inbetalning skall ske först då bankens verksamhet nödvändiggör det.

Finansieringen av bankens utlåning måste till helt övervägande del ske genom upplåning på de internationella kapitalmarknaderna. Upplåning i de nordiska länderna torde, i vart fall under överskådlig tid, kunna aktualiseras endast i mycket begränsad omfattning. Fullmäktige vill i detta sammanhang understryka vikten av att en kontinuerlig samordning av bankens utlandsupplåning med deltagarländernas egen låntagning utomlands kommer till stånd så att bankens upplåningsanssträngingar ej verkar störande på den nationella låneverksamheten.

Reglerna för bankens verksamhet har på vissa punkter getts en mindre preciserad utformning. Detta förefaller i och för sig både naturligt och önskvärt. Fullmäktige vill emellertid fästa uppmärksamheten på två frågor, vilka på ett tidigt stadium bör bli föremål för diskussioner om tillämpningsföreskrifter mellan deltagarländerna.

Vad gäller investeringsbankens status i valutaavseende stadgas i artikel 5 i avtalet att banken skall undantas från betalningsrestriktioner, som hindrar eller försvårar uppfyllandet av någon del av bankens förpliktelser. Denna undantagsregel, som torde få betraktas som självklar, innebär att valutarestriktioner i ett medlemsland ej får hindra banken att honorera redan ingångna avtal. Å andra sidan kan denna regel tolkas så att banken i övrigt skall anses falla under valutareglerna i medlemsländerna. Detta kan leda till vissa praktiska komplikationer.

Det framstår därför som önskvärt att samråd kommer till stånd i frågan mellan de nordiska valutamyndigheterna redan innan banken trätt i verksamhet. Detta samråd bör syfta till utarbetande av gemensamma riktlinjer för behandlingen av banken i valutaregleringsavseende.

Investeringsbanken åläggs i förslaget till stadga inga särskilda restriktioner i vad gäller placering av medel utanför de nordiska länderna. Det torde dock få förutsättas att banken på denna punkt liksom vad gäller övriga delar av bankens verksamhet skall agera i samförstånd med berörda nordiska myndigheter. Det synes lämpligt att även vad gäller de valutaregleringsmässiga aspekterna av investeringsbankens placeringspolitik samråd i förväg sker mellan de nordiska valutamyndigheterna så att en enhetlig inställning kan utformas i denna fråga.

Avslutningsvis vill fullmäktige tillstyrka att ministerrådets förslag om upprättande av en nordisk investeringsbank förverkligas.

Stockholm den 11 september 1975

Å fullmäktiges vägnar:

Pierre Vinde

Eva Jönsson

EKN-Exportkreditnämnden:

Det svenska investeringsgarantisystemet är begränsat till att avse investeringar i vissa u-länder. Risker i samband med sådana investeringar i Norden som den nordiska investeringsbanken huvudsakligen kan väntas medverka i kan således inte täckas genom EKN-garanti och något behov av sådan garantigivning torde inte heller föreligga.

Enligt förslaget bör emellertid den nordiska investeringsbankens verksamhet även omfatta finansiering av export, som berör minst två av de nordiska länderna. EKN har idag, för att möjliggöra garantigivning som underlättar finansiering av sådana exportprojekt, ett nära samarbete med sina motsvarigheter i andra nordiska länder, nämligen Eksportkreditrådet i Danmark, Vientitakuulaitos (Exportgarantianstalten) i Finland och Garanti-institutet for eksportkreditt i Norge. Bland annat föreligger avtal mellan instituten enligt vilka garantiinstitutet i en huvudleverantörs land utfärdar garanti omfattande även underleveranser från annat land då fråga är om export av kapitalvaror till tredje land och minst 70 procent av kontraktsvärdet är att hänföra till huvudleverantörens land. I andra fall upprättas ett samarbete som möjliggör att varje garantiinstitut täcker den del av kontraktet, som skall fullgöras från det egna landet. Enligt EKN:s mening bör sådan statlig garantigivning som kan bli aktuell i samband med exportkrediter från den föreslagna nordiska investeringsbanken baseras på de erfarenheter

som vunnits i det väl etablerade samarbetet mellan de nordiska exportkreditgarantiinstitutet.

EKN-garanti kan enligt gällande bestämmelser endast lämnas den som är verksam i Sverige. Enligt av riksdagen fastställda riktlinjer kan emellertid regeringen medge att garanti lämnas även till mottagare utanför Sverige.

Stockholm den 3 september 1975

EKN-exportkreditnämnden

A. Wallén

J. Hallsénius

Sveriges exportråd:

Enligt förslaget skall den nordiska investeringsbankens uppgift vara att stärka Nordens ekonomi genom att ge lån och ställa garantier för genomförande av investeringsprojekt och export av nordiskt intresse. Exportrådet får med anledning härav framföra följande synpunkter på bankens medverkan vid finansiering av nordisk export.

Den svenska exporten uppgick under 1974 till totalt ca 70 400 mkr. Större delen härav säljs mot kontant betalning eller på mycket kort kredit. Längre kredittider förekommer främst i samband med export av verkstadsprodukter och större entreprenadarbeten utomlands.

De längre exportkrediterna torde sålunda avse endast en relativt liten andel av den svenska totalexporten. När det gäller export av kapitalvaror och inte minst kompletta anläggningar har emellertid den internationella konkurrensen medfört att kreditgivning ofta är nödvändig, särskilt vid försäljning till öststaterna och de flesta u-länder.

De riktlinjer som i förslaget anges för den nordiska investeringsbankens medverkan vid exportfinansiering är knapphändiga. Det framhålls dock att banken endast bör engagera sig i projekt till vilka företag i minst två av de nordiska länderna skall leverera. Med anledning härav vill exportrådet erinra om att det relativt ofta förekommer att svenska exportföretag anlitar underleverantörer i något eller några av de andra nordiska länderna, vanligen dock inte i större utsträckning än att affären kan garanteras av Exportkreditnämnden som normalt kräver att minst 70 procent av kontraktsvärdet är att hänföra till huvudleverantörens hemland, och följaktligen finansieras av ett svenskt kreditinstitut.

Tack vare det goda samarbetet mellan de nordiska exportkreditgarantiinstitutet finns det redan nu möjligheter att i de nordiska länderna refinansiera exportkrediter även för projekt där mindre än 70 procent av kontraktsvärdet är att hänföra till Sverige.

Exportrådet föreställer sig därför att investeringsbankens medverkan när det gäller exportfinansiering i första hand kommer att bli aktuell när flera nordiska företag samverkar vid mycket stora s. k. paketaffärer, vilka på grund av sin storlek är svåra att finansiera. Bankens upprättande skulle härigenom kunna medföra ett ökat samarbete på detta område mellan företag i de nordiska länderna.

Stockholm den 23 september 1975

Sveriges exportråd

Stig Wollroth

Jan Frykholm

Stockholms handelskammare:

Bankens uppgift skall enligt förslaget vara att genom lån och garantier stödja investeringsprojekt och export av nordiskt intresse.

Handelskammaren kan i huvudsak instämma i de uttalanden som framförts i förslaget rörande de nordiska ländernas framtida investeringsbehov. Såsom bland annat framhålls torde den nya energisituationen göra det nödvändigt såväl att öka exporten för att kunna betala den dyrare oljeimporten som att göra länderna mindre beroende av sådan import genom utveckling av alternativa energikällor.

Även mot denna bakgrund vill dock handelskammaren ifrågasätta om något behov verkligen kan anses föreligga av en gemensam nordisk bank. I vart fall synes de svenska finansieringsbehoven ha blivit väl tillgodosedda genom redan existerande kreditinstitut. Visserligen kan det inte uteslutas att en gemensam nordisk bank skulle kunna vara av visst värde vid upplåning på den internationella kreditmarknaden. Några problem i detta hänseende som skulle kunna motivera upprättandet av en sådan bank har emellertid, såvitt handelskammaren erfarit, inte kunnat förmärkas.

Handelskammaren vill också peka på risken att en bank av den typ som föreslagits kan komma att medföra att övriga kreditinstitut i de nordiska länderna får försämrade möjligheter till internationell upplåning. Även om banken enligt förslaget skall drivas enligt affärsmässiga principer kan det enligt handelskammarens mening inte uteslutas att den får en i förhållande till övriga kreditinstitut i viss mån gynnad ställning.

Även om handelskammaren sålunda ställer sig tveksam till behovet av en nordisk investeringsbank vill dock kammaren, främst med hänsyn till de positiva effekter en sådan bank kan tänkas få för det fortsatta nordiska samarbetet, inte heller avstyrka förslaget. Handelskammaren

anser dock att frågan bör bli föremål för ytterligare överväganden i samråd med de existerande kreditinstituten.

Stockholm den 27 augusti 1975

Stockholms handelskammare

Sven Swartling

Ulf Franke

Handelskammaren i Göteborg:

Bankens uppgift enligt förslaget skall vara att stärka Nordens ekonomi genom att ge lån och ställa garantier på bankmässiga villkor för investeringsprojekt och export av nordiskt intresse.

Enligt handelskammarens uppfattning tjänar det framlagda förslaget — i likhet med flertalet övriga förslag i Nordiska rådet — i första hand det i och för sig vällovliga syftet att bidra till en ökad samhörighet mellan de nordiska länderna. Detta hindrar givetvis icke att handelskammaren också kan instämma med uttalandena i förslaget om de nordiska ländernas framtida investeringsbehov. Den nya energisituationen gör det sålunda nödvändigt både att öka exporten för att kunna betala den dyrare importen av energi och att göra länderna mindre beroende av energiimport. Handelskammaren anser emellertid icke, att upprättandet av en nordisk investeringsbank innebär ökade investeringsmöjligheter. Storleken av det kapital, som kan lånas upp på den internationella marknaden, torde knappast i någon nämnvärd grad påverkas av att låntagaren är en nordisk investeringsbank i stället för t. ex. något konsortium inom det nuvarande banksystemet. Enligt handelskammarens mening saknas därför anledning att ytterligare bygga ut den administrativa apparaten inom nordiskt bankväsen. För övrigt kan det starkt ifrågasättas, om de nordiska länderna med sin i förhållande till omvärlden höga levnadsstandard kommer att finna det lämpligt och möjligt att framdeles i ökad utsträckning konkurrera om låneutrymmet på den internationella kapitalmarknaden. Det ligger nära till hands att antaga, att dessa länder för tillgodoseende av sina väsentliga investeringsbehov kommer att vara helt hänvisade till eget nysparande, vilket för att bli av tillräcklig omfattning torde förutsätta en åtminstone relativt sett avsevärt minskad konsumtion jämfört med nuläget.

Handelskammaren får under åberopande av vad som ovan anförts avstyrka upprättandet av en nordisk investeringsbank enligt Nordiska ministerrådets föreliggande förslag.

Göteborg den 28 augusti 1975

För Handelskammaren i Göteborg — västsvenska handelskammaren

B. Thorburn

A. Segge

Skånes handelskammare:

Inledningsvis vill handelskammaren erinra om att handelskammaren redan den 25 januari 1958 i ett till kollegium avgivet yttrande över den av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet framlagda rapporten om nordiskt ekonomiskt samarbete även hade anledning behandla en i rapporten väckt fråga om inrättande av en nordisk investeringsbank. Som bekant ingick tanken på en nordisk investeringsbank den gången som ett led i ett tilltänkt allmänt nordiskt ekonomiskt samarbete i form av en tullunion. Handelskammaren ställde sig i sitt yttrande över rapporten icke direkt avvisande till tanken på en dylik bank. Kammaren hänvisade emellertid till de institut, som redan stod till förfogande för upptagande av lån på den internationella kapitalmarknaden. Kammaren pekade också samtidigt på att åtskilliga frågor rörande den föreslagna bankens ställning och uppgifter måste klarläggas innan slutlig ställning togs till frågan om projektets förverkligande.

Handelskammaren har även senare i remissyttrande till kollegium av den 29 augusti 1963 haft anledning behandla ett inom Nordiska rådet väckt medlemsförslag om inrättande av en nordisk investeringsbank. I sitt ställningstagande till sistnämnda remiss ifrågasatte handelskammaren behovet av en nordisk investeringsbank sedan tullunionstanken förfallit och andra samarbetssträvanden i stället framträtt. I yttrandet framhöll handelskammaren vidare att i den mån lån för gemensamma nordiska uppgifter behövde upptagas detta kunde ske genom redan befintliga bankinstitut.

När det nu åter är aktuellt att realisera planer på en nordisk investeringsbank hänger detta enligt det remitterade förslaget samman med de nordiska ländernas behov av att bygga ut produktionsapparaten och öka exporten. Det påpekas också i remisshandlingarna att en nordisk investeringsbank genom kapital anskaffat på den internationella och senare också den nordiska kapitalmarknaden kommer att kunna bidra till att finansiera investerings- och exportprojekt av gemensamt nordiskt intresse och därmed också tjäna som ett viktigt instrument för vidareutvecklingen av det nordiska samarbetet på det praktiska planet och bidra till de nordiska ländernas ekonomiska fortskridande.

Det framhålls vidare att investeringsbankens verksamhet förutsätts bedrivas på bankmässiga villkor. Banken skall således i sin verksamhet söka uppnå ett överskott som möjliggör fondering och rimlig förräntning av det insatta grundkapitalet. Vad beträffar den föreslagna bankens inriktning kan här nämnas att en väsentlig begränsning i de projekt banken kan medverka i ligger i att dessa skall vara av nordiskt intresse. Projekt som i allt väsentligt ligger i ett enskilt lands intresse faller således enligt förslaget utanför bankens verksamhetsområde. Det framhålls emellertid att "nordiskt intresse" i detta sammanhang skall ges en vid tolkning.

Bankens kapitalbas består enligt förslaget av 400 milj. speciella dragningsrätter. Andelarna anpassas till den fördelningsnorm som är vanlig i nordiska finansieringssammanhang innebärande bl. a. att Sverige kommer att erhålla 45 procent av andelarna.

Vad beträffar genomförandet av förslaget synes möjligheter föreligga, genom den nyligen beslutade extra sessionen inom Nordiska rådet i november i år, att behandla frågan om bankens tillkomst inom de fem nordiska parlamenten redan i höst.

Såvitt handelskammaren kan bedöma — remisshandlingarna ger föga vägledning — torde det vara osäkert om några uppenbara fördelar står att vinna genom tillskapandet av den föreslagna banken. Vad exempelvis angår den viktiga frågan om kapitalanskaffning får det anses som osäkert att den föreslagna banken i och för sig skulle ha större möjligheter att anskaffa kapital genom upplåning utanför Norden än vad vore möjligt för befintliga institut. Möjligheten för den tilltänkta banken att agera härvidlag torde i allt väsentligt bli avhängig utvecklingen på de internationella kreditmarknaderna.

Rent allmänt finner handelskammaren det vidare allvarligt att den föreslagna banken skulle komma att få en särställning i förhållande till övriga institut. Risk förefinns således att befintliga bankinstitut kan bli missgynnade genom en medveten resursstyrning över till den nya investeringsbanken. Den föreslagna banken kan sålunda ge upphov till marknadsstörningar för existerande institut. Handelskammaren finner det också oroande att bankens statuter såvitt avser verksamhetsformer och syften i många delar är oklara. Enligt vad som kan utläsas ur remisshandlingarna synes också den föreslagna banken även ha givits en oklar status gentemot de enskilda nordiska länderna och deras parlament.

Även om handelskammaren ej är övertygad om fördelarna med en nordisk investeringsbank och till vissa delar hyser tveksamhet inför det presenterade förslaget vill handelskammaren ändå inte — främst med hänsyn till att den föreslagna bankens övernationella karaktär kan medge för de nordiska staterna att agera gemensamt på det internationella planet — på detta stadium ställa sig avvisande till tanken på inrättandet av en nordisk investeringsbank. Handelskammaren är emellertid angelägen understryka det väsentliga i att en nordisk investeringsbank i sin verksamhet kommer att samarbeta med befintliga institut. Det är vidare angeläget att den föreslagna banken, sin övernationella karaktär till trots, kommer att drivas på sådant sätt att konkurrensförhållandena ej kommer att snedvridas. Handelskammaren förutsätter vidare att innan förslaget blir föremål för realbehandling inom respektive länders parlament förslaget kommer att bli föremål för vidareutveckling och bearbetning i flertalet centrala delar. Handelskammaren tänker därvid särskilt på bankens verksamhetsformer och syften samt vilka rättsregler

som skall gälla för banken i olika konkreta situationer i de olika länderna.

Malmö den 3 september 1975

Skånes handelskammare
omfattande Skåne och södra Halland

Hans Cavalli-Björkman

Bo Åhnebrink

Sveriges grossistförbund:

Syftet med den nordiska investeringsbanken skall enligt förslaget vara att stärka ekonomin i Norden genom att på bankmässiga villkor ge lån till och ställa garantier för investeringsprojekt och export av gemensamt nordiskt intresse. Verksamheten avses därigenom fungera som ett viktigt instrument för att vidareutveckla det nordiska samarbetet på det praktiska planet och bidra till ekonomisk utveckling i de nordiska länderna.

Det finns självfallet inget att erinra mot detta syfte i sig. I ministerrådets förslag saknas emellertid en analys av i vad mån dessa uppgifter skulle kunna lösas inom ramen för existerande kreditinstitut. Dessa har hittills var för sig eller i samverkan kunnat gå ut på den internationella marknaden och där upplåna erforderligt kapital. De kommer uppenbarligen att även i fortsättningen kunna göra detta och frågan blir därför vad den nordiska investeringsbanken kan åstadkomma som inte övriga kreditinstitut skulle kunna klara.

Även om vi således inte känner oss övertygade om behovet av den föreslagna investeringsbanken, finner vi dock inte anledning att motsätta oss att densamma inrättas. Vi har från denna utgångspunkt inget att erinra mot ministerrådsförslaget men önskar i sammanhanget starkt understryka vad som sägs i förslaget om att verksamheten skall bedrivas på affärsmässiga grunder. Detta utgör från flera synpunkter en viktig förutsättning för bankens verksamhet.

Stockholm den 16 september 1975

Sveriges grossistförbund

Iwan Ahlström

Svenska arbetsgivareföreningen och Sveriges industriförbund:

Enligt vår uppfattning kan förslaget om att inrätta ett nytt kapitalmarknadsinstitut inte motiveras med att det skulle föreligga några allvarliga brister på nuvarande kapitalmarknader som därigenom skulle

kunna undanröjas. Bankens uppgift skall vara att genom lån och garantier för investeringar och för exportfinansiering stärka den ekonomiska utvecklingen i Norden. Även om — som det framhålls i förslaget — de nordiska länderna står inför stora investeringsbehov torde dessa utan större svårigheter kunna klaras inom ramen för nuvarande kapitalmarknadsinstitutioner. Detta gäller såväl den utländska upplåning som kommer att krävas under de närmaste åren som den upplåning som skall ske inom de nordiska kapitalmarknaderna.

I den mån tillkomsten av en gemensam nordisk investeringsbank kan stimulera till ett ökat nordiskt samarbete på det industriella området och till ett ökat intresse för samnordiska utvecklingsprojekt tillförs emellertid ett nytt moment på kapitalmarknaden. Förhoppningen att så skall vara fallet är grunden för vårt tillstyrkande av projektet.

I ministerrådets förslag fästs stor vikt vid att banken skall fungera efter affärsmässiga kriterier och att banken skall söka uppnå överskott som möjliggör fondbildning och rimlig förräntning på den inbetalade delen av grundkapitalet. Organisationerna vill kraftfullt understryka vikten av att investeringsbanken får denna rent affärsmässiga inriktning, och ser detta som en förutsättning för att kunna tillstyrka förslaget.

Vi önskar vidare understryka att investeringsbankens verksamhet såväl vid internationell upplåning som vid inhemsk nordisk upplåning och kreditgivning måste underordnas de deltagande ländernas olika ekonomisk-politiska strävanden. Vid upplåning på de inhemska nordiska kapitalmarknaderna bör enligt vår mening investeringsbanken iakttaga de regler som utbildats på respektive ländermarknader och som gälla för de internationella kreditmarknadsinstitut.

Med anledning av vad som ovan anförts ser organisationerna ingen anledning att motsätta sig ett eventuellt beslut om bildandet av en gemensam nordisk investeringsbank.

Stockholm den 12 september 1975

Svenska arbetsgivareföreningen

Karl-Olof Faxén

Stig W. Nilsson

Sveriges industriförbund

Gunnar Eliasson

Jan Bröms

Lantbrukarnas riksförbund:

Det växande handelsutbytet mellan de nordiska länderna och ett framtida större behov av kapital för finansiering av skilda projekt, gemensamma för två eller flera nordiska länder, torde vara motiv nog för att på sikt inrätta ett nordiskt finansieringsinstitut. För närvarande

synes emellertid behovet inte vara större än att nuvarande kreditinstitut kan klara finansieringen.

På lantbruksområdet finns det anledning att särskilt peka på att handeln med livsmedel mellan de nordiska länderna har ökat under senare år. Denna utveckling torde accentueras under de närmaste åren. Samarbetet mellan lantbrukskooperationen i de nordiska länderna torde även komma att utvecklas ytterligare i framtiden. I detta sammanhang kan även erinras om att Nordiska rådet har rekommenderat Nordiska ministerrådet att utarbeta ett handlingsprogram angående en ökad livsmedelsförsörjning och ett bättre utnyttjande av livsmedelsresurserna i de nordiska länderna.

Mot bakgrund härav kan en nordisk investeringsbank på sikt därför komma att bli ett värdefullt komplement till de nationella kreditinstituten i de nordiska länderna även för projekt inom lantbruksområdet. Det förutsattes då att lantbrukskooperativa företag får tillgång till krediter i den nordiska investeringsbanken under samma förutsättningar och på samma villkor som andra företag och institutioner, statliga såväl som privata. Det förutsattes också att en nordisk investeringsbanks resurser kommer att kunna utnyttjas för regionalpolitiska projekt av betydelse för två eller flera nordiska länder.

Av särskild betydelse är att upplåningen av kapital för bankens verksamhet äger rum utanför de nordiska länderna. Andra kreditinstitutioner kan annars få svårigheter att anskaffa kapital till sina verksamheter. Det bör således vara en särskild uppgift för en nordisk investeringsbank att tillföra de nordiska länderna ytterligare kapital.

Stockholm den 12 september 1975

Lantbrukarnas riksförbund

Erik Jonsson

Harald Håkansson

Svenska bankföreningen:

Bankens uppgift skall enligt förslaget vara att stärka Nordens ekonomi genom att ge lån och ställa garantier på affärsmässiga villkor för genomförande av investeringsprojekt och export av nordiskt intresse. Förslaget utgår ifrån att de nordiska länderna under de närmaste åren kommer att stå inför stora investeringsbehov, bland annat föranledda av den nya energisituationen, och många av dessa investeringsprojekt kommer att ha sådan karaktär att de är av intresse utöver det enskilda nordiska landets gränser. Dessa investeringsprojekt liksom många exportaffärer kommer att kräva betydande kreditinsatser. Bankföreningen

instämmer i denna bedömning av de framtida investerings- och kapitalbehoven.

Bankföreningen är emellertid inte övertygad om att dessa behov nödvändiggör tillskapandet av en nordisk investeringsbank. Förslaget synes förutsätta att en nordisk investeringsbank skulle ha större möjligheter att erhålla kapital på de internationella kapitalmarknaderna än de enskilda nordiska ländernas kreditinstitutioner. Föreningen kan inte finna denna förutsättning självklar. De hittills gjorda erfarenheterna visar att de nordiska kreditinstitutet ensamma eller i samarbete varit i stånd såväl att på de internationella marknaderna upplåna erforderligt kapital som att i lämpliga former ställa detta till förfogande för nationella eller nordiska projekt av intresse utöver det egna landets. Även om det inte kan uteslutas att en gemensam nordisk bank skulle kunna vara av visst värde vid upplåning på den internationella kreditmarknaden, kan inte på detta område spåras problem av den art att de skulle motivera upprättandet av en sådan bank.

Om det likväl på andra grunder skulle befinnas lämpligt att inrätta en nordisk investeringsbank, vill bankföreningen ange följande synpunkter på en eventuell dylik banks verksamhetsbetingelser och -former.

Bankföreningen finner det vara av väsentlig betydelse att en nordisk investeringsbank skall verka efter vanliga bankmässiga kriterier. Föreningen vill understryka vikten av att en eventuell bank i enlighet med förslaget söker uppnå ett överskott som möjliggör fondbildning och rimlig förräntning av det inbetalda grundkapitalet liksom av att banken i sin verksamhet samverkar med existerande nationella kreditinstitut. Föreningen vill framhålla det angelägna i att en nordisk investeringsbanks upplåning på den internationella marknaden eller på de enskilda nordiska marknaderna inte genomförs på ett sådant sätt att den skapar störningar eller svårigheter för de enskilda ländernas kreditinstitut.

Enligt det framlagda förslaget skall grundfonden utgöra bas för bankens utlåning och garantigivningsmöjligheter. Tillsammans skall lån och garantier icke kunna överstiga 250 procent av grundfonden. Bankföreningen finner att detta är en ur alla synvinklar mycket hög grad av säkerhet för bankens verksamhet och vill ifrågasätta, om inte banken kunde ges möjlighet till en något större låne- och garantiverksamhet i förhållande till grundfonden.

Föreningen finner inte heller knytningen till SDR av bankens balansräkning vara en nödvändig restriktion. Det förefaller rimligt att banken i detta hänseende får agera fritt utan att därmed ådraga sig valutarisken utöver en skälig nivå. Det kan väl tänkas att i framtiden "European Unit of Account" eller annan syntetisk valuta kan visa sig riktig att arbeta i.

I förslaget uttalas vidare att den tilltänkta banken förutsättes etablerad som en gemensam nordisk institution på grundval av ett avtal mellan de nordiska länderna. Detta avtal skulle klargöra bankens rättsliga ställning såväl utåt i förhållande till långivare och låntagare som i förhållande till de nordiska ländernas politiska myndigheter, till redan etablerade nordiska organ och till den nationella lagstiftningen. De aktuella avtalsbestämmelserna, som återfinnes i kapitel 5, ger knappast fullt besked om vilka rättsregler som i de olika länderna skall gälla för banken i olika konkreta situationer, vilket kan föranleda tillämpningssvårigheter. Då det näppeligen låter sig göras att i avtalet inrymma en uttömmande reglering av bankens status under de olika ländernas rättsordningar, borde måhända i avtalet eller genom uttalanden i anslutning till detta kunna indiceras någon metod enligt vilken dylika frågor skulle kunna behandlas.

Bankföreningen vill också fästa uppmärksamheten på reglerna om omröstning i bankens styrelse (förslaget till bolagsordning § 11). Enligt detta kan ett lands representanter bli överröstade, även vid ett beslut om upplåning för banken eller ställande av garanti, trots att även det landet får ett indirekt ansvar för lånet och garantin vid en likvidation av banken (förslaget till bolagsordning § 14). Lämpligheten av att ett land sålunda mot sin vilja kan påläggas betalningsförpliktelser kan ifrågasättas.

I den föreslagna bolagsordningens § 7 d) föreskrives vidare att banken om särskilda omständigheter föreligger kan förvärva aktier för att undvika förlust. Bestämmelserna är att se som ett undantag från huvudregeln om föremålet för bankens verksamhet enligt bolagsordningens § 1. Bankföreningen finner detta undantag alltför begränsat och anser att banken bör ges möjlighet att i den utsträckning som behövs för att skydda bankens fordringar förvärva egendom som är utmätt eller pantsatt för fordringarna (jämför den svenska banklagen § 56).

Sammanfattningsvis vill bankföreningen anföra. En gemensam nordisk investeringsbank kan tänkas bidra till vidareutveckling av det nordiska samarbetet på ett praktiskt plan och till de nordiska ländernas ekonomiska tillväxt. Bankföreningen vill därför icke direkt motsätta sig upprättandet av en gemensam nordisk investeringsbank men önskar understryka svårigheterna att se de konkreta fördelarna av tillkomsten av en dylik bank. Om det likväl befinnes lämpligt att upprätta en gemensam nordisk bank för att mera generellt stärka det nordiska samarbetet, vill bankföreningen understryka vikten av att dels denna bank samarbetar med de existerande nationella kreditinstituterna i de enskilda länderna, dels den nordiska banken inte på grund av speciella relationer till de enskilda ländernas myndigheter eller särställning i fråga om bland annat valuta- och kreditpolitik får inverka störande på de

existerande kreditinstitutens verksamhet inom och utanför de nordiska marknaderna.

Stockholm den 17 september 1975

Svenska bankföreningen

Dess styrelse:

Gösta Olson

C.-J. Bouveng

Svenska handelsbanken:

Den norske Creditbank, Norge, Kansallis-Osake-Pankki, Finland och Svenska handelsbanken är sedan 1971 ägare, till lika delar, av samtliga aktier i Nordic Bank Ltd, London. Nordic Banks verksamhet består huvudsakligen i att biträda företag i de nordiska länderna med finansiering av utrikeshandel. Verksamheten är av sådan omfattning att Nordic Banks firma måste anses inarbetad på den nordiska marknaden och även utanför denna i samband med nordisk utrikeshandel.

Enligt förslaget om upprättande av en nordisk investeringsbank skall investeringsbanken benämnas Nordic Investment Bank. Mellan denna firma och Nordic Bank föreligger enligt vårt förmenande förväxlingsrisk, något som vi anser klart otillfredsställande.

Med hänsyn till att den föreslagna investeringsbanken skall, såvitt vi kan finna, utgöra ett samnordiskt finansieringsinstitut, skulle dess samnordiska karaktär klarare framgå om firman Nordic Investment Bank förses med prefixet "Inter". Härigenom skulle även förväxlingsrisken med Nordic Bank avsevärt minska.

Vi får därför föreslå att investeringsbanken ges firman Internordic Investment Bank.

Stockholm den 29 september 1975.

Svenska handelsbanken

Jan Wallander

Kooperativa förbundet (KF):

— — — Vi har vid dessa diskussioner kommit till att vi inte har några uppenbara skäl att gå emot inrättandet av en sådan bank, eftersom vi förutsätter att den skall kunna tillföra nordiskt näringsliv kapital, som annars inte skulle stå till förfogande. Å andra sidan har vi på grundval av det material som stått till förfogande fått den uppfattningen, att banken inte skulle komma att få en avgörande betydelse för utvecklingen av nordisk Kooperation.

Utöver dessa översiktliga slutsatser har vi emellertid också haft en diskussion om remissförfarandets uppläggning. Det har framkommit en viss tveksamhet, huruvida NAF å medlemsländernas vägnar och med deras synpunkter som underlag kan och skall vara formell remissinstans. Det kan ju mycket väl tänkas, att respektive länder blir tillfrågade i andra sammanhang av egna myndigheter och organisationer och att därvid rent principiellt sett tveksamhet eller ej önskvärda lösningar kan uppstå.

Stockholm den 9 september 1975

K.-A. Linderoth

Sveriges fiskares riksförbund:

Riksförbundet ser positivt på upprättandet av en nordisk investeringsbank. Banken bör kunna medverka till genomförandet av större projekt av gemensamt nordiskt intresse. Det framhålles också att många av investeringsprojekten, som kan bli aktuella, kräver krediter av en storleksordning som kan vara vansklig att få fram genom ordinarie kanaler. Lån skall kunna ske till projekt såväl i offentlig som privat regi.

Såsom ministerrådsförelaget nu är utformat har riksförbundet den uppfattningen att krediter till den svenska fiskerinäringen knappast kommer att kunna beviljas. För de svenska fiskareorganisationerna får således banken ingen omedelbar betydelse. Förbundet hoppas dock att i framtiden även den svenska fiskerinäringen på ett eller annat sätt kan ha nytta av banken.

Beträffande avtalet om etablering av den nordiska investeringsbanken eller de föreslagna stadgarna har riksförbundet inget att erinra.

Göteborg den 8 september 1975

Sveriges fiskares riksförbund

Bertil Johansson

BILAGA 4

Offentliga banker och fonder i Norge, Finland och Island

Sammanställning gjord av ekonomiska utskottets sekreterare L. Blaaflat

Til bruk ved behandlingen av Ministerrådsforslaget om opprettelse av en nordisk investeringsbank (B17/e) gis nedenfor opplysninger over hel- og halvoffentlige banker, fond m. v. som gir lån og garantier til næringsvirksomhet og grunnlagsinvesteringer i Norge, Finland og Island. Dessverre er materialet noe mangelfullt og uensartet, men vil muligens være av noen interesse for utvalgets medlemmer.

Norge:

Statsbankene bidrog i 1974 med netto 3 877 millioner norske kroner til private og kommuners kreditttilførsel, d. v. s. ca. 30 % av den samlede innenlandske kreditttilgang.

For å gi et uttrykk for statsbankenes innbyrdes størrelse og formål giengis nedenfor disse bankers innvilgning av ordinære rentebærende lån i 1974 (Tallene er hentet fra St. meld. nr. 103 (1974—75)):

Enhet: mill. norske kroner.

	1974
Husbanken	3 168
Nye boliger	2 973
Kommunelån	82
Andre formål	113
Landbruksbanken	313
Boliger på tomt inkl. rep. } Stuebygninger på bruk } Landbruksformål	114 199
Kommunalbanken ¹	863
Sykehus och sosialbygg	366
Kraftverk og linjenett	121
Skolebygg	85
Grunnlagsinvesteringer	72
Grunnerverv, kontantlån	5
Tomtetekniske arbeider	118
Andre formål	96
Industribanken	157
Ordinære lån	133
Miljøvernslån	24
Fiskarbanken	141
Postsparebanken	270
Ordinære lån	142
Samferdslån	128
Lånekassen for utdanning	592
Distriktenes utbyggingsfond	521
Håndverks- og småindustrifondet	15
Lånekassen for aviser	11
Ialt	6 051

¹ Tallene omfatter ikke lån gitt på basis av Kommunalbankens låneopptak utlandet.

I tillegg til ovennevnte statsbanker kan nevnes visse offentlige fond som er av særlig industripolitisk interesse. Det er Industrifondet, Utviklingsfondet, Bransjeforskningsfondet, Industriens omstillingsfond, Garanti-Instituttet for Eksportkreditt og Handelsdepartementets Utvalg for Eksportfremmende Tiltak.

Industrifondet ble opprettet ved Stortingets vedtak av 26. mai 1973. Det skal yte garanti for lån, skal overta aksjer i industribedrifter og yte tilskott på basis av bevilgninger over statsbudsjettet. Garantirammen er på 500 mill. kroner. Den er snart oppbrukt. Industrifondet har videre en ramme på 300 mill. kroner for utleggelse av obligasjonslån på det innenlandske kapitalmarked. Denne adgang er hittil ikke benyttet. Provenyet ved slike eventuelle låneopptak vil bli benyttet for ytelse av lån direkte til industrien eller for kjøp av aksjer i industribedrifter. I tillegg til nevnte pengemessige virkemidler har Industrifondet et grunnfond på ca. 75 mill. kroner.

Utviklingsfondet yter lån til industribedrifter til gjennomføring av forsknings- og utviklingsarbeider, eventuelt også forprosjekter. For 1975 er det over statsbudsjettet bevilget 7 mill. kroner til dette fond.

Bransjeforskningsfondet har til formål å stimulere aktiviteten innen bransjeforskning og å fremme teknisk forskningssamarbeid. Det har en bevilgning på 9 mill. kroner over statsbudsjettet 1975.

Industriens omstillingsfond gir støtte til bransjer eller grupper av bedrifter for å lette industriens omstilling til nye markedsdannelser. I statsbudsjettet for 1975 er det bevilget 11 mill. kroner til dette fond.

Garanti-Instituttet for Eksportkreditt gir statsgaranti ved eksport av varer og tjenester for å fremme denne. Instituttet dekker både den kommersielle som den politiske risiko ved salg av produkter til utlandet.

Instituttet administrerer både den *alminnelige* garantiordning for eksportkreditter og ordninger med garantier på *særlige* vilkår ved eksport til og investeringer i utviklingsland. Rammen for statens ansvar ved de to ordninger er henholdsvis 5 000 mill. kroner og 1 000 mill. kroner.

Under den alminnelige garantiordning ble det i 1974 overtatt nytt garantiansvar for 1 897 mill. kroner og avvirket garantier for 1 634 mill. kroner. Under ordninger med statsgaranti på særlige vilkår var tallene henholdsvis 83 mill. kroner og 14 mill. kroner.

Finland:

Nedenstående opplysninger er hentet fra Finlands Banks publikasjon "Financial Markets in Finland" som er et utvalg av artikler i bankens "Monthly Bulletin in 1970—72".

Nedenstående tabell viser kreditttilførselen året 1969 til private og kommunene (the public):

	1969	
	Mill. f. mark.	%
Forretningsbanker	7 436,2	33,6
Sparebanker	3 809,5	17,2
Co-operative banker	2 951,2	13,3
Postsparebanken	1 033,9	4,7
Forsikringselskaper	3 053,0	13,8
Pantegjeldsbanker	1 303,4	5,9
Nasjonale pensjonsinstitutt	1 242,9	5,6
Utviklingskreditt institusjoner	674,9	3,1
Finlands Bank	372,8	1,7
"Hire purchase and credit card companies"	203,5	0,9
"Factoring and leasing institutions"	41,5	0,2
Sum	22 122,5	100,0
Direkte lån ytet av staten	2 012,2	(13,6)
	25 134,7	

Sentralbanken for de co-operative banker i Finland (OKO) er den sentrale finansinstitusjon for de co-operative bankene, som i 1969 kom opp i et antall av 464 og som med sine 1 223 avdelingskontor dekker hele landet.

I 1969 gikk bl. a. 41,0 % av utlånene til jordbruk, skogsbruk og fiskeri, 6,5 % til industri, 13,6 % til handel, kommunikasjoner og andre tjenesteytende næringer.

Av Postsparebankens utlån i 1969 mottok bygg- og anleggssektoren 37,2 %, industrien 21,4 %, elektrisitetsproduksjon 12,4 %.

For tiden er det 6 pantegjeldsinstitusjoner som yter kreditt. 48,4 % av utlånene i 1969 gikk til industrien, 16,8 % til elektrisitetsproduksjon, 12,7 % til kommuner.

Institusjonene for utviklingskreditt består av Finlands Industrialiseringsfond, Finsk Eksportkreditt, Regional Utviklingsfond og Finlands Turistutviklingsfond. I 1970 gikk 34,2 % av disse institusjoners utlån til produksjon av maskiner, 49,8 % til skipsbyggingsindustrien.

Island:

Følgende tabell viser utestående lånemasse ved utgangen av 1972:

	1972
	Mill. i kr.
Forretningsbanker	19 861
Sparebanker	2 883
Sparavdelinger under "co-operatives"	704
Forsikringselskaper	825
Private pensjonsfond	4 770
Nasjonal forsikringssystem	1 940
Investeringsfond	16 205

Av forretningsbankene eier staten Nasjonalbanken, Fiskernes Bank og Jordbruksbanken. Staten eier delvis Industribanken.

Det er 14 forsikringselskaper, hvorav 4 er i det offentlige eie.

Det nasjonale forsikringssystem mottar tilskott fra arbeidsgivere, kommuner og stat.

Investeringsfondene består av Fiskerienes Lånefond, Jordbrukets Lånefond og Industriens Lånefond, som alle er statseide. Ved Islands inntrøden i EFTA ble Det nordiske industrialiseringsfond etablert vesentlig ved tilskott fra de nordiske land. Kredittsystemet for boligbygging er administrert av Nasjonalbanken.

Oslo, 22 juli 1975

BILAGA 5

Offentliga banker och fonder i Sverige

Sammanställning gjord av ekonomiska utskottets sekreterare L. Blaaflat

Fra Nordisk Råds svenske sekretariat har undertegnede mottatt et informasjonsskrift om finansieringsmuligheter utgitt i mai 1973 av Delegationen för de mindre och medelstora företagen. Nedenstående er basert på opplysninger i dette skrift:

Det totale kredittmarked definert som summen av direkte utlåning + obligasjonserverv utgjorde ved utgangen av 1971 220 190 mill. s.kr. og fordelte seg som følger på de ulike låntakerkategorier:

	Låntagare					Summa
	Næringslivet	Bostadssektorn	Kommunerna	Staten	Øvrige	
Riksbanken	80	390	—	10 460	260	11 190
Affärsbanker	19 450	22 470	1 630	5 890	3 950	53 390
Sparbanker	3 820	26 360	4 300	1 200	1 530	37 210
Postbanken	1 800	9 130	3 180	1 700	50	15 860
Jordbrukets kredittkassor	4 060	670	250	750	60	5 790
Försäkringsbolagen	7 850	14 750	2 740	3 000	1 330	29 670
AP-fonden	12 730	23 060	4 870	4 330	—	44 990
Investeringsbanken	900	—	10	—	—	910
Bostadsstyrelsen	—	21 180	—	—	—	21 180
Summa	50 690	118 010	16 980	27 330	7 180	220 190

I tabellen er ikke medtatt hypotekbanker og kredittaksjeselskaper, da disse finansierer sin utlåningsvirksomhet først og fremst ved å emitere obligasjoner som plasseres hos kredittinstitutter som allerede inngår i tabellen. Av kredittmarkedets totale omfang utgjøres ca. 60 % av direkte utlån og 40 % av obligasjonservervelse.

Kortsiktig kreditt

Den blir vanligvis tilgodesett gjennom forretningsbanker, sparebanker, jordbrukskasser og Postbanken.

Andre former for kortsiktig kreditt er leverandørkreditter og factoring.

Langsiktig kreditt

Det er først og fremst de store bedrifter eller kommuner som benytter seg av obligasjonsmarkedet.

Forretningsbanker, sparebanker og jordbrukskasser gir foruten kortsiktig kreditt i en viss utstrekning også langsiktig kreditt.

Forsikringselskaper gir lån mot sikkerhet vesentlig i fast eiendom.

Sveriges investeringsbank, som er statseid, gir kreditt særlig til prosjekter av betydning for næringslivets strukturendring. Banken kan ge garantier som alternativ til lån. Den kan også bidra med eksportfinansiering.

AB Industrikredit medvirker gjennom primærkreditter til langsiktig finansiering av mindre og middelstore industribedrifter. *AB Företagskredit* gir langsiktig bundne sekundærlån til samme type bedrifter. Staten eier 50 % av aksjene i begge selskaper.

Statens Hantverks- og Industrilånefond gir lån som et komplement til den virksomhet som drives av de tradisjonelle kredittinstitutter.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i henhold til riksdagens beslutning våren 1973 om regionalpolitisk støtte for den nærmeste femårsperioden, adgang til å yte flere former for hjelp til bedriftene.

AB Svensk Exportkredits hovedoppgave er gjennom kredittgivning å medvirke til finansiering av svensk eksport av varer og tjenester. Staten og forretningsbankene eier hver 50 % av aksjene.

Leasing er en form for langsiktig kredittgivning, som innebærer at en bedrift leier produksjonsmidler. Utleien foregår enten fra leverandøren eller et særskilt leasingselskap. Det er ialt 7 slike selskaper i Sverige.

Refinansieringsinstitutter gjør det mulig å finansiere avbetalingssalg av produsentkapitalvarer og gir kjøperne lange kreditter.

Garantigivning

En garantiordning innebærer at långiveren får garanti for lånets tilbakebetaling og er derfor direkte knyttet til det regulære kredittvesen.

Hantverks- og Industrilånefonden gir industrilånegarantier.

AB Strukturgaranti, som er et datterselskap av Sveriges Investeringsbank, stiller strukturgarantier til bedrifter for lån til erverv av hele eller deler av andre bedrifter eller til sammenslåing av visse funksjoner i flere bedrifter til et felles selskap.

Svensk Företagsgaranti AB eies 50 % av Sveriges Investeringsbank.

Det stiller garantier for kreditter opptatt i bank, forsikringselskaper eller annet kredittinstitutt.

AB Industrikredit og *AB Företagskredit* kan på samme sikkerhetsvilkår som for lån, gi kredittgarantier. Staten eier 50 % av aksjene i begge selskaper.

Exportkreditnämnden kan gi garanti for dekning av tap i samband med bedriftskredittgivning ved eksport, entreprenørarbeid utenlands, konsulentoppdrag utenlands og overføring til utlandet av oppfinnelser eller lignende avtaler, lagerhold utenlands samt lån som gis av svensk bank eller annen svensk kredittgiver til utenlandsk kjøper i samband med eksport.

AB Svensk Exportkredit kan også gi garantier ved finansiering av svensk eksport av varer og tjenester.

Lantbruksstyrelsen og *lantbruksnämnderna* gir støtte først og fremst i form av lånegaranti og i en viss utstrekning statsbidrag for gjennomføring av rasjonalisering innen jordbruket samt for erverv og drift av jordbruk.

Spesiell utviklingsstøtte

Foruten ulike kredittinstitutter er det etablert visse organer som har til formål å fremme teknisk forskning og industrielt utviklingsarbeid.

Styrelsen för teknisk utveckling er et statlig verk under Industridepartementet. Styrelsen hadde for budsjettåret 1972/73 140 mill. s.kr. til disposisjon.

Statens utvecklingsfond ble opprettet 1. juli 1973. Formålet er å støtte på prosjektbasis risikobetonte investeringer innen industrien for utvikling av nye prosjekter, prosesser eller systemer. Støtten har form av lån hvor tilbakebetalingsforpliktelsen er avhengig av i hvilken utstrekning prosjektet blir fremgangsrikt.

Svenska Utvecklings AB, som sorterer under Industridepartementet, ble dannet for å utvikle, tilvirke og markedsføre nye produkter, metoder og systemer. Utvikling og utnyttelse av innovasjoner som er gjort av private bedrifter eller statlige bedrifter og myndigheter, skjer ved at bolaget investerer i prosjektet, men *ikke* gjennom bidrag eller lån.

Norrandsfonden sorterer under Industridepartementet. Fondets oppgave er å virke for en gunstig utvikling av næringslivet i Norrland. Lån for industriell utbygging har karakter av toppfinansiering. For produktutvikling vil tilbakebetalingsforpliktelsen være avhengig av om og når produktet blir markedsført. Forskningsinstitusjonen, bedrifter eller private kan slippe tilbakebetalingsplikt for industriell målforskning. Fondet kan også gi tapsgarantier.

Norrandsfonden disponerer årlig ca. 40 mill. s.kr. til sin virksomhet.

Kreditselskaper med spesiell innretning

Lantbruksnäringarnas primärkredit AB og *Lantbruksnäringarnas sekundärkredit AB* gir langsiktig kreditt for finansiering særlig av virksomhet for foredling eller distribusjon av produkter fra jord- og skogbruk med binæringer.

Statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten har til formål å yte lån til å fremme en fra et alment synspunkt ønskelig fornyelse av landets flåte av mindre fartøy. Lånene kan bevilges for nybygging eller kjøp samt for ombygging eller reparasjon av fartøy.

Svenska Skeppshypotekskassan og *Skeppsfartens Sekundärlånekassa* medvirker ved finansiering av rederier ved å gi lån eller lånegarantier.

Det finnes flere *finansieringsinstitutter for detaljhandelen*.

Oslo, 1. august 1975

BILAGA 6**Offentliga banker och fonder i Danmark**

(Skrivelse från Udenrigsministeriet i Danmark)

Under henvisning til Nordisk Råds skrivelse af 3. juli 1975 vedrørende oplysninger i forbindelse med økonomisk udvalgs behandling af ministerrådsforslaget om etablering af en nordisk investeringsbank kan udenrigsministeriet oplyse, at følgende danske hel- eller halvoffentlige institutioner yder *lån* til erhvervsvirksomhed m.v.:

Kongeriget Danmarks Hypotekbank,
Kongeriget Danmarks Fiskeribank,
Apotekerfonden,
Statens bygningsfredningsfond og
Statens bygge- og boligfond.

Endvidere kan lån ydes i medfør af følgende lovbestemmelser:

Lov nr. 317 af 26. juni 1975 om midlertidig støtte til miljøinvesteringer,

§ 17, stk. 2 og 3 i lov nr. 301 af 12. juni 1970 om frigørelsesafgift m.v. af fast ejendom,

lov nr. 315 af 26. juni 1975 om oprettelse af en fond til midlertidig finansieringsbistand til konjunkturramte erhvervsvirksomheder,

lov nr. 219 af 7. juni 1972 om egnsudvikling,

lov nr. 211 af 28. maj 1975 om lån til håndværks- og mindre industrivirksomheder og

lov nr. 85 af 31. marts 1953 om oprettelse af en produktivitetsfond.

Endelig kan der i henhold til lov nr. 103 af 20. marts 1970, som ændret ved lov nr. 537 af 13. december 1972 og lov nr. 226 af 12. juni 1975 af statskassen i finansårene 1970/71—1974/75 anvendes indtil 40 mill. kr. til udlån til indkøbsforeninger for mindre jordbrugere.

For så vidt angår *garantier*, der kan ydes af staten, skal følgende lovbestemmelser nævnes:

Lov nr. 341 af 26. juni 1975 om statsgaranti for driftslån til håndværks- og mindre industrivirksomheder,

lov nr. 224 af 8. juli 1966 om garantier til finansieringsinstitutter inden for detailhandelen,

lov nr. 229 af 3. juni 1967 om garantier for lån til industrivirksomheder og

lov nr. 145 af 21. april 1965 om Danmarks erhvervsfond.

Et eksemplar af finansministeriets fortegnelse over de staten påhvillende garantiforpligtelser, som ikke fremgår af statsregnskabet vedlægges.

Såvel lån som garantier ydes i henhold til lov nr 331 af 24. november 1961 om garanti eller lån til bygning af mindre fragtskibe.

Fotokopi af de adspurgte ressortministeriers udtalelser vedlægges som bilag, for så vidt det skønnes nødvendigt at supplere ovennævnte oversigt (*här ej tryckta*).

København, den 5. august 1975

P. m. v.

Tage Leth

BILAGA 7

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över minister-rådsförslaget

Til Økonomisk udvalg er henvist ovennævnte ministerrådsforslag, som er behandlet av utvalget 13. august, 18. og 25. oktober 1975. Følgende ministre var til stede under møtet 18. oktober: handelsminister Kjell-Olof Feldt, kirke- og undervisningsminister Bjartmar Gjerde, minister Grels Teir. Statsråd Feldt svarte på skriftlige spørgsmål. Det ble deretter stilt muntlige spørgsmål, og en meningsutveksling fant sted.

1. *Ministerrådsforslaget*

I ministerrådsforslag B 17/e foreslår Nordisk Ministerråd at det opprettes en nordisk investeringsbank. Dens oppgave skal være å styrke

Nordens økonomi ved å gi lån og stille garantier på bankmessige vilkår for realisering av investeringsprosjekter og eksport av nordisk interesse. Det nordiske siktemålet skal være grunnleggende for investeringsbankens virksomhet. Den kan derved bli et verdifullt supplement til de enkelte lands nasjonale kredittinstitusjoner.

Banken foreslås bygget på et grunnfond, som skal skaffes til veie av de deltakende stater. Grunnfondet er fra starten foreslått satt til 400 millioner SDR, hvorav en fjerdedel skal innbetales. Den ikke innbetalte del skal tjene som statlig garanti for bankens forpliktelser. Grunnfondet skal også danne basis for bankens utlån og garantiforpliktelser, idet disse ikke må overstige 250 prosent av grunnfondet. Bankens utlåning skal finansieres gjennom opplåning såvel i som utenfor Norden. Dessuten skal den innbetalte delen av grunnfondet kunne utlånes.

Banken skal ha et styre, administrerende direktør, samt det nødvendige personale. Styret skal bestå av 2 medlemmer fra hvert land, utpekt av regjeringene. Administrerende direktør skal være ansvarlig overfor styret og kan utnevnes på åremål.

Det er ikke tatt stilling til hvor bankens hovedsete bør ligge.

2. Remissuttalelser

Remissuttalelser er mottatt fra følgende myndigheter og organisasjoner:

Nordiske:

Nordens fackliga samorganisation
Nordel
Nordisk Andelsforbund

Danske:

Danmarks Nationalbank
Den danske Bankforening
Danmarks Sparekasseforening
Landbrugsraadet
Industrirådet
Håndværksrådet
Arbejderbevægelsens Erhvervsråd
Grosserer-Societetet
Danske Husmandsforeninger
Danske Elværkers Forening
Danmarks Rederiforening
Danmarks Havfiskeriforening
Dansk Arbejdsgiverforening

Finland:

Finlands bank
Utvecklingsområdefonden Ab
Bankföreningen i Finland
Sparbanksförbundet i Finland
Arbetarrörelsens ekonomiska forskningsinstitut
Centralhandelskammaren

Finlands utrikeshandelsförbund
 Finlands industriförbund
 Arbetsgivarnas i Finland centralförbund AFC
 Finska lantbruksproducenternas centralförbund
 Svenska lantbruksproducenternas centralförbund
 Fiskeriföreningen i Finland
 Finlands rederiförening r.f.
 Ålands landskapsstyrelse
 Ålands redarförening r.f.
 Andelsbankernas centralförbund r.f.
 Keskusosuusliike OTK
 Suomen osuuskauppojen keskuskuunta (Centrallaget för handelslagen i Finland)

Norge:

Norges bank
 Den norske bankforening
 Sparebankforeningen
 Norges industriforbund
 Norges håndverks- og industribedrifters forbund
 Norges handelsstands forbund
 Norges eksportråd
 Norsk arbeidsgiverforening
 Norges rederforbund
 Garantiinstituttet for eksportkreditt
 Landbrukets sentralforbund

Sverige:

Kommerskollegium
 EKN — Exportkreditnämnden
 Sveriges Exportråd
 Sveriges riksbank
 Svenska bankföreningen
 Lantbrukarnas riksförbund
 Sveriges grossistförbund
 Svenska arbetsgivareföreningen
 Sveriges industriförbund
 Sveriges fiskares riksförbund

Nedenfor refereres først de uttalelser som stiller seg positivt til Ministerrådsforslaget, deretter de negative og til slutt de svar hvor det ikke tas standpunkt.

Remissinstanser som støtter ministerrådsforslaget eller som ikke vil gå imot det

Nordiske:

Nordens fackliga samorganisation mener at de nordiske lands økonomiske og næringspolitiske samarbeid utvides ved opprettelse av en nordisk investeringsbank. Den bør drives etter bankmessige prinsipper. Formålet bør være dels å løse nærliggende finansieringsproblemer og dels å fremme det generelle økonomiske og næringspolitiske samarbeid i Norden.

En forutsetning for at banken på sikt skal oppnå best mulige resultater er at slike beslutninger unngås som innebærer økonomisk risiko. Et eksempel er at låntakeren ikke følger gjeldende arbeidsmarkedsregler, hvorved konflikter oppstår. Dette kan unngås ved at de faglige organisasjoner i Norden gis rett til å utpeke et medlem i bankens styre. NFS krever derfor å få sette inn et ellefte medlem samt suppleant for dette i styret.

Nordel er av den oppfatning at en nordisk investeringsbank kan få betydning for den kapitalkrevende elkraftforsyning. Foruten prosjekter som overføringslinjer mellom landene, kan det bli tale om finansiering av større kraftutbyggingsprosjekter gjennom banken. Alle kraftverksenheter går inn i det felles nordiske samkjøringsnett og får derved indirekte betydning for flere land.

Nordisk Andelsforbund og dets medlemsorganisasjoner støtter i prinsippet det foreliggende forslag om opprettelse av en nordisk investeringsbank.

Forbundet har lagt vekt på at banken skal kunne opptre som alternativ finansieringskilde til investeringer av fellesnordisk karakter. Det er medlemsorganisasjonenes erfaring at det er behov for en slik overnasjonal finansieringsmulighet. Det er videre lagt vekt på at banken forventes å kunne fremlegge låneutbud på internasjonale betingelser og derved muliggjøre at investeringsrenten blir på samme nivå som den der gjelder for prosjekter gjennomført på internasjonal basis.

Banken bør kunne inngå i mere risikofylte engasjementer enn eksisterende penge- og finansieringsinstitutter normalt gjør.

Det vil være ønskelig at representanter for organisasjoner som arbeider på felles nordisk plan, gis mulighet for å delta i bankens kontrollorganer.

Danmark:

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd støtter fullt ut tanken om å opprette en nordisk investeringsbank, da en slik bank vil kunne yte et vesentlig bidrag til finansieringen av en rekke store investerings- og eksportprosjekter av felles nordisk interesse, som en vil stå overfor i de kommende år.

Danmarks Rederiforening uttaler sin interesse for etableringen av en nordisk investeringsbank, men har ikke bemerkninger til forslaget enkeltheter.

Danmarks Havfiskeriforening ser gjerne at en nordisk investeringsbank etableres. Den har ingen bemerkninger til forslaget.

Finland:

Finlands Bank støtter ministerrådsforslaget. Det opplyses at i de senere år har Finlands opplåning i utlandet nådd et høyt nivå og inntil nå har det ikke vært nevneverdige vansker forbundet med å få lån.

Ved formuleringen av investeringsbankens utlånspolitikk bør det ikke tillates at prosjekter som har sekundær betydning, finansieres fordi investeringsobjektet er nordisk. Prosjekter som godkjennes må være i samsvar med de investerings- og industripolitiske prioriteter som er fastsatt.

Finlands Bank fremholder videre at investeringsbanken bør være i kontinuerlig samarbeid med angjeldende sentralbanker og andre myndigheter slik at en praksis kan skapes som tilfredsstillende landenes myndigheter.

Bankforeningen i Finland viser til at en nordisk investeringsbank foreslås opprettet med tanke på finansieringen av samnordiske prosjekter. Da det forutsettes at også Finland er med på slike prosjekter, kan det fra Finlands synspunkt anses hensiktsmessig at banken etableres. Hvis dens virksomhet innordnes i det egentlige banksystemets.

Bankforeningen stiller seg i prinsippet positivt til etableringen av en nordisk investeringsbank. Den tar imidlertid ikke standpunkt til spørsmålet om banken med grunnregler og bestemmelser av et annet slag kunne blitt en mere elastisk innretning enn den som er mulig innenfor de nå foreslåtte statutter.

Andelsbankernas centralförbund r.f. anser opprettelsen av en nordisk investeringsbank for motiverert, fordi bankens kapitalanskaffelse først og fremst vil skje på det internasjonale kapitalmarked. Når det gjelder styringen av kapital fra banken til prosjekter som gavner landets næringsliv, bør fortolkningen av begrepet "nordisk interesse" være vid. Med hensyn til bankens plassering, går forbundet inn for Helsingfors.

Centralhandelskammaren stiller seg positivt til forslaget i den utstrekning bankens virksomhet kan øke mulighetene for å skaffe kapital til Finland. Det ledende prinsipp for bankens virksomhet bør være at innlåningene finner sted på de internasjonale kapitalmarkeder utenfor Norden.

Ifølge forslaget skal banken drives under hensynstaken til de samfunnsøkonomiske synspunkter. Disse vil det også bli tatt hensyn til ved bankens beslutninger, som følge av det faktum at bankens forvaltning utøves av personer utpekt av medlemmenes regjeringer og at lån og garantier ikke vil bli innvilget i tilfelle mottakerlandets regjering motsetter seg dette. Hvis staten således skulle motsette seg en slik kapitalimport, bør det foreligge meget sterke grunner herfor.

I tilfelle der den lånefinansierte virksomhets lønnsomhet er åpenbar, bør de nordiske interesser veie mindre. Derved skulle banken kunne innvilge kreditt også til virksomhet i bare ett land og godkjenne den gunstige virkning for et annet nordisk land, som eventuelle underleveranser derfra skulle innebære, hensiktsmessige regionalpolitiske virkninger f. eks. innen Nordkalott-området o. s. v.

Utvecklingsområdesfonden Ab stiller seg positivt til opprettelsen av

investeringsbanken. Fondet har festet oppmerksomheten ved begrepet "nordisk interesse". Dette burde etter fondets mening presiseres nærmere, slik at bankens oppgaver og formål blir tilstrekkelig klarlagt.

Fondet peker på at avtalen og vedtektene ikke tar standpunkt til kredittgivningens innretning, ulike næringsgreners stilling, samt utvalg av finansieringsobjekter. I dette henseende bør banken bestrebe seg på en balansert utvikling i hele Norden.

Finska lantbruksproducenternas centralförbund og *Svenska lantbruksproducenternas centralförbund* har i en felles skrivelse uttalt sin i prinsippet positive innstilling til opprettelsen av en nordisk investeringsbank og understreker behovet for at kapital styres til landbruks- og skogbrukssektoren. Primærproduksjonen og dens utvikling, samt videreforedling og eksport bør finansielt støttes gjennom banken.

Finlands industriförbund peker på at Finland kommer till å øke investeringene i industrien. Finansieringen av dem kan ikke bare skje på det innenlandske marked. Dersom den foreslåtte investeringsbanks virksomhet kan øke kapitaltilførselen også til Finlands industri, anser industriforbundet det foreliggende forslag for å være positivt og verd å understøtte.

Interesseområder, hvor en bank av den foreslåtte art vil være av særlig betydning, er felles eksportprosjekt og investeringer som fører til fremvekst av underleverandørnett.

Industriforbundet anser det viktig at personer med tilstrekkelig fagkunnskap om hvert deltakerlands næringsliv er representert i bankens forvaltning.

Finlands rederiförening fremholder at rederinæringen er en utpreget eksportindustri i de nordiske land. Den er kapitalkrevende og driver sin virksomhet under hard internasjonal konkurranse. Finansieringsinstitutt av ulike slag stilles på hard prøve ved gjennomføringen av større fartøysanskaffelser. En forsterkning av ressursene hilses med tilfredshet. Foreningen støtter derfor ministerrådsforslaget og går ut fra at rederinæringen vil kunne regne med finansiell støtte fra banken.

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund anser forslaget nyttig og verd å støtte, sett fra Finlands synsvinkel. Det er endog nødvendig med tanke på det foreliggende finansieringsbehov og dekningsmulighetene på de internasjonale kapitalmarkeder.

Begrepet "nordisk interesse" bør gis vid fortolkning, idet målet for kredittgivningen bør være å fremme en balansert utvikling i Norden.

Forbundet er enig i at utlåningen ikke må stride mot den generelle økonomiske politikk, spesielt ikke mot penge- og kredittpolitikken. Videre anses det riktig at banken ikke deltar i finansieringen av offentlige prosjekter uten i spesielle tilfelle.

Arbetarrörelsens ekonomiska forskningsinstitut tar ikke stilling til den utenrikspolitiske betydning av opprettelsen av den foreslåtte in-

vesteringsbank; heller ikke til spørsmålet om det er fordelaktig eller ikke med en dypere nordisk integrasjonsutvikling. Ut fra et rent økonomisk synspunkt vil en slik bank medføre følbar nytte ved forbedring av investeringenes og eksportens finansieringsstruktur.

Bankens formålsparagraf bør imidlertid endres, idet uttrykket "— — — investeringsprosjekter og eksport av nordisk interesse" er alt for vagt. Bankens viktigste virksomhetsform bør være å dirigere investeringene slik at store migrasjonsbølger mellom landene ikke mer tillates å forekomme. Forskningsinstituttet foreslår derfor at etableringsavtalens og vedtektenes § 1 gis følgende ordlyd:

". . . Banken, (som) har till oppgitt att minska skillnaderna i utvecklingsnivå mellan de nordiska länderna, stävja migrationen som skadar den nationella utvecklingen samt befrämja sådana investerings- och exportprojekt vilka är fördelaktiga för minst två nordiska länder. Banken förverkligar sin uppgift genom att bevilja lån och ställa garantier på bankmässiga villkor och med beaktande av samhällsekonomiska synpunkter."

Alands redarförening r.f. støtter forslaget og forutsetter at rederinæringen i likhet med den øvrige eksportindustri kan regne med lån og garantier fra den nordiske investeringsbank.

Alands landskapsstyrelse fremhever at Åland har et omfattende og kapitalkrevende næringsliv sett i forhold til befolkningen på 22 000 personer. Sjøfarten er den næringsvei som har spesielt stort behov for kapital og garantier. Dessuten krever turistnæringen store investeringer. Landskapsstyrelsen støtter derfor ministerrådsforslaget.

Fiskeriföreningen i Finland begrenser sin uttalelse til behovet for en investeringsbank.

Innen fiskerinæringen finnes noen prosjekter som kan sies å være av "felles nordisk interesse" og som krever omfattende kapitalbeløp for å kunne gjennomføres. Det viktigste er bevaringen av Østersjøens fiskestammer. Finland skal etter undertegningen av konvensjonen vedrørende fisket og bevaringen av fisketilgangen i Østersjøen og Beltene, sette ut over 4 millioner vandringsferdige laks innenfor landets havområder. Da Finland for tiden bare setter ut knapt 200 000 pr. år, kreves store investeringer for etablering av nye anlegg for fiskeoppdrett. Da det haster med tiltak for å bevare fiskebestanden og da det er usannsynlig at de nødvendige midler vil bli bevilget over statsbudsjettet med det første, er det motivert å fremholde at finansieringen bør kunne skje ved formidling av den planlagte investeringsbanken.

Som ytterligere eksempel på behovet for investeringer og muligheter for internordisk samarbeid, kan nevnes bygging av en felles nordisk fiskerihøyskole.

Andre felles nordiske fiskeriprosjekter som vil kreve investeringer, er felles utnytting av fisketilgangen, felles foretak for bygging av fiske-

fartøyer og felles redskapsindustri. Gjennomføringen av slike prospekter krever en fordomsfri innstilling. Det synes imidlertid ikke å være mulig å realisere disse prosjekter i den nærmeste fremtid.

Sparebanksförbundet i Finland peker på at det finske samfunns sparevilje og den finske økonomis sparerate synker. Dessuten er beskatningen så høy at en ikke kan øke den offentlige sparingen ved høyere skatter.

Dette reduserer mulighetene til å finansiere nødvendige investeringer ved innenlandsk sparekapital og fører til ytterligere økning av behovet for kapital fra de internasjonale kapitalmarkeder.

På denne bakgrunn mener sparebankforbundet at opprettelsen av en nordisk investeringsbank er av stor betydning og vil i denne forbindelse understreke noen synspunkter.

Betydelig nytte av investeringsbanken vil en bare få under den forutsetning at største delen av kapitalen skaffes fra utlandet.

Investeringsbanken bør i første rekke bevilge kreditter til viktige bransjer, hvor andre kredittinstitutter ikke kan sørge for tilstrekkelig finansiering.

Det må legges vekt på at kostnadene ved kapitalanskaffelsen er rimelig og at en ved valg av prosjekter er særlig oppmerksom på deres innvirkning på Finlands betalingsbalanse.

Det anses viktig at investeringsbanken samarbeider med andre kredittinstitutter.

Norge:

Norges bank antar at en nordisk investeringsbank i samsvar med den avtale og de vedtekter som er foreslått, vil kunne bli av positiv betydning for den økonomiske utvikling i Norden.

Investeringsbanken vil også kunne yte et viktig bidrag til å styrke Norden som økonomisk enhet. I sine vurderinger av låneprosjekter, bør banken ha denne oppgave for øye, noe som tilsier at den ikke bør være forpliktet til å tilstrebe noen bestemt fordeling av utlånene mellom de enkelte land.

Et internordisk organ av den størrelse som en her etterhvert må vente å få, vil gjennom sine transaksjoner kunne påvirke valutaforholdene i de enkelte medlemsland. Når banken er etablert, bør det tas kontakt mellom bankens styringsorganer og landenes sentralbanker med sikte på å få etablert de nødvendige rutiner for å unngå at transaksjonene kommer i konflikt med de valutapolitiske retningslinjer som følges av de enkelte land.

Norges eksportråd uttaler at norske eksportbedrifter i dag har relativt få investeringsprosjekter eller eksport av nordisk interesse. Disse har hittil vært finansiert via bankvesenet på vanlig måte. En kan se behov for sterkere nordisk samarbeid både innen Norden og i andre

land, og kanskje særlig for å styrke industristrukturen i grenseområdene.

Forutsetningen for bedre finansiering vil kunne oppfylles ved at en nordisk bank oppnår bedre kredittvurdering for internasjonale lån. Det kan her vises til kull- og stålunionens finansinstitusjon. Den gunstige skattemessige stilling banken tenkes gitt, kan også bidra til at den kan yte lån på fordelaktige vilkår.

Banken bør gi korte og lange lån på faste kontrakter slik at det er en klar samheng mellom finansieringen og prosjektet.

Norske håndverks- og industribedrifters forbund har ikke noe å bemerke til det foreslåtte prosjekt. Det ser imidlertid ikke noe stort behov for en slik bank.

Sverige:

Sveriges riksbank har ved sin bedømmelse av ministerrådets forslag ikke funnet grunn til å vurdere om investeringsbanken vil fylle en verdifull kompletterende funksjon med hensyn til å møte Nordens kapitalbehov. Realiseringen av denne målsetting forutsetter at bankens virksomhet konsentreres om nordiske prosjekter av slik karakter og omfang som vanskelig kan finansieres av eksisterende institutter.

Riksbanken finner det tilfredsstillende at investeringsbankens medvirkning skal baseres på normale bankmessige kriterier, som garanterer at noe subsidielement ikke kan komme på tale. At bankens utlåning skal skje "i samsvar med samfunnsøkonomiske hensyn", bør ikke innebære at kravet til forretningsmessighet ikke imøtekommes.

Den foreslåtte grunnkapital på 400 millioner SDR synes tilstrekkelig som grunnlag for bankens opplåning på de internasjonale kapitalmarkeder. Når det gjelder vilkårene for innbetalingen av en fjerdedel av grunnfondet, synes den angitte tidsplan på vel 2 år å være umotivert kort.

Finansieringen av bankens utlåning må for den helt overveiende del skje gjennom opplåning på de internasjonale kapitalmarkeder. Riksbanken understreker betydningen av en kontinuerlig samordning av investeringsbankens utenlandsopplåning med deltakerlandenes egen opplåning på de internasjonale markeder.

I henhold til avtaleutkastet, skal banken unntas fra betalingsrestriksjoner, som hindrer eller vanskeliggjør oppfyllingen av bankens forpliktelser. På den annen side kan dette tolkes slik at banken forøvrig skal anses falle inn under valutareguleringene i medlemslandene. Dette kan føre til praktiske komplikasjoner. Samråd bør derfor komme i stand mellom de nordiske valutamyndigheter før banken begynner sin virksomhet.

Banken er ikke pålagt noen særskilte restriksjoner når det gjelder plassering av midler utenfor Norden. Riksbanken forutsetter at in-

vesteringsbanken på dette punkt skal opptre i forståelse med berørte nordiske myndigheter.

Riksbanken gir sin støtte til ministerrådets forslag.

Svenska bankföreningen er enig i at de nordiske land står over for store investerings- og kapitalbehov, men er ikke overbevist om at dette nødvendigvis opprettelsen av en nordisk investeringsbank.

Om det likevel av andre grunner skulle anses hensiktsmessig at banken opprettes, finner bankforeningen det viktig at investeringsbanken drives etter bankmessige kriterier.

Foreningen finner at rammen for lån og garantier som er satt til 250 % av grunnfondet, gir en meget høy grad av sikkerhet for bankens virksomhet, og reiser spørsmålet om ikke banken kunne gis mulighet til større låne- og garantivirksomhet i forhold til grunnfondet.

Foreningen finner heller ikke at tilknytningen til SDR er nødvendig. Den antar at banken i dette henseende bør få opptre fritt uten dermed pådra seg valutarisiko utover et rimelig nivå.

Etter foreningens mening gir avtalebestemmelsene ikke full beskjed om bankens rettslige stilling hverken i forholdet til långivere og låntakere, til de politiske myndigheter, til allerede etablerte nordiske organer eller til den nasjonale lovgivning.

Foreningen peker videre på reglene om avstemning, hvoretter et lands representanter kan bli nedvotert. Et land vil således mot sin vilje kunne bli pålagt betalingsforpliktelser.

Foreningen mener forøvrig at banken bør gis mulighet til også å erverve eiendom i den utstrekning som er nødvendig for å beskytte bankens fordringer.

En nordisk investeringsbank kan tenkes å bidra til videreutvikling av det nordiske samarbeid på et praktisk plan og til de nordiske lands økonomiske vekst. Bankforeningen vil derfor ikke direkte motsette seg opprettelsen av en slik bank, men ønsker å understreke at foreningen har vanskelig for å se de konkrete fordeler ved denne investeringsbank.

Sveriges exportråd uttaler bl. a. at de foreslåtte retningslinjer for investeringsbanken er for knappe. Videre fremholder eksportrådet at banken bare bør engasjere seg i prosjekter hvor foretak i minst to nordiske land deltar. Det forekommer ofte at svenske eksportbedrifter anvender underleverandører i de andre nordiske land, men vanligvis ikke i større utstrekning enn at forretningen kan garanteres av eksportkreditnämnden. Denne krever normalt at minst 70 % av kontraktverdien kan henføres til hovedleverandørens hjemland.

Eksportrådet går derfor ut fra at bankens medvirkning ved eksportfinansiering i første hånd vil bli aktuell, når flere nordiske foretak samarbeider om meget store s. k. pakkeforretninger. Bankens opprettelse skulle herved kunne medføre øket samarbeid på dette område mellom foretak i de nordiske land.

EKN — *Exportkreditnämnden* opplyser at det svenske investeringsgarantisystemet er begrenset til investeringer i visse u-land. Risiko i forbindelse med investeringer i Norden kan således ikke dekkes gjennom EKN-garanti.

EKN har i dag et nært samarbeid med tilsvarende institutter i de nordiske land. Bl. a. foreligger avtaler mellom dem, hvoretter instituttet i et hovedleverandørland kan gi garantier omfattende underleverandører fra et annet land når det dreier seg om eksport av kapitalvarer til tredje-land og minst 70 % av kontraktverdien kan henføres til hovedleverandørens land. Etter EKN's mening bør slik statlig garantigivning, som kan bli aktuell i forbindelse med eksportkreditter fra den foreslåtte investeringsbanken, baseres på de erfaringer som er gjort under samarbeidet mellom de nordiske eksportgarantiinstitutter.

Lantbrukarnas riksförbund peker på at samarbeidet mellom de nordiske landbruksorganisasjonene ventes å utvides ytterligere i fremtiden. Det vises bl. a. til Nordisk Råds rekommandasjon om øket forsyning av matvarer og en bedre utnyttelse av matvareressursene i Norden. På denne bakgrunn kan en nordisk investeringsbank på sikt bli et verdifullt supplement til de nasjonale kredittinstitusjonene. Det forutsettes da at landbrukskooperative foretak får adgang til kreditter fra den foreslåtte investeringsbanken.

Det forutsettes også at bankens ressurser vil kunne utnyttes for regionalpolitiske prosjekter av betydning for to eller flere nordiske land.

Det er av særskilt betydning at opplåningen av kapital for bankens virksomhet skjer utenfor Norden.

Sveriges grossistförbund har ikke noe å innvende mot formålet med en nordisk investeringsbank, men forbundet savner en analyse av i hvilken utstrekning den foreslåtte banks oppgaver ville kunne løses innenfor rammen av de eksisterende institutter.

Selv om forbundet ikke føler seg overbevist om behovet for banken, finner det ikke å kunne motsette seg dens opprettelse. Det har således ikke noe å innvende mot ministerrådsforslaget, men ønsker å understreke at bankens virksomhet bør drives på forretningsmessig basis.

Svenska arbetsgivareföreningen og *Sveriges industriförbund* uttaler i en felles skrivelse at forslaget om opprettelsen av et nytt kapitalmarkedsinstitutt ikke kan motiveres med at det foreligger alvorlige mangler ved de nåværende kapitalmarkeder som vil kunne unngås ved den nye banken. Selv om de nordiske land står foran store investeringsbehov, burde de uten større vanskelighet kunne dekkes av de nåværende institusjoner.

I den utstrekning en ny investeringsbank kan stimulere til øket nordisk samarbeid på det industrielle området og til større interesse for samnordiske utviklingsprosjekter, tilføres imidlertid et nytt moment på kapitalmarkedet. Forhåpningen om at det vil være tilfelle, er grunnen

til at arbeidsgiverforeningen og industriforbundet støtter ministerrådsforslaget.

Organisasjonene vil sterkt understreke betydningen av at banken skal søke å oppnå overskudd som muliggjør fondsopplegging og rimelig forrentning av den innbetalte del av grunnfondet. Dette er en forutsetning for arbeidsgiverforeningens og industriforbundets støtte av forslaget.

Videre understrekes at bankens låne- og utlånsvirksomhet såvel på det innenlandske som på det utenlandske marked må underordnes de deltakende lands økonomisk-politiske bestrebelser.

Sveriges fiskares riksförbund ser positivt på opprettelsen av en nordisk investeringsbank. Slik forslaget nå er utformet, har forbundet den oppfatning at kreditter til den svenske fiskerinæringen neppe vil kunne bevilges. For de svenske organisasjoner får banken således ingen umiddelbar betydning. Forbundet håper dog at den svenske fiskerinæringen på en eller annen måte kan få nytte av banken.

Kommerskollegium deler i prinsippet den oppfatning som er nevnt i forslaget, om at de nordiske land står overfor store investeringsbehov.

Hittil har de eksisterende kredittinstitutter i det vesentlige kunnet møte kravene om kreditt. Nye faktorer kan endre denne situasjon. Det er f. eks. blitt vanlig at leverandører av store eksportprosjekter påtar seg å ordne med kreditten. I denne forbindelse har i hvertfall svenske foretak i en del tilfeller hatt problemer med kapitalanskaffelsen.

Kollegiet vil på denne bakgrunn ikke motsette seg forslaget. Det bør imidlertid på visse punkter kompletteres og omarbeides. Bl. a. bør bankens oppgave å styrke Nordens økonomi tas inn i artikkel 1 i avtalen og i § 1 i vedtektene.

Videre anses det hensiktsmessig at bankens virksomhet forbeholdes slike prosjekter som har særlig "nordisk interesse". Bankens bør bare være et komplement til eksisterende kredittinstitutter og dens kredittytelser bør komme i betraktning når midler ikke er tilgjengelig på normale vilkår fra disse institutter.

Stockholms handelskammare stiller seg tvilende til behovet for en investeringsbank, men vil ikke gå imot forslaget på grunn av de positive effekter en slik bank vil kunne få for det fortsatte nordiske samarbeid.

Skånes handelskammare er heller ikke overbevist om fordelene med en investeringsbank og stiller seg tvilende til forslaget, men vil ikke stille seg avvisende til tanken på opprettelse av en nordisk investeringsbank.

Remissinstanser som ikke støtter ministerrådsforslaget

Danmark:

Den danske Bankforening påpeker at det hittil har foregått et betydningsfullt bankmessig samarbeid mellom forretningsbankene i Sverige,

Norge, Finland og Danmark. Dette er bankenheter som tilsammen har en størrelsesorden som er betydelig også i internasjonal sammenheng. Bankforeningen anser det usannsynlig at den foreslåtte investeringsbank skulle være bedre egnet til å forestå kanaliseringen av innenlandske og utenlandske kapitalressurser enn de private banker og de øvrige bestående kredittinstitusjoner.

De private bankene i de nordiske land vil være i stand til å formidle den kapitaltilførsel fra utlandet som anses for ønskelig og forsvarlig. En nordisk investeringsbank vil neppe kunne reise midler på det internasjonale kapitalmarked, hvis ikke et konsortium hertil etableres med private banker. Bankforeningen finner at den form for samarbeid som er etablert mellom danske banker og den danske stat og kommuner for opptak av større lån i utlandet, vil være velegnet også ved løsningen av oppgaver som tenkes lagt under den eventuelle nordiske investeringsbank.

Bankforeningen peker på at den ikke er kjent med at internordiske investeringsprosjekter ikke har kunnet finansieres gjennom de bestående kredittinstitusjoner. Det vil neppe skje i fremtiden heller.

Bankforeningen savner forøvrig at det ikke er tatt standpunkt til kurs-sikringsproblemet.

Hva spesielt angår forholdene i Danmark, uttaler bankforeningen at Danmark har muligheter for opptak av lån i Den europeiske investeringsbank. Dertil kommer ytterligere finansieringsmuligheter som kan oppnås på EF-kommisjonens foranledning. Dessuten ventes finansieringsmuligheter for bygging av atomkraftverk via Euratom og for eksport ved etableringen av en europeisk eksportbank.

For øvrig mener bankforeningen at en ikke kan se bort fra risikoen for at Danmarks lånemuligheter begrenses hvis Danmark opptrer på det internasjonale kapitalmarked i konkurranse med en nordisk investeringsbank.

Under henvisning til det som er nevnt ovenfor, skal bankforeningen fraråde opprettelse av en nordisk investeringsbank.

Danmarks Sparekasseforening peker på at Danmarks medlemskap i EF ikke er noen hindring for opprettelsen av investeringsbanken.

Danmark, likesom de øvrige nordiske land, står overfor betydelige investeringer.

En nordisk investeringsbank vil imidlertid neppe kunne bidra til noen nettoøkning i kapitaltilgangen til Norden, hvorfor bankens opprettelse anses for unødvendig.

Foreningen savner en bestemmelse i vedtektene om at bankens utlån og garantigivning fortrinnsvis bør bevilges såfremt tilstrekkelige midler ikke er tilgjengelige på normale vilkår fra de nasjonale kredittinstitutter.

Da banken skal drives etter sunne forretningsmessige prinsipper, bør eksisterende institutter delta i bankens virksomhet.

På denne bakgrunn mener foreningen at Den danske delegasjon bør overveie hensiktsmessigheten av den nye bank på bakgrunn av de foreliggende alternativer. I denne forbindelse pekes det på det eksisterende kredittapparat og de muligheter for samarbeid som er til stede for en pragmatisk løsning av store investeringsoppgaver av nordisk interesse. En vedtakelse av forslaget beror i siste instans på en politisk vurdering, som foreningen ikke finner å kunne ta standpunkt til.

Industrirådet har i sin uttalelse innskrenket seg til å bedømme spørsmålet om en nordisk investeringsbank slik den er foreslått, er egnet til å gavne de nordiske industriens samlede kapitalforsyning.

Industrirådet har leilighetsvis påpekt en rekke finansieringsproblemer for dansk industri. Disse har primært hatt sin bakgrunn i utilstrekkelig inntjening, samt en skjev vektfordeling mellom penge- og finanspolitikken i Danmark. Forslaget om opprettelse av en nordisk investeringsbank inneholder neppe elementer som kan forventes å ville avhjelpe disse forhold.

Industrirådet er ikke kjent med tilfelle hvor investerings- eller eksportprosjekter av felles nordisk interesse har måttet skrinlegges som følge av manglende finansieringsmuligheter. Det er et spørsmål om nye institusjoner vil kunne tjene industriens finansieringsbehov bedre enn de eksisterende. Det må anses for usikkert om opprettelsen av den foreslåtte investeringsbank vil kunne øke den samlede tilgang av kapital fra de internasjonale kapitalmarkeder til de nordiske land. Det forekommer heller ikke sannsynlig at en nordisk investeringsbank vil kunne tilby gunstigere vilkår enn eksisterende institutter, når det gjelder prosjekter av den art som er tenkt finansiert av en felles nordisk bank.

På denne bakgrunn betviler Industrirådet at det ut fra en kapitalbrukers synsvinkel er grunnlag for å anbefale opprettelsen av den foreslåtte institusjon.

Dansk Arbejdsgiverforening slutter seg til den uttalelse Industrirådet har avgitt.

Grosserer-Societetet uttaler at en felles nordisk investeringsbank synes ganske overflødig og ubegrunnet, da en sådan banks formål bør være å fremme felles økonomiske målsettinger, vedtatt av den gruppe land som oppretter banken. Da de nordiske land aldri har kunnet enes om noen felles politikk på det økonomiske område, savnes derfor enhver fornuftig begrunnelse for opprettelse av den påtenkte bank.

Et difust og vanskelig definerbart begrep som "nordisk interesse" er et alt for løst grunnlag å bygge en slik bankvirksomhet på og innebærer risiko for vilkårlighet og favorisering av særinteresser i forbindelse med bankens utlånsvirksomhet.

Da de private banker på utmerket vis tilfredsstillter de alminnelige behov på lånemarkedene i de nordiske land, vil investeringsbanken heller ikke få betydning som supplement til disse bankers virksomhet.

Av disse grunner må Grosserer-Societetet ta avstand fra dette prosjekt som først og fremst synes å skulle tjene som politisk kosmetikk med det formål å tilsløre en manglende vilje til reelt økonomisk samarbeid mellom de nordiske land.

Norge:

Den norske bankforening viser til sin uttalelse i 1969 hvor bankforeningen fremholdt at det teknisk sett ikke var noe stort problem å opprette en nordisk investeringsbank, men stillet seg sterkt skeptisk til behovet for en slik bank.

Etter fornyet vurdering kan bankforeningen heller ikke i dag se noe rimelig behov for den foreslåtte bank. Når det i forslaget vises til de nordiske lands behov for å bygge ut produksjonsapparatet og øke eksporten, kan bankforeningen ikke innse at det er noe nytt i dette argument. Den kan heller ikke se at den økonomiske utvikling og utsiktene fremover kan godtgjøre noe behov for en slik ny finansieringsinstitusjon.

Det er ikke gitt noe eksempel på hva slags prosjekter eller størrelseorden av prosjekter som de nåværende kredittinstitusjoner i de nordiske land — alene eller gjennom samarbeid — enten ikke skulle makte eller finne naturlig å finansiere når bankmessige kriterier legges til grunn. Etter bankforeningens mening, vil selv meget store prosjekter i fremtiden etter all sannsynlighet la seg løse finansielt på det nasjonale, nordiske eller internasjonale kapitalmarked, når det kredittmessige grunnlag er til stede.

Om det nå på politisk grunnlag likevel blir besluttet å opprette en nordisk investeringsbank, er bankforeningen enig i at en slik institusjon må drives på vanlige bankmessige kriterier.

Den har imidlertid sterke betenkeligheter ved enkelte bestemmelser i den foreslåtte avtale. I artikkel 5, 2. ledd heter det: "Banken skal være unntatt for betalingsrestriksjoner og kredittpolitiske tiltak som hindrer eller vanskeliggjør oppfyllelsen av noen del av Bankens forpliktelser". I kommentarene heter det at "dette innebærer at valuta- eller kredittrestriksjoner i noen av medlemslandene ikke vil kunne hindre Banken i å oppfylle sine allerede inngåtte avtaler".

Hvis dette skal tolkes slik at banken får en privilegert stilling når det gjelder de valuta- og kredittpolitiske restriksjoner som de øvrige kredittinstitusjoner er underlagt, mener bankforeningen at dette kan føre til en uheldig vridning av konkurranseforholdene når det gjelder kapitalformidlingen.

Det samme synspunkt kan gjøres gjeldende for den foreslåtte avtales bestemmelse i artikkel 5, 3. ledd som lyder: "Bankens aktiva og inntekter skal være fritatt for all direkte beskatning", og samme artikkels 4. ledd: "Banken skal være fritatt for stempelavgifter og gebyrer til det offentlige ved låneavtaler hvor Banken er debitor".

Disse bestemmelser kan medføre en form for skjult subsidiering av investeringsbankens drift. Om en slik bank opprettes, bør den underkastes de samme bestemmelser som de kredittinstitusjoner den skal konkurrere med. Hvis den må subsidieres for å holdes i drift, bør de reelle omkostninger tydelig fremgå.

Om noen år vil Norge etter forutsetningen gå over fra å være kapitalimportør til å bli kapitaleksportør. Dette vil sette Norge i en annen stilling enn de øvrige nordiske land. En del av denne kapitaleksport vil trolig bli kanalisert gjennom norske forretningsbanker.

Etter bankforeningens oppfatning, burde de norske myndigheter — istedenfor å støtte forslaget om å opprette en nordisk investeringsbank — heller legge forholdene bedre til rette allerede i dag for de eksisterende kredittinstitusjoner til å operere på de utenlandske kapitalmarkeder, og sørge for at norske banker kan fylle sin naturlige rolle som kapitalformidler til utlandet når Norge om noen år blir kapitaleksportør.

Norges handelsstands forbund mener at etableringen av en nordisk investeringsbank hverken vil skape ny kapital eller bedre de finansielle muligheter for handelsnæringen i Norge. For handelsnæringen vil en slik bank med tiden snarere kunne føre til en uttynning i kapitaltilbudet enn det motsatte.

På denne bakgrunn vil forbundet fraråde at forslaget vedtas.

Norges industriforbund har ikke inntrykk av at de eksisterende nasjonale og internasjonale kredittinstitusjoner har manglet kapasitet til å finansiere investeringsprosjekter og eksport av nordisk interesse. Det internasjonale kredittsystem synes å ha funksjonert rimelig effektivt og den foreslåtte bank vil neppe bety noe fra eller til i den sammenheng.

En nordisk kredittformidlingsinstitusjon kunne ha hatt noe for seg da importfinansieringen var et problem. Men som kjent er den aktuelle problemstilling å holde kapitalimporten innenfor visse rammer ut fra hensynet til den innenlandske etterspørselsutvikling.

Landbrukets sentralforbund mener at det ikke er framlagt tillfredsstillende dokumentasjon av behovet for en slik bank. Etter forbundets syn er det ikke bankstrukturen som sådan som skaper finansieringsvansker. Bankene i Norden er så godt utbygget og samarbeider så vidt intimt med hverandre og med banker i den øvrige verden at de uten tvil vil kunne påta seg finansieringen av slike prosjekter som nevnt i forslaget. Sentralforbundet fraråder derfor opprettelsen av en nordisk investeringsbank.

Sparebankforeningen i Norge uttaler at en nordisk investeringsbank kunne ha vært et naturlig ledd i et bredt nordisk økonomisk samarbeid av typen Nordøk. Noe slikt er uaktuelt og forslaget synes derfor ikke å ha noen institusjonell forankring.

Den "nordiske interesse" ved investeringsprosjekter kan være vanskelig å definere. Foreningen har imidlertid ikke noe å innvende mot at

prosjekter av overveiende nasjonal interesse eventuelt blir finansiert av en slik bank, forutsatt at det på lengre sikt blir en viss balanse landene imellom.

I hvilken grad Norge som eventuell kapitaleksportør bør kanaliseres gjennom en slik bank, bør vurderes nærmere av Den norske delegasjon.

Det er ikke godtgjort at en investeringsbank vil bli et mer tjenlig instrument for finansielt samarbeid i Norden enn det ordinære samarbeid mellom nordiske kredittinstitusjoner.

Det bør nærmere klargjøres hvordan banken kan bli et supplement eller en samarbeidspartner til andre banker.

Foreningen mener at investeringsbanken gis for sterkt politisk preg gjennom den sterke avhengighet av nasjonale myndigheter. Selv om det er klart at banken bør virke i samsvar med samfunnsmessige hensyn, tilsier hensynet til utlånsvirksomheten på bankmessige vilkår en uavhengig stilling.

Foreningen finner det urimelig hvis banken skal operere som en alternativ kredittinstitusjon.

Konklusjonen er at Den norske delegasjon bør vurdere nøye hensiktsmessigheten av opprettelsen av en ny bank i lys av de foreliggende alternativer. I den grad det dreier seg om meget store prosjekter, bør finansieringen løses fra gang til gang. Vanlige prosjekter bør finansieres gjennom det vanlige kredittapparat. Hvis banken likevel ønskes etablert, bør dens stilling og virksomhet nærmere klarlegges.

Norges rederforbund mener at en eventuell investeringsbank vil ha liten direkte betydning for skipsfartsnæringen. Forbundet har vanskelig for å se at behovet for en ny bank er dokumentert i det foreliggende forslag. Dette spørsmål bør under enhver omstendighet utredes nærmere før Nordisk Råd tar noe endelig standpunkt.

Det synes å fremgå at banken skal kunne gi lån til prosjekter som ikke lar seg fremme på rent forretningsmessige kriterier, men som likevel lar seg forsvare på grunn av samfunnsmessige hensyn. Forbundet vil påpeke at slike lån vil innebære en reell subsidiering av det eller de land hvor prosjektet er lokalisert.

Forbundet er særlig betenkt over de utstrakte privilegier som banken får sammenlignet med konkurrerende banker. Begrunnelsen for skattefritak er ikke holdbar, idet det etter forbundets mening ville være en enkel sak å fordele en andel av bankens skattebetalinger til andre land enn det som har bankens hovedsete.

Sverige:

Handelskammaren i Göteborg støtter ikke forslaget om opprettelse av en nordisk investeringsbank. Størrelsen av den kapital som kan lånes på de internasjonale kapitalmarkeder påvirkes ikke i nevneverdig grad ved hjelp av investeringsbanken.

Forøvrig reiser Handelskammaren spørsmålet om de nordiske land med sin i forhold til omverdenen høye levestandard bør i øket utstrekning konkurrere om lånemulighetene på de internasjonale kapitalmarkeder.

Remissinstanser som ikke tar standpunkt

Danmark:

Landbrugsraadet og *Danske Husmandsforeninger* uttaler i en felles skrivelse at de tar det fremsatte ministerrådsforslag om etablering av en nordisk investeringsbank til etterretning.

Danske Elværkers Forening anser det for oppportunt å la ministerrådsforslaget behandles av Nordel.

Håndværksrådet har ingen bemerkninger eller supplerende opplysninger til forslaget om opprettelse av en nordisk investeringsbank.

Finland:

Finlands utrikeshandelsförbund avstår fra å avgi uttalelse.

Norge:

Garanti-instituttet for eksportkreditt tar ikke standpunkt til medlemsforslaget, men gir i en kort omtale instituttets virksomhet.

Når det gjelder finansiering av eksportkontakter, har instituttet en vid adgang til å yte bistand. Det skjer ved å gi garanti (kredittforsikring) overfor eksportører, omfattende kommersiell og politisk betalingsrisiko i produksjonstiden og ved kredittytelser fra levering. Det kan også gis forskjellige former for direkte garanti til den finansieringsinstitusjon som finansierer eksportkontrakten.

Ved større eksportkontrakter hvor det inngår del-leveranser fra forskjellige land, har instituttet inngått avtaler om felles garantistillelse som medfører at slik eksport også kommer inn under den bistand instituttet kan yte.

Når det gjelder investeringer, har instituttet bare adgang til å medvirke ved investeringer i utviklingsland.

Instituttet har antatt at den foreslåtte investeringsbank bare tar sikte på finansiering av investeringer i de nordiske land. På dette område er derfor de garantiordninger som instituttet administrerer ikke aktuelle.

3. Utvalget

I ministerrådsforslaget anføres at de nordiske land vil stå overfor store investeringsbehov i de kommende år. Den nye energisituasjon vil gjøre det nødvendig både å øke eksporten for å betale den dyrere importerte energi og å gjøre landene mindre avhengig av energiimport. En nordisk investeringsbank vil gjennom kapital skaffet til veie på de

internasjonale kapitalmarkeder, senere også på det nordiske marked, bidra til å finansiere investerings- og eksportprosjekter av felles nordisk interesse.

Ved sin vurdering av det foreliggende forslag har utvalget i første rekke lagt vekt på at opprettelsen av en nordisk investeringsbank vil ha en stimulerende effekt på det nordiske samarbeidet og fremme realiseringen av nordiske investeringsprosjekter.

Utvalget ville imidlertid ha sett det som en fordel om det hadde foreligget en samlet økonomisk vurdering av behovet for en slik bank før Nordisk Råd ble anmodet om å avgi uttalelse.

Remissinstanser som fraråder bankens opprettelse hevder at den nødvendige kapital fra utlandet vil kunne formidles av de resterende kredittinstitusjoner minst like effektivt og gunstig som Investeringsbanken. Utvalget er av den oppfatning at banken vil være et verdifullt supplement til de nasjonale kredittinstitusjoner.

Det nåværende bankvesen vil i alminnelighet kunne skaffe til veie tilstrekkelig kapital utenfra, men det vil som oftest avhenge av hva låntaker vil og kan betale for kreditten. Det betydelige grunnfond Investeringsbanken etterhvert vil få og det forhold at 5 suverene stater står som eier av banken, vil gjøre den meget kredittverdig. Etter utvalgets mening vil det gi grunnlag for gunstigere lånevilkår enn om de enkelte prosjekter skulle finansieres hver for seg via de eksisterende kredittinstitutter. Det vises i denne forbindelse til Den europeiske investeringsbank som har stor kredittverdighet og derfor oppnår gunstige vilkår ved sine låneopptak på de internasjonale kapitalmarkeder. Forøvrig vil utvalget peke på at til sin tider kan forholdene på de internasjonale kapitalmarkeder være slik at långiverne bare er interessert i utlån til særlig kredittverdige låntakere. Dette har redusert mulighetene for enkelte nordiske lånetakere til å skaffe seg tilstrekkelig kapital i utlandet.

En nordisk investeringsbank vil gjennom kapital skaffet til veie på de internasjonale, og senere nordiske kapitalmarkeder kunne bidra til å finansiere investerings- og eksportprosjekter av felles interesse, og dermed tjene som et viktig instrument for videreføring av nordisk samarbeid på det praktiske plan og bidra til de nordiske lands økonomiske framgang. Utvalget vil understreke betydningen av løpende samordning av bankens utenlandsopplåning med de nordiske lands egen opplåning på disse markeder. Dette vil f.eks. hindre at låntakerne går ut samtidig på det samme marked.

Av formålsparagrafen fremgår at Investeringsbanken vil bli innrettet med sikte på prosjektfinansiering. Utvalget mener det er riktig, idet søknad om lån må vurderes ut fra prosjektets egenskaper og ikke på grunnlag av de berørte staters valutasituasjon. Eventuelt behov for snarlig tilførsel av valuta til angjeldende staters valutabeholdning er således et irrelevant argument i denne forbindelse.

Investeringsbanken vil etter forslaget bli et såvidt stort organ at dens transaksjoner vil kunne påvirke valutaforholdene i medlemslandene. Når banken er opprettet, bør derfor bankens styringsorganer og landenes sentrale valutamyndigheter bli enige om etableringen av nødvendige rutiner for å hindre at transaksjonene kommer i konflikt med valutapolitiske retningslinjer som følges i de enkelte land.

Utvalget er enig i vedtektenes § 7 e, hvor det framgår at Investeringsbanken i så stor utstrekning som praktisk mulig sikrer seg mot valutarisiko. Da grunnkapitalen er stipulert i SDR uten at deltakerstatene er pålagt noen verdiopprettelsesklausul, er det ønskelig at banken låner ut og plasserer grunnfondsmidler med en SDR-klausul. Forøvrig bør utlån i regelen skje i samme valuta som bankens tilsvarende innlån. Bankens risiko for kurstap vil derved bli betydelig redusert.

Utvalget tar til etterretning opplysningene om grunnfondets størrelse og fordeling mellom medlemslandene. Det forutsetter dog at Nordisk Råd får anledning til å uttale seg før det måtte bli truffet beslutning om forhøyelse av grunnfondet.

Som nevnt ovenfor mener utvalget at Investeringsbanken vil bidra til å styrke Norden som en økonomisk enhet. Banken bør innenfor den foreslåtte ramme bidra til å fremme en balansert økonomisk utvikling mellom de nordiske land og ta hensyn til de regionale perspektiver i landenes investerings- og arbeidsmarkedspolitik. De eksisterende kredittinstitusjoner vil særlig være innstilt på å løse nasjonale finansieringsoppgaver. Banken vil kunne bidra til at en større del av investeringene innenfor Norden blir allokert ut fra en nordisk synsvinkel. Styrking av Norden som en økonomisk enhet bør være ett av kriteriene ved bankens vurdering av låneprosjekter. I beslutningsprotokollen fra Nordisk Ministerråds møte i Stockholm den 19. juni 1975 er det anført at "Det förutsättes att man till en viss grad i nordiska investeringsbankens verksamhet tar hänsyn till att det i det långa loppet blir en rimlig balans mellan de fem ländernas insats och fördelar. Ministerrådet förutsätter vidare att det tas hänsyn till Islands särställning på grund av landets ensidiga näringsliv och brist på kapital". Utvalget erkjenner Islands spesielle stilling. Forøvrig må banken i sin løpende virksomhet ha en rimelig fleksibilitet i sine disposisjoner ut fra sitt formål.

Utvalget er enig i at Investeringsbankens utlån og garantier forutsettes å skje på bankmessige vilkår. Det vil blant annet være nødvendig for at Investeringsbanken skal kunne ta opp lån på de internasjonale kapitalmarkeder på tilfredsstillende vilkår.

Vedtektenes § 1 bestemmer at Investeringsbanken skal gi lån og stille garantier "i samsvar med samfunnmessige hensyn". Dette vil etter utvalgets oppfatning ikke nødvendigvis komme i motsetning til bestemmelsen om "bankmessige vilkår" slik det er anført av enkelte remissinstanser. Et prosjekt kan være av spesiell samfunnmessig betydning,

f.eks. på det distriktpolitiske område. Det kan dessuten være risikopregget. Investeringsbankens utlånsrente- og avdragsvilkår basert rent forretningsmessig på innlånskostnadene vil i et slikt tilfelle falle rimeligere enn om prosjektet skulle finansieres gjennom det eksisterende banksystem. Utvalget kan derimot ikke tilrå at utlånsrenten i noe tilfelle settes lavere enn innlånsrenten og dermed inneholde et klart subsidie-element.

Utvalget er enig i avtalens artikkel 1, hvoretter de prosjekter Investeringsbanken kan medvirke i skal være av "nordisk interesse". Begrepet bør imidlertid gis en vid fortolkning.

Utvalget er enig i vedtektenes § 7 a, hvoretter lån og garantier ikke bør gis hvis lån- eller garantitakers stat motsetter seg dette. Kredittgivningen bør skje i samsvar med de prioriteringer hver nordisk stat har med hensyn till sin nasjonale politikk. Utvalget går ut fra at deltakerstatenes representanter i styret påser at dette prinsipp blir respektert.

Utvalget antar at Investeringsbanken på lengre sikt vil kunne fylle en verdifull kompletterende funksjon, når det gjelder å innøtekomme de nordiske lands kapitalbehov. I vedtektenes § 6, siste ledd sies det at Investeringsbanken bør samarbeide med andre kredittinstitusjoner og vedkommende offentlige og private organer. Utvalget er enig heri. Det anses fordelaktig at eksisterende kredittinstitusjoner får anledning til å bidra med sin ekspertise, samtidig som det kan medvirke til å holde omfanget av det administrative apparat på et rimelig nivå.

Så vidt mulig bør Investeringsbanken søke å unngå forvridning av konkurranseforholdene i eller mellom de nordiske land, men nødvendige hensyn må tas til låntakerens interesse.

Utvalget har ikke noe å innvende mot bestemmelsen i avtalens artikkel 5 om at Investeringsbankens aktiva og inntekter skal være fritatt for all direkte beskatning og at den skal være fritatt for stempelavgifter og gebyrer til det offentlige ved låneavtaler hvor Investeringsbanken er debitor, idet en forutsetter at provenyet av disse skatter og avgifter anvendes i det vesentlige til en styrkelse av bankens reserver.

Med sikte på å legge forholdene bedre til rette for en parlamentarisk kontroll av Investeringsbanken, henleder utvalget oppmerksomheten på en del punkter i Ministerrådsforslaget:

Vedtektenes § 9, annet ledd lyder etter forslaget: "Bankens årsrapport og regnskap skal oversendes Nordisk Ministerråd".

Utvalget vil presisere at det er en forutsetning at Ministerrådet årlig rapporterer til Nordisk Råds ordinære sesjon om bankens virksomhet i nærmest foregående år. Kontrollkomitéens rapport bør følge beretningen fra bankens styre.

I avtalens artikkel 2 bør innføres følgende tillegg: "Forslag til vedtektsendringer, som er av større betydning for bankens formål, virksomhet og drift, skal forelegges Nordisk Råd til uttalelse".

Den kontrollkomité som er nevnt i vedtektenes § 13 bør utpekes av Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd. Dette kan f. eks. skje ved at Nordisk Råd også oppnevner fem representanter til komitéen.

Under henvisning til det som er nevnt ovenfor föreslår Økonomisk utvalg at rådet vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å foranledige at en avtale med tilhørende vedtekter om etablering av en nordisk investeringsbank blir inngått, vesentlig i samsvar med ministerrådsforslag B 17/e. Banken bør imidlertid gis en bredere parlamentarisk forankring, idet vedtektsendringer av større betydning bør forelegges Nordisk Råd på forhånd. Nordisk Råd bør årlig motta rapport fra Ministerrådet om bankens virksomhet, og kontrollkomitéen bør utvides med representanter utpekt av Nordisk Råd.

Helsingfors, 25. oktober 1975

<i>Johannes Antonsson (c)</i>	<i>Ragnar Christiansen (A)</i>
<i>Pauli Ellefsen (Sb)</i>	<i>Knud Enggaard (V)</i>
<i>Kristian Gestrin (Sv)</i>	<i>Gunnar Helén (fp)</i>
<i>Sverrir Hermannsson (Sj)</i>	<i>Harri Holkeri (Kok)</i>
<i>J. Risgaard Knudsen (S)</i>	<i>Lars Korvald (Kr. F.)</i>
<i>Grethe Lundblad (s)</i>	<i>Sture Palm (s)</i> Formann
<i>Jón Skaftason (F.)</i>	<i>Karl Skytte (RV)</i>
<i>Erland Steenberg (Sp)</i>	<i>V. J. Sukselainen (K)</i>
	<i>Erkki Tuomioja (Sd)</i>

Reservation 1

Spørsmålet om opprettelse av en Nordisk investeringsbank har fått en meget overfladisk behandling. Ministerrådet har ikke latt utrede om det er behov for en ny institusjon på dette område, bare hvorledes forslaget bør gjennomføres. Utvalgets flertall erkjenner de påfallende mangler ved utredningsarbeidet ved å uttale:

”Flertallet ville imidlertid ha sett det som en fordel om det hadde foreligget en samlet økonomisk vurdering av behovet for en slik bank før Nordisk Råd ble anmodet om å avgi uttalelse.”

Men flertallet unnlater å trekke den naturlige konsekvens av denne uttalelse, nemlig enten å forlange en slik samlet vurdering, eller å gå mot opprettelse av en ny institusjon på et så spinkelt grunnlag.

Ingen har kunnet påvise prosjekter som ville kunne finansieres ved hjelp av den foreslåtte bank, men som ikke kan finansieres på tilfredsstillende måte gjennom allerede eksisterende institusjoner; eventuelt ved samarbeid mellom slike. Bilag 4—6 viser offentlige og halvoffentlige institusjoner som arbeider med slike finansieringsoppgaver — i tillegg til det vanlige bankvesen.

De ovennevnte vesentlige mangler ved utredningsarbeidet innebærer at man heller ikke har fått noen reell begrunnelse for den usannsynlige oppfatning at enda en ny institusjon vil skaffe lånemidler på gunstigere vilkår enn man ellers kunne oppnå. Flertallet anfører riktignok bl. a. at det forhold at fem suverene stater står som eier av banken vil gjøre den meget kredittverdig. Men hvis man først vil bruke statenes navn for å få lån, kan dette gjøres enklere og billigere enn ved opprettelse av en ny permanent institusjon.

Den nordiske investeringsbank er foreslått oppbygget slik at den vil være dårlig egnet til løsning av de minste nordiske lands spesielle kapitalproblemer. Den tar sikte på forretningsmessig finansiering av prosjekter av interesse for flere land, og skal dessuten til en viss grad ta sikte på å gi de deltagende land fordeler i forhold til deres innsats. En forutsetning om at det tas hensyn til Islands særstilling endrer ikke det forhold at bankens oppbygging og formål forøvrig gjør den til et lite hensiktsmessig virkemiddel også i denne forbindelse. Behovet for kapitaltilførsler til de minste nordiske land kan dekkes bedre ved særlige tiltak for de land det gjelder. Man har således allerede som eksempel det Nordiske industrialiseringsfond for Island.

Innenfor de nordiske land er det stadig områder som ligger tilbake i næringsmessig utvikling, og behov for spesielle ordninger for å føre kapital til slike områder. Men den planlagte nordiske investeringsbank vil være dårligere skikket til å løse slike distriktpolitiske oppgaver enn allerede eksisterende institusjoner. Investeringsbankens lån vil påføre låntagerne utgifter som ligger vesentlig over det som allerede eksisterende offentlige institusjoner krever for lån til slike formål.

Ifølge avtaleutkastet skal banken også gi lån til og stille garantier for eksport av nordisk interesse. Det finnes imidlertid allerede offentlige ordninger for eksportkredittgarantier som må antas å dekke behovene fullt ut.

Eftersom den europeiske investeringsbank er nevnt i forbindelse med planen om opprettelse av en nordisk investeringsbank, bør det også bemerkes at den foreslåtte nordiske bank vil være vesentlig forskjellig fra den europeiske, bl. a. på følgende punkter:

Nær 2/3 av den europeiske investeringsbanks finansiering er blitt

anvendt til mindre udviklede områder eller til områder som står overfor omstillingsproblemer. Den nordiske investeringsbank skal derimot koncentrere sig om projekter af nordisk interesse.

Den europæiske bank kan yte lån også til andre finansieringsorganer, som fordeler udlånene til mindre og mellemstore låntagere. Den nordiske bank vil efter forslaget ikke gi udlån gennem andre kredittinstitusjoner.

Den europæiske bank gir bare lån i den utstrekning det ikke kan skaffes midler på rimelige vilkår fra andre kilder. Den nordiske bank får ingen slik begrensning.

Man vil heller ikke unnløte å bemerke at såvel Ministerrådet som utvalgets flertall har unnløtt å ta opp til diskusjon om det i et noe lengre tidsrom vil være riktig å søke å forsterke den fortsatte økonomiske vekst i Norden — et av verdens rikeste områder — ved hjelp av kapital utenfra. Dersom man går over til å la den nordiske investeringsbank oppta lån innen Norden, blir det enda tydeligere at dens virksomhet vil komme til fortrensning for andre institusjoner og prospekter.

Det må videre bemerkes at en bank av denne type, som skal konsentrere seg om rent forretningsmessige utlån direkte til prospekter som er av betydning for flere land, i praksis i vesentlig grad vil bli en bank for meget store tiltak, og ikke bli til hjelp for det store antall mindre og mellomstore bedrifter.

En nærmere gjennomgåelse av det fremlagte forslag viser således at det vesentlig kan hente sin støtte i den omstendighet at det er nordisk. Man bør imidlertid stille det krav også til nordiske institusjoner at de vil fylle en funksjon som ikke kan fylles like godt uten den belastning som opprettelse av nyinstitusjon innebærer. De nordiske samarbeidsorganer er allerede bygget sterkt ut. I dette tilfelle erkjenner hele utvalgt at det ikke foreligger en samlet økonomisk vurdering av behovet for en slik bank. Under henvisning til ovenstående vil *disse medlemmer* tilråde at man stemmer mot den foreslåtte rekommendasjon.

Helsingfors, 25. oktober 1975

Ib Stetter (KF)

Kåre Willoch (H)

Reservation 2

Ministerrådets förslag om inrättande av en nordisk investeringsbank bygger i huvudsak på tanken att banken skulle underlätta kapitalimporten till de nordiska länderna från den internationella penningmarknaden och att krediter skulle kunna erhållas på förmånligare villkor än genom de förefintliga nationella penninginstitutionerna. Dessutom

motiveras projektet därmed, att det skulle vara ägnat att öka det nordiska ekonomiska samarbetet för sådana projekts vidkommande, som är av "nordiskt intresse".

Vad den förstnämnda tanken beträffar så torde knappast inrättandet av nya på affärsprinciper baserade penninginrättningar, som alltså avkastar vinst, medföra att krediter skulle erhållas på fördelaktigare villkor. Det innebär ju ökad konkurrens om krediterna på den internationella penningmarknaden, och en ökad efterfrågan under förhållanden, då tillgången inte på ett avgörande sätt ökar, kan knappast heller leda till lättnader i fråga om kreditvillkoren. Denna motivering verkar därför inte trovärdig.

Vad beträffar utvecklandet av det ekonomiska samarbetet mellan de nordiska länderna så kan bankens inrättande nog medföra detta. Men också denna sak granskas givetvis av varje land med utgående från de egna intressena. Det är uppenbart, att den ekonomiskt starkare parten drar den största fördelen av den, de svagare kan till och med komma att lida av den. Begreppet "nordiskt intresse" är till råga på allt mycket oklart och ger rum för tolkning. Vad till exempel gäller energisamarbetet så är det förenligt med Finlands intressen att utveckla samarbetet på detta område särskilt med Sovjetunionen, vars energikällor är enorma och för Finland erbjuder goda möjligheter att tillgodose energibehovet.

Det är skäl att konstatera, att Finland inte nu och åtminstone inte heller under de närmaste åren har något som helst behov av att delta i inrättandet av den ifrågavarande banken eller i dess verksamhet. Denna uppfattning stöder bl. a. mycket tydligt den av Finlands regering till riksdagen överlämnade budgetpropositionen för nästa år och finansministerns inlägg senaste tisdag i samband med presentationen av propositionen. I den konstaterar regeringen, att investeringarna i Finland har legat på en exceptionellt hög nivå — vilket är sant — och att den exceptionellt höga investeringsnivån har varit möjlig bara med tillhjälp av en omfattande kredittagning i utlandet. Ytterligare konstaterar regeringen, att vår utländska nettoskuld i slutet av innevarande år kommer att stiga till ca 20 procent av bruttonationalprodukten. Finland har alltså hamnat i en svår lånevirvel. Problemet ligger således inte däri, att Finland inte har erhållit krediter på den internationella penningmarknaden. utan snarare däri att det har fått och tagit alltför mycket lån. Inga tecken tyder på att Finland inte fortfarande skulle vara kreditvärdigt, men en alltför stor skuldbörda kan försvaga kreditvärdigheten, såsom det också har konstaterats från regeringens sida.

Vårt lands regeringar och Finlands bank har inte varit intresserade av att inrätta en nationell statlig investeringsbank och inte i tillräcklig mån av att övervaka och dirigera investeringarna genom statsmaktens försorg. Till denna del kan man direkt göra gällande att det har visats

hållningslöshet. Av denna orsak har investeringsverksamheten delvis byggt på enskild spekulation och inflationsförväntningar. Dess avkastning har också nationalekonomiskt sett varit svag. Så länge som vårt lands regeringar inte är villiga att på ett tillfredsställande sätt sköta den nationella penning- och investeringspolitiken finns det inte heller tillräckliga grunder för vårt land att delta i inrättandet av den nordiska investeringsbanken.

Vår regering strävar för närvarande till att reducera den utländska låntagningen och att minska investeringarna. Regeringen förordar dock samtidigt inrättandet av den nordiska investeringsbanken, som av Finland kräver investeringar av statsmedel uppgående till flera miljoner mark. Också här föreligger en uppenbar inkonsekvens.

Då fråga är om en av stater inrättad bank borde dess främsta investeringsobjekt vara offentliga och statsdirigerade företags projekt. Avsikten är att banken inrättas genom staternas försorg och att den är finansierad av dem, men man har för avsikt att bevilja lån i främsta rummet åt kapitalistiska företag, av allt att döma uttryckligen åt stora företag. För offentliga projekt skulle lån beviljas endast i undantagsfall.

Underskottet i Finlands utrikeshandel har år för år stigit till nya rekordtal och underskottet finansieras med att öka de utländska krediterna. Det kan förväntas, att underskottet detta år stiger till 9—10 miljarder mark. Då Finland inte kan öka sin export till den kapitalistiska världen, som kämpar med depressionen, är det enda alternativet en kvantitativ begränsning av importen från väst och en utbyggnad av det ekonomiska samarbetet med Sovjetunionen och de övriga socialistiska länderna. Inrättandet av den nordiska investeringsbanken hjälper inte Finland ur den ekonomiska återvändsgränden.

Med stöd av allt det ovan anförda finner jag, att det för Finland inte finns godtagbara grunder för att delta i bankens inrättande och förslår,

att Nordiska rådet inte företager sig något i anledning av ministerrådets förslag.

Helsingfors den 25 oktober 1975

Arne Saarinen (Skdl)

Reservation 3

Frågan om upprättande av nordisk investeringsbank har forcerats på ett olyckligt sätt genom att ministerrådet har begärt att ärendet skall avgöras vid en extra session med Nordiska rådet.

Detta har medfört stark tidspress på remissinstanserna och ekono-

miska utskottet har inte haft den tid som behövs för att penetrera frågans konsekvenser i olika avseenden. Följden har blivit att utskottet i realiteten endast haft att godtaga eller förkasta det mycket kortfattade förslag som föreligger från Nordiska ministerrådet. Varken Nordiska ministerrådet eller någon remissinstans har kunnat utpeka något projekt, vars genomförande skulle förhindras genom avsaknad av nordisk investeringsbank. Detta talar onekligen för att frågan inte kräver snabbt definitivt beslut.

Redan idag existerar ett betydande samarbete mellan kreditinstitut i olika nordiska länder för att finansiera projekt av gemensamt nordiskt intresse. Genom inrättande av nordisk investeringsbank kommer marknadstillväxten av de redan befintliga kreditinstituten att begränsas. Detta kan på sikt inverka på övriga finansieringsinstituts lönsamhet, då dessa merendels är beroende av en betydande volymtillväxt för att klara sin kostnadsutveckling. Det bör för alla nordiska länder vara ett önskemål att på sikt tillförsäkra konkurrerande finansieringsinstitut goda arbetsmöjligheter för att på så sätt säkerställa nödvändig kreditgivning inom respektive länder.

Eftersom den föreslagna banken skall koncentrera sig på affärsmissig utlåning till projekt som är av betydelse för flera länder kommer det med all sannolikhet att röra sig om stora investeringar. Det kan förmodas att banken på detta sätt kommer att stimulera kreditgivningen till storföretag och på så sätt verka hämmande på utvecklingen av den mindre och medelstora företagsamheten i de olika nordiska länderna. Detta kan på sikt innebära en konflikt mellan nationella och internordiska ambitioner.

Den nya banken föreslås samarbeta med andra kreditinstitutioner och vederbörliga offentliga och privata organ. Detta är i och för sig en självklarhet eftersom samarbete mellan olika kreditinstitutioner regelmässigt förekommer ifråga om större krediter. Investeringsbankens förhållningssätt i form av skattefrihet och befrielse från offentliga avgifter som drabbar andra kreditinstitutioner innebär så påtagliga konkurrensfördelar att banken kommer att få en prioriterad ställning ifråga om samnordisk kreditgivning. Detta kommer att medföra att en ökad del av kreditmarknaden kommer att föras över från de privata affärsbankerna till den överstatliga investeringsbanken. Banken kan därför bli ett medel för att beskära de privata affärsbankernas möjligheter. Detta är som bekant en önskad riktning från vissa regeringars sida men kan icke accepteras av den idériktning jag företräder.

De nordiska länderna står liksom samtliga industriländer inför stora investeringsbehov. Norden är inom den närmaste framtiden beroende av upplåning på den internationella kapitalmarknaden för att kunna åstadkomma de investeringar som blir nödvändiga för att upprätthålla välfärden och ge Norden möjligheter att i sin tur bidra till utvecklingen

i den tredje världen. Ett gemensamt nordiskt uppträdande på den internationella marknaden kan tänkas verka attraherande på internationella lånegivare, varför ett gemensamt nordiskt kreditinstitut kan övervägas. Detta institut borde dock få karaktären av ett refinansieringsinstitut för existerande banker. En sådan lösning skulle på samma sätt som den föreslagna bidra till kapitaltillgången. Det skulle inte påverka konkurrensförhållandena och det skulle också medföra att bankens organisation skulle kunna bli av betydligt mindre omfattning. Ministerrådet har visserligen hävdats, att en sådan lösning icke på samma sätt skulle stimulera gemensamma nordiska projekt, som den föreslagna investeringsbanken skulle göra. Enligt min mening torde sådana projekt som stimuleras av förmånliga kreditvillkor ofta affärsmässigt vara osäkrare än sådana projekt där stimulansen kommer utifrån rent marknadsmässiga utgångspunkter. Enligt min mening finns det inom näringslivet i Norden en så stark medvetenhet om värdet av integrerad nordisk näringsverksamhet att själva kreditstimulansen har mindre betydelse. Den nordiska integreringen av företag kommer med all säkerhet att bli betydande även om nordisk investeringsbank får refinansieringskaraktär.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår jag att rådet beslutar att antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utarbeta ett avtal med tillhörande stadgar för etablering av ett nordiskt kreditinstitut för refinansiering av krediter till projekt av gemensamt nordiskt intresse.

BILAGA 8

I efterhand inkomna yttranden

D a n m a r k

Færøernes landsstyre:

Færøerne indtager en vis særstilling på grund af dets ensidige næringsliv, fiskerierhvervet, og har de sidste år foretaget ganske betydelige investeringer i dette erhverv, samtidig med at der er foretaget en stor og kapitalkrævende udbygning af samfundets forskellige funktioner. Da Færøerne er et relativt kapitalfattigt land, er en del af denne udbygning finansieret med lån udenfor Færøerne.

Fiskerierhvervet går for tiden en meget usikker fremtid i møde for Færøernes vedkommende, hvorfor man har taget under alvorlig over-

vejelse at få gennemført kapitalkrævende investeringsprojekter på andre af næringslivets områder.

Landsstyret har også med stor interesse bemærket sig, at der i ministerrådets forslag angående bankens virkeområde udtales følgende: "Banken bør, indenfor den nævnte ramme, også kunne medvirke til finansiering af projekter, som strækker sig over landegrænserne. Dette kan gælde projekter, som tager sigte på at forbedre kommunikationen mellem landene."

Landsstyret noterer sig med tilfredshed den mulighed, der herved kan skabes for især at forbedre kommunikationen mellem de dele af Norden, der ikke just befinder sig i det geografiske tyngdepunkt.

Tórshavn, den 22. oktober 1975

D. Hentze
Landstyresmand

I s l a n d

Islands Seddelbank:

Bankens styrelse havde god lejlighed sidste forår til at følge med ved affattelsen af love og regler for banken, idet handelsministeriet og Seddelbanken havde repræsentanter i samarbejdsudvalget, som havde fået dette arbejde i opdrag.

Seddelbanken går ind for stiftelsen af banken og Islands tilslutning til den og anser, at den kan have et vigtigt arbejdsfelt. Det er nødvendigt, at banken har samråd med de myndigheder i hvert land der beskæftiger sig med penge- og valutaspørgsmål.

Seddelbanken har ikke yderligere kommentarer at fremføre om dette spørgsmål.

Reykjavík, den 16. oktober 1975

Islands Seddelbank

Davið Ólafsson

Björn Tryggvason

Ministerrådsförslag

om nordiskt samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet

(Väckt av Nordiska ministerrådet)

Drygt 20 år har gått sedan överenskommelsen om en gemensam nordisk arbetsmarknad ingicks. Man har under denna tid gjort betydelsefulla erfarenheter av hur en gemensam arbetsmarknad påverkar och påverkas av de enskilda ländernas ekonomiska och sociala utveckling. Det har också skett stora förändringar i arbetsmarknadspolitikens mål och medel i de nordiska länderna.

År 1972 antog Nordiska ministerrådet ett handlingsprogram för bl. a. industri-, energi-, regional- och miljöpolitik. Såväl från Nordiska rådets som från arbetsmarknadsparternas sida har sedermera framförts önskemål om att också arbetsmarknadsområdet skulle omfattas av ett nordiskt handlingsprogram.

Mot denna bakgrund beslöt Nordiska ministerrådet (arbetsministrarna) i oktober 1974 att ett program för arbetsmarknadssamarbete skulle utarbetas.

Vid ett möte i Reykjavík i februari 1975 beslöt Nordiska ministerrådet att ett utkast till program som utarbetats av en redaktionsgrupp under Nordiska arbetsmarknadsutskottet (NAUT) skulle underkastas dels en remissbehandling av arbetsmarknadens parter dels en omfattande beredning i bl. a. NAUT:s underutskott. På grundval av denna beredning och de synpunkter som framfördes av Nordiska rådets socialpolitiska utskott vid en gemensam överläggning med Nordiska ministerrådet (arbetsministrarna) i Reykjavík i februari godkände NAUT för sin del den 19 september 1975 ett förslag till program. Principbeslut fattades vidare rörande första etappen av genomförandet av programförslaget.

Programförslaget omfattar dels allmänna grundläggande mål för det nordiska arbetsmarknadssamarbetet, dels vissa närmare angivna delmål för arbetsmarknadspolitiska strävanden inom olika delområden, dels riktlinjer för det fortsatta programarbetet.

Ministerrådet är enigt om att programförslaget skall betraktas som ett led i en strävan att bygga ut det nordiska arbetsmarknadssamarbetet. Samarbetet bör inriktas på sådana delområden där praktiska resultat och realistiska lösningar kan uppnås. Det bör vidare kontinuerligt ses över och vidareutvecklas allt eftersom erfarenheter vinnas av utredningsarbetet och behov för nya samarbetsåtgärder uppstår. Sam-

arbetet bör bedrivas bl. a. genom fortlöpande kontakter mellan ministerrådet och arbetsmarknadens parter och bli föremål för regelbunden resultat- och planredovisning för Nordiska rådet.

Ministerrådet har för avsikt att bereda arbetsmarknadens parter tillfälle att komma med sina synpunkter på programförslaget vid en gemensam överläggning med Nordiska ministerrådet (arbetsministrarna) i Oslo den 31 oktober 1975. Till denna överläggning har även representanter för Nordiska rådet inbjudits.

Ministerrådet avser att fastställa arbetsmarknadsprogrammet med beaktande av Nordiska rådets och arbetsmarknadsparternas synpunkter för utgången av november 1975.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts, hemställer Nordiska ministerrådet (arbetsministrarna)

att Nordiska rådet måtte avgiva yttrande över bifogat programförslag för nordiskt samarbete på arbetsmarknadsområdet.

Köpenhamn den 30 september 1975

Erling Dinesen

Olli Bergman

Program för nordiskt samarbete på arbetsmarknadsområdet

(Nordiska arbetsmarknadsutskottets förslag)

I. Inledning

En av grunderna för det nordiska samarbetet är gemenskapen i fråga om de värderingar som styr samhällsutvecklingen i de nordiska länderna. De positiva erfarenheterna av samarbetet och dettas betydelse för de enskilda medborgarna innebär en förpliktelse att utveckla det vidare på ett sätt som gagnar alla länder.

De nordiska länderna förenas i uppfattningen att arbetet och dess villkor har ett avgörande inflytande på människans välfärd. Arbetet är ett medel att skapa god materiell försörjning, personlig tillfredsställelse och ökad social gemenskap. För samhället som helhet är individens deltagande i arbetslivet av central betydelse. Meningsfullt arbete åt alla är därför ett grundläggande mål för de politiska strävandena i alla nordiska länder.

Problemet att samtidigt uppnå full sysselsättning och en balanserad ekonomisk tillväxt måste lösas genom en kombination av olika samhällspolitiska åtgärder som spänner över många olika samhällsorgans kompetensområden. Detta gör en samordning över administrativa gränser nödvändig. Arbetsmarknadspolitiken är ett av de mest effektiva medlen i strävan att uppnå full sysselsättning. Den bör på olika sätt vidareutvecklas och effektiviseras. Också inom ramen för det nordiska samarbetet bör dessa strävanden intensifieras.

II. Överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad

Överenskommelsen av år 1954 om gemensam nordisk arbetsmarknad är av väsentlig betydelse för medborgarna i de nordiska länderna genom att den tillförsäkrar dem fri rörlighet och lika behandling på arbetsmarknaden inom Norden. Överenskommelsen har inneburit att de nationella arbetsmarknaderna knutits närmare varandra och att ett nära samarbete vuxit fram mellan de nordiska länderna på arbetsmarknadspolitikens område. En lång rad samarbetsåtgärder har vidtagits sedan överenskommelsen ingicks.

Betydande förändringar har ägt rum på arbetsmarknaden i de nordiska länderna sedan år 1954. Sysselsättningen har ökat kraftigt och allt fler har fått möjlighet till arbete och egna inkomster. Detta har möjliggjorts bl. a. genom en aktiv arbetsmarknadspolitik. Denna politik har fått breddat innehåll och den har tillförts ökade resurser som uttryck för ökade ambitioner att lösa sysselsättningsproblemen, inte minst för de mest eftersatta.

Samtidigt har erfarenheter vunnits av hur den gemensamma arbets-

marknaden påverkar och påverkas av den ekonomiska och sociala utvecklingen i de enskilda länderna, samt hur den inverkar på individernas välfärd. Tanken bakom den gemensamma nordiska arbetsmarknaden är givetvis inte att något land skall utvidga sin egen arbetsmarknad till skada för den ekonomiska utvecklingen i grannländerna utan en önskan att främja den ekonomiska och sociala utvecklingen i varje land samt att ge alla medborgare ökad rörelsefrihet och större valmöjligheter.

På grund av skillnader i den ekonomiska utvecklingsnivån har den fria rörligheten i vissa fall lett till flyttningströmmar som skapat problem både i utvandringslandet och i invandringslandet. Såväl nationella som samnordiska åtgärder har vidtagits för att råda bot på de problem som uppstått. Som exempel på de förra kan nämnas anpassningsåtgärder, språkutbildning m. m. Som exempel på de senare kan nämnas riktlinjerna för den nordiska arbetsförmedlingen av år 1955, vilka förnyades år 1973, överenskommelsen om internordiskt flyttningebetyg av år 1969 samt avtalsprotokollet av år 1973 mellan Sveriges och Finlands arbetsmarknadsmyndigheter och arbetsmarknadens parter om kanalisering av den flyttande arbetskraften via arbetsförmedlingarna. Av stor betydelse är även den nordiska konventionen om social trygghet som ingicks år 1955 och som nu åter är föremål för revidering.

De vinningar som åstadkommits genom överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad och övriga avtal skall värnas. De problem som de nordiska ländernas ekonomiska och sociala utveckling under de senaste åren medfört på tillämpningen och innehållet av överenskommelsen skall studeras närmare. Såväl utvecklingen på arbetsmarknaden som de ökade ambitionerna inom arbetsmarknadspolitiken har lett till behov av att ytterligare utvidga och fördjupa det nordiska samarbetet på detta område. Därvid skall också möjligheterna övervägas att lösa eventuella väsentliga problem genom att utvidga systemet med samarbetsavtal, t. ex. i enlighet med de principer som tillämpas mellan Sverige och Finland.

III. Riktlinjer för det fortsatta samarbetet

Utgångspunkten för samarbetet på arbetsmarknadspolitikens område skall även i framtiden vara att medborgarna i de nordiska länderna fritt kan ta arbete och bosätta sig i annat nordiskt land. För att denna fria rörlighet också skall innebära en reell valfrihet vill varje land medverka till att upprätthålla full sysselsättning och trygghet i anställningen. Arbetet skall därvid betraktas som en grundläggande rättighet och varje land sträva efter att bereda arbete också åt dem, som nu står utanför arbetsmarknaden. För att dessa strävanden skall kunna fullföljas måste varje land ge sysselsättningen hög prioritet i den ekonomiska planeringen. En viktig fråga är i vilken utsträckning åtgärder i

ett land påverkar grannländernas förhållanden. Om åtgärderna leder till att den ekonomiska utvecklingen divergerar mellan länderna kan betydande problem uppstå på arbetsmarknaden.

Mot denna bakgrund skall de nordiska länderna fördjupa det arbetsmarknadspolitiska samarbetet men också vidga sin samverkan till att beröra sådana bakomliggande faktorer som kan yttra sig i flyttning mellan länderna. Det är därför särskilt viktigt att ha god handlingsberedskap när hastiga omsvängningar inträffar i flyttningsströmmarna mellan länderna. En fortlöpande ömsesidig information om väntade sysselsättningseffekter av olika samhällspolitiska insatser blir nödvändig. Ministerrådet har beslutat att pröva förutsättningarna för och den tekniska utformningen av ett sådant utbyte.

Effekterna av arbetskraftens rörlighet över gränserna är till stor del outredda. En kontinuerlig kartläggning är nödvändig för att värdera hur kostnaderna och fördelarna av flyttningen fördelar sig mellan utvandrings- och mottagarlandet och för de flyttande individerna själva.

Frågan om en ökad rörlighet av kapital i Norden skall utredas och värderas även ur arbetsmarknadspolitisk synvinkel. I syfte att nå en mera balanserad arbetsmarknad har ett visst samarbete mellan de nordiska länderna redan inletts. Uppmärksamheten skall ägnas åt möjligheterna till ett fortlöpande samarbete i dessa frågor, speciellt mellan närmast berörda nordiska organ.

För att främja ett utvidgat samarbete kring sysselsättningspolitiken bör en bättre samordning ske såväl nationellt som på det nordiska planet av den allmänna närings-, industri-, regional- och arbetsmarknadspolitiken.

I syfte att vidga demokratin inom arbetslivet och på arbetsplatsen skall en ökad nordisk samverkan rörande det pågående reformarbetet eftersträvas.

De långsiktiga utvecklingstendenserna på olika samhällsområden blir av allt större betydelse. Ett systematiskt informationsutbyte mellan länderna skall komma till stånd kring de framtidsstudier på arbetsmarknadens område, vilka bedrivs i de enskilda länderna.

Utarbetandet av förslag till nordiska samarbetsåtgärder och genomförandet av reformer i syfte att uppnå samarbetets målsättningar skall ske med beaktande av de enskilda ländernas internationella förpliktelser.

IV. Mål för samarbetet inom olika delområden

Det nordiska arbetsmarknadssamarbetet skall i första hand inriktas på sådana områden där praktiska resultat och realistiska lösningar kan uppnås i en nära framtid. Med utgångspunkt från de ovan angivna riktlinjerna har ministerrådet fastställt vissa delmål för ett fördjupat

och utvidgat nordiskt samarbete på nedan angivna områden inom arbetsmarknadspolitiken.

Åtgärder för att främja sysselsättningen

Formerna för olika sysselsättningsfrämjande åtgärder skall gemensamt vidareutvecklas. Därvid skall särskilt uppmärksammas t. ex. utbildning, beredskapsarbeten, lagerstöd, industribeställningar, lokaliseringsåtgärder m. m.

Förbättrat beslutsunderlag

Informationsutbytet mellan de nordiska länderna skall systematiseras och effektiviseras. Därigenom skall arbetsmarknadsmyndigheterna såväl centralt, regionalt som lokalt få tillgång till snabb och korrekt information i frågor som gäller sysselsättningen samt olika arbetsmarknads- och sysselsättningspolitiska åtgärder, flyttningsströmmar m. m.

Jämförande utredningar rörande arbetsmarknadspolitikens mål och medel i de nordiska länderna skall igångsättas i syfte att skapa underlag för nordiskt samarbete rörande sysselsättningsplaneringen.

Samarbetet i frågor rörande arbetsmarknadsforskning samt utarbetandet av statistik och prognoser i de nordiska länderna skall intensifieras.

Ett nordiskt informationsutbyte kring framtidsstudier på arbetslivets område skall komma till stånd. Förutsättningarna för gemensam planering, genomförande och utvärdering bör prövas.

Förstärkt arbetsförmedling m. m.

Samarbetet skall omfatta ytterligare åtgärder för att medverka till att personalrekrytering i annat nordiskt land sker via arbetsförmedlingarna, samt åtgärder för att förhindra olaglig rekrytering och förmedling av arbetskraft. Möjligheten att genom obligatorisk anmälan av lediga platser ge de arbetssökande i samtliga länder tillgång till en bättre information om arbetsmarknaden skall utredas gemensamt.

Den samnordiska vidareutbildningen av tjänstemän inom arbetsmarknadsorganen skall byggas ut och det nordiska tjänstemannautbytet mellan dessa organ effektivieras.

Utbyggt yrkesvägledningssamarbete

Ökat samarbete skall eftersträvas för att utveckla yrkesvägledningen. Samarbetet skall bl. a. omfatta vägledningens metodik, information och forskning.

Utbildning för arbete

Gemensamma åtgärder skall vidtagas för att uppnå en större överensstämmelse beträffande innehållet i arbetsmarknadsutbildningen och

för att utveckla och bättre utnyttja de gemensamma resurserna för utbildning. Syftet härmed skall vara att förbättra möjligheterna på arbetsmarknaden för personer som saknar efterfrågad yrkesutbildning.

Jämförande utredningsarbete skall igångsättas i fråga om principerna för utbildning för yrkesgrupper som är av särskild betydelse för den nordiska arbetsmarknaden.

Ökat praktikantutbyte

Praktikantutbytet mellan de nordiska länderna skall ökas i syfte att främja kunskaperna om arbets- och sociala förhållanden i andra länder, komplettera yrkesstudier och yrkesfärdigheter samt skapa ökade internationella kontakter.

Åtgärder till förmån för eftersatta grupper

Åtgärderna för att öka anställningstryggheten och för att öppna arbetslivet för eftersatta grupper och personer med olika handikapp skall intensifieras. Ett vidgat samarbete skall etableras i syfte att skapa sådana arbetsmiljöer och arbetssituationer som är anpassade till arbetstagarens förutsättningar.

Ekonomiskt skydd vid arbetslöshet

Samarbetet för att skapa effektivt ekonomiskt skydd vid arbetslöshet skall ytterligare förbättras. Utbytet av information och erfarenheter om lagstiftning och åtgärder i dessa frågor skall effektiviseras.

Förbättring av invandrarnas situation m. m.

Åtgärder skall i varje land genomföras för att tillförsäkra invandrare jämlikhet med mottagarlandets medborgare. Utbyte av information och erfarenheter rörande invandrarfrågor skall systematiseras.

Jämställdhet mellan män och kvinnor

Samarbetet skall omfatta åtgärder för att skapa jämställdhet mellan män och kvinnor. På alla områden där arbetsmarknadspolitiska åtgärder vidtas skall särskild uppmärksamhet ägnas åt att finna lämpliga medel att främja sådan jämställdhet.

Effektivisering av samarbetet i utomnordiska internationella organ

Det nordiska samarbetet skall vidareutvecklas inom utomnordiska internationella organisationer med centrala uppgifter på arbetsmarknadspolitikens område. Detta samarbete, t. ex. inom OECD och ILO, skall ske genom en regelbunden behandling av hithörande frågor i nordiska arbetsgrupper och kommittéer eller genom andra samrådsförfaranden.

V. Genomförandet av programmet

Ministerrådet är enigt om att föreliggande program skall betraktas som ett led i strävan att bygga ut det nordiska samarbetet. Programmet skall fortlöpande ses över och vidareutvecklas. Det fortsatta programarbetet skall bedrivas i kontakt med arbetsmarknadens parter. Ministerrådet har beslutat att uppdra åt Nordiska arbetsmarknadsutskottet att svara för det konkreta samarbete, som följer av programmet. Nordiska arbetsmarknadsutskottet skall årligen för ministerrådet redovisa vidtagna åtgärder och uppnådda resultat.

Även om 1954 års överenskommelse ej omfattar Island har detta land deltagit i det nordiska arbetsmarknadssamarbetet på många områden. Ministerrådet anser det vara mycket värdefullt att detta samarbete vidareutvecklas. Island har genom detta samarbetsprogram full möjlighet att deltaga i genomförandet av ett fördjupat och utvidgat nordiskt samarbete på arbetsmarknadspolitikens område.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över minister-
rådsförslaget**

Till Nordiska rådets socialpolitiska utskott har hänvisats ett minister-
rådsförslag om nordiskt samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet. Utskottet har haft tillfälle att diskutera ett första utkast till nordiskt samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet vid ett möte i Reykjavík den 18 februari 1975 med Nordiska ministerrådet — arbetsministrarna. Det föreliggande ministerrådsförslaget har behandlats vid socialpolitiska utskottets möte på Hanaholmen den 13 oktober 1975, varvid byråchef Altti Majava, arbetskraftsministeriet, Finland, kansliråd Bert Isacson, arbetsmarknadsdepartementet, Sverige och avdelningschef Sven Holmstedt och konsulent Juhani Lönnroth, båda från Nordiska ministerrådets sekretariat i Oslo lämnade utskottet kompletterande upplysningar i saken. En inom utskottet särskilt tillsatt redaktionsgrupp har sammanträtt i Stockholm den 27 oktober 1975 och i Oslo den 31 oktober 1975.

Vid mötet i Stockholm den 27 oktober 1975 deltog såsom sakkunniga kontorchef P. E. Borgqvist, Dansk Arbejdsgiverforening, direktör Pekka Merenheimo, Affärsarbetsgivarnas centralförbund, Finland, direktör Lars Aarvig, Norsk arbeidsgiverforening, direktör Hans-Göran Myrdal, Svenska arbetsgivareföreningen samt utredningssekreterare Sten Lindahl, Nordens fackliga samorganisation. Vid mötet i Oslo den 31 oktober 1975 mellan Nordiska ministerrådet—arbetsministrarna och arbetsmarknadens parter om det nordiska arbetsmarknadssamarbetet deltog från socialpolitiska utskottets sida såsom observatörer folketingsmand Henning Christophersen, Danmark, stortingsrepresentant Asbjørn Haugstvedt, Norge och riksdagsman Knut Johansson, Sverige.

*1. Inledning**1.1. Ministerrådsförslaget*

År 1954 undertecknade regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige överenskommelsen om en gemensam nordisk arbetsmarknad. Under de drygt 20 år som gått sedan dess har erfarenheter vunnits beträffande hur den gemensamma nordiska arbetsmarknaden påverkar och påverkas av de enskilda ländernas ekonomiska och sociala utveckling. Parallellt härmed har stora förändringar skett vad gäller arbetsmarknadspolitikens mål och medel.

Nordiska ministerrådet har med början år 1972 låtit utarbета handlingsprogram för olika områden inom det nordiska samarbetet. Se-

dan Nordiska rådet och arbetsmarknadens parter uttalat önskemål om en utvidgning av det nordiska arbetsmarknadssamarbetet beslöt Nordiska ministerrådet — arbetsministrarna i oktober 1974 att ett handlingsprogram skulle färdigställas också på arbetsmarknadsområdet. Ett första utkast till program för nordiskt arbetsmarknadssamarbete remitterades för yttrande till arbetsmarknadens parter i de nordiska länderna hösten 1974. I februari 1975 ägde överläggningar rum mellan Nordiska rådets socialpolitiska utskott och Nordiska ministerrådet — arbetsministrarna om innehållet i detta handlingsprogram.

Arbetsmarknadens parter bereddes tillfälle att ånyo inkomma med synpunkter på upprättandet av ett nordiskt arbetsmarknadsprogram under våren och sommaren 1975. Nordiska arbetsmarknadsutskottet godkände därefter ett förslag till program vid ett möte i Stockholm den 19 september 1975. Programförslaget omfattar dels allmänna, grundläggande mål för nordiskt arbetsmarknadssamarbete, dels vissa närmare preciserade delmål inom arbetsmarknadspolitikens olika sektorer, dels vissa riktlinjer för det fortsatta programarbetet.

I ministerrådsförslaget B 18/s framhålles, att programförslaget skall uppfattas som ett led i strävandena att bygga ut det nordiska arbetsmarknadssamarbetet. Tonvikten skall därvid ligga på sådana delområden där praktiska resultat och realistiska lösningar kan uppnås. Samarbetet skall kontinuerligt ses över och vidareutvecklas i nära kontakt med arbetsmarknadens parter. Regelbunden plan- och resultatredovisning skall ges till Nordiska rådet.

Ministerrådet — arbetsministrarna har inbjudit arbetsmarknadens parter till ett möte i Oslo den 31 oktober 1975 för att diskutera det nordiska arbetsmarknadsprogrammet. Till dessa överläggningar har också Nordiska rådet inbjudits att närvara.

Nordiska ministerrådet, arbetsministrarna, hemställer att Nordiska rådet måtte avgiva yttrande över ministerrådsförslaget om nordiskt samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet.

1.2. Nordiska arbetsmarknadsutskottets förslag till program för nordiskt samarbete på arbetsmarknadsområdet

Nordiska arbetsmarknadsutskottets (NAUT) förslag till arbetsmarknadsprogram består av fem delar.

I del I slås fast, att de positiva erfarenheterna av det nordiska samarbetet och dess betydelse för de enskilda medborgarna innebär en förpliktelse till en vidareutveckling av detta samarbete. Grundläggande skall härvid vara varje individs rätt till meningsfullt arbete. Arbetet skall uppfattas som ett medel för att uppnå god materiell försörjning, personlig tillfredsställelse och ökad social gemenskap. Vidare betonas att arbetsmarknadspolitiken är ett av de mest effektiva medlen för att befrämja full sysselsättning.

I del II berörs 1954 års överenskommelse om en gemensam nordisk arbetsmarknad. Denna har varit av stor betydelse för medborgarna i de nordiska länderna genom att de därigenom tillförsäkrats rätten till fri rörlighet och lika behandling på arbetsmarknaden i Norden. De nordiska arbetsmarknaderna har genom 1954 års överenskommelse kommit att knytas närmare varandra. Sedan år 1954 har dock betydelsefulla förändringar skett på arbetsmarknaden i de nordiska länderna genom att sysselsättningen ökat kraftigt, allt flera individer fått möjligheter till arbete och arbetsmarknadspolitikens innehåll breddats.

Erfarenheter har vunnits beträffande hur den gemensamma nordiska arbetsmarknaden påverkar och påverkas av förhållandena i de enskilda länderna. Skillnader i ekonomisk utvecklingsnivå har lett till migration som skapat svårigheter såväl i inflyttnings- som utflyttningslandet. För att komma till rätta med dessa problem har både nationella och samnordiska åtgärder vidtagits. 1955 års överenskommelse om riktlinjer för arbetsförmedlingssamarbetet — reviderad år 1973 —, 1969 års överenskommelse om internordiskt flyttningsbetyg samt 1973 års avtalsprotokoll mellan Finland och Sverige om arbetskraftens kanalisering genom den offentliga arbetsförmedlingen utgör exempel på dylika insatser.

Avsikten med 1954 års överenskommelse är inte att något land skall utvidga sin arbetsmarknad till skada för utvecklingen i de övriga länderna. Fastmer syftar den till att främja den ekonomiska och sociala utvecklingen i varje enskilt land samt bereda alla medborgare tillfälle till ökad rörelsefrihet och större valmöjligheter.

De vinningar som 1954 års överenskommelse och övriga avtal medfört skall värnas. Svårigheter som uppkommit under de senaste åren skall studeras närmare. Möjligheterna att lösa väsentliga problem genom att utvidga systemet med samarbetsavtal, t. ex. av samma karaktär som det som ingåtts mellan Finland och Sverige, skall övervägas.

I avsnitt III i NAUT:s förslag anges riktlinjerna för det fortsatta samarbetet. Det konstateras därvid, att medborgarna i de nordiska länderna också i framtiden fritt skall kunna söka arbete och bosätta sig i annat nordiskt land. För att en reell valfrihet skall föreligga förutsätts varje land medverka till att full sysselsättning och trygghet i anställningen upprätthålls.

Det arbetsmarknadspolitiska samarbetet mellan de nordiska länderna skall fördjupas och utvidgas till att omfatta också de bakomliggande faktorer som kan medföra flyttning mellan länderna. Ömsesidig information om väntade sysselsättningseffekter av olika åtgärder skall utväxlas.

För- och nackdelars fördelning mellan utvandrings- och mottagarlandet och de flyttande själva skall utredas. Möjligheterna till ökad rörlighet för kapital skall undersökas och värderas ur arbetsmarknads-

politisk synvinkel. Samordning skall eftersträvas såväl nationellt som nordiskt av den allmänna industri-, närings-, regional- och arbetsmarknadspolitikerna.

I avsnitt IV anges delmål för det nordiska arbetsmarknadssamarbetet. I syfte att förverkliga dessa avses bland annat vissa åtgärder bli vidtagna. Bland dessa märks: (a) insatser för att främja sysselsättningen, t. ex. utbildning, beredskapsarbeten, lagerstöd, industribeställningar, (b) systematiserat och effektiviserat informationsutbyte mellan de nordiska länderna, (c) jämförande utredningar om arbetsmarknadspolitikens mål och medel, (d) utredning av frågan om obligatorisk anmälan av lediga platser, (e) samarbete på yrkesvägledarutbildningens område, (f) förenhetligt innehåll i arbetsmarknadsutbildningen, (g) utökat praktikantutbyte mellan de nordiska länderna, (h) ökat stöd till eftersatta grupper och personer med olika handikapp, (i) samarbete för att skapa ett effektivt skydd mot arbetslöshet, (j) åtgärder för att förbättra invandrarernas situation samt (k) uppnåendet av jämställdhet mellan män och kvinnor på arbetsmarknaden. Därtill skall det nordiska samarbetet i internationella organisationer som OECD och ILO vidareutvecklas.

I avsnitt V understryks, att det föreliggande programmet skall ses som ett led i strävandena att bygga ut det nordiska samarbetet. Det fortsatta programarbetet skall ske i kontakt med arbetsmarknadens parter. Ministerrådet understryker avslutningsvis att även om Island inte omfattas av 1954 års överenskommelse om en gemensam nordisk arbetsmarknad så har landet genom sitt deltagande vid utarbetandet av detta handlingsprogram full möjlighet att delta vid genomförandet av ett fördjupat och utvidgat nordiskt arbetsmarknadssamarbete.

2. För utskottet tillgängligt bakgrundsmaterial

Genom ministerrådets försorg har utskottet fått tillgång till de yttranden i saken som avgivits av Nordens fackliga samorganisation (NFS), Dansk Arbejdsgiverforening (DAF), Arbetsgivarnas i Finland centralförbund (AFC), Affärsarbetsgivarnas centralförbund (AAC), Finland, Norsk arbeidsgiverforening (NAF) samt Svenska arbetsgivareföreningen (SAF) i juli eller augusti 1975. I det följande ges en sammanfattning av huvudpunkterna i dessa yttranden.

2.1. Nordens fackliga samorganisation — NFS

I yttrandet från Nordens fackliga samorganisation av den 31 juli 1975 konstateras inledningsvis, att ministerrådet tillgodosett krav och förslag som organisationen framfört i sitt yttrande över det första utkastet till program på både det principiella och det konkreta planet. Att det framlagda programmet skall ses över kontinuerligt under fort-

löpande kontakter med arbetsmarknadens parter är också i enlighet med NFS' önskemål.

NFS delar ministerrådets syn på 1954 års överenskommelse om en fri nordisk arbetsmarknad. Detta avtal tillhör de nordiska samarbetsavtal som haft den största positiva betydelsen för medborgarna i de nordiska länderna. NFS menar dock att de åtaganden som görs i 1954 års överenskommelse beträffande upprätthållandet av den fulla sysselsättningen inte infriats på ett tillfredsställande sätt. Överenskommelsen är numera föråldrad bl. a. med hänsyn till att de arbetsmarknadspolitiska målen vidgats. Många arbetsmarknadspolitiska medel har tillkommit som främjar full sysselsättning, anställningstrygghet, medbestämmande i arbetslivet och upprätthållandet av en god arbetsmiljö.

2.1.1 *Kravet på full sysselsättning*

Ett grundläggande krav inom det nordiska arbetsmarknadssamarbetet bör vara att bereda arbete åt alla. Kortfristiga betalningsbalansproblem får inte leda till att kravet på full sysselsättning åsidosätts. Arbetsmiljön måste därtill uppfylla vissa minimikrav. Det privata näringslivet kan inte ensamt uppfylla dessa krav, men inte heller staten kan göra detta utan medverkan av det privata näringslivet. En god arbetsmarknads- och näringspolitisk planering är av stor betydelse. Inom ramen för nuvarande samhällsplanering utarbetas i de nordiska länderna regelbundet framtidsbedömningar på 1—5 års sikt beträffande den ekonomiska utvecklingen. Ministerrådet bör därför ta initiativ till ett informationssystem, som årligen förmedlar upplysningar om den förväntade utvecklingen på arbetsmarknaden och inom näringslivet dels på ett års, dels på fem års sikt.

Samhället bör i god tid sätta in olika sysselsättningsstimulerande åtgärder: ökad arbetsmarknadsutbildning, stimulansåtgärder för lagerproduktion i lågkonjunktur respektive dämpande åtgärder i högkonjunktur, offentliga industribeställningar som konjunkturregulator, tidigareläggande av offentliga investeringar vid lågkonjunktur, beredskapsarbeten inom såväl offentlig som privat verksamhet, intensifiering av arbetsmiljöinsatserna under lågkonjunktur samt obligatorisk anmälan av lediga platser.

2.1.2 *Näringspolitiken*

Näringspolitiken i de nordiska länderna bör samordnas på ett bättre sätt än hittills. Full sysselsättning bör främjas genom en aktiv och samordnad nordisk näringspolitik samtidigt som nackdelarna av en fri och okontrollerad privat investeringsverksamhet bör begränsas så långt som möjligt. Målet bör vara en lagstiftning innehållande bestämmelser

om kontroll av förvärv av mark och naturtillgångar samt regler för etablering och skötsel av företag i Norden enligt följande riktlinjer:

(a) Tillståndskrav för större etableringar och förvärv av företag i Norden. (b) Staten skall som förutsättning för tillstånd till etablering eller förvärv kunna uppställa tidsbegränsning eller särskilda villkor. (c) Tillstånd för etablering eller förvärv skall endast ges under förutsättning att de anställda tillförsäkras full insyn i koncernens styrande och ledande organ. I sammanhanget bör uppmärksammas de problem som sammanhänger med utnyttjandet av s. k. underentreprenörer.

2.1.3. *Regionalpolitik*

Enligt NFS's uppfattning bör målet för regionalpolitiken vara att åstadkomma en spridning av sysselsättningstillfällena, inklusive de sysselsättningsintensiva tjänstemannasektorerna, mellan olika regioner.

Regionalpolitiskt stöd bör koncentreras till ett visst antal orter på vilka ett differentierat näringsliv kan utvecklas. Regionalpolitiskt samarbete bör prioriteras högt, då de regionala skillnaderna i sysselsättningen tillhör de svåraste samhällsproblemen i Norden.

2.1.4. *Arbetsförmedlingarnas verksamhet*

Arbetsförmedlingen skall vara offentlig och kostnadsfri. All privat arbetsförmedling bör helt undanröjas. Arbetstagarorganisationerna bör ges ett direkt inflytande på arbetsförmedlingsverksamheten i syfte att effektivisera densamma och förhindra byråkratisering. På sikt bör obligatorisk anmälan av lediga platser till arbetsförmedlingen införas. Obligatorisk arbetsförmedling bör vid behov kunna tillgripas inom vissa näringslivssektorer t. ex. om företag uppträder ansvarslost i sin personalpolitik. Frivilliga åtgärder bör först prövas för att kanalisera flyttande arbetskraft genom den offentliga arbetsförmedlingen. Möjligheterna bör undersökas att utvidga systemet med särskilda avtal av den typ som ingåtts mellan Finland och Sverige.

Arbetsförmedlingarna i de nordiska länderna skall ge de arbetsökande aktuell och tillfredsställande information om lediga platser i såväl hemlandet som annat nordiskt land. Arbetsförmedlingarna bör åläggas att i samarbete med de fackliga organisationerna informera om och kontrollera efterlevnaden av gällande regler på arbetsmarknaden. De s. k. grå företagens verksamhet bör beivras.

NFS anser vidare att all yrkesinriktad utbildning i Norden bör harmoniseras, inte bara arbetsmarknadsutbildningen. För vissa branscher kan det bli aktuellt med viss samordning vid rekryteringen till utbildningen.

Gemensamma regler för invandringen av utomnordisk arbetskraft bör eftersträvas.

2.1.5. *Åtgärder för att stödja vissa marginella grupper*

Arbetsplatserna bör anpassas till individerna. Trygghet bör tillförsäkras s. k. marginella grupper genom lagstadgat uppsägningskydd. Kvoteringsregler för kvinnlig arbetskraft bör övervägas i samband med t. ex. givande av statliga lån till enskilda företag.

2.2. *De nordiska arbetsgivareföreningarna*

Arbetsgivareföreningarna i de nordiska länderna har inte upprättat någon formell nordisk samarbetsorganisation varför remissvar föreligger från var och en av de nationella arbetsgivareorganisationerna enligt följande: Dansk Arbejdsgiverforening (DAF) av den 28 juli 1975, Arbetsgivarnas i Finland centralförbund och Affärsarbetsgivarnas centralförbund (AFC/AAC) gemensamt yttrande av den 22 juli 1975, Norsk arbeidsgiverforening (NAF) av den 17 juli 1975 samt Svenska arbetsgivareföreningen (SAF) av den 7 augusti 1975.

2.2.1. *1954 års överenskommelse om en gemensam nordisk arbetsmarknad*

Dansk Arbejdsgiverforening (DAF) välkomnar en utbyggnad av det nordiska arbetsmarknadssamarbetet på grundval av 1954 års överenskommelse, som man anser givit ett positivt bidrag till näringslivets uppbyggnad och medverkat till att främja det nordiska samarbetet. Föreningen är positiv till en utbyggnad av det nordiska arbetsmarknads-samarbetet, men blott inom ramen för 1954 års överenskommelse. Föreningen erinrar om, att frågan om möjligheterna att bibehålla den gemensamma nordiska arbetsmarknaden var ett av de viktigaste diskussionsämnena i den debatt som föregick folkomröstningen om Danmarks inträde i EG i oktober 1972. Sedan dess har EG antagit ett socialt handlingsprogram, som bland annat innehåller nya regler för arbetskraftsflyttningarna. Det finns således fortfarande en risk för en kollision mellan de nordiska och de europeiska reglerna på området. En formell förnyelse av 1954 års överenskommelse skulle på ett icke önskvärt sätt väcka debatt inom EG:s olika organ om den gemensamma nordiska arbetsmarknaden.

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund och Affärsarbetsgivarnas centralförbund (AFC/AAC) finner, att 1954 års överenskommelse är värdefull och bör bevaras. Det finns dock orsak att värdera dess innehåll under hänsynstagande till principen om att de för- och nackdelar som överenskommelsen resulterat i skall balansera.

Norsk arbeidsgiverforening (NAF) anser, att den gemensamma nordiska arbetsmarknaden är mycket värdefull och att den kanske är det viktigaste resultatet av nordiskt samarbete i vår tid. Överenskommelsen har utgjort en god grund för samarbetet mellan de nordiska länderna.

Tendenser till obalans har uppstått, men dessa kan motverkas. Danmark är fördragslutande part i 1954 års överenskommelse. Det skulle vara mycket olyckligt om åtgärder vidtogs, som gjorde det svårt för Danmark att förena sitt medlemskap i EG med den fria nordiska arbetsmarknaden.

Svenska arbetsgivareföreningen (SAF) avråder bestämt från varje tanke på att aktualisera en revision av 1954 års överenskommelse, som man anser utgör det viktigaste resultatet av det nordiska samarbetet. Överenskommelsen utgör grunden för samarbetet inom t. ex. socialpolitikens område. 1954 års avtal hindrar inte en fortsatt integration mellan länderna samtidigt som den hindrar att ett land vidtager sådana kortsiktiga åtgärder som kan få återverkningar i de övriga länderna. Även en begränsad eller rent formell revision av 1954 års överenskommelse skulle erbjuda svårigheter för Danmark visavi EG. 1954 års överenskommelse var ett problem vid Danmarks inträdesförhandlingar med EG. Till slut accepterades dock, att Danmark fick stå kvar vid sina rättigheter och skyldigheter enligt 1954 års överenskommelse. Det finns anledning att tro att EG idag inte skulle acceptera ett nytt undantag för Danmarks del ifall en revision av överenskommelsen skulle bli aktuell. Ställs Danmark inför valet mellan EG och den gemensamma nordiska arbetsmarknaden kommer den sistnämnda till korta.

Konkreta problem mellan länderna, t. ex. rörande obalanser i flytningströmmarna, kan lösas genom ingåendet av separata avtal av den typ som upprättades mellan Finland och Sverige 1973 anser *DAF*, *AFC/AAC* och *NAF*. *SAF*, däremot, menar att förhållandet mellan Finland och Sverige är så speciellt att avtal av den typ som ingåtts mellan dessa båda länder knappast kan bli aktuella för andra länder.

2.2.2. Arbetsmarknadsprogrammets omfattning och ambitionsnivå

DAF finner, att ramprogrammet i sina enskilda punkter är så generellt formulerat att det är svårt att ta definitivt ståndpunkt. Föreningen utgår ifrån, att de åtgärder som föreslås i programmet låter sig genomföras inom ramen för en privatekonomi. *AFC/AAC* finner utkastet vara vittgående, de använda begreppen diffusa och planerna för detaljerade. Organisationerna anser, att man vid det fortsatta arbetet med programmet skall eftersträva en klar avgränsning av verksamhetsområdet samt ha realistiska utgångspunkter. Programmet bör allmänt sett hållas inom ramen för arbetskraftspolitiken och inte breddas till att omfatta också andra samhällsområden. Likartade synpunkter anförs av *NAF*, som menar att ministerrådet bör finna en praktisk och rationell ordning för att föra frågan framåt. Programmet gör i sin helhet ett pretentiöst intryck, särskilt på kort sikt. Ambitionsnivån bör dämpas, då myndigheterna knappast har resurser att sätta in för att genomföra det.

SAF finner en tendens i programmet till att inkludera alltför omfat

tande problemområden, t. ex. ekonomisk politik, kapitalrörelser, företagsetableringar, regionalpolitik m. m.

Det föreslagna samarbetet skulle må väl av om man startade något mera försiktigt.

2.2.3. *Obligatorisk anmälan av lediga platser*

DAF vänder sig emot en obligatorisk anmälan av lediga platser, som för Danmarks vidkommande skulle innebära svårigheter gentemot EG. Hittills har inte den s. k. 18-dagarsregeln orsakat svårigheter för Danmark i förhållandet till de övriga nordiska länderna, men nu föreligger ett förslag, det s. k. SEDOC-systemet, vilket kan medföra att lediga platser inom EG blir blockerade för nordiska medborgare i 18 dagar. En sådan nordisk regel skulle således i Danmark motverka sitt eget syfte. *AFC/AAC* anser, att obligatorisk anmälan av lediga platser inte kan genomföras. *NAF* stöder kravet på att kanalisera de internordiska flyttningarna via den offentliga arbetsförmedlingen, men avstyrker obligatorisk anmälan av lediga platser nationellt.

SAF understryker, att obligatorisk anmälan av lediga platser skulle medföra svårigheter för den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. Ett obligatorium, som endast avser sådana lediga platser som står öppna för medborgare i annat nordiskt land, skulle uppenbart strida mot principen om likabehandling av nordiska medborgare. Samtidigt skulle Danmark få problem med EG:s SEDOC-system.

2.2.4. *Olaglig rekrytering av arbetskraft och entreprenadsföretagens verksamhet*

DAF har ingenting emot att åtgärder vidtages mot olaglig rekrytering och förmedling av arbetskraft, om en dylik verksamhet äger rum. I Danmark önskar man dock inte att gemensamma regler uppställs för s. k. vikariebyråverksamhet. *NAF* önskar bekämpa olaglig rekrytering av arbetskraft. Föreningen menar dock att man i Sverige gått längre än nödvändigt för att uppnå detta syfte. Exempel på detta är det avtal som ingåtts mellan Metallarbetareförbundets lokalavdelning i Göteborg å ena sidan samt Götaverken och Eriksberg å andra sidan om reglering och begränsning av företagets möjligheter till att använda underentreprenörer. I detta avtal förbjuds bruket av utländska firmor med mindre dessa godkännes av fackföreningen. I praktiken har detta betytt att norska företag och deras anställda uteslutits från arbeten som de tidigare haft. Denna överenskommelse som inte, enligt föreningens mening, avser olovlig förmedling av arbetskraft, resulterar i en inskränkning i det nordiska samarbetet och friheten på arbetsmarknaden. Saken bör tas upp av ministerrådet.

SAF tillstyrker åtgärder för att hindra olaglig rekrytering samt olaglig förmedling av arbetskraft om sådan verksamhet förekommer över

huvud. Något behov av att särskilt specificera detta till att omfatta s. k. grå företag föreligger inte eftersom detta inte är ett entydigt begrepp. Lagar, regler och överenskommelser de nordiska länderna emellan bör inte formuleras så att de diskriminerar entreprenadföretag från ett annat nordiskt land. I vissa fall har t. o. m. seriösa företag från andra nordiska länder utestängts av berörda fackföreningar.

2.2.5. *Utomnordisk arbetskraft*

DAF hänvisar till att Danmark genom sitt medlemskap i EG är bundet av EG:s regler på området, som inte bara berör EG:s egna medborgare utan även arbetskraft från de tredje länder, som har avtal med EG. *AFC/AAC* menar, att förhållandena när det gäller utomnordisk arbetskraft är så olika att ett snabbt förenhetligande är omöjligt.

2.2.6. *Selektiva åtgärder*

DAF gör förbehåll för det som kan ligga i begreppet selektiva ekonomisk-politiska åtgärder tills dess att ytterligare upplysningar föreligger. Också *AFC/AAC* ställer sig tveksamma till denna punkt. Organisationerna anser, att full sysselsättning och en stabil ekonomi uppnås genom att tillämpa både generella och selektiva åtgärder inom den ekonomiska politikens område.

NAF erinrar om att full sysselsättning inte bara är en fråga om arbetsmarknadspolitik utan också om ekonomisk politik i dess fulla utsträckning.

3. *Utskottet*

3.1. *Förutsättningarna för Nordiska rådets behandling av ministerrådsförslaget*

Innan utskottet övergår till att behandla det konkreta innehållet i ministerrådsförslaget finns det enligt utskottets mening anledning att kommentera de formella förutsättningarna för Nordiska rådets behandling av saken.

Det kan för det första konstateras, att den tid som stått till förfogande för behandlingen av ministerrådsförslaget inom utskottet varit synnerligen knapp. Utskottet mottog ministerrådsförslaget den 1 oktober 1975 — endast tolv dagar före det utskottsmöte vid vilket det skulle behandlas. Enligt § 44 i Nordiska rådets arbetsordning skall de förslag som skall behandlas vid en session sändas ut till regeringarna, ministerrådet, Färöarnas landsstyre, Ålands landskapsstyrelse, de valda medlemmarna och suppleanterna senast två veckor före sessionens början. Denna tidsfrist har emellertid inte kunnat hållas, vilket är beklagligt eftersom de nationella rådsdelegationerna bör få tillfälle till en samlad behandling av ministerrådsförslaget före Nordiska rådets första extra session den 15 november 1975.

Utskottet har för det andra inte haft tillgång till något egentligt remissvar i saken. Av tidsskäl har möjligheter saknats att på sedvanligt sätt remittera ministerrådsförslaget till berörda myndigheter och organisationer i de nordiska länderna. De remissyttranden som utskottet erhållit hänför sig inte till det föreliggande ministerrådsförslaget, B 18/s, utan till ett av ministerrådet den 6 mars 1975 utsänt dokument. Detta dokument är i sin tur identiskt med det utkast till samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet, som låg till grund för socialpolitiska utskottets överläggningar med Nordiska ministerrådet — arbetsministrarna i Reykjavík den 18 februari 1975.

Utskottets förman har i brev av den 27 augusti 1975 uttryckt önskemål om att utskottet vid sin behandling av ministerrådsförslaget skulle få ta del av de underremisser som Nordiska arbetsmarknadsutskottet låtit genomföra bland sina underutskott. Denna begäran har genom en skrivelse från ministerrådet-arbetsministrarna av den 8 september 1975 avslagits under hänvisning till att detta material ej var "att betrakta som officiella remissyttranden i egentlig mening utan en integrerad del av den beredning av ramprogrammet som äger rum i Nordiska arbetsmarknadsutskottet och dess underorgan. Resultatet av denna beredning kommer att redovisas såväl för Nordiska ministerrådet som för Nordiska rådet". Utskottet finner det beklagligt att ministerrådet av formella skäl inte ansett sig kunna uppfylla utskottets önskemål i detta hänseende.

För utskottets del har det emellertid varit av avgörande betydelse att ministerrådet — arbetsministrarna uttalat önskemål om att ministerrådsförslaget skulle slutbehandlas vid Nordiska rådets första extra session. Liknande önskemål har uttalats av Nordiska rådets presidium vid mötet i Húsavík den 8 augusti 1975. Därtill kommer att samarbetsprogrammet redan är försenat med cirka ett halvt år.

Socialpolitiska utskottet har därför beslutat att för sin del slutbehandla ministerrådsförslaget om nordiskt samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet till Nordiska rådets första extra session. För att möjliggöra detta har en särskild redaktionsgrupp tillsatts inom utskottet med uppgift att utarbeta förslag till utskottets betänkande i saken. I anslutning till ministerrådsförslaget B 18/s om nordiskt samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet har Nordiska rådet för kännedom erhållit Nordiska arbetsmarknadsutskottets principbeslut rörande första etappen av genomförande av programmet. Sistnämnda dokument utgör dock formellt inte en del av ministerrådsförslaget och utskottet har därför avstått från att kommentera den i sitt betänkande.

Vid sin behandling av ministerrådsförslaget har utskottet lagt vikt vid att relativt utförligt redovisa sin uppfattning om den betydelse som 1954 års överenskommelse om en gemensam nordisk arbetsmarknad har haft och har för det nordiska samarbetet. Utskottet har däremot avstått ifrån

att i detalj kommentera eller ta ställning till enskildheter i ministerrådsförslaget. Utskottet förbehåller sig därför rätten att i ett senare skede återkomma med synpunkter på de prioriteringar som gjorts t. ex. i Nordiska arbetsmarknadsutskottets åtgärdsskiss.

3.2 1954 års överenskommelse om en gemensam nordisk arbetsmarknad

Efter andra världskrigets slut ingick de nordiska länderna en konvention om upprättandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad. Denna kom emellertid enbart att ratificeras av Danmark och Sverige, vilket skedde i november 1946. Frågan om en gemensam nordisk arbetsmarknad aktualiserades på nytt av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsehet m. m. som tillsattes år 1951. Denna kommitté framlade sedermera bl. a. ett förslag om avskaffande av passväg vid resor inom Norden. Denna ordning utvidgades senare, på förslag av kommittén och Nordiska rådet, till att omfatta ett i alla avseenden enhetligt passområde. Nordiska parlamentariska kommittén lade vidare fram förslag om slopande av kravet på arbets- och uppehållstillstånd m. m. för nordiska medborgare vid resor inom Norden. Förslaget togs upp av Nordiska rådet och resulterade i rekommendation nr 9/1953 angående friare samfärdsehet mellan folken. Rekommendationens innebörd var, i de hänseenden som berör 1954 års överenskommelse, (a) att nordbor så snart som möjligt skulle befrias från skyldigheten att söka uppehållstillstånd i annat nordiskt land, oavsett uppehållets längd samt (b) att nordbor så snart som möjligt skulle befrias från skyldigheten att söka arbetstillstånd vid tagande av arbete i annat nordiskt land. Rekommendationen slutbehandlades av Nordiska rådet år 1954 sedan regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige den 22 maj 1954 undertecknat en överenskommelse i vilken stadgades att medborgare i nordiskt land undantogs från kravet att inneha pass och uppehållstillstånd vid vistelse i annat nordiskt land. Samtidigt ingicks en överenskommelse om att nordiska medborgare inte längre behövde söka arbetstillstånd för att få arbete i annat nordiskt land. Den 2 juli 1954 trädde sålunda överenskommelsen om en gemensam nordisk arbetsmarknad i kraft. Överenskommelsen har inte reviderats sedan dess. Island upprätthåller fortfarande kravet på arbetstillstånd, men avskaffade genom notväxling den 11 oktober 1955 kravet på pass och uppehållstillstånd. Detta krav är emellertid av mera formell natur och i praktiken möter det inga svårigheter för nordbor att erhålla arbetstillstånd i Island.

De fyra ländernas regeringar slår i förordet till 1954 års överenskommelse fast, att de har för avsikt att upprätthålla den fulla sysselsättningen i respektive land samt att de anser att arbetskraftens fria rörlighet mellan de nordiska staterna är till gagn för den sociala och

ekonomiska utvecklingen i Norden. I artikel 1 stadgas att arbetstillstånd inte krävs för medborgare i någon av de fördragsslutande staterna. Artikel 2 föreskriver, att arbetsförmedlingsmyndigheterna skall samarbeta för att arbetskraften i största möjliga utsträckning skall kunna förmedlas genom de offentliga arbetsförmedlingarna. Utväxling av löpande statistik rörande sysselsättning, arbetslöshet samt översikter över den sannolika utvecklingen på arbetsmarknaden och upplysningar om planer rörande förhållanden som kan äventyra den fulla sysselsättningen berörs i artikel 3. Vid behov skall länderna samråda om åtgärder av gemensamt intresse för att upprätthålla den fulla sysselsättningen. Artikel 4 behandlar ömsesidigt utväxlande av upplysningar om aktuella sysselsättningsmöjligheter samt om andra förhållanden av betydelse för arbetstagarna. En kommission, bestående av två representanter från varje land, Nordiska arbetsmarknadsutskottet (NAUT), har fått till uppgift att följa utvecklingen på arbetsmarknaden.

I särskilt protokoll i anslutning till överenskommelsen stadgas vidare, att befrielsen från arbetstillstånd avser arbetstagare och inte självständiga näringsidkare, att överenskommelsen inte utgör hinder för att krav uppställs på auktorisation för visst yrke eller koncession för viss verksamhet, att beredskapsarbeten förbehålles det egna landets medborgare samt att försvarspolitiska skäl kan åberopas inom vissa arbetsområden.

En utvidgning av den nordiska arbetsmarknaden till att omfatta alla arbetstagare föreslogs i Nordiska rådets rekommendation nr 11/1957. Rekommendationen avskrevs redan år 1958, då det kunnat konstateras att generella åtgärder av detta slag inte var lämpliga. Den förordade utvidgningen borde i stället aktualiseras grupp för grupp. Mot bakgrund av rekommendationer antagna av Nordiska rådet har ett antal separatöverenskommelser avseende olika kategorier av sjukvårdspersonal ingåtts mellan de nordiska länderna. Sålunda undertecknades år 1965 överenskommelse om en gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare, år 1967 för tandläkare, år 1968 för sjuksköterskor och år 1969 för farmaceuter.

I ministerrådsförslaget framhålles, att 1954 års överenskommelse om en fri nordisk arbetsmarknad varit av väsentlig betydelse för medborgarna i de nordiska länderna genom att den tillförsäkrat dem fri rörlighet och lika behandling inom Norden. Överenskommelsen har också knutit de nordiska arbetsmarknaderna närmare varandra. Betydande förändringar har, heter det vidare, emellertid ägt rum på arbetsmarknaden sedan 1954. Sysselsättningen har ökat kraftigt, vilket möjliggjorts bl. a. genom en aktiv arbetsmarknadspolitik. Erfarenheter har vunnits beträffande den gemensamma arbetsmarknadens inverkan på den ekonomiska och sociala utvecklingen i de enskilda länderna. Tanken bakom 1954 års överenskommelse är, anser minister-

rådet, inte att något land med dess hjälp skall utvidga sin egen arbetsmarknad till skada för utvecklingen i grannländerna. De vinningar som uppnåtts genom 1954 års överenskommelse skall värnas, men de problem som den ekonomiska och sociala utvecklingen under de senare åren medfört på tillämpningen av och innehållet i överenskommelsen skall studeras närmare. Möjligheterna att utvidga systemet med samarbetsavtal av t. ex. den typ som ingåtts mellan Finland och Sverige år 1973 skall övervägas.

Enligt utskottets uppfattning torde 1954 års överenskommelse allmänt ha kommit att betraktas som ett av de viktigaste resultaten av efterkrigstidens nordiska samarbete. Arbetsmarknadsöverenskommelsen tillhör tillsammans med 1955 års överenskommelse om social trygghet och 1957 års passöverenskommelse de förnämsta vinningarna inom det nordiska samarbetet. Bland avtal av samma dignitet från senare tid kan nämnas 1962 års Helsingforsavtal, 1971 års kulturavtal, 1972 års transportavtal samt 1974 års miljöskyddskonvention.

Ur allmänpolitisk synvinkel skulle krav på en revision av 1954 års överenskommelse kunna få negativa återverkningar på det nordiska samarbetet. Dylika krav skulle kunna uppfattas som ett tecken på att det nordiska samarbetet håller på att stagnera och att väsentliga landvinningar riskerar att gå förlorade. En inskränkning av nordiska medborgares rätt att fritt välja arbete och bostadsort i Norden skulle komma att uppfattas som ett bakslag för det nordiska samarbetets förutsättningar över huvud. En omfattande revision av 1954 års överenskommelse skulle kunna stöta på svårigheter på grund av de nordiska ländernas olikartade marknadslösningar.

Vid Nordiska arbetsmarknadsutskottets möte i Moss i november 1973 tillsattes en arbetsgrupp med uppgift att värdera erfarenheterna av 1973 års svensk-finska avtalsprotokoll om arbetskraftens kanalisering genom den offentliga arbetsförmedlingen, utarbeta förslag till vidareutveckling av riktlinjerna för arbetsförmedlingssamarbetet samt värdera önskvärdheten av att ajourföra 1954 års överenskommelse. Arbetsgruppen kunde beträffande sistnämnda överenskommelse påvisa vissa bristfälligheter. Arbetsgruppen ansåg därför att det i vissa fall kunde vara motiverat att komplettera 1954 års överenskommelse med särskilda avtal eller överenskommelser. Nordiska arbetsmarknadsutskottet konstaterade mot denna bakgrund vid sitt möte i Jyväskylä i september 1974, att någon grundlig revidering av 1954 års överenskommelse ej var av nöden i detta skede. Arbetsgruppens synpunkter kunde dock tjäna som underlag för ett eventuellt senare revideringsarbete.

1954 års överenskommelse har som nämnts ovan supplerats med särskilda överenskommelser om gemensam arbetsmarknad för läkare, tandläkare, sjuksköterskor och farmaceuter. I samtliga dessa överenskommelser görs uttrycklig hänvisning till 1954 års överenskommelse,

varför eventuell revision av denna torde föranleda revisioner också av dessa specialavtal.

Ovan angivna omständigheter talar, enligt utskottets mening, för att en revision av 1954 års överenskommelse bör undvikas och att ofullkomligheter i överenskommelsen bör rättas till genom tilläggsavtal av multilateral eller bilateral natur. De balansproblem, som uppstått genom den kraftiga migrationen mellan Finland och Sverige har man i betydande utsträckning kommit till rätta med genom 1973 års avtal om arbetskraftens kanalisering via den offentliga arbetsförmedlingen. I den mån likartade problem uppkommer mellan andra länderkonstellationer t. ex Norge och Finland eller Sverige och Danmark skulle ytterligare avtal på bilateral bas kunna ingås. Härvid kan artikel 2 i 1954 års överenskommelse, i vilken stadgas att centrala arbetsförmedlingsmyndigheter skall samarbeta i syfte att arbetskraften i största möjliga omfattning förmedlas genom den offentliga arbetsförmedlingen, tjäna som grundval. Möjligheten att ingå överenskommelser på särskilda delområden mellan samtliga nordiska länder finns också. I sammanhanget erinras om den år 1955 ingångna och år 1973 reviderade överenskommelsen om riktlinjer för nordiskt arbetsförmedlingssamarbete.

Sammanfattningsvis vill utskottet understryka att det föreliggande förslaget till nordiskt samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet bör uppfattas som ett komplement — och inte som ett alternativ — till 1954 års överenskommelse om en gemensam nordisk arbetsmarknad.

3.3. Övriga synpunkter

I ministerrådsförslaget B 18/s framhålls, att för främjandet av det nordiska samarbetet på sysselsättningspolitikens område bör en bättre samordning ske såväl nationellt som nordiskt av den allmänna närings-, industri-, regional-, och arbetsmarknadspolitiken. Utskottet konstaterar, att tre av dessa samarbetsområden ligger utanför Nordiska arbetsmarknadsutskottets kompetensområde och att de därför getts ett blygsamt utrymme i programförslaget.

Socialpolitiska utskottet framförde vid sitt möte med Nordiska ministerrådet — arbetsministrarna i februari 1975 synpunkter på ett tidigare utkast till arbetsmarknadsprogram. Utskottet uttryckte därvid bland annat önskemål om att programmet för nordiskt arbetsmarknadssamarbete skulle föreläggas Nordiska rådet i form av ett ministerrådsförslag. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att så skett och anser det vara en fördel om ministerrådet även fortsättningsvis förelägger Nordiska rådet större samarbetsfrågor i form av ministerrådsförslag att behandlas i enlighet med de förpliktande former som anges i Helsingforsavtalet.

Under rubriken utbildning för arbete anges i ministerrådsförslaget att ett jämförande utredningsarbete skall igångsättas i fråga om prin-

ciperna för utbildning för yrkesgrupper som är av särskild betydelse för den nordiska arbetsmarknaden. Utskottet har tidigare berört frågan med ministerrådet och därvid betonat vikten av att gemensamma regler för yrkesutbildning etableras både för tjänstemän och för andra yrkesgrupper. Därvid bör redan på området befintliga utredningar, till exempel rörande förhållandena inom byggnadsindustrin, kunna komma till användning. Arbetstagarnas möjligheter att utnyttja 1954 års överenskommelse blir inte reell om inte yrkesutbildningen betraktas som likvärdig i de nordiska länderna. Om migrerande nordiska medborgare erhåller sämre ekonomiska villkor än inflyttningslandets egna arbetstagare blir den gemensamma nordiska arbetsmarknaden en illusion.

Utskottet har tidigare tillstyrkt att den av ministerrådet aviserade utredningen om arbetskraftens och kapitalets rörlighet i Norden kommer till stånd. Det måste anses vara av avgörande betydelse att samtliga produktionsfaktorer tas med i beräkningen vid en analys av de på den nordiska arbetsmarknaden rådande förhållandena.

Stor vikt har utskottet också lagt vid att de nordiska regeringarna skall förpliktas att upprätthålla den fulla sysselsättningen. Valet för den enskilde medborgaren i Norden får ej stå mellan emigration och arbetslöshet. Rätten till arbete skall betraktas som en grundläggande rättighet och måste anses vara själva grundförutsättningen för det nordiska arbetsmarknadssamarbetet. Ambitionen att upprätthålla den fulla sysselsättningen finns fastslagen i inledningen till 1954 års överenskommelse om en gemensam nordisk arbetsmarknad liksom i det föreliggande ministerrådsförslaget.

Utskottet noterar vidare med tillfredsställelse, att ministerrådet avser att vidtaga ytterligare åtgärder i syfte att öka anställningstryggheten och öppna arbetsmarknaden för eftersatta grupper och personer med handikapp. Arbetsmiljön bör i ökad utsträckning anpassas till den enskilde arbetstagarens förutsättningar, då utslagningen på arbetsmarknaden tenderar att tilltaga och förhållandena på arbetsmarknaden i sig medverkar till att skapa nya grupper som saknar möjlighet att hävda sig i arbetslivet.

De problem som förekommer i samband med olaglig rekrytering och förmedling av arbetskraft bör liksom formerna för entreprenadföretagens verksamhet utredas i skyndsam ordning. Begreppet entreprenör bör därvid ges en klar och entydig definition. Särskilda regler bör övervägas för så kallade entreprenadföretag, vars uppgift uteslutande är att tillhandahålla arbetskraft.

Åtgärder bör övervägas för att tillförsäkra arbetstagare, leverantörer med flera garantier för att de egentliga entreprenadföretagen står på en stabil ekonomisk grund. Möjligheterna till att etablera gemensamma nordiska regler för de egentliga entreprenadföretagen bör utredas. En grundläggande princip bör därvid vara att diskriminering ej sker av

entreprenadföretag som bedriver verksamhet i annat nordiskt land än hemlandet.

För att arbetstagarna skall beredas möjlighet att fritt välja arbete och uppehållsort i Norden krävs ett effektiviserat arbetsförmedlingssamarbete. Utskottet har uppmärksammat att Nordens fackliga samorganisation anslutit sig till kravet på att den arbetssökande skall ges aktuell och tillräcklig information om lediga platser såväl i hemlandet som i annat nordiskt land. I vilken utsträckning som därvid inrättandet av en gemensam nordisk databank för lediga platser kan vara ändamålsenligt bör bli föremål för närmare undersökning.

I sammanhanget bör frågan om obligatorisk anmälan av lediga platser till arbetsförmedlingen utredas under beaktande av de särskilda förhållanden som råder för arbetsförmedlingsverksamheten i varje enskilt nordiskt land.

För att tillförsäkra de arbetstagare som flyttar från ett nordiskt land till ett annat fullständig information om bl. a. de ekonomiska och sociala förhållandena på inflyttningssorten bör eftersträvas att förmedling av arbetstillfällena i största möjliga utsträckning sker genom den offentliga arbetsförmedlingen. De förbättringar som skett beträffande flyttningsrörelserna mellan Sverige och Finland mot bakgrund av 1973 års avtalsprotokoll hälsar utskottet med tillfredsställelse.

Avslutningsvis önskar utskottet understryka det värdefulla i att nära samråd skett med arbetsmarknadens parter vid utarbetandet av det föreliggande programmet för nordiskt arbetsmarknadssamarbete. Utskottet hälsar med tillfredsställelse att ministerrådet även i det fortsatta programarbetet avser att hålla nära kontakt med arbetsmarknadens parter. Att också Nordiska rådet kommer att hållas väl informerat om samt ges möjlighet till att medverka i det fortsatta programarbetet finner utskottet naturligt.

Nordiska rådet har genom sin budgetkommitté möjlighet att mera i detalj kommentera ministerrådets överväganden i samband med behandlingen av 1976 års dispositionsmedel på ministerrådsbudgeten samt 1977 års ministerrådsbudget.

Under hänvisning till vad som ovan sagts hemställer utskottet att Nordiska rådet i anledning av ministerrådsförslaget måtte antaga följande rekommendation,

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att på grundval av 1954 års överenskommelse om en gemensam nor-

disk arbetsmarknad vidareutveckla och fördjupa det nordiska arbetsmarknadssamarbetet.

København, Helsingfors, Reykjavik, Oslo och Stockholm den 5 november 1975

Henning Christophersen (V) *Inge Fischer Møller (S)*

Finn Gustavsen (SV) *Asbjørn Haugstvedt (Kr. F.)*
Förman

Ragnhildur Helgadóttir (Sj.) *Knud Jespersen (DKP)*

Knut Johansson (s) *Lars Lindeman (Sd)*

Arne Nilsen (A) *Jan-Ivan Nilsson (c)*

Juhani Saukkonen (K) *Anna-Greta Skantz (s)*

Raino Westerholm (Skl)

Meddelande

om rekommendation nr 30/1973 angående nordisk kommunal rösträtt och valbarhet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Oslo den 21 februari 1973 beslöts att Nordiska ministerrådet skulle vara koordinerande för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd snarest at undersøge spørgsmålet om meddelelse af kommunal stemmeret og valgbarhed for nordiske statsborgere i de nordiske lande fortrinsvis på grundlag af gensidighed.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 januari 1975:

Efter beslut av ministerrådet den 7 december 1973 tillsattes en arbetsgrupp bestående av en tjänsteman från vardera Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige med uppgift att utreda den med rekommendationen avsedda frågan.

Beträffande arbetsgruppens direktiv och arbete får här hänvisas till ministerrådets meddelande i ämnet den 14 oktober 1974 till Nordiska rådets höstsession i november samma år.

Som nämnts i meddelandet har, sedan arbetsgruppen i mars 1974 börjat sitt arbete, i juni 1974 efter beslut av Sveriges regering tillsatts en svensk parlamentarisk kommitté för offentlig utredning av frågan om kommunal rösträtt och valbarhet för invandrare i Sverige oavsett nationalitet (rösträttsutredningen).

Den nordiska arbetsgruppen och den svenska kommittén arbetar parallellt och med gemensamt sekretariat. De båda utredningarna beräknas vara färdiga i mars 1975. Så snart utredningen är färdig kommer den på vanligt sätt att göras tillgänglig för Nordiska rådet.

BILAGA 1

Betänkande 1 av Nordiska rådets juridiska utskott över meddelandet

Til juridisk udvalg er henvist den til rådets 23. session 1975 af Nordisk Ministerråd afgivne meddelelse om rekommandation nr. 30/1973 angående nordisk kommunal stemmeret og valgbarhed.

Det fremgår af meddelelsen, at der efter beslutning af ministerrådet den 7. december 1973 blev nedsat en embedsmandsarbejdsgruppe til at udrede spørgsmålene.

I juni 1974 er der efter beslutning af den svenske regering nedsat en parlamentarisk komité til udredning af spørgsmålet om kommunal stemmeret og valgbarhed for indvandrere i Sverige uanset nationalitet.

Det oplyses i meddelelsen, at resultatet af begge udvalgs arbejde vil blive fremlagt i marts 1975, hvorefter rapporterne vil blive gjort tilgængelige for Nordisk Råd.

Juridisk udvalg vil, så snart resultatet af arbejdet foreligger, på ny tage sagen op i udvalget.

Udvalget indstiller herefter,

at Nordisk Råd tager meddelelsen om rekommandation nr. 30/1973 angående nordisk kommunal stemmeret og valgbarhed til efterretning og afventer ny meddelelse til næste ordinære session.

Reykjavík, den 15. februar 1975

Erik Adamsson (s)

John Austrheim (Sp)

Ove Hansen (S)

Carl Henrik Hermansson (vpk)

Formand

Allan Hernelius (m)

Kirsten Jacobsen (FP)

Lauri Kantola (Skdl)

Olaf Knudson (H)

Morten Lange (SF)

Sirkka Lankinen (Kok)

Thor Lund (A)

Ásgeir Bjarnason (F)

*BILAGA 2***Betänkande 2 av Nordiska rådets juridiska utskott över meddelandet***Indledning*

Juridisk udvalg gav i sin betænkning af 15. februar 1975 over den af Nordisk Ministerråd til Nordisk Råds 23. session 1975 afgivne meddelelse om rekommandation nr. 30/1973 angående nordisk kommunal stemmeret og valgbarhed udtryk for, at udvalget, så snart resultatet af arbejdet i den af Nordisk Ministerråd nedsatte arbejdsgruppe til udredning af spørgsmålet forelå, ville tage sagen op i udvalget.

Arbejdsgruppen har den 17. marts 1975 afgivet sin betænkning, "Nordisk kommunal rösträtt och valbarhet", til Nordisk Ministerråd.

Det har ikke været arbejdsgruppens opgave at fremsætte konkrete forslag til indførelse af nordisk kommunal stemmeret og valgbarhed. Arbejdsgruppens opgave har været begrænset til at undersøge, om indførelse af nordisk kommunal stemmeret og valgbarhed ville være mulig, samt pege på visse principper for dens eventuelle gennemførelse.

Som konklusion af undersøgelsen udtaler arbejdsgruppen, at indførelse af kommunal stemmeret og valgbarhed i bosætningslandet for indvandrere fra andet nordisk land ikke medfører praktiske administrative vanskeligheder af større betydning. Det er fra et lovteknisk synspunkt muligt at gennemføre reformen, således at indvandrere fra nordiske lande kan stemme ved kommunevalgene i Finland og Sverige fra og med efteråret 1976, i Danmark og Island fra og med 1978 og i Norge fra og med kommunevalgene 1979.

En eventuel reform forudsættes at gælde både stemmeret og valgbarhed. Arbejdsgruppen har ikke foreslået specielle valgbarhedsvilkår, ud over hvad der foreslås at skulle gælde for retten til at stemme, eller som gælder for valgbarheden for landets egne borgere.

Som særskilt vilkår for kommunal stemmeret for indvandrede nordboer har arbejdsgruppen fundet, at det kan være rimeligt at kræve en vis tids bosætning i landet før valget. Denne tid kan efter arbejdsgruppens mening passende sættes til 3 år. På baggrund af de ensartede forhold i og det nære fællesskab mellem de nordiske lande medgiver arbejdsgruppen dog, at der kan anføres grunde for en kortere kvalifikationstid for nordiske indvandrere.

Stemmeretten og valgbarheden bør efter arbejdsgruppens mening gælde både valg til primærkommunerne og til de sekundære kommuner (amtskommuner, sysselkommuner, fylkeskommuner og landstingskommuner), som forekommer i alle de nordiske lande undtagen Finland.

Juridisk udvalg

Juridisk udvalg har behandlet den afgivne betænkning på et møde den 12. maj 1975 i Helsingfors. I mødet deltog den finske indenrigsminister Heikki Tuominen samt medlemmerne af arbejdsgruppen med undtagelse af det islandske medlem.

Under mødet modtog udvalget en nærmere redegørelse for betænkningens indhold og havde lejlighed til at stille supplerende spørgsmål.

Juridisk udvalg skal på denne baggrund udtale følgende:

Nordisk Råd har i sin rekommandation nr. 30/1973 angående nordisk kommunal stemmeret og valgbarhed i princippet anbefalet indførelse af ensartede regler for nordiske statsborgeres adgang til at stemme og blive valgt ved kommunale valg i et andet land end det, hvori den pågældende har statsborgerskab.

Juridisk udvalg er efter afgivelsen af den nu foreliggende betænkning fra Nordisk Ministerråds arbejdsgruppe blevet yderligere bestyrket i sin opfattelse af, at en sådan reform i de nordiske landes kommunale valgretsordning bør gennemføres.

Udvalget kan i princippet tilslutte sig den skitse til en gennemførelse af reformen, som indeholdes i arbejdsgruppens betænkning.

Udvalget er af den opfattelse, at der i de enkelte nordiske lande snarest bør gennemføres en lovgivning, som indfører kommunal stemmeret og valgbarhed for nordiske statsborgere i bosætningslandet i det af arbejdsgruppen angivne omfang, det vil sige ved valg til såvel primære som sekundære kommuner. Der er i udvalget enighed om at understrege nødvendigheden af, at reformen gennemføres så tidligt, at den kan få virkning for de nærmest forestående kommunevalg i Finland og Sverige i efteråret 1976 og i Danmark og Island i 1978, og således at den for Norges vedkommende får virkning for kommunevalgene i 1979.

Udvalget er enig om, at der ikke til opnåelse af valgbarhed bør opstilles yderligere betingelser end de, der gælder for opnåelse af valgret, eller som gælder for valgbarheden for landets egne borgere. Spørgsmålet om, hvorvidt der ved valg til særlige hverv i udvalget og nævn inden for det kommunale selvstyre bør kræves særlige valgbarhedsbetingelser, for eksempel statsborgerskab, vedrører efter udvalgets mening ikke det principielle spørgsmål om valgret og valgbarhed ved de direkte valg til kommunale råd og må derfor afgøres ved lovgivning eller i arbejdsordninger i de enkelte lande og i de enkelte kommunale råd.

Udvalget er enig om, at der for opnåelse af kommunal valgret og valgbarhed bør kræves et vist fundamentalt kendskab til forholdene i det pågældende land og den pågældende kommune. Udvalget mener imid-

lertid ikke, at der bør opstilles særlige krav som for eksempel aflæggelse af en særlig sprogkundsprøve eller lignende. Udvalget mener, at den nødvendige tilpasning og det fornødne kendskab til landets og kommunens forhold vil være opnået, såfremt der stilles krav om uafbrudt ophold i landet i en vis ikke alt for kort periode.

Arbejdsgruppen har anbefalet en kvalifikationsfrist på 3 år, men har samtidig oplyst, at der ikke administrativt er noget til hinder for at fastsætte en kortere frist.

Udvalget deler arbejdsgruppens opfattelse af, at fristen ikke bør fastsættes til længere tid end 3 år. Udvalget har drøftet, om der burde fastsættes en kortere frist, således at valgret og valgbarhed skulle kunne opnås efter 2 års uafbrudt ophold, hvilket med de gældende valgperioder kan betyde op til 6 års ophold, før valgretten vil kunne udnyttes.

Udvalget er enig om at indstille, at der gennemføres en kvalifikationsfrist på højst 3 års ophold i landet, hvor valgret og valgbarhed ønskes opnået. En 2-årig kvalifikationsperiode er dog støttet fra flere sider i udvalget.

Udvalget er enig om, at kvalifikationsfristen bør være den samme i alle landene.

Udvalget er opmærksom på de særlige ålandske, færøske og grønlandske forhold. Udvalget understreger ønskeligheden af, at en nordisk kommunal valgrets- og valgbarhedsordning også omfatter disse områder. Ordningen bør dog her gennemføres under hensyntagen til områdernes særlige forhold.

Juridisk udvalg skal herefter indstille til Nordisk Råds præsidium, at præsidiet i medfør af Helsingforsaftalens art. 56, som ændret den 19. februar 1974, og art. 43, stk. 2, i arbejdsordningen for Nordisk Råd afgiver følgende udtalelse til Nordisk Ministerråd:

Nordisk Råds præsidium henstiller til Nordisk Ministerråd snarest muligt og senest med virkning for kommunevalgene i Finland og Sverige i 1976, i Danmark og Island i 1978 og i Norge i 1979 at søge gennemført en ligeartet lovgivning om nordisk kommunal stemmeret og valgbarhed baseret på principperne i den af Nordisk Ministerråd nedsatte arbejdsgruppes betænkning af 17. marts 1975, "Nordisk kommunal rösträtt och valbarhet", således at der til valg til såvel primære som sekundære kommuner indrømmes valgret og valgbarhed for nordiske statsborgere, som i en mindsteperiode, som ikke må overskride 3 år, har haft fast ophold i det pågældende land, og således at der ikke for opnåelse af valgbarhed fastsættes

specielle valgbarhedsvilkår ud over, hvad der gælder for retten til at stemme, eller som gælder for landets egne borgere.

Helsingfors, den 12. maj 1975

<i>Erik Adamsson (s)</i>	<i>John Austrheim (Sp)</i>
<i>Ove Hansen (S)</i>	<i>Carl-Henrik Hermansson (vpk)</i>
Formand	
<i>Allan Hernelius (m)</i>	<i>Tellervo M. Koivisto (Sd)</i>
<i>Olaf Knudson (H)</i>	<i>Morten Lange (SF)</i>
<i>Thor Lund (A)</i>	<i>Timo Mäki (Kok)</i>
<i>Aarne Saarinen (Skdl)</i>	

Vår anslutning till juridiska utskottets förevarande yttrande innebär icke att vi därmed tagit ställning till frågan om den kommunala rösträtten för invandrare i något land bör utvidgas till att omfatta även andra än nordiska invandrare.

<i>Erik Adamsson (s)</i>	<i>Carl-Henrik Hermansson (vpk)</i>
<i>Allan Hernelius (m)</i>	

*BILAGA 3***Anmälan från Nordiska rådets presidium med anledning av rekommendation nr 30/1973 angående nordisk kommunal rösträtt och valbarhet**

I överensstemmelse med Helsingforsavtalens art. 56, 4. avsnit, anmelder presidiet, at det vedrørende rek. nr. 30/1973 har foretatt følgende henvendelse til Nordisk Ministerråd:

I sitt möte 22. mai 1975 i Helsingfors behandlet presidiet rapporten fra den arbeidsgruppe som har drøftet gjennomføringen av kommunal stemmerett for nordiske borgere som bor i et annet land. På grunnlag av innstilling av 12. mai 1975 fra Nordisk Råds juridiske utvalg (vedlagt), vedtok presidiet i samsvar med Helsingforsavtalens artikkel 56, jfr. Nordisk Råds arbeidsordning § 43, følgende uttalelse i saken:

Nordisk Råds præsidium henstiller til Nordisk Ministerråd snarest muligt og senest med virkning for kommunevalgene i Finland og Sverige i 1976, i Danmark og Island i 1978 og i Norge i 1979 at søge gennemført en ligeartet lovgivning om nordisk kommunal stemmerett og valgbarhed baseret på principperne i den af Nordisk Ministerråd nedsatte arbejdsgruppes betænkning af 17. marts 1975 "Nordisk kommunal rösträtt och valbarhet", således at der til valg til såvel primære som sekundære komuner indrømmes valgret og valgbarhed for nordiske statsborgere, som i en mindsteperioder, som ikke må overskride 3 år, har haft fast ophold i det pågældende land, og således at der ikke for opnåelse af valgbarhed fastsættes specielle valgbarhedsvilkår ud over, hvad der gælder for retten til at stemme, eller som gælder for landets egne borgere.

Spørsmålet kan dermed anses ferdigbehandlet fra rådets side.

Stockholm, den 10. juni 1975

For Nordisk Råds Presidium

Ragnhildur Helgadóttir

Helge Seip

Presidiet anmelder, at meldingen om rekommandasjon nr. 30/1973 angående nordisk kommunal stemmerett og valgbarhet tas til etterretning idét rådet avventer ny melding i saken til neste ordinære sesjon.

BESLUT

Rekommendationer

Nr 18. Nordisk investeringsbank

Nr 19. Nordiskt samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *Nordisk investeringsbank*

REKOMMENDATION nr 18/1975

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 15 november 1975 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (B 17/e) med 59 röster mot 10. 5 medlemmar avstod från att rösta och 4 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å foranledige at en avtale med tilhørende vedtekter om etablering av en nordisk investeringsbank blir inngått, vesentlig i samsvar med ministerrådsforslag B 17/e. Banken bør imidlertid gis en bredere parlamentarisk forankring, idet vedtektsendringer av større betydning bør forelegges Nordisk Råd på forhånd. Nordisk Råd bør årlig motta rapport fra Ministerrådet om bankens virksomhet, og kontrollkomitéen bør utvides med representanter utpekt av Nordisk Råd.

De 59 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Helgadóttir, Ragnhildur</i>
<i>Ajo, Aimo</i>	<i>Hermannsson, Sverrir</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Holkeri, Harri</i>
<i>Austrheim, John</i>	<i>Jansson, Paul</i>
<i>Bjarnason, Ásgeir</i>	<i>Jespersen, Knud</i>
<i>Borten, Per</i>	<i>Johansson, Knut</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Jónsson, Axel</i>
<i>Christiansen, Ragnar</i>	<i>Järvilehto, Ulla</i>
<i>Eidem, Bjarne Mørk</i>	<i>Karhuvaara, Sinikka</i>
<i>Ellefsen, Pauli</i>	<i>Koivisto, Tellervo M.</i>
<i>Enggaard, Knud</i>	<i>Korvald, Lars</i>
<i>Gestrin, Kristian</i>	<i>Lange, Morten</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Larsen, Reidar T.</i>
<i>Gustavsen, Finn</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Hammarberg, Sven</i>	<i>Lindahl, Essen</i>
<i>Hansen, Guttorm</i>	<i>Lindeman, Lars</i>
<i>Hansen, Ove</i>	<i>Lund, Thor</i>
<i>Hartling, Poul</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Mortensen, Karl Johan</i>
<i>Haugstvedt, Asbjørn</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Mørch, Otto</i>

<i>Nilsen, Arne</i>	<i>Skytte, Karl</i>
<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>	<i>Steenberg, Erland</i>
<i>Nordli, Odvar</i>	<i>Stubberud, Liv</i>
<i>Palm, Sture</i>	<i>Sukselainen, V. J.</i>
<i>Rainio, Kullervo</i>	<i>Sørensen, Svend Erik</i>
<i>Risgaard Knudsen, Jens</i>	<i>Tarjanne, Pekka</i>
<i>Rosing, Nikolaj</i>	<i>Tuomioja, Erkki</i>
<i>Skaftason, Jón</i>	<i>Woivalin, Folke</i>
<i>Skantz, Anna-Greta</i>	

De 10 medlemmar, som röstade mot rekommendationen, var: *Ele Alenius, Jo Benkow, Ilkka-Christian Björklund, Leif Glensgård, Kirsten Jacobsen, Olaf Knudson, Håkon Kyllingmark, Marjatta Stenius, Ib Stetter och Kåre Willoch.*

Staffan Burenstam Linder, Carl-Henrik Hermansson, Allan Herne-lius, Gustav Holmberg och Eric Krönmark *avstod från att rösta.*

Stockholm den 15 november 1975

Ragnildur Helgadóttir

Helge Seip

Nordiska rådet har tillstållt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *nordiskt samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet*

REKOMMENDATION nr 19/1975

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 15 november 1975 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av socialpolitiska utskottet (B 18/s) med 65 röster mot 1. 2 medlemmar avstod från att rösta och 10 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att på grundval av 1954 års överenskommelse om en gemensam nordisk arbetsmarknad vidareutveckla och fördjupa det nordiska arbetsmarknadssamarbetet.

De 65 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Helgadóttir, Ragnhildur</i>
<i>Ajo, Aimo</i>	<i>Hermansson, Carl-Henrik</i>
<i>Alenius, Ele</i>	<i>Hermannsson, Sverrir</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Holkeri, Harri</i>
<i>Austrheim, John</i>	<i>Holmberg, Gustav</i>
<i>Benkow, Jo</i>	<i>Jansson, Paul</i>
<i>Bjarnason, Ásgeir</i>	<i>Jespersen, Knud</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Jónsson, Axel</i>
<i>Borten, Per</i>	<i>Järvilehto, Ulla</i>
<i>Burenstam Linder, Staffan</i>	<i>Karhuvaara, Sinikka</i>
<i>Christiansen, Ragnar</i>	<i>Knudson, Olaf</i>
<i>Eidem, Bjarne Mørk</i>	<i>Koivisto, Tellervo M.</i>
<i>Ellefsen, Pauli</i>	<i>Korvald, Lars</i>
<i>Enggaard, Knud</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Gestrin, Kristian</i>	<i>Kyllingmark, Håkon</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Lange, Morten</i>
<i>Gustavsen, Finn</i>	<i>Larsen, Reidar T.</i>
<i>Hammarberg, Sven</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Hansen, Guttorm</i>	<i>Lund, Thor</i>
<i>Hansen, Ove</i>	<i>Lundblad, Grethe</i>
<i>Harling, Poul</i>	<i>Mortensen, Karl Johan</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Haugstvedt, Asbjørn</i>	<i>Mørch, Otto</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Nilsen, Arne</i>

<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>	<i>Stetter, Ib</i>
<i>Nordli, Odvar</i>	<i>Stubberud, Liv</i>
<i>Palm, Sture</i>	<i>Sukselainen, V. J.</i>
<i>Rainio, Kullervo</i>	<i>Sørensen, Svend Erik</i>
<i>Risgaard Knudsen, Jens</i>	<i>Tarjanne, Pekka</i>
<i>Rosing, Nikolaj</i>	<i>Tuomioja, Erkki</i>
<i>Skantz, Anna-Greta</i>	<i>Willoch, Kåre</i>
<i>Skytte, Karl</i>	<i>Woivalin, Folke</i>
<i>Steenberg, Erland</i>	

Den medlem, som röstade mot rekommendationen, var *Leif Glensgård*.

Kirsten Jacobsen och *Marjatta Stenius* avstod från att rösta.

Stockholm den 15 november 1975

Ragnhildur Helgadóttir

Helge Seip

PRESIDIUM, ARBETSUTSKOTT
SEKRETARIAT, SAKKUNNIGA m. m.

Presidium

Ragnhildur Helgadóttir, Island, president
 Knud Enggaard, Danmark, vicepræsident
 V. J. Sukselainen, Finland, vicepresident
 Odvar Nordli, Norge, visepresident
 Johannes Antonsson, Sverige, vice president

Suppleanter för presidiemedlemmarna

Ove Hansen, Danmark
 Bror Lillqvist, Finland
 Jón Skaftason, Island
 Erland Steenberg, Norge
 Sven Mellqvist, Sverige

Arbetsutskott*Danmark*

René Brusvang
 Chr. Christensen
 Knud Enggaard, formand
 Ove Hansen, næstformand
 Svend Haugaard
 Kirsten Jacobsen
 Knud Jespersen
 Morten Lange
 Nikolaj Rosing
 Erik Sigsgaard
 Karl Skytte
 Ib Stetter

Finland

Kristian Gestrin
 Harri Holkeri
 Bror Lillqvist, vice ordförande
 Aarne Saarinen
 V. J. Sukselainen, ordförande
 Pekka Tarjanne
 Raino Westerholm

Island

Gylfi Þ. Gíslason
 Ragnhildur Helgadóttir, ordförande
 Jón Skaftason, vice ordförande

Norge

Ragnar Christiansen

Lars Korvald

Odvar Nordli, formann

Erland Steenberg, viseformann

Kåre Willoch

Sverige

Johannes Antonsson, ordförande

Allan Hernelius

Sven Mellqvist, vice ordförande

Ingemar Mundebo

Sture Palm

De nationella delegationernas sekretariat

Danmark:

Andersen, Karen, assistent
 Friberg, Kaj, vagtmester
 Gormsen, Axel, generalsekretær
 Sachs, Birgit, overassistent
 Svendsen, Annelise, assistent

Finland:

Branders, Håkan, generalsekreterare
 Brantberg, Gösta, vaktmästare
 Husman, Paula, kanslibitråde
 Korpi, Anna-Maija, informations-
 sekreterare
 Lindberg, Dag, sekreterare
 Lohiniva, Greta, translator
 Pimenoff, Berith, registrator

Island:

Sigurðsson, Friðjón, kontorchef

Norge:

Bjørkvang, Lovelill, fullmektig
 Greiner, Live, fullmektig
 Vefald, Olav, konsulent
 Ve, Gudvin Låder, generalsekretær

Sverige:

Bergman, Karl-Olof, övervaktmästare
 Bergström, Alvar, expeditionsassistent
 Fridén, Bernt, herr
 Hultén, Eric, byrådirektör
 Jacobson, Christer, kanslichef, huvudsek-
 reterare och tillika svenska delegatio-
 nens sekreterare
 Johnson, Vivi, kontorsassistent
 Kauppila, Ingrid, kontorsassistent
 Kjellgren, Ivar, expeditionsassistent
 Ländin, Ove, expeditionsassistent
 Malmros, Birgitta, avdelningsdirektör
 Miskar, Lillemor, fru
 Nyberg, Henry, expeditionsassistent
 Persson, Raoul, expeditionsassistent
 Rosenqvist, Britta, kontorsassistent
 Smekal, Eva, byrådirektör
 Stenberg, Marianne, bokhållare
 Söderman, Anita, informationssekreterare

Presidiesekretariatet

Andersson, Eivor, kamrer
 Edwall, Åke, redaktör för förhandlingarna
 Hagen, Gro, assistent
 Juhlin, Rune, expeditionsassistent
 Lindhard, Lasse, stf. presidiesekretær
 Seip, Helge, presidiesekretær

Stenberg, Stig, expeditionsassistent
 Sørensen, Mary Ann, assistent
 Wahrgren, Ingegerd, redaktörsassistent
 Wickell, Anita, assistent
 Willén, Arnold, stf. presidiesekreterare

Utskottssekreterare

Juridiska utskottet: Lilholt, Peter,
 fuldmächtig
 Kulturutskottet: Slotte, Kristian, fil. mag.
 Socialpolitiska utskottet: Wiklund, Claes,
 fil. kand.

Trafikutskottet: Pétursson, Ólafur,
 nasjonalökonom
 Ekonomiska utskottet: Blaaflat, Lars,
 byråsjef

Informationssektionen

Granberg, Harry, informationschef
Treffner, Kalju, t.f. informations-
sekreterare

Joneken, Anneli, assistent

Nordiska ministerrådets sekretariat

Bergman, Olli, generalsekretär
Gottlieb, Niels Ove, afdelningschef
Holmstedt, Sven, avdelningschef
Kiersgaard, Jette, konsulent
Lönnroth, Juhani, konsulent

Munkki, Maire, sekreterare
Saxrud, Gudmund, avdelingsjef
Skouenborg, Henrik, konsulent
Westergård, Tom, informationssekreterare

Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete

Engelhardt, Johan, sektionschef

Olofsson, Klas, direktör

Särskilt inbjudna

Andersen, Erik, direktör, Föreningen
Norden, Danmark

Ansteensen, Einar, ambassadråd,
Norges ambassad

Guðmundsson, Guðmundur f., Islands
ambassadör

Schram-Nielsen, Erik, Danmarks
ambassadör

Svensson, Hasse, chefredaktör
Föreningen Norden, Åland

Vanamo, Jorma, Finlands ambassadör
Wendt, Frantz, f.hv. generalsekretär,
Danmark

Vetenskaplig observatör

Solem, K. Erik, dr

Stenografer och tolkar

Danmark:

Einarsen, Bjørn, stenograf
Holle, Finn, stenograf
Jørgensen, Birthe, stenograf
Scheuer, Eja, stenograf

Norge:

Andersen, Inger Lysdahl, stortingsreferent
Austenå, Synnøve, stortingsreferent
Kvålen, Hallgerd, referentrevisor
Wedholm, Bjørg, stortingsreferent

Finland:

Bygglin, Margareta, stenograf
Meinander, Margit, dipl. ekon., stenograf
Schalin, Carl Eric, stenograf
Ström, Halvdan, fil. mag., tolk

Sverige:

Elfner, Signhild, förste stenograf
Eriksson, Arnold, förste stenograf
Nilsson, Lars, förste stenograf

Sakkunniga

Danmark:

Blinkenberg, Lars, kontorchef
 Coln, G., departementschef
 Leth, Tage, konsulent
 Sørensen, Niels Erik, kontorchef
 Teit Hansen, Lars, fuldmægtig
 Ørström Møller, J., ministersekretær

Finland:

Aalto, Alec, statsministerns sekreterare
 Brehmer, Erik, sektionssekreterare
 Elovainio, Mauri, justitieministerns
 sekreterare
 Engberg, Per-Mikael, attaché
 Groop, Jan, byråchef
 Hämeri, Juhani, arbetskraftsministerns
 sekr.
 Ivars, Klas G., regeringsråd
 Järvinen, Ari, informationschef
 Kalliala, Osmo, avdelningschef
 Korpelainen, Lauri, stf. kanslichef
 Mattlin, Håkan, social- och hälsovårds-
 ministerns sekreterare
 Slotte, Ulf-Erik, legationsråd
 Snellman, Pauli, sekreterare för interna-
 tionella ärenden
 Välikangas, Aarne I., byråchef

Island:

Benediktsson, Guðmundur, departements-
 chef

Norge:

Bergh, Harald, byråsjef
 Guldvog, Arnfinn, ekspedisjonssjef
 Hammer, Helge, underdirektør
 Håvie, Helge, underdirektør
 Kristensen, Kjell, statssekretær
 Lie, Arne, statssekretær
 Skånland, Hermod, direktør

Sverige:

Dennis, Bengt, statssekreterare
 Ekström, John, ekonomie lic.
 Isacson, Bert, departementsråd
 Johansson, Bengt, departementsråd
 Larsson, Allan, statssekreterare
 Neergaard, Erik, expeditjonschef
 Nilsson, Manfred, kansliråd
 Sandström, Anders, departements-
 sekreterare
 Schori, Pierre, kansliråd
 Wiklund, Kerstin, förste byråsekreterare
 Åström, Sverker, kabinettssekreterare

